

**PRVA BANKA CRNE GORE A.D.
PODGORICA - OSNOVANA 1901.
GODINE**

Pojedinačni finansijski iskazi za 2022. godinu
i
Izvještaj nezavisnog revizora

SADRŽAJ

	Strana
IZVJEŠTAJ NEZAVISNOG REVIZORA	1 - 8
POJEDINAČNI FINANSIJSKI ISKAZI	
Izjava o odgovornosti rukovodstva	9
Pojedinačni bilans uspjeha	10
Pojedinačni bilans stanja	11
Pojedinačni iskaz o promjenama na kapitalu	12
Pojedinačni iskaz o novčanim tokovima	13
Pojedinačni iskaz o ukupnom ostalom rezultatu	14
Napomene uz pojedinačne finansijske iskaze	15 - 136
IZVJEŠTAJ MENADŽMENTA	

IZVJEŠTAJ NEZAVISNOG REVIZORA

Akcionarima Prve banke Crne Gore a.d., Podgorica - osnovana 1901. godine

Mišljenje sa rezervom

Izvršili smo reviziju priloženih pojedinačnih finansijskih iskaza Prve banke Crne Gore a.d. Podgorica - osnovana 1901. godine, (u daljem tekstu: "Banka"), koji obuhvataju pojedinačni bilans stanja na dan 31. decembra 2022. godine i pojedinačni bilans uspjeha, pojedinačni iskaz o ukupnom ostalom rezultatu, pojedinačni iskaz o promjenama na kapitalu i pojedinačni iskaz o novčanim tokovima za godinu koja se završava na taj dan, kao i napomene uz pojedinačne finansijske iskaze koje uključuju sumarni pregled značajnih računovodstvenih politika.

Po našem mišljenju, osim za efekte pitanja navedenih u odjeljku *Osnova za mišljenje sa rezervom* našeg izvještaja, priloženi pojedinačni finansijski iskazi prikazuju istinito i objektivno, po svim materijalno značajnim aspektima, nekonsolidovanu finansijsku poziciju Banke na dan 31. decembra 2022. godine, kao i nekonsolidovane rezultate njenog poslovanja i nekonsolidovane tokove gotovine za godinu koja se završava na taj dan u skladu sa Međunarodnim standardima finansijskog izvještavanja.

Osnova za mišljenje sa rezervom

- 1) Kao što je objelodanjeno u Napomeni 15.2. uz pojedinačne finansijske iskaze, ukupni bruto krediti i potraživanja od clijenata na dan 31. decembra 2022. godine iznose EUR 186,227 hiljada. Banka je procijenila i obračunala ispravku vrijednosti za stavke bilansne aktive u iznosu od EUR 19,548 hiljade u skladu sa zahtjevima Međunarodnog standarda finansijskog izvještavanja 9 "Finansijski instrumenti". Na dan 31. decembra 2022. godine, po našem mišljenju, zasnovanom na sprovedenim revizorskim procedurama na relevantnom uzorku, ispravka vrijednosti za stavke bilansne aktive je potcijenjena, a rezultat tekuće godine precijenjen, najmanje za iznos od EUR 3,094 hiljade. Mišljenje na prošlogodišnje pojedinačne finansijske iskaze takođe je bilo modifikovano po ovom osnovu.

Pored toga, tokom sprovođenja postupaka nezavisnog potvrđivanja stanja kredita i potraživanja od clijenata na dan 31. decembra 2022. godine, nismo dobili odgovore na poslate zahtjeve za nezavisnu potvrdu stanja kredita i potraživanja od clijenata u iznosu od EUR 14,109 hiljada. Efekat usaglašavanja knjigovodstvenih stanja kredita i potraživanja od clijenata može imati značajan uticaj na finansijsku poziciju i poslovni rezultat Banke.

- 2) Kao što je objelodanjeno u Napomeni 15.3. uz pojedinačne finansijske iskaze, Banka je na dan 31. decembra 2022. godine iskazala ostala finansijska sredstva u neto iznosu od EUR 15,802 hiljade. Navedeni iznos najvećim dijelom se odnosi na:
 - Potraživanja - potpisane notarske zapise u iznosu od EUR 13,614 hiljada koja uključuju potraživanja u iznosu od EUR 1,893 hiljade, koja su nastala prodajom stečene imovine u iznosu od EUR 1,352 hiljade, pri čemu je u 2022. godini priznata u bilansu uspjeha kapitalna dobit u iznosu od EUR 541 hiljadu. Na dan 31. decembar 2022. godine, po našem mišljenju, zasnovanom na dostavljenoj dokumentaciji, nema osnova za priznavanje navedene transakcije prodaje stečene imovine u 2022. godini, tako da su ostala finansijska sredstva precijenjena za EUR 1,893 hiljade, stečena imovina potcijenjena za EUR 1,352 hiljada, a rezultat tekuće godine precijenjen u iznosu od EUR 541 hiljadu.

IZVJEŠTAJ NEZAVISNOG REVIZORA

Akcionarima Prve banke Crne Gore a.d., Podgorica - osnovana 1901. godine (Nastavak)

Osnova za mišljenje sa rezervom (Nastavak)

- Potraživanja od pravnog lica u bruto iznosu od EUR 3,032 hiljade, pri čemu je Banka u ranijim godinama procijenila i obračunala ispravku vrijednosti za navedeno potraživanje u iznosu od EUR 2,480 hiljada u skladu sa zahtjevima Međunarodnog standarda finansijskog izvještavanja 9 "Finansijski instrumenti". Na dan 31. decembra 2022. godine, po našem mišljenju zasnovanom na sprovedenim revizorskim procedurama, ispravka vrijednosti za navedeno potraživanje je potcijenjena, a rezultat tekuće godine precijenjen, za iznos od EUR 552 hiljade.
- 3) Kao što je objelodanjeno u Napomeni 19. uz pojedinačne finansijske iskaze, nekretnine, postrojenja i oprema koja na dan 31. decembra 2022. godine iznose EUR 2,198 hiljada i navedeni iznos uključuje sredstva sa pravom korišćenja u neto iznosu od EUR 1,138 hiljada koja su priznata u skladu sa Međunarodnim standardom finansijskog izvještavanja 16 - "Lizing". Na dan 31. decembar 2022. godine Banka nije za sve ugovore o zakupu koja su u djelokrugu ovog standarda priznala i odmjerila imovinu sa pravom korišćenja i obaveze po osnovu lizinga. S obzirom na to da početno odmjeravanje imovine i obaveza u skladu sa ovim standardom zahtijeva procjenu Rukovodstva Banke po pitanju trajanja ugovora o zakupu i inkrementalne kamatne stope pozajmljivanja, nismo bili u mogućnosti da kvantifikujemo stvarne efekte ovog pitanja na priložene pojedinačne finansijske iskaze za 2022. godinu.

Reviziju smo izvršili u skladu sa Zakonom o reviziji ("Službeni list Crne Gore", br. 001/17), propisima u oblasti revizije važećim u Crnoj Gori i Međunarodnim standardima revizije (MSR). Naše odgovornosti u skladu sa tim standardima detaljnije su opisane u odjeljku našeg izvještaja *Odgovornosti revizora za reviziju pojedinačnih finansijskih iskaza*. Mi smo nezavisni u odnosu na Banku u skladu sa Etičkim kodeksom za profesionalne računovođe Odbora za međunarodne etičke standarde za računovođe ("IESBA Kodeks") i etičkim zahtjevima koji su relevantni za našu reviziju pojedinačnih finansijskih iskaza u Crnoj Gori, i ispunili smo naše druge etičke odgovornosti u skladu sa ovim zahtjevima i IESBA Kodeksom. Smatramo da su revizijski dokazi koje smo pribavili dovoljni i odgovarajući da nam pruže osnovu za izražavanje našeg mišljenja sa rezervom.

IZVJEŠTAJ NEZAVISNOG REVIZORA

Akcionarima Prve banke Crne Gore a.d., Podgorica - osnovana 1901. godine (Nastavak)

Materijalno značajna neizvjesnost koja se odnosi na stalnost poslovanja

Kao što je objelodanjeno u Napomeni 2.6. uz pojedinačne finansijske iskaze, Banka je sastavila priložene pojedinačne finansijske iskaze u skladu sa načelom stalnosti poslovanja koje podrazumijeva da će Banka nastaviti da posluje u doglednoj budućnosti. Banka je za godinu koja se završava 31. decembra 2022. iskazala kumulirani gubitak u iznosu od EUR 32,914 hiljada. Banka je dužna da obim i strukturu svog poslovanja i rizičnih plasmana uskladi sa pokazateljima poslovanja propisanim Zakonom o kreditnim institucijama i relevantnim odlukama Centralne banke Crne Gore donijetim na osnovu navedenog Zakona. Prema obračunu Banke, ukupni regulatorni kapital Banke na dan 31. decembra 2022. godine iznosi EUR 27,420 hiljada, a koeficijenti adekvatnosti ukupnog kapitala 13.39% (propisani limit 10.63%), ukupnog osnovnog kapitala 9.77% (propisani limit 8.63%) i redovnog kapitala 9.77% (propisani limit 4.5%). Na dan 31. decembra 2022.godine Banka je usaglasila sve pokazatelje poslovanja sa propisanim vrijednostima. Banka ima visok nivo kredita u statusu neizmirenja obaveza (eng. NPL) koji je pokriven ispravkama vrijednosti 41%, a regulatornim rezervama 90%. Banka ima visoku koncentraciju depozita i nepovoljnu ročnu strukturu. Banka nema konkretnu informaciju kakva je namjera deponenata po pitanju ovih depozita, ali ne očekuje značajne odlive depozita. Pored toga, krediti i potraživanja od klijenata, bilježe pad u odnosu na prethodne godine. Rukovodstvo Banke je razmotrilo različita scenarija uticaja korekcija na solventnost, kao i odliva oročenih i avista depozita na likvidnost, i na osnovu istih smatra da bi pokazatelji poslovanja bili u skladu sa zakonom propisanim pokazateljima. Imajući u vidu navedeno, rukovodstvo Banke je pripremio ove pojedinačne finansijske iskaze po načelu stalnosti poslovanja. U 2023. godini došlo je do izmjena zakonske regulative u vezi sa obračunom adekvatnosti kapitala koje uključuje između ostalog i povećanje dodataka na pokazatelje adekvatnosti kapitala (eng. buffer) i postoji ograničeno trajanje olakšice vezanu za odbitnu stavku od kapitala po osnovu vrednovanja hartija od vrijednosti raspoloživih za prodaju.

I pored prethodno navedenih činjenica i okolnosti, potencijalni kumulativni efekti pitanja iznijetih u djelovima našeg izvještaja *Osnove za mišljenje sa rezervom i Skretanja pažnje*, mogu direktno uticati na smanjenje adekvatnosti kapitala ispod propisanih minimuma, kao i na pogoršanje ostalih pokazatelja i limita propisanih od strane Centralne banke Crne Gore, što ukazuju na postojanje materijalno značajne neizvjesnosti koja izaziva značajnu sumnju u vezi sa sposobnošću Banke da nastavi poslovanje u skladu sa načelom stalnosti poslovanja. Mogućnost Banke da nastavi sa nesmetanim poslovanjem u doglednoj budućnosti zavisi od podrške akcionara Banke i njihovih planova za dokapitalizaciju Banke. Postoji interesovanje za kupovinu većinskog paketa akcija Banke od strane strateških investitora iz Evrope i regiona. Po mišljenju rukovodstva Banke u kratkom roku može doći do realizacije neke od ponuda, čime bi se stvorili neophodni uslovi za opstanak i dalji razvoj Banke. Na osnovu raspoloživih informacija, nismo bili u mogućnosti da procijenimo efekte primjene budućih mjera od strane akcionara i rukovodstva Banke, kao i efekte potencijalnih mjera i aktivnosti koje bi Centralna banka Crne Gore mogla da preduzme prema Banci u vezi sa potencijalnim neusklađenostima Banke u odnosu na propise koji regulišu bankarsko poslovanje u Crnoj Gori.

IZVJEŠTAJ NEZAVISNOG REVIZORA

Akcionarima Prve banke Crne Gore a.d., Podgorica - osnovana 1901. godine (Nastavak)

Skretanje pažnje

Skrećemo pažnju na sledeća pitanja:

- (a) Kao što je objelodanjeno u Napomeni 18. uz pojedinačne finansijske iskaze, investicije u pridružena društva, zavisna društva i zajedničke poduhvate po metodi kapitala na dan 31. decembra 2022. godine iznose EUR 11,523 hiljade. Banka je tokom 2022. godine donijela odluku da uveća osnivački kapital dva zavisna društva i to unosom nekretnina (stečene imovine) u ukupnom iznosu od EUR 3,477 hiljada. Banka je ovu dokapitalizaciju zavisnih društava evidentirala u tekućoj godini na osnovu ovjerenih notarskih zapisa, ali je Centralni registar privrednih subjekata (CRPS) imao dodatne zahtjeve za registraciju uvećanja osnivačkog kapitala, tako da je ovo povećanje kapitala registrovano u CRPS i u dva zavisna pravna lica u 2023. godini.
- (b) Kao što je objelodanjeno u Napomenama 5.1.2, 15.3. i 21. uz pojedinačne finansijske iskaze, na dan 31. decembra 2022. godine neto iznos kredita u statusu neizmirenja obaveza (engleski NPL), potraživanja - notarskih zapisa i sredstava stečenih po osnovu naplate potraživanja (stečena imovina), iznose EUR 27,271 hiljada, EUR 13,614 hiljade i EUR 22,736 hiljada, respektivno. Nadoknadivost navedenih kredita u statusu neizmirenja obaveza, notarskih zapisa i stečene imovine u budućem periodu će u velikoj mjeri zavisiti od sposobnosti Banke, da realizuju imovinu u svom portfoliju, kao i sredstva obezbjeđenja po osnovu kredita u statusu neizmirenja obaveza u iznosima koji pokrivaju najmanje iznose izloženosti prema ovim dužnicima. Banka nema dugoročan plan prodaje stečene imovine i sredstava obezbjeđenja po navedenim kreditima. Shodno navedenom, može postojati neizvjesnost po pitanju mogućnosti Banke da realizuje stečenu imovinu i sredstva obezbjeđenja u potrebnim iznosima, kao i po pitanju vremena potrebnog za takvu realizaciju.
- (c) U skladu sa propisima Centralna banka Crne Gore, Banka je u obavezi da održava izloženost prema pravnom licu ili grupi pravnih lica u iznosu manjem od 25% vrijednosti kapitala. Na dan 31. decembra 2022. godine, izloženosti nastale po osnovu potraživanja za notarske zapise, objelodanjene u Napomeni 15.3, nisu uključene u obračun iznosa izloženosti prema pravnim licima, a njihovim uključivanjem kod dva pravna lica neto izloženost bi bila veća od 25%.
- (d) Kao što je objelodanjeno u Napomeni 29. uz pojedinačne finansijske iskaze, na dan 31. decembra 2022. godine protiv Banke se vodi više sudskih sporova od strane fizičkih i pravnih lica u ukupnom procijenjenom iznosu od EUR 9,375 hiljada, ne uključujući zatezne kamate. U pojedinačnim finansijskim iskazima za 2022. godinu, Banka je na osnovu procjene ishoda sporova advokatske kancelarije i pravne službe izvršila rezervisanje za potencijalne gubitke po osnovu sudskih sporova u iznosu od EUR 7 hiljada (Napomena 24), dok za ostale tužbe rukovodstvo Banke smatra da ne bi mogle imati značajne negativne ishode za Banku, odnosno da Banka neće biti izložena materijalno značajnim potencijalnim gubicima po navedenom osnovu u narednim periodima.
- (e) Kao što je objelodanjeno u Napomeni 32. uz pojedinačne finansijske iskaze, Banka je bila predmet sveobuhvatne kontrole Centralne banke Crne Gore sa stanjem na dan 30. novembra 2022. godine. Do datuma izdavanja ovog izvještaja Banka je dobila zapisnik od Centralne banke Crne Gore, ali nismo imali uvid u zapisnik. Nismo u mogućnosti da procijenimo efekte potencijalnih mjera i aktivnosti koje bi Centralna banka Crne Gore mogla da preduzme prema Banci nakon sveobuhvatne kontrole.

Naše mišljenje nije modifikovano po navedenim pitanjima.

IZVJEŠTAJ NEZAVISNOG REVIZORA

Akcionarima Prve banke Crne Gore a.d., Podgorica - osnovana 1901. godine (Nastavak)

Ključna revizijska pitanja

Ključna revizijska pitanja su pitanja koja su, po našem profesionalnom rasuđivanju, bila od najvećeg značaja u našoj reviziji pojedinačnih finansijskih iskaza za tekući period. Ova pitanja su razmatrana u kontekstu revizije pojedinačnih finansijskih iskaza u cjelini i formiranju našeg mišljenja o njima, i mi ne izražavamo zasebno mišljenje o ovim pitanjima.

Ključno revizijsko pitanje	Primijenjene procedure revizije
Adekvatnost obezvređenja plasmana po kreditima i vanbilansnih izloženosti Napomene 3.8.7, 5.1, 7, 15.2, 27 uz pojedinačne finansijske iskaze	

Odmjeravanje troškova obezvređenja vrijednosti kredita i rezervisanja za vanbilansne izloženosti smatra se ključnim revizijskim pitanjem jer određivanje pretpostavki za očekivane kreditne gubitke zahtijeva značajan nivo profesionalnog rasuđivanja od strane rukovodstva Banke.

Potraživanja po kreditima i plasmanima dužnicima su na dan 31. decembra 2022. godine iznosila EUR 186,227 hiljada (31. decembar 2021. godine: EUR 193,048 hiljada), dok je ispravka vrijednosti ovih potraživanja iznosila EUR 19,548 hiljada (31. decembar 2021. godine: EUR 18,135 hiljada). Ova rezervisanja za gubitke predstavljaju najbolju procjenu rukovodstva Banke u pogledu očekivanih gubitaka za kreditni portfolio na datum bilansa stanja.

Ključne oblasti rasuđivanja uključuju tumačenje zahtjeva za obračun obezvređenja u skladu sa Međunarodnim standardom finansijskog izvještavanja 9 "Finansijski instrumenti", što se odražava na model očekivanih kreditnih gubitaka Banke, identifikaciju izloženosti kod kojih je došlo do značajnog povećanja kreditnog rizika (za koje se očekivani kreditni gubitak računa tokom cijelog životnog vijeka finansijskog instrumenta), parametre i pretpostavke koje se koriste u modelu očekivanih kreditnih gubitka, kao što je finansijsko stanje druge ugovorne strane i očekivani budući novčani tokovi, kao i procjene i pretpostavke očekivanih ishoda u scenarijima pri obračunu obezvređenja za individualno procijenjene plasmane.

Mogući ishodi zasnivaju se na diskontovanim novčanim tokovima efektivnom kamatnom stopom za individualno procijenjene plasmane. Za procjenu se koriste relevantni podaci, kao što su indikatori obezvređenja, vjerovatnoće ostvarenja relevantnih scenarija za očekivane buduće novčane tokove i projekcije samih novčanih tokova, uključujući i realizaciju sredstava obezbjeđenja.

Rukovodstvo Banke je objelodanilo dodatne informacije u sledećim napomenama uz pojedinačne finansijske iskaze: 3.8.7, 7, 15.2. i 27.

Na osnovu naše procjene rizika i poznavanja poslovanja bankarskog sektora, ispitali smo troškove obezvređenja kredita i rezervisanja za vanbilansne izloženosti, i procijenili primijenjenu metodologiju, kao i korišćene pretpostavke, a u skladu sa opisom ključnog revizijskog pitanja.

Naše revizorske procedure su obuhvatile sljedeće postupke:

- Procjena ključnih kontrola nad pretpostavkama koje se koriste u modelima očekivanog kreditnog gubitka (ECL) za procjenu kreditnog rizika vezanog za izloženost i očekivane buduće novčane tokove dužnika;
- Prikupljanje i detaljno testiranje dokaza koji uključuju pretpostavke korišćene u modelima očekivanog kreditnog gubitka koji su primijenjeni u rasporedu u nivoe kreditnog kvaliteta. Testiranje pretpostavki koje se primjenjuju da bi se utvrdila dvanaestomjesečna i višegodišnja vjerovatnoća neispunjavanja obaveza (PD i mPD) i utvrđivanje ovih vjerovatnoća, uključujući i provjeru primjene forward looking komponente. Provjera metode primijenjene za dobijanje vjerovatnoće gubitaka po osnovu nemogućnosti naplate potraživanja (LGD);
- Prikupljanje i detaljno testiranje dokaza, na selektovanom uzorku individualno procijenjenih plasmana, koji potvrđuju korišćene pretpostavke za troškove obezvređenja kredita i rezervisanja za vanbilansne izloženosti, uključujući provjeru primijenjenog CCF, vrednovanje sredstava obezbjeđenja, korišćene *hair-cut*-ove i očekivane periode naplate i pretpostavke budućih novčanih tokova na pojedinačno procijenjene izloženosti umanjene vrijednosti kredita;
- Procjena ključnih kretanja portfolija visokog rizika iz prethodnog perioda u odnosu na industrijske standarde i istorijske podatke;
- Procjena adekvatnosti određenih odluka rukovodstva Banke u poređenju sa određenim makro prognozama primijenjenim u modelima očekivanog kreditnog gubitka; i
- Procjenu tačnosti i potpunosti objelodanjivanja u pojedinačnim finansijskim iskazima.

Na bazi sprovedenih revizijskih procedura, osim za efekte pitanja objelodanjenih u odjeljku *Osnova za mišljenje sa rezervom*, nismo identifikovali druge značajne nalaze u odnosu na adekvatnost obezvređenja kreditnih plasmana, kao i rezervisanja za vanbilansne izloženosti, na dan 31. decembra 2022. godine.

IZVJEŠTAJ NEZAVISNOG REVIZORA

Akcionarima Prve banke Crne Gore a.d., Podgorica - osnovana 1901. godine (Nastavak)

Ostale informacije sadržane u godišnjem Izvještaju menadžmenta Banke

Rukovodstvo je odgovorno za ostale informacije. Ostale informacije obuhvataju godišnji Izvještaj menadžmenta (koji ne uključuje pojedinačne finansijske iskaze i Izvještaj revizora o njima) za godinu koja se završava na dan 31. decembra 2022. godine. Naše mišljenje o pojedinačnim finansijskim iskazima se ne odnosi na ostale informacije i ne izražavamo bilo koji oblik zaključka kojim se pruža uvjeravanje o njima.

U vezi sa našom revizijom pojedinačnih finansijskih iskaza, naša odgovornost je da pročitamo ostale informacije i pritom razmotrimo da li postoji materijalno značajna nedosljednost između njih i pojedinačnih finansijskih iskaza ili naših saznanja stečenih tokom revizije, ili na drugi način, predstavljaju materijalno pogrešna iskazivanja.

U vezi sa godišnjim Izvještajem menadžmenta, sproveli smo postupke u skladu sa Zakonom o računovodstvu. Ti postupci uključuju provjeru da li je godišnji Izvještaj menadžmenta sastavljen u skladu sa važećim odredbama Zakona o računovodstvu ("Službeni list Crne Gore", br. 145/21 od 31.12.2021).

Samo na osnovu rada koji smo obavili tokom revizije pojedinačnih finansijskih iskaza, po našem mišljenju:

- informacije objelodanjene u godišnjem Izvještaju menadžmenta za 2022. godinu, su po svim materijalno značajnim aspektima, usklađene sa pojedinačnim finansijskim iskazima Banke za 2022. godinu; i
- godišnji Izvještaj menadžmenta za 2022. godinu je sastavljen u skladu sa odredbama Zakona o računovodstvu.

Pored toga, ako na osnovu rada koji smo obavili, zaključimo da postoji materijalno značajno pogrešno iskazivanje ostalih informacija, od nas se zahtijeva da tu činjenicu saopštimo u izvještaju. U tom smislu, ne postoji ništa što bi trebalo da saopštimo u izvještaju.

Odgovornosti rukovodstva i lica ovlašćenih za upravljanje za pojedinačne finansijske iskaze

Rukovodstvo je odgovorno za sastavljanje i istinito prikazivanje ovih pojedinačnih finansijskih iskaza u skladu sa Međunarodnim standardima finansijskog izvještavanja, kao i za one interne kontrole za koje odredi da su potrebne za pripremu pojedinačnih finansijskih iskaza koji ne sadrže materijalno značajne pogrešne iskaze, nastale usljed kriminalne radnje ili greške.

Pri sastavljanju pojedinačnih finansijskih iskaza, rukovodstvo je odgovorno za procjenu sposobnosti Banke da nastavi sa poslovanjem u skladu sa načelom stalnosti, objelodanjujući, po potrebi, pitanja koja se odnose na nastavak poslovanja i primjenu načela stalnosti poslovanja kao računovodstvene osnove, osim ako rukovodstvo namjerava da likvidira Banku ili da obustavi poslovanje, ili nema drugu realnu mogućnost osim da to uradi.

Lica ovlašćena za upravljanje su odgovorna za nadzor nad procesom finansijskog izvještavanja Banke.

IZVJEŠTAJ NEZAVISNOG REVIZORA

Akcionarima Prve banke Crne Gore a.d., Podgorica - osnovana 1901. godine (Nastavak)

Odgovornosti revizora za reviziju pojedinačnih finansijskih iskaza

Naš cilj je sticanje uvjerenja u razumnoj mjeri o tome da pojedinačni finansijski iskazi, uzeti u cjelini, ne sadrže materijalno značajne pogrešne iskaze, nastale usljed kriminalne radnje ili greške, i izdavanje izvještaja revizora koji sadrži naše mišljenje. Uvjeravanje u razumnoj mjeri označava visok nivo uvjerenja, ali ne predstavlja garanciju da će revizija sprovedena u skladu sa Zakonom o reviziji i Međunarodnim standardima revizije uvijek otkriti materijalno značajan pogrešan iskaz, ako takav iskaz postoji. Pogrešni iskazi mogu da nastanu usljed kriminalne radnje ili greške i smatraju se materijalno značajnim ukoliko se može u razumnoj mjeri očekivati da će oni, pojedinačno ili zbirno, uticati na ekonomske odluke korisnika donijete na osnovu ovih pojedinačnih finansijskih iskaza.

Tokom obavljanja revizije u skladu sa Zakonom o reviziji i Međunarodnim standardima revizije, mi primjenjujemo profesionalno prosuđivanje i zadržavamo profesionalni skepticizam tokom revizije. Mi takođe:

- Identifikujemo i procjenjujemo rizike od materijalno značajnih pogrešnih iskaza u pojedinačnim finansijskim iskazima, nastalih usljed kriminalne radnje ili greške, osmišljavamo i obavljamo revizijske postupke koji su prikladni za te rizike, i pribavljamo dovoljno adekvatnih revizijskih dokaza da obezbijede osnovu za mišljenje revizora. Rizik da neće biti identifikovani materijalno značajni pogrešni iskazi koji su rezultat kriminalne radnje je veći nego za pogrešne iskaze nastale usljed greške, zato što kriminalna radnja može da uključi udruživanje, falsifikovanje, namjerne propuste, lažno predstavljanje ili zaobilazanje interne kontrole.
- Stičemo razumijevanje o internim kontrolama koje su relevantne za reviziju radi osmišljavanja revizijskih postupaka koji su prikladni u datim okolnostima, ali ne u cilju izražavanja mišljenja o efikasnosti internih kontrola Banke.
- Vršimo procjenu adekvatnosti primijenjenih računovodstvenih politika i u kojoj mjeri su razumne računovodstvene procjene i povezana objelodanjivanja koje je izvršilo rukovodstvo.
- Donosimo zaključak o prikladnosti primjene načela stalnosti kao računovodstvene osnove od strane rukovodstva i da li, na osnovu prikupljenih revizijskih dokaza, postoji materijalna neizvjesnost u vezi sa događajima ili uslovima koji mogu da izazovu značajnu sumnju u pogledu sposobnosti Banke da nastavi sa poslovanjem u skladu sa načelom stalnosti. Ako zaključimo da postoji materijalna neizvjesnost, dužni smo da u našem izvještaju revizora skrenemo pažnju na odgovarajuća objelodanjivanja u pojedinačnim finansijskim iskazima ili, ako takva objelodanjivanja nisu adekvatna, da modifikujemo naše mišljenje. Naši zaključci se zasnivaju na revizijskim dokazima pribavljenim do datuma izvještaja revizora. Međutim, budući događaji ili uslovi mogu za posledicu da imaju da Banka prestane da posluje u skladu sa načelom stalnosti.
- Vršimo ocjenu ukupne prezentacije, strukture i sadržaja pojedinačnih finansijskih iskaza, uključujući i objelodanjivanja, kao i da li su u pojedinačnim finansijskim iskazima prikazane osnovne poslovne promjene i događaji na takav način da se postigne fer prezentacija.

IZVJEŠTAJ NEZAVISNOG REVIZORA

Akcionarima Prve banke Crne Gore a.d., Podgorica - osnovana 1901. godine (Nastavak)

Odgovornosti revizora za reviziju pojedinačnih finansijskih iskaza (Nastavak)

Mi saopštavamo licima ovlašćenim za upravljanje, između ostalog, planirani obim i vrijeme revizije i značajne revizijske nalaze, uključujući i značajne nedostatke u internim kontrolama koje smo identifikovali tokom naše revizije.

Takođe, mi dostavljamo licima ovlašćenim za upravljanje izjavu da smo usklađeni sa relevantnim etičkim zahtjevima u pogledu nezavisnosti i da ćemo ih obavijestiti o svim odnosima i ostalim pitanjima za koja može razumno da se pretpostavi da utiču na našu nezavisnost, i, gdje je to moguće, o povezanim mjerama zaštite.

Od pitanja koja su saopštena licima ovlašćenim za upravljanje, mi određujemo koja pitanja su bila od najveće važnosti u reviziji pojedinačnih finansijskih iskaza za tekući period i stoga su ključna revizijska pitanja. Mi opisujemo ova pitanja u našem izvještaju revizora, osim ako zakon ili regulativa isključuje javno objelodanjivanje o tom pitanju ili kada, u izuzetno rijetkim okolnostima, utvrdimo da pitanje ne treba da bude uključeno u izvještaj revizora, zato što se razumno može očekivati da bi negativne posljedice saopštenja nadmašile dobrobiti javnog interesa od takvog izvještavanja.

Partner u angažovanju na reviziji na osnovu kog je sastavljen ovaj izvještaj nezavisnog revizora je Milovan Popović.

Podgorica, 28. april 2023. godine

Milovan Popović
Ovlašćeni revizor

Danilo Knežević
Ovlašćeni revizor

Vesko Knežević
Izvršni direktor/ovlašćeni revizor

**PRVA BANKA CRNE GORE AD, PODGORICA
OSNOVANA 1901. GODINE**

**Finansijski iskazi
31. decembar 2022. godine**

IZJAVA O ODGOVORNOSTI RUKOVODSTVA

Rukovodstvo Banke potvrđuje svoju odgovornost za pripremu finansijskih izvještaja Prva banka Crne Gore AD, Podgorica – osnovana 1901. godine na dan i za godinu koja se završila 31. decembra 2022. godine, kao i pratećih računovodstvenih politika i napomena uz finansijske izvještaje.

Rukovodstvo Banke je odgovorno za pripremu i objektivno prikazivanje ovih finansijskih izvještaja u skladu sa Zakonom o kreditnim institucijama i propisima donijetim na osnovu ovog Zakona, Međunarodnim računovodstvenim standardima i Međunarodnim standardima finansijskog izvještavanja koji regulišu finansijsko izvještavanje banaka, kako bi se dao istinit i pravilan prikaz sredstava i obaveza Prva banka Crne Gore AD, Podgorica – osnovana 1901. godine na dan 31. decembra 2022. godine, kao i finansijskog rezultata za godinu koja se tada završila.

Rukovodstvo potvrđuje dosljednu primjenu odgovarajućih računovodstvenih politika, kao i da su računovodstvene procjene izrađene u skladu s načelima opreznosti i dobrog finansijskog upravljanja. Takođe, potvrđuje da su finansijski izvještaji pripremljeni u skladu sa konceptom nastavka poslovanja.

Uprava Banke

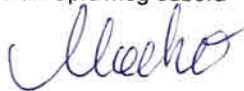
Tarik Telaćević

Predsjednik Upravnog odbora

Nataša Martinović

Član Upravnog odbora

POJEDINAČNI BILANS USPJEHA
U periodu od 1. januara do 31. decembra 2022. godine

U hiljadama eura
Za period koji se završava 31. decembra

POZICIJA	Napomene	2022.	2021.
Prihodi od kamata i slični prihodi	3.1, 6a	9.378	10.443
Prihodi od kamata na obezvrjeđene plasmane	3.1, 6a	148	238
Rashodi od kamata i slični rashodi	3.1, 6b	-2.821	-3.176
NETO PRIHODI OD KAMATA		6.705	7.506
Prihodi od naknada i provizija	3.2, 8a	5.683	5.348
Rashodi naknada i provizija	3.2, 8b	-3.723	-3.404
NETO PRIHODI OD NAKNADA I PROVIZIJA		1.960	1.944
Neto dobitak / gubitak usled prestanka priznavanja finansijske instrumenata koji se ne vrednuju po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha		0	121
Neto dobitak/gubitak po osnovu finansijskih instrumenata koji se drže radi trgovanja		29	41
Neto gubici/dobici od kursnih razlika		388	212
Neto dobitak/gubitak po osnovu prestanka priznavanja ostale imovine	15.3	739	6.128
Ostali prihodi	12	499	471
Troškovi zaposlenih	3.12, 9	-3.606	-3.585
Troškovi amortizacije	3.9, 21, 22	-1.375	-717
Opšti i administrativni troškovi	10	-3.933	-4.638
Neto prihodi/rashodi po osnovu obezvređenja finansijskih instrumenata koji se ne vrednuju po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha	3.8, 7a	-824	-10.952
Troškovi rezervisanja	7b	0	136
Ostali rashodi	11	-380	-573
DOBITAK/GUBITAK PRE OPOREZIVANJA		202	-3.906
Porez na dobit	3.6, 13a	-140	-549
NETO PROFIT/GUBITAK		62	-4.455

Napomene na narednim stranama
čine sastavni dio ovih finansijskih iskaza.

Potpisano u ime Prve Banke Crne Gore AD, Podgorica – osnovana 1901. godine, dana 28. aprila
2023. godine:

Tarik Telačević

Predsjednik Upravnog odbora

Nataša Martinović

Član Upravnog odbora

POJEDINAČNI BILANS STANJA
 Na dan 31. decembra 2022. godine

	Godina koja se završava 31. decembra Napomene	U hiljadama eura		1. januar 2021.
		2022.	2021.	
SREDSTVA				
Novčana sredstva i računi depozita kod centralnih banaka	3.7, 14	88.346	58.585	68.703
Finansijska sredstva po amortizovanoj vrijednosti		<u>187.579</u>	<u>194.853</u>	<u>208.145</u>
Kreditni i potraživanja od banaka	3.8, 15.1	5.098	4.079	6.407
Kreditni i potraživanja od klijenata	3.8, 15.2	166.679	174.913	198.218
Ostala finansijska sredstva	15.3	15.802	15.861	3.520
Finansijska sredstva po fer vrijednosti kroz ostali ukupni rezultat		<u>16.630</u>	<u>14.933</u>	<u>23.519</u>
Hartije od vrijednosti	3.8, 16.1	16.630	14.933	23.519
Finansijska sredstva koja se drže radi trgovanja	3.8, 17	18	18	17
Investicije u pridružena društva, zavisna društva i zajedničke poduhvate po metodi kapitala	18.	11.523	7.904	9.250
Nekretnine, postrojenja i oprema	3.5, 3.9, 19	2.198	1.676	1.752
Nematerijalna sredstva	3.10, 20	320	343	355
Tekuća poreska sredstva		1	1	1
Odložena poreska sredstva	13.c	408	335	191
Stalna sredstva namijenjena prodaji i sredstva poslovanja koje se obustavlja			-	-
Ostala sredstva	3.11, 21	24.560	31.848	42.390
UKUPNA SREDSTVA		<u>331.583</u>	<u>310.496</u>	<u>354.323</u>
OBAVEZE				
Finansijske obaveze koje se iskazuju po amortizovanoj vrijednosti		287.611	261.272	304.116
Depoziti banaka i centralnih banaka		1	-	-
Depoziti klijenata	22.1	285.354	258.473	301.732
Kreditni klijenata koji nijesu banke	22.2	2.256	2.799	2.384
Rezerve	24	103	74	211
Ostale obaveze	25	5.916	8.860	3.791
Subordinisani dug	23	7.926	7.922	7.922
UKUPNE OBAVEZE		<u>301.556</u>	<u>278.128</u>	<u>316.041</u>
KAPITAL				
Akcijski kapital	26	55.428	55.428	55.428
Akumulirani gubitak		-32.976	-28.200	-29.682
Dobit/gubitak tekuće godine		62	-4.453	1.551
Ostale rezerve		7.513	9.593	10.985
UKUPAN KAPITAL		<u>30.027</u>	<u>32.368</u>	<u>38.283</u>
UKUPNI KAPITAL I OBAVEZE		<u>331.583</u>	<u>310.496</u>	<u>354.323</u>
VANBILANSNA EVIDENCIJA	27	<u>412.252</u>	<u>408.264</u>	<u>432.983</u>

Napomene na narednim stranama
čine sastavni dio ovih finansijskih iskaza.

Potpisano u ime Prve Banke Crne Gore AD, Podgorica – osnovana 1901. godine, dana 28. aprila 2023. godine:

Tarik Telačević

Predsjednik Upravnog odbora

Tarik Telačević

Nataša Martinović

Član Upravnog odbora

Nataša Martinović

POJEDINAČNI ISKAZ O PROMJENAMA NA KAPITALU
U periodu od 1. januara do 31. decembra 2022. godine

	Akcijski kapital	Rezerve	Neraspoređena dobit/(gubitak)	UKUPNO
Stanje, 1. januar 2021. godine	55.428	10.985	-28.130	38.283
Dobit/gubitak tekućeg perioda			-4.453	-4.453
Efekti svođenja na fer vrijednost HOV po fer vrijednosti kroz ostali ukupni rezultat	-	-1.392	-	-1.392
Ostalo	-		-70	-70
Stanje, 31. decembar 2021. godine				
Stanje 1. januar 2022. Godine	55.428	9.593	-32.653	32.368
Dobit tekućeg perioda	-	-	62	62
Efekti svođenja na fer vrijednost HOV po fer vrijednosti kroz ostali ukupni rezultat	-	-2.080	-	-2.080
Ostalo	-	-	-323	-323
Stanje, 31. decembar 2022. godine	55.428	7.513	-32.914	30.027

Napomene na narednim stranama čine sastavni dio ovih finansijskih iskaza.

Potpisano u ime Prve Banke Crne Gore AD, Podgorica – osnovana 1901. godine, dana 28. aprila 2023. godine:

Tarik Telačević

Predsjednik Upravnog odbora

Nataša Martinović

Član Upravnog odbora

POJEDINAČNI ISKAZ O TOKOVIMA GOTOVINE
U periodu od 1. januara do 31. decembra 2022. godine

	U hiljadama eura	
	Godina koja se završava 31. decembra	
	<u>2022.</u>	<u>2021.</u>
Tokovi gotovine iz poslovnih aktivnosti		
Prilivi po osnovu kamata i slični prihodi	8.913	9.239
Odlivi po osnovu kamata i slični rashodi	-2.681	-2.951
Prilivi po osnovu naknada i provizija	5.665	5.348
Odlivi po osnovu naknada i provizija	-3.724	-3.404
Odlivi po osnovu zarada zaposlenih i troškova za dobavljače	-7.940	-7.858
Povećanje kredita i ostale aktive	10.365	21.568
Prilivi/(odlivi) po osnovu depozita i ostalih obaveza	22.924	-38.882
Plaćeni porezi	-911	-110
Ostali prilivi	353	137
Neto prilivi gotovine iz poslovnih aktivnosti	32.964	-16.913
Gotovinski tokovi iz aktivnosti investiranja		
Kupovina nekretnina i opreme	-135	-207
Kupovina nematerijalnih ulaganja	-252	-226
Državni zapisi i ostale hartije od vrijednosti	-3.799	6.429
Neto (odlivi)/prilivi gotovine iz aktivnosti Investiranja	-4.186	5.996
Tokovi gotovine iz finansijskih aktivnosti		
Povećanje/(smanjenje) pozajmljenih sredstava	587	585
Neto prilivi/(odlivi) gotovine iz aktivnosti finansiranja	587	585
Efekat kursnih razlika na gotovinu i gotovinske ekvivalente	388	212
Neto povećanje gotovine i gotovinskih ekvivalenata	29.753	-10.120
Gotovina i gotovinski ekvivalenti na početku perioda	58.591	68.711
Gotovina i gotovinski ekvivalenti na kraju perioda	88.344	58.591

Napomene na narednim stranama
čine sastavni dio ovih finansijskih iskaza.

Potpisano u ime Prve Banke Crne Gore AD, Podgorica – osnovana 1901. godine, dana 28. aprila 2023. godine:

Tarik Telaćević

Predsjednik Upravnog odbora

Nataša Martinović

Član Upravnog odbora

PRVA BANKA CRNE GORE AD, PODGORICA – OSNOVANA 1901. GODINE

POJEDINAČNI ISKAZ O UKUPNOM OSTALOM REZULTATU
U periodu od 1. januara do 31. decembra 2022. godine

	U hiljadama eura	
	Godina koja se završava 31. decembra	
	2022.	2021.
Neto profit/gubitak	62	-4.453
Ukupni ostali rezultat		
Efekti promjene vrijednosti hartija od vrijednosti koje se vrednuju po fer vrijednosti kroz ostali ukupni rezultat	-2.272	-1.530
Porez na prihod po osnovu stavki ukupnog ostalog rezultata	192	138
Ukupan ostali rezultat na tekuću godinu	-2.080	-1.392
UKUPAN OSTALI REZULTAT	-2.018	-5.845

Napomene na narednim stranama
čine sastavni dio ovih finansijskih iskaza.

Potpisano u ime Prve Banke Crne Gore AD. Podgorica – osnovana 1901. godine, dana 28. aprila
2023. godine:

Tarik Telačević

Predsjednik Upravnog odbora

Nataša Martinović

Član Upravnog odbora

**Napomene uz pojedinačne finansijske iskaze
31. decembar 2022. godine**

1. OSNIVANJE I POSLOVANJE BANKE

Prva banka Crne Gore AD. Podgorica - osnovana 1901. godine (u daljem tekstu "Banka") je osnovana 1901. godine, a 2002. godine je registrovana kao akcionarsko društvo kod Privrednog suda u Podgorici. Tokom 2002. godine, nakon usaglašavanja sa Zakonom o privrednim društvima, izvršen je upis u Centralni registar Privrednog suda u Podgorici – registarski broj 4-0000732/54.

Banka je kod Komisije za hartije od vrijednosti upisana u Registar emitenata hartija od vrijednosti pod brojem 02/3-2/2-01.

U skladu sa Zakonom o bankama i Statutom, Banka obavlja poslove primanja depozita i drugih sredstava fizičkih i pravnih lica i odobravanje kredita i drugih plasmana iz tih sredstava, u cjelini ili djelimično, za svoj račun.

Pored ovih poslova može da obavlja i sljedeće poslove:

- izdaje garancije i preuzima druge vanbilansne obaveze;
- kupuje, prodaje i naplaćuje potraživanja;
- izdaje, obrađuje i evidentira platne instrumente;
- platni promet u zemlji i sa inostranstvom;
- finansijski lizing;
- trguje u svoje ime i za svoj račun ili za račun komitenta stranim sredstvima plaćanja, uključujući mjenjačke poslove i finansijskim derivatima;
- kastodi poslove;
- vrši izradu analiza i davanje informacija i savjeta o kreditnoj sposobnosti društava i preduzetnika;
- depo poslove;
- usluge čuvanja u sefovima i
- druge poslove u skladu sa odobrenjem Centralne banke Crne Gore.

Banka ima sjedište u Podgorici i obavlja svoje aktivnosti kroz mrežu filijala (14) i šaltera (17) u Podgorici, Danilovgradu, Nikšiću, Kotoru, Cetinju, Budvi, Tivtu, Baru, Herceg Novom, Ulcinju, Bijelom Polju, Pljevljima, Rožajama i Beranama.

Banka je na dan 31.12.2021. imala 100% vlasništvo u sledećim zavisnim društvima: Mikrofinansijska institucija Montenegro Investment Credit doo Podgorica, First Asset Management doo Podgorica, First Real Estate Management 1 doo Podgorica, First Real Estate Management 2 doo Podgorica.

Na dan 31. decembar 2021. godine Banka je imala 223 zaposlena radnika i 11 radnika koja su angažovani po ugovoru o djelu.

Bankom upravljaju akcionari. Organi upravljanja Bankom, kao kreditnom institucijom su: Skupština akcionara, Nadzorni odbor i Upravni odbor.

Članovi Nadzornog odbora na dan 31.decembra 2022.godine:

Funkcija	Ime i prezime
Predsjednik	Mr Milan Perović (Rješenje CBCG br.03-8610-2/2021 od 20.12.2021.g.)
član	Zoran Pažin (Rješenje CBCG br.03-8609-2/2021 od 20.12.2021.g.)
član	James Thornley (Rješenje CBCG br.03-8608-2/2021 od 20.12.2021.g.)
član	Dr Dragan Bogojević (Rješenje CBCG br.03-8606-2/2021 od 20.12.2021.g.)
član	Velizar Čolović (Rješenje CBCG br.03-8607-2/2021 od 20.12.2021.g.)

**Napomene uz pojedinačne finansijske iskaze
31. decembar 2022. godine**

1. OSNIVANJE I POSLOVANJE BANKE (Nastavak)

Članovi Upravnog odbora na dan 31.decembra 2022.godine:

Funkcija	Ime i prezime
Predsjednik	Tarik Telačević (Rješenje CBCG br.03-9008-2/2021 od 30.12.2021.g.)
član	Mr Nataša Martinović (Rješenje CBCG br.03-9009-2/2021 od 30.12.2021.g.)
član	Stanislava Subotić (Rješenje CBCG br.03-9011-2/2021 od 30.12.2021.g.)

Članovi **Revizorskog odbora** Banke, na dan 31. decembra 2022. godine:

<u>Ime i prezime</u>	<u>Funkcija</u>
Dr Maja Drakić Grgur	Predsjednica
Nađa Zidar	Član
Ilinka Petrović	Član

Kontrolne funkcije na dan 31.12.2022.godine:

<u>Ime i prezime</u>	<u>Funkcija</u>
Nikola Soldo	Funkcija kontrole rizika
Žana Kasalica	Funkcija interne revizije
Vesna Milinković	Funkcija praćenja usklađenosti

Ključne funkcije, pored kontrolnih funkcija, na dan 31.decembra 2022.godine:

<u>Ime i prezime</u>	<u>Funkcija</u>
Anuška Vujović	Direktor Sektora za poslovanje sa korporativnim klijentima
Željko Brković	Direktor Sektora Treasury
Snežana Burić	Direktor Sektora za platni promet
Goran Vukotić	Ovlašćeno lice za sprječavanje pranja novca i finansiranja terorizma

2. OSNOVE ZA SASTAVLJANJE I PREZENTACIJU POJEDINAČNIH FINANSIJSKIH ISKAZA

2.1. Osnove za sastavljanje i prezentaciju pojedinačnih finansijskih iskaza

Banka sastavlja pojedinačne finansijske iskaze (u daljem tekstu: finansijski iskazi) u skladu sa Zakonom o kreditnim institucijama („Sl. list CG“ br.072/19, br 082/20, br.008/21), propisima donijetim na osnovu ovog Zakona i Međunarodnim računovodstvenim standardima, odnosno Međunarodnim standardima finansijskog izvještavanja (u daljem tekstu MRS/MSFI).

Banka primjenjuje Međunarodne računovodstvene standarde i Međunarodne standarde finansijskog izvještavanja od datuma koji je Odbor za međunarodne računovodstvene standarde (IASB) odredio kao dan početka njihove primjene, ukoliko Centralna banka za određeni MRS/MSFI ne odredi drugi datum kao dan početka njegove primjene.

**Napomene uz pojedinačne finansijske iskaze
31. decembar 2022. godine**

2. OSNOVE ZA SASTAVLJANJE I PREZENTACIJU POJEDINAČNIH FINANSIJSKIH ISKAZA (Nastavak)

2.1. Osnove za sastavljanje i prezentaciju pojedinačnih finansijskih iskaza (Nastavak)

Priloženi pojedinačni finansijski izvještaji Banke za 2022. godinu sastavljeni su u skladu sa Međunarodnim standardima finansijskog izvještavanja („MSFI“), izdatim od strane Odbora za međunarodne računovodstvene standarde i propisima Centralne banke Crne Gore koji regulišu finansijsko izvještavanje banaka.

Banka je dužna da vodi poslovne knjige, sastavlja knjigovodstvene isprave, vrednuje imovinu i obaveze i sastavlja i objavljuje finansijske iskaze u skladu sa Zakonom o kreditnim institucijama ("Službeni list Crne Gore", br. 72/19, 82/20 8/21), propisima donijetim na osnovu ovog zakona i Međunarodnim računovodstvenim standardima, odnosno Međunarodnim standardima finansijskog izvještavanja (u daljem tekstu: MRS/MSFI). Banka je dužna da primjenjuje Međunarodne računovodstvene standarde i Međunarodne standarde finansijskog izvještavanja od datuma koji je Odbor za međunarodne računovodstvene standarde (IASB) odredio kao dan početka njihove primjene, ukoliko Centralna banka za određeni MRS/MSFI ne odredi drugi datum kao dan početka njegove primjene.

Finansijski izvještaji Banke su pripremljeni su u skladu sa Odlukom o sadržaju, rokovima i načinu sačinjavanja i dostavljanja finansijskih izvještaja banaka ("Sl. list CG", br. 128/20).

Finansijski izvještaji koji su sastavljeni na dan i za godinu koja se završila 31. decembra 2022. godine su prvi finansijski izvještaji koje je Banka sastavila u skladu sa Međunarodnim standardima finansijskog izvještavanja. Efekti prve primjene Međunarodnih standarda finansijskog izvještavanja su prikazani u napomeni 2.8.

Banka je u sastavljanju ovih finansijskih izvještaja primjenjivala računovodstvene politike obrazložene u Napomeni 3, koje su zasnovane na računovodstvenim, bankarskim i poreskim propisima Crne Gore.

2.2 Pravila procjenjivanja

Finansijski izvještaji su sastavljeni na osnovu načela istorijske vrijednosti, osim za sledeće pozicije, koje se vrednuju po fer vrijednosti:

- finansijski instrumenti po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha
- finansijski instrumenti po fer vrijednosti kroz ostali ukupni rezultat
- finansijske obaveze po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha.

2.3. Funkcionalna i izveštajna valuta

Finansijski iskazi Banke su iskazani u eurima (EUR), koja je funkcionalna valuta Banke i zvanična valuta u kojoj se podnose finansijski iskazi u Crnoj Gori. Osim ako nije drugačije naznačeno, svi iznosi su navedeni u hiljadama EUR.

**Napomene uz pojedinačne finansijske iskaze
31. decembar 2022. godine**

2.4. Korišćenje procjenjivanja

Sastavljanje i prikazivanje finansijskih iskaza zahtijeva od rukovodstva Banke korišćenje najboljih mogućih procjena i razumnih pretpostavki, koje imaju efekta na iskazane vrijednosti sredstava i obaveza, objelodanjanje potencijalnih potraživanja i obaveza na dan sastavljanja finansijskih iskaza i prihoda i rashoda u toku izvještajnog perioda.

Ove procjene i pretpostavke su zasnovane na informacijama raspoloživim na dan sastavljanja finansijskih iskaza. Stvarni rezultati mogu se razlikovati od navedenih procjena. Procjene i pretpostavke se kontinuirano razmatraju, a kada korekcije postanu neophodne, iskazuju se u bilansu uspjeha za periode u kojima su postale poznate.

U Napomeni 4 su date informacije o oblastima kod kojih je stepen procjene najveći i koje mogu imati najznačajniji efekat na iznose priznate u finansijskim izvještajima Banke.

2.5. Promjene u računovodstvenim politikama i objavljivanjima

Primjena novih standarda i izmjena postojećih standarda koji su na snazi u tekućoj godini

Sledeće izmjene i dopune postojećih standarda izdate od strane IASB se obavezno primjenjuju prvi put za finansijske periode koji počinju na dan ili nakon 1. januara 2022. godine i stoga su primjenjive na priložene finansijske izvještaje Banke:

- Izmjene MSFI 3 „Poslovne kombinacije“ kojom se ažuriraju upućivanja na Konceptualni okvir za finansijsko izvještavanje. Izmjene ažuriraju zastarjelu referencu na Konceptualni okvir u MSFI 3 bez značajnih promjena zahtjeva u standardu.
- Izmjene MRS 16 „Nekretnine, postrojenja i oprema“ – Prihodi prije namijenjene upotrebe. Izmjene zabranjuju da se od nabavne vrijednosti nekretnine, postrojenja i opreme odbiju bilo kakvi prihodi od prodaje proizvedenih predmeta dok se to sredstvo dovodi na lokaciju i stanje neophodno da bi moglo da funkcioniše na način koji je rukovodstvo planiralo. Umesto toga, entitet priznaje prihode od prodaje takvih predmeta i troškove proizvodnje tih predmeta u bilansu uspjeha.
- Izmjene MRS 37 „Rezervisanja, potencijalne obaveze i potencijalna imovina“ – Štetni ugovori - Troškovi ispunjenja ugovora. Izmjenama se precizira da troškovi ispunjenja ugovora obuhvataju troškove koji se direktno odnose na ugovor. Troškovi koji se direktno odnose na ugovor mogu biti ili inkrementalni troškovi ispunjenja tog ugovora (npr. direktni rad, materijal) ili alokacija drugih troškova koji se direktno odnose na ispunjenje ugovora (npr. alokacija troška amortizacije za stavku nekretnina, postrojenja i opreme koja se koristi za ispunjenje ugovora).
- Godišnja unapređenja MSFI, Ciklus 2018-2020 kojima su izmijenjeni sledeći standardi:
 - MSFI 1 „Prva primjena Međunarodnih standarda finansijskog izveštavanja“ – Izmjena dozvoljava zavisnom pravom licu koje primjenjuje paragraf D16(a) MSFI 1 da mjeri kumulativne kursne razlike koristeći iznose koje je prijavilo matično pravno lice, na osnovu datuma prelaska matičnog pravnog lica na MSFI.
 - MSFI 9 „Finansijski instrumenti“ – Ova izmjena pojašnjava koje naknade entitet uključuje kada primjenjuje “test od 10 procenata” u procjeni da li treba prestati priznavati finansijsku obavezu. Entitet uključuje samo naknade plaćene ili primljene između entiteta (zajmoprimca) i zajmodavca, uključujući naknade plaćene ili primljene od strane entiteta ili zajmodavca u ime drugog.
 - MSFI 16 „Lizing“ – Izmjenom se uklanja ilustracija plaćanja zakupodavca u vezi sa poboljšanjima zakupa (ulaganja u tuđa osnovna sredstva) kako bi se rešila svaka potencijalna zabuna u pogledu tretmana podsticaja za iznajmljivanje koja bi mogla nastati zbog načina na koji su podsticaji za zakup ilustrovani u tom primjeru. Kako je trenutno sastavljen, ovaj primjer nije jasan o tome zašto takva plaćanja nisu podsticaj za iznajmljivanje.

Napomene uz pojedinačne finansijske iskaze
31. decembar 2022. godine

2.5. Promjene u računovodstvenim politikama i objavljivanjima (nastavak)

Primjena novih standarda i izmjena postojećih standarda koji su na snazi u tekućoj godini (nastavak)

- MRS 41 „Poljoprivreda“ – Ovom izmjenom se uklanja zahtjev za isključivanje tokova gotovine za oporezivanje prilikom odmjeravanja fer vrijednosti, čime se zahtjevi za mjerenje fer vrijednosti iz MRS 41 usklađuju sa zahtjevima iz MSFI 13 „Odmjeravanje fer vrijednosti“.

Primjena istih nije rezultirala u značajnim izmjenama računovodstvenih politika i nije imala uticaj na priložene finansijske izvještaje Banke.

Novi standardi i izmjene postojećih standarda koji su izdati, a nisu još uvijek u primjeni

IASB je objavio određeni broj novih i izmijenjenih standarda i IFRIC tumačenja, koji se primenjuju na buduće izvještajne periode. Oni nisu ranije usvojeni od strane Banke, a Banke namjerava da ih primjeni kada stupe na snagu.

- MSFI 17 „Ugovori o osiguranju“ (na snazi za godišnje izvještajne periode koji počinju na dan ili nakon 1. januara 2023. godine) i naknadne izmjene MSFI 17 koje se bave problemima i izazovima implementacije koji su identifikovani nakon što je MSFI 17 objavljen 2017. godine (na snazi za godišnje izvještajne periode koji počinju na dan ili nakon 1. januara 2023. godine). MSFI 17 zamenjuje MSFI 4 „Ugovori o osiguranju“ od 1. januara 2023. godine.
- Izmjene MSFI 4 „Ugovori o osiguranju“ – Produžetak roka za privremeno izuzeće od primjene MSFI 9 (na snazi za godišnje periode koji počinju na dan ili nakon 1. januara 2023. godine).
- Izmjena MSFI 17 „Ugovori o osiguranju“ – Početna primena MSFI 17 i MSFI 9 - Uredne informacije. Entitet koji odluči da primeni izmenu primenjuje je kada prvi put primeni MSFI 17.
- Izmjene MRS 1 „Prezentacija finansijskih izveštaja“ i MSFI Izjava o praksi 2: Obelodanjivanje računovodstvenih politika (na snazi za godišnje periode koji počinju na dan ili nakon 1. januara 2023. godine).
- Izmjene MRS 8 „Računovodstvene politike, promene računovodstvenih procjena i greške“ - Definicija računovodstvene procjene (na snazi za godišnje periode koji počinju na dan ili nakon 1. januara 2023. godine). Izmjenama se pojašnjava razlika između promena računovodstvenih procena i promena računovodstvenih politika i ispravke grešaka.
- Izmjene MRS 12 „Odloženi porezi“ – Odloženi porez koji se odnosi na imovinu i obaveze proistekle iz jedne transakcije (na snazi za godišnje periode koji počinju na dan ili nakon 1. januara 2023. godine).
- Izmjene MSFI 16 „Lizing“ – Obaveze u prodaji i povraćaju lizinga (na snazi za godišnje periode koji počinju na dan ili nakon 1. januara 2024. godine).
- Izmjene MRS 1 „Prezentacija finansijskih izvještaja“ – Klasifikacija obaveza na kratkoročne i dugoročne (na snazi za godišnje periode koji počinju na dan ili nakon 1. januara 2024. godine).
- Izmjene MRS 1 „Prezentacija finansijskih izvještaja“ – Dugoročne obaveze sa kovenantama (na snazi za godišnje periode koji počinju na dan ili nakon 1. januara 2024. godine).

U toku je procjena uticaja navedenih novih standarda i izmjena od strane rukovodstva Banke. Rukovodstvo smatra da primjena prethodno navedenih standarda i izmjena postojećih standarda neće imati značajan uticaj na finansijske izvještaje Banke u periodu njihove početne primjene.

**Napomene uz pojedinačne finansijske iskaze
31. decembar 2022. godine****2.6. Načelo stalnosti poslovanja**

Na dan 31. decembar 2022. godine Banka je ostvarila pozitivan rezultat u iznosu od EUR 62 hiljada, a kumulirani gubitak u iznosu od EUR 32,914 hiljada. Banka je dužna da obim i strukturu svog poslovanja i rizičnih plasmana uskladi sa pokazateljima poslovanja propisanim Zakonom o kreditnim institucijama i relevantnim odlukama Centralne banke Crne Gore donijetim na osnovu navedenog Zakona. Prema obračunu Banke, ukupni regulatorni kapital Banke na dan 31. decembra 2022. godine iznosi EUR 27,420 hiljada, a koeficijenti adekvatnosti ukupnog kapitala 13.39% (propisani limit 10.63%), ukupnog osnovnog kapitala 9.77% (propisani limit 8.63%) i redovnog osnovnog kapitala 9.77% (propisani limit 7,13%). Na dan 31. decembra 2022. godine Banka je usaglasila sve pokazatelje poslovanja sa propisanim vrijednostima. Dalje, iako Banka ima visok nivo kredita u statusu neizmirenja obaveza 25% (eng. NPL) on je pokriven ispravkama vrijednosti 40%, a regulatornim rezervama 90%. Banka u skladu sa Planom poslovanja i Strategijom za NPL za period 2022.do 2024. godine preduzima sledeće aktivnosti: efikasnije upravlja portfolijom kvalitetnih kredita kako bi se onemogućilo njihovo migriranje u portfolio NPL, minimizira trajanje procesa oporavka NPL, povećava stope oporavka, smanjuje iznos NPL s ciljem redukcije njegovog negativnog uticaja na održivost profitabilnosti, likvidnosti i kvaliteta bilansnih pozicija, smanjenja opterećenja NPL-om regulatornog i internog zahtjeva za kapitalom, kao i smanjenja opterećenja NPL-om koeficijenta adekvatnosti kapitala, a primjenom opcija sprovođenja strategije za NPL koje su propisane odlukom regulatora.

Pored toga, krediti i potraživanja od klijenata, bilježe pad u odnosu na prethodne godine, Banka u 2023. godini očekuje rast kreditnih potraživanja na što ukazuje Plan poslovanja za 2023. godinu i ostvareni podaci za I kvartal 2023. godine (171,5 mil eur).

Banka ima visoku koncentraciju depozita i nepovoljnu ročnu strukturu. Banka nema konkretnu informaciju kakva je namjera deponenata po pitanju ovih depozita, ali ne očekuje značajne odlive depozita. Od dana usvajanja ovog Izveštaja pa do kraja 2023. godine dospijeva 8,7 mil eur oročenih depozita pravnih lica. Ako ovi depoziti ne budu reoročeni već prenijeti na tekuće račune kompanija van sistema Banke, i ako osim odliva ovih depozita bude potencijalni odliv dijela a viste depozita od cca 8 mil eur (a za koje rukovodstvo Banke sa visokom sigurnošću smatra da neće biti odliveni, jer dugi vremenski period pokazuju visok nivo stabilnosti i postojanosti, zvanični pokazatelj likvidnosti će biti značajno iznad propisanog minimuma i likvidnost Banke ne može biti ugrožena. Banka je napravila scenario odliva 16,7 mil eur oročenih i a vista depozita, koji pokazuje da bi nakon ovog odliva pokazatelj dnevne likvidnosti iznosio 1,78 a što je iznad propisanog minimuma koji iznosi 0,90.

Banka je takodje napravila scenarije odliva depozita sa zatečenim stanjem likvidnih sredstava u 2023. godini po kojima se pokazatelj likvidnosti kreće značajno iznad propisanog minimuma. Dodatno, dnevni pokazatelj likvidnosti za decembar 2022. godine je iznosio 1,71 što je takođe iznad zakonski propisanog minimuma od 0,9.

Dodatno, postoji interesovanje za kupovinu većinskog paketa akcija Banke od strane strateških investitora iz Evrope i regiona. Po mišljenju rukovodstva Banke postoji mogućnost da se u kratkom roku realizuje neka od ponuda, čime bi se stvorili neophodni uslovi za opstanak i dalji razvoj Banke.

Od početka 2023. godine Banka ostvaruje pozitivni rezultat na kraju svakog mjeseca, tako da je sa 31.03.2023. godine ostvarila kumulativni pozitivni rezultat od EUR 202 hiljade. Od 01.01.2022. godine je u primjeni nova zakonska regulativa vezana za kreditne institucije koju je Banka implementirala u svoje poslovanje i po osnovu koje iskazuje parametre, koeficijente, pokazatelje i indikatore poslovanja koji su uskladjeni sa propisanim vrijednostima. Rukovodstvo Banke je razmotrilo različita scenarija uticaja korekcija na solventnost, kao i odliva oročenih i a vista depozita na likvidnost, i na osnovu istih smatra da bi pokazatelji poslovanja bili u skladu sa zakonom propisanim pokazateljima.

Saglasno tome, finansijski izvještaji Banke sastavljeni su u skladu sa načelom stalnosti poslovanja, koje podrazumijeva da će Banka nastaviti da posluje u budućnosti.

**Napomene uz pojedinačne finansijske iskaze
31. decembar 2022. godine**

2. OSNOVE ZA SASTAVLJANJE I PREZENTACIJU POJEDINAČNIH FINANSIJSKIH ISKAZA (Nastavak)

2.7 Usaglašenost potraživanja i obaveza

U skladu sa važećom zakonskom regulativom, Banka je izvršila usaglašavanje međusobnih potraživanja i obaveza sa povjeriocima i dužnicima Banke na dan 31.12.2022. godine.

Odlukom broj 02/6349.1 od 31.mata 2023. godine Upavni odbor je usvojio Elaborat o popisu imovine i obaveza Banke sa stanjem na dan 31.12.2022. godine.

2.8. Uporedni podaci i prva primjena MSFI

Zakonom o kreditnim institucijama, koji je stupio na snagu počev od 01.01.2022. godine, propisano je da je Banka u obavezi da vodi poslovne knjige, sastavlja knjigovodstvene isprave, vrednuje imovinu i obaveze i sastavlja i objavljuje finansijske iskaze u skladu sa ovim Zakonom, propisima donijetim na osnovu ovog zakona i Međunarodnim računovodstvenim standardima, odnosno Međunarodnim standardima finansijskog izvještavanja (u daljem tekstu: MSR/MSFI). Banka je dužna da primjenjuje Međunarodne računovodstvene standarde i Međunarodne standarde finansijskog izvještavanja od datuma koji je Odbor za međunarodne računovodstvene standarde (IASB) odredio kao dan početka njihove primjene, ukoliko Centralna banka Crne Gore za određeni MRS/MSFI ne odredi drugi datum kao dan početka njegove primjene.

S obzirom na to da je u prethodnim periodima Banka pripremala finansijske izvještaje na osnovu Zakona o računovodstvu i propisa Centralne Banke Crne Gore koji regulišu finansijsko izvještavanje Banaka, a koji su zasnovani na Međunarodnim računovodstvenim standardima i Međunarodnim standardima finansijskog izvještavanja, prva primjena Međunarodnih standarda finansijskog izvještavanja nije rezultirala implementacijom novih standarda koji bi imali materijalno značajan efekat na finansijske izvještaje Banke.

U skladu sa tim, procjene primijenjene u tekućoj godini su konzistentne sa procjenama primijenjenim u skladu sa prethodnim propisima. U cilju usaglašavanja sa odredbama novog Zakona o kreditnim institucijama, propisima Centralne Banke Crne Gore i pripreme finansijskih izvještaja u skladu sa MSFI:

- Banka je prezentovala početni bilans stanja na dan 1. januara 2021. godine. S obzirom da prva primjena MSFI nije rezultirala implementacijom novih standarda i izmjenama računovodstvenih politika i procjena, nije bilo korekcija i izmjena uporednih podataka prezentovanih u prethodnim periodima.
- Banka je utvrdila da nije bilo izmjena objelodanjenih iznosa kapitala na dan 1. januara 2021. godine i 31. decembra 2021. godine kao i neto rezultata za godinu koja se završila 31. decembra 2021. godine kako bi se usaglasili sa MSFI, s obzirom da su procjene primijenjene na dan 1. januara 2021. godine i 31. decembra 2021. godine konzistentne sa onim primijenjenim na iste datume prema ranije primijenjenim propisima.
- Banka je ocijenila da je prezentacija Bilansa stanja, Bilansa uspjeha, Izvještaja o ostalom ukupnom rezultatu i Izvještaja o tokovima gotovine, definisana Odlukom o izvještajima koji se dostavljaju Centralnoj Banci Crne Gore („Sl. list CG”, br. 128/20), usklađena sa zahtjevima MSFI i u skladu sa tim, nije mijenjala prezentaciju uporednih podataka na dan 1. januara 2021. godine i na dan i za godinu završenu 31. januara 2021. godine.

Uporedni podaci u ovim finansijskim izvještajima predstavljaju uporedne podatke iz finansijskih iskaza za 2021. godinu.

Napomene uz pojedinačne finansijske iskaze
31. decembar 2022. godine

2.9. Konsolidacija

Ovi finansijski iskazi predstavljaju pojedinačne finansijske iskaze Banke. U skladu sa članom 134 Zakona o bankama Crne Gore („Sl.list Crne Gore“ br. 17/08, 44/10, 40/11, 73/17) u konsolidovane finansijske iskaze bankarske grupe ne uključuju se podređeni članovi bankarske grupe čiji je bilans stanja manji od 1% bilansa stanja nadređenog člana grupe. Banka, na dan 31. decembra 2022. godine, pod kontrolom ima jedan podređeni entitet čiji je bilans stanja veći od 1% bilansa stanja Banka tako da sastavlja konsolidovane finansijske iskaze, dok za ostale podređene članove koristi pravo na izuzeće od konsolidacije.

Podređeni članovi bankarske grupe i učešće u aktivi Banke na dan 31. decembar 2022. godine:

Naziv	Učešće u aktivi Banke	% učešća	Osnovna djelatnost
First Assets Management Podgorica	0,76%	100%	Kupovina i prodaja vlastitih nekretnina
Montenegro investments credit DOO Podgorica	2,56%	100%	Ostale usluge kreditiranja
First Real Estate Management -1 Podgorica	0,74%	100%	Kupovina i prodaja vlastitih nekretnina
First Real Estate Management -2 Podgorica	0,75%	100%	Kupovina i prodaja vlastitih nekretnina

**Napomene uz pojedinačne finansijske iskaze
31. decembar 2022. godine**

3. PREGLED ZNAČAJNIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA

Računovodstvene politike i procjene koje se tiču priznavanja i vrednovanja sredstava i obaveza, korišćene prilikom sastavljanja ovih finansijskih izvještaja su konzistentne sa računovodstvenim politikama i procjenama primijenjenim u sastavljanju godišnjih finansijskih izvještaja Banke 2021. godinu.

3.1. Prihodi i rashodi po osnovu kamata

Prihodi i rashodi po osnovu kamata, uključujući zateznu kamatu i ostale prihode i ostale rashode vezane za kamatonosnu aktivu, odnosno kamatonosnu pasivu, obračunati su po načelu uzročnosti prihoda i rashoda.

Od datuma raskida ugovora o kreditu, Banka na potraživanja ne obračunava redovnu, već zakonsku zateznu kamatu. Visinu stope zatezne kamate utvrđuje CBCG u skladu sa Zakonom o visini kamatne stope.

Prihodi od kamata na obezvrijeđene plasmane („POCI“ instrumenti i finansijska sredstva koja su naknadno obezvrijeđena) se obračunavaju primjenom efektivne kamatne stope na neto osnovicu (amortizovanu vrijednost). U slučaju „POCI“ instrumenata koristi se nova efektivna kamatna stopa prilagođena za kreditni rizik („Credit-adjusted effective interest rate“), dok se za finansijska sredstva koja su naknadno obezvrijeđena koristi inicijalna efektivna kamatna stopa utvrđena prilikom inicijalnog priznavanja.

Efekat umanjenja prihoda od kamata na obezvrijeđena finansijska sredstva, jednak je povećanju ispravke vrijednosti za kamatna potraživanja na obezvrijeđena finansijska sredstva, odnosno sredstva svrstana u Stage 3.

Obračun potraživanja za kamate se ne obustavlja i uvećava bruto vrijednost nakon datuma default-a. Istovremeno se i neto vrijednost samog plasmana uvećava za prihode od kamata obračunatih primjenom efektivne kamatne stope na neto osnovicu. Razlika između uvećavanja bruto izloženosti i povećanja neto izloženosti predstavlja povećavane lifetime očekivanih gubitaka tj. ispravke vrijednosti.

Prihodi po osnovu naknada za odobravanje kredita se priznaju u bilansu uspjeha kao kamatni prihodi po principu razgraničenja na period trajanja finansijskog instrumenta.

**Napomene uz pojedinačne finansijske iskaze
31. decembar 2022. godine**

3. PREGLED ZNAČAJNIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (Nastavak)

3.2 Prihodi i rashodi od naknada i provizija

Prihodi i rashodi po osnovu naknada i provizija priznaju se po načelu uzročnosti prihoda i rashoda.

Prihodi i rashodi od naknada i provizija obuhvataju takođe naknade po osnovu izdavanja garancija i akreditiva od strane Banke, domaćih i međunarodnih plaćanja i transakcija u stranim valutama posredničkih i drugih usluga Banke.

Prihodi i rashodi od naknada i provizija koji su sastavni dio efektivne kamatne stope finansijskog sredstva ili finansijske obaveze su uključeni u obračun prihoda i rashoda od kamata uz primjenu metode efektivne kamatne stope.

Prihodi od naknada i provizija se priznaju u trenutku kada je korespodentna usluga izvršena. Prihodi od naknada i provizija obuhvataju naknade koje Banka obračunava i naplaćuje za obavljanje usluga platnog prometa u zemlji i inostranstvu, poslove garancija i akreditiva, kao i drugih usluga.

Rashodi naknada i provizija uglavnom se odnose na naknade za obavljanje usluga platnog prometa u zemlji i inostranstvu i naknade za ostale usluge, koje se priznaju kao rashod u trenutku kada je korespodentna usluga izvršena.

3.3. Neto dobitak/(gubitak) po osnovu finansijskih instrumenata koji se drže radi trgovanja

Neto dobitak/(gubitak) po osnovu finansijskih instrumenata koji se drže radi trgovanja uključuje dobitke umanjene za gubitke po osnovu finansijskih sredstava i finansijskih obaveza namijenjenih trgovanju uključujući i sve realizovane i nerealizovane promjene fer vrijednosti.

3.4. Preračunavanje deviznih iznosa

Poslovne promjene nastale u stranoj valuti su preračunate u EUR po srednjem kursu utvrđenom na međubankarskom tržištu deviza, koji je važio na dan poslovne promjene.

Sredstva i obaveze iskazane u stranoj valuti na dan bilansa stanja, preračunati su u EUR po srednjem kursu utvrđenom na međubankarskom tržištu deviza koji je važio na taj dan.

Neto pozitivne ili negativne kursne razlike nastale prilikom poslovnih transakcija u stranoj valuti i prilikom preračuna pozicija bilansa stanja iskazanih u stranoj valuti knjižene su u korist ili na teret bilansa uspjeha, kao dobiti ili gubici od kursnih razlika.

Preuzete i potencijalne obaveze u stranoj valuti preračunate su u EUR po srednjem kursu utvrđenom na međubankarskom tržištu deviza koji je važio na taj dan.

Napomene uz pojedinačne finansijske iskaze

31. decembar 2022. godine

3. PREGLED ZNAČAJNIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (Nastavak)

3.5. Lizing

U skladu sa MSFI 16 Ugovor o lizingu, definiše se kao ugovor kojim se ustupa pravo kontrole nad korišćenjem određene imovine tokom datog perioda u zamjenu za naknadu. Kontrola postoji ukoliko korisnik lizinga ima pravo da ostvaruje sve ekonomske koristi upotrebom identifikovanog sredstva i pravo da upravlja upotrebom tog sredstva.

3.5.1.1. Banka kao zakupac

Banka priznaje obavezu po osnovu zakupa i imovinu s pravom korišćenja tokom trajanja zakupa za sve zakupe, uz određene izuzetke - zakupi imovine „male vrijednosti“ i kratkoročni zakupi. Kao kratkoročni zakupi definisani su oni zakupi koji na datum početka zakupa imaju rok od 12 mjeseci ili manje, bez mogućnosti kupovine osnovnog sredstva. Zakupi imovine čija je vrijednost na datum početka zakupa manja ili jednaka EUR 5 hiljada, definišu se kao zakupi „male vrijednosti“, i priznaju se kao trošak zakupa za vrijeme trajanja ugovora o zakupu.

3.5.1.2. Imovina s pravom korišćenja

Na datum početka zakupa, Banka vrši odmjerenje imovine s pravom korišćenja po nabavnoj vrijednosti, umanjenoj za eventualnu akumuliranu amortizaciju i eventualne akumulirane gubitke po osnovu umanjenja vrijednosti i prilagođenoj za svako ponovno vrednovanje obaveza po osnovu zakupa. Nabavna vrijednost imovine s pravom korišćenja obuhvata: iznos incijalno mjerene obaveze po osnovu zakupa, prilagođen za bilo koja plaćanja izvršena na dan ili prije prvog dana trajanja zakupa, umanjen za eventualne primljene podsticaje u vezi sa zakupom i bilo koje početne direktne troškove koje ima zakupac, i procjenu troškova koji treba da nastanu iz zakupa na kraju roka zakupa. Nakon datuma početka, Banka mjeri imovinu s pravom korišćenja koristeći metod troška i priznaje amortizaciju imovine s pravom korišćenja linearnom metodom tokom perioda zakupa, i (odvojeno) kamatu na obaveze po osnovu zakupa.

Kod amortizacije imovine sa pravom korišćenja primjenjuju se zahtjevi u pogledu amortizacije iz IAS 16 Nekretnine, postrojenja i oprema.

IAS 36 Umanjenje vrijednosti imovine primjenjuje se da bi utvrdili da li je došlo do umanjenja vrijednosti imovine imovine sa pravom korišćenja.

Napomene uz pojedinačne finansijske iskaze

31. decembar 2022. godine

3. PREGLED ZNAČAJNIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (Nastavak)

3.5. Lizing (Nastavak)

3.5.1. Politika u primjeni od 01.01.2020. godine (Nastavak)

3.5.1.3. Obaveze po osnovu zakupa

Na datum početka ugovora, Banka mjeri obavezu po osnovu zakupa po neto sadašnjoj vrijednosti zakupnina koje nisu plaćene na taj datum. Zakupnine se sastoje od fiksnih plaćanja, varijabilnih plaćanja zakupnine koja zavise od indeksa ili stopa, iznosa za koje se očekuje da će biti plaćeni u okviru garancija rezidualne vrijednosti, plaćanja za zakup u opcionom periodu produženja, ako postoji razumna vjerovatnoća da će se opcija iskoristiti, i isplate koje zahtijeva zakupac za prijevremeni raskid zakupa, ako ugovor o zakupu ostavlja mogućnosti raskida.

Naknadno (nakon datuma početka ugovora o zakupu), Banka mjeri obavezu po osnovu zakupa na način što se vrši:

- povećanje knjigovodstvene vrijednosti, po osnovu promjena kamate na obavezu po osnovu zakupa;
- smanjenje knjigovodstvene vrijednosti po osnovu izvršenih isplata zakupnina; i
- ponovno odmjeravanje knjigovodstvene vrijednosti, kako bi se odrazile sve ponovne procjene ili promjene ugovora o zakupu.

3.5.1.4. Banka kao zakupodavac

Svi zakupi gdje se Banka javlja u ulozi zakupodavca su klasifikovani kao operativni zakupi, jer se ne prenose suštinski svi rizici i koristi povezani sa vlasništvom nad sredstvima koja su predmet zakupa. Primljena plaćanja izvršena po osnovu operativnog zakupa iskazuju se u bilansu uspjeha kao prihod, na proporcionalnoj osnovi, tokom perioda trajanja zakupa. Banka priznaje sve troškove koji se dese u periodu trajanja zakupa kao trošak u bilansu uspjeha. Direktni troškovi nastali pri sklapanju operativnog zakupa dodaju se knjigovodstvenoj vrijednosti zakupljenog sredstva i priznaju tokom trajanja zakupa po istoj osnovi kao prihod od zakupa.

3.6. Porezi i doprinosi

3.6.1. Porez na dobit

3.6.1.1. Tekući porez na dobit

Porez na dobit se obračunava i plaća u skladu sa Zakonom o porezu na dobit pravnih lica („Sl. list CG” br. 80/04, 40/08, 86/09, 14/12, 61/13, 055/16 I 146/21). Stopa poreza na dobit je proporcionalna i iznosi 9% od poreske osnovice.

Kapitalni gubici mogu se prebijati sa kapitalnim dobitima ostvarenim u istoj godini. Ako se i poslije izvršenog prebijanja sa kapitalnim dobitima ostvarenim u istoj godini pojavi kapitalni gubitak poreski obveznik može prenijeti kapitalni gubitak na račun budućih kapitalnih dobitaka u narednih pet godina.

Poreski propisi Crne Gore ne predviđaju da se poreski gubici iz tekućeg perioda mogu koristiti kao osnova za povraćaj poreza plaćenog u prethodnim periodima. Međutim, gubici iz tekućeg perioda iskazani u poreskom bilansu mogu se koristiti za umanjenje poreske osnovice budućih obračunskih perioda, ali ne duže od pet godina.

Napomene uz pojedinačne finansijske iskaze

31. decembar 2022. godine

3. PREGLED ZNAČAJNIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (Nastavak)

3.6. Porezi i doprinosi (Nastavak)

3.6.1. Porez na dobit (Nastavak)

3.6.1.2. Odloženi porez na dobit

Odloženi porez na dobit se obračunava korišćenjem metode utvrđivanja obaveza prema bilansu stanja, za privremene razlike proizašle iz razlike između poreske osnove sredstava i obaveza i njihove knjigovodstvene vrijednosti. Važeće poreske stope na dan bilansa stanja ili poreske stope koje su nakon tog dana stupile na snagu koriste se za utvrđivanje razgraničenog iznosa poreza na dobit. Odložene poreske obaveze se priznaju za sve oporezive privremene razlike. Odložena poreska sredstva se priznaju za sve odbitne privremene razlike i poreske gubitke i kredite, koji se mogu prenositi u naredne fiskalne periode, do stepena do kojeg će vjerovatno postojati oporeziva dobit od koje se odložena poreska sredstva mogu iskoristiti.

3.6.2. Porezi, doprinosi i druge dažbine koje ne zavise od rezultata poslovanja

Porezi, doprinosi i druge dažbine koje ne zavise od rezultata poslovanja uključuju poreze na imovinu i druge poreze, naknade i doprinose koji se plaćaju prema raznim republičkim i lokalnim poreskim propisima.

3.7. Gotovina i gotovinski ekvivalenti

Pod gotovinom i gotovinskim ekvivalentima se podrazumijevaju novčana sredstva u blagajni (EUR i devizna), novčana sredstva u trezoru (EUR i devizna), sredstva kod Centralne banke Crne Gore, uključujući i obaveznu rezervu kao i ostala visoko likvidna finansijska aktiva sa dospijećem do tri mjeseca.

Gotovina i gotovinski ekvivalenti se vrednuju po amortizovanoj vrijednosti u bilansu stanja.

3.8. Finansijski instrumenti

3.8.1. Priznavanje

Finansijska sredstva i finansijske obaveze se inicijalno priznaju u Bilansu stanja Banke na datum trgovine, odnosno na datum kada Banka postane jedna od ugovornih strana na koju se primjenjuju ugovoreni uslovi instrumenta. Ovo uključuje "regularan način trgovine" tj. kupovinu ili prodaju finansijskih sredstava za koje se zahtijeva isporuka u određenom vremenu, definisanom regulativno ili na bazi konvencija na relevantom tržištu. Redovan način kupovine ili prodaje finansijskog sredstva se priznaje, odnosno prestaje sa priznavanjem na datum kupovine/prodaje ili na datum izvršenja.

Napomene uz pojedinačne finansijske iskaze
31. decembar 2022. godine

3. PREGLED ZNAČAJNIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (Nastavak)

3.8. Finansijski instrumenti (Nastavak)

3.8.2. Klasifikacija

Banka klasifikuje svu svoju finansijsku imovinu na osnovu poslovnog modela za upravljanje imovinom i ugovornih odredbi imovine.

Banka finansijska sredstva klasifikuje u sljedeće tri kategorije:

- Finansijska sredstva koja se vrednuju po amortizovanom trošku (AC),
- Finansijska sredstva vrednovana po fer vrijednosti kroz ostali rezultat (FVOCI),
- Finansijska sredstva koja se obavezno vrednuju po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha (FVTPL)

Finansijske obaveze, osim obaveza po kreditima i finansijskih garancija, mjere se po amortizovanom trošku ili po FVPL kada se drže radi trgovanja i derivativnih instrumenata ili se primjenjuje određivanje fer vrijednost.

3.8.3. Finansijska imovina i obaveze

3.8.3.1. Plasmani banaka, krediti i avansi dati kupcima, finansijska ulaganja po amortizovanom trošku

Banka je u skladu sa MSFI 9 finansijska sredstva koja kao cilj držanja imaju prikupljanje novčanih tokova. koji ispunjavaju SPPI kriterijume, klasifikovala kao sredstva koja se odmjeravaju po amortizovanoj vrijednosti. U ovu kategoriju uključena su sledeća finansijska sredstava:

- Krediti i potraživanja od banaka (uključujući sredstva kod banaka, kamate i naknade);
- Krediti i potraživanja od klijenata (uključujući kamate i naknade, potraživanja po osnovu lizinga, forfeitinga i faktoringa);
- Izdate garancije;
- Date kreditne obligacije (odobreni a neiskorišćeni krediti);
- Avali i akcepti mjenica;
- Ostala jemstva;
- Izloženosti kod finansijskih institucija i centralne banke;
- Hartije od vrijednosti sa fiksnim plaćanjima ili plaćanjima koja mogu da se utvrde i sa fiksnim dospijecem za koje Banka ima pozitivnu namjeru i sposobnosti da ih drži do dospijeca.

Dobit ili gubitak od finansijske imovine mjeren po amortizacionom trošku priznaje se u bilansu uspjeha Banke kada se finansijska imovina prestaje priznavati, kada se reklasifikuje u skladu sa MSFI 9, kroz proces amortizacije ili kako bi se priznao dobit ili gubitak od umanjenja.

Napomene uz pojedinačne finansijske iskaze
31. decembar 2022. godine

3. PREGLED ZNAČAJNIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (Nastavak)

3.8. Finansijski instrumenti (Nastavak)

3.8.3. Finansijska imovina i obaveze (Nastavak)

3.8.3.2. Procjena poslovnog modela

Banka određuje svoj poslovni model na nivou koji najbolje odražava kako ona upravlja grupama finansijskih sredstava kako bi dostigla svoj poslovni cilj.

Poslovni model banke se ne ocjenjuje na osnovu svakog pojedinačnog instrumenta, već na višem nivou grupisanih portfolia i zasniva se na posmatranim faktorima kao što su:

- Kako su učinak rada poslovnog modela i finansijske imovine u okviru tog poslovnog modela ocjenjeni i kako se izvještavaju ključnom osoblju rukovodstva
- Rizici koji utiču na učinkovitost rada poslovnog modela (kao i finansijske imovine u okviru tog poslovnog modela) i naročito kako se upravlja tim rizicima
- Kako se određuju naknade prema rukovodiocima (na primjer, da li je naknada zasnovana na fer vrijednosti sredstva kojim se upravlja ili na osnovu prikupljenih ugovorenih novčanih tokova)
- Očekivana učestalost, vrijednost i vrijeme prodaje su takođe važni aspekti procjene Banke.

Procjena poslovnog modela je zasnovana na razumnim očekivanim scenarijima bez uzimanja "najgoreg slučaja" ili "stresnog slučaja" u obzir. Ukoliko su novčani tokovi nakon inicijalnog priznavanja realizovani na drugačiji način od prvobitnih očekivanja Banke. Banka ne mijenja klasifikaciju preostalih finansijskih sredstava koja se nalaze u poslovnom modelu, ali uzima u obzir ove informacije kada procjenjuje novonastala ili tek kupljena finansijska sredstva.

3.8.3.3. SPPI test

Drugi korak u procesu klasifikovanja je da banka procjenjuje ugovorne uslove finansiranja za identifikaciju da li ispunjavaju SPPI test.

'Glavnica' u svrhu ovog testa definiše se kao fer vrijednost finansijskog sredstva prilikom inicijalnog priznavanja i može se mijenjati tokom vijeka trajanja finansijskog sredstva (na primjer, ako postoje otplate glavnice ili amortizacija premije/diskonta).

Najznačajniji elementi kamate u okviru aranžmana za kreditiranje su obično uzimanje u obzir vremenske vrijednosti novca i kreditnog rizika. Da bi se izvršila SPPI ocjena Banka primjenjuje procjenu i razmatra relevantne faktore kao što je period za koji kamatna stopa određena i valuta u kojoj je denominirana finansijska imovina.

Nasuprot tome, ugovorni uslovi koji uvode minimiziranu izloženost rizicima ili nestalnost u ugovorenim novčanim tokovima koji nisu povezani sa osnovnim aranžmanom za kreditiranje ne dovode do ugovorenih novčanih tokova koji su isključivo plaćanja glavnice i kamate na neizmireni iznos. U takvim slučajevima finansijsko sredstvo se mora mjeriti po FVPL.

Napomene uz pojedinačne finansijske iskaze
31. decembar 2022. godine

3. PREGLED ZNAČAJNIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (Nastavak)

3.8. Finansijski instrumenti (Nastavak)

3.8.3. Finansijska imovina i obaveze (Nastavak)

3.8.3.4. Finansijski instrumenti koji se vrednuju po FVOCI

Banka je u skladu sa MSFI 9 finansijska sredstva koja kao cilj držanja imaju prikupljanje novčanih tokova koji ispunjavaju SPPI kriterijume i prodaju klasifikovala kao sredstva koja se odmjeravaju kroz ostali ukupni rezultat. U ovu kategoriju uključena su sledeća finansijska sredstva:

- Hartije od vrijednosti koje se drže u cilju prikupljanja ugovorenih novčanih tokova koji nastaju na osnovu ugovorenih uslova na određeni datum i predstavljaju plaćanje glavnice i kamate na glavnice, a koje mogu biti prodane usled potrebe za obezbeđenjem likvidnosti ili izmjena u kamatnim stopama ili cijeni kapitala
- Hartije od vrijednosti koje se drže na neodređeni vremenski period, a koje mogu biti prodane usled potrebe za obezbeđenjem likvidnosti ili usled promjene cijena na tržištu HOV.

Nerealizovana dobit ili gubitak od ove kategorije finansijske imovine priznaje se kroz ostali ukupni rezultat, osim za dobitke i gubitke od umanjenja vrijednosti, sve dok se finansijsko sredstvo ne prestane priznavati ili nije predmet reklasifikacije.

Kada se finansijsko sredstvo prestane priznavati ukupna dobit ili gubitak prethodno priznat u drugoj sveobuhvatnoj dobiti se iz kapitala reklasifikuje u dobit ili gubitak.

Banka ne priznaje rezervacije za umanjenje vrijednosti za očekivane kreditne gubitke od finansijskih instrumenata kapitala koji se mjere kroz ostali ukupni rezultat.

Banka priznaje rezervacije za umanjenje vrijednosti za očekivane kreditne gubitke od dužničkih finansijskih instrumenata koji se mjere kroz ostali ukupni rezultat.

Rezervacija za umanjenje vrijednosti knjiži se na teret bilansa uspjeha, a priznaje se u ostaloj sveobuhvatnoj dobiti.

Banka mjeri rezervacije za umanjenje vrijednosti za finansijski instrument u iznosu koji je jednak trajanju očekivanih kreditnih gubitaka ako se kreditni rizik za taj finansijski instrument značajno povećao od početnog priznavanja.

Ako se na izvještajni datum kreditni rizik na finansijski instrument nije značajno povećao od početnog priznavanja, Banka priznaje gubitak za taj finansijski instrument u iznosu jednakom 12-mjesečnim očekivanim kreditnim gubicima.

Obračunata Kamata na finansijski instrument priznaje se u bilansu uspjeha.

Ovi instrumenti u velikoj mjeri obuhvataju imovinu koja je ranije bila klasifikovana kao finansijska ulaganja raspoloživa za prodaju po MRS 39.

Napomene uz pojedinačne finansijske iskaze
31. decembar 2022. godine

3. PREGLED ZNAČAJNIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (Nastavak)

3.8. Finansijski instrumenti (Nastavak)

3.8.3. Finansijska imovina i obaveze (Nastavak)

3.8.3.5. Finansijska imovina i finansijske obaveze po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha

Ova kategorija uključuje dvije podkategorije finansijskih sredstava: ona koja se drže radi trgovanja i ona koja se vode po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha.

Finansijska sredstva se klasifikuju kao sredstva koja se drže radi trgovanja ako su prvenstveno pribavljena radi prodaje u kratkom roku radi ostvarivanja dobitaka iz kratkoročnih promjena cijena istih.

Navedena sredstva se evidentiraju po fer vrijednosti u bilansu stanja.

Svi realizovani ili nerealizovani dobitci i gubici po osnovu promjena tržišne vrijednosti ove kategorije finansijskih sredstava, odnosno svođenja na fer vrijednost priznaju se u korist prihoda, odnosno na teret rashoda.

3.8.3.6 Finansijske garancije, akreditivi i neiskorištene obaveze po kreditima

Banka izdaje finansijske garancije, akreditive i kreditne obaveze.

Finansijske garancije se inicijalno priznaju u finansijskim izvještajima (u okviru rezervisanja) po fer vrijednosti, pri čemu je primljena premija. Poslije inicijalnog priznavanja, obaveza Banke po svakoj garanciji se mjeri kao veće od početnog priznatog iznosa umanjenog za kumulativnu amortizaciju priznate u bilansu uspjeha i - prema MRS 39 - najbolja procjena troškova potrebnih za izmirenje bilo koje finansijske obaveze koji proizilaze iz garancije ili - prema MSFI 9 - ECL rezervisanje. Primljena premija se priznaje u bilansu uspjeha u Neto prihodima od provizija i naknada ravnomjerno tokom životnog vijeka garancije.

Neiskorištene obaveze po kreditima i akreditivima su obaveze po kojima je tokom trajanja obaveze Banka dužna da klijentu obezbijedi kredit sa unaprijed određenim uslovima. Slično ugovorima finansijske garancije u skladu sa MRS 39 rezervisanja se kreiraju ako je u pitanju onerous contracts, ali od 1. januara 2018. godine ovi ugovori su u okviru zahtjeva ECL-a.

3.8.4. Reklasifikacija finansijske imovine i obaveza

Banka ne reklasifikuje svoja finansijska sredstva nakon njihovog inicijalnog priznanja, osim u izuzetnim okolnostima kada Banka stiče, otuđuje ili prekida poslovnu liniju. Finansijske obaveze se nikada se ne reklasifikuju.

Napomene uz pojedinačne finansijske iskaze
31. decembar 2022. godine

3. PREGLED ZNAČAJNIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (Nastavak)

3.8. Finansijski instrumenti (Nastavak)

3.8.5. Prestanak priznavanja finansijske imovine i obaveza

Finansijsko sredstvo prestaje da se priznaje ukoliko je došlo do isteka ugovornih prava na gotovinske prilive po osnovu tog sredstva; ili je Banka prenijela ugovorno pravo na gotovinske prilive po osnovu sredstva ili je zadržala ugovorno pravo da prima gotovinske prilive po osnovu sredstva (originalnog sredstva), ali je u tom slučaju preuzela i ugovornu obavezu da izvrši isplatu primljenogotovine po osnovu tog sredstva jednom ili više krajnjih primalaca i to: u punom iznosu, bez materijalno značajnog odlaganja isplate krajnjem primaocu, pri čemu je ugovorom o prenosu Banci zabranjeno da prodaje ili zalaže originalno sredstvo, osim kao obezbjeđenje krajnjim primaocima za obavezu da im plaća tokove gotovine i Banka je ili u značajnoj mjeri izvršila prenos svih rizika i koristi od vlasništva nad sredstvom ili nije ni prenijela ni zadržala sve rizike i koristi u vezi sa sredstvom, ali je prenijela kontrolu nad njim.

Finansijska obaveza prestaje da se priznaje ukoliko je ispunjenje te obaveze izvršeno, ukoliko je obaveza ukinuta ili ukoliko je isteklo važenje obaveze. U slučaju gdje je postojeća finansijska obaveza zamijenjena drugom obavezom prema istom povjeriocu, ali pod značajno promijenjenim uslovima ili ukoliko su uslovi kod postojeće obaveze značajno izmijenjeni. Takva zamjena ili promjena uslova tretira se kao prestanak priznavanja prvobitne obaveze sa istovremenim priznavanjem nove obaveze, dok se razlika između prvobitne i nove vrijednosti obaveze priznaje u bilansu uspjeha.

3.8.6. Modifikacija finansijskih sredstava

U nekim okolnostima ponovo ugovaranje ili modifikacija ugovornih tokova gotovine finansijskog sredstva mogu da dovedu do prestanka priznavanja postojećeg finansijskog sredstva u skladu sa ovim standardom. Kada modifikacija finansijskog sredstva rezultira u prestanku priznavanja postojećeg finansijskog sredstva i naknadnog priznavanja modifikovanog finansijskog sredstva modifikovano sredstvo se smatra "novim" finansijskim sredstvom za svrhe ovog standarda.

U ovakvim situacijama Banka vrši kvantitativnu i kvalitativnu procjenu i ocjenjuje da li postoji značajna razlika između novčanih tokova originalnog finansijskog sredstva i novčanih tokova modifikovanog ili zamijenjenog finansijskog sredstva. Ukoliko postoji značajna razlika u novčanim tokovima, ugovorna prava od originalnog finansijskog sredstva se smatraju isteklim i treba priznati novo sredstvo izdato pod novim uslovima. Shodno tome, datum modifikacije će se tretirati kao datum početnog priznavanja tog finansijskog sredstva prilikom primjene zahtjeva za umanjenje vrijednosti na modifikovano finansijsko sredstvo.

Modifikacije koje prouzrokuju prestanak priznavanja starog finansijskog sredstva i inicijalno priznavanje novog, a koje su bile motivisane padom u kreditnoj sposobnosti i otplatnom kapacitetu, vode inicijalnom priznavanju finansijskih sredstava koje standard definiše kao „POCI” tj. sredstva koja su obezvređena u momentu inicijalnog priznavanja. Oni u momentu inicijalnog priznavanja neće imati obezvređenje ali je potrebno uključiti očekivane kreditne gubitke tokom vijeka trajanja u obračun efektivne kamatne stope. Samim tim, Banka uključuje inicijalne očekivane kreditne gubitke u procjenu novčanih tokova, prilikom obračuna kreditno-prilagođene efektivne kamatne stope finansijskog sredstva za koje se smatra da su obezvrijeđena u momentu inicijalnog priznavanja.

**Napomene uz pojedinačne finansijske iskaze
31. decembar 2022. godine**

3. PREGLED ZNAČAJNIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (Nastavak)

3.8. Finansijski instrumenti (Nastavak)

3.8.7. Umanjenje vrijednosti finansijske imovine i rezervacija

Umanjenje vrijednosti finansijske imovine

Banka na mjesečnoj osnovi vrši klasifikaciju stavki bilansne aktive i vanbilansnih stavki po osnovu kojih je izložena kreditnom riziku i obračunava rezervacije za procijenjene gubitke primjenjujući procenete definisane Odlukom o kriterijumima i načinu klasifikacije aktive i obračunavanju rezervacija za potencijalne kreditne gubitke kreditne institucije („Sl. list Crne Gore“ br. 127/20, 140/21). Krediti i druga aktiva izložena riziku klasifikuju se u sljedeće kategorije:

- kategorija A (dobra aktiva) – u koju se klasifikuju stavke za koje se procjenjuje da će biti naplaćeni u skladu sa ugovorenim uslovima u punom iznosu.
- kategorija B (aktiva sa posebnom napomenom) – sa podkategorijama B1 i B2 u koje se klasifikuju stavke za koje postoji mala vjerovatnoća ostvarivanja gubitka, ali koje moraju biti predmet posebne pažnje kreditne institucije jer bi potencijalni rizik, ukoliko ne bi bio adekvatno praćen, mogao da dovede poteškoća u pogledu njegove naplate
- kategorija C (substandardna aktiva) – sa podkategorijama C1 i C2 za koje postoji visoka vjerovatnoća ostvarivanja gubitka, zbog jasno utvrđenih slabosti koje ugrožavaju njegovu otplatu
- kategorija D (sumnjiva aktiva) – u koju se klasifikuju stavke za koje je naplata u cjelosti, imajući u vidu kreditnu sposobnost dužnika, vrijednost i mogućnost realizacije kolaterala, malo vjerovatna i
- kategorija E (gubitak) – u koju se klasifikuju stavke koje će biti u potpunosti nenaplative ili će biti naplative u neznatnom iznosu.

Iznos rezervacija za procijenjene gubitke za plasmane Banke klasifikovane u kategoriju A je obračunat primjenom procenta od 0,5%. Procijenjeni iznos rezervacija za procijenjene gubitke je obračunat primjenom procenata od 2% i 7% na plasmane klasifikovane u kategoriju B, od 20% i 40% na plasmane kategorije C, 70% na plasmane kategorije D i 100% na plasmane kategorije E.

Obračun ispravke vrijednosti u skladu sa MSFI 9 se primjenjuje na sve vrste finansijskih instrumenata koja se vrednuju po amortizovanoj vrijednosti, ili fer vrijednosti kroz ostali ukupan rezultat. Sami finansijski instrumenti definisani su u MRS 32, koji ih definiše kao ugovore na osnovu koga nastaje finansijsko sredstvo jednog entiteta i finansijska obaveza ili instrument kapitala drugog entiteta.

Samim tim, finansijska sredstva za potrebe zahtjeva koji se odnose na obračun ispravke vrijednosti su:

- gotovina i
- ugovorno pravo koje podrazumijeva - primanja gotovine ili drugog finansijskog sredstva od drugog entiteta ili razmjene finansijskih sredstava ili finansijskih obaveza s drugim entitetom pod uslovima koji su potencijalno povoljni.

Dodatno, u djelokrugu standarda u pogledu zahtjeva za obračunom kreditnih gubitaka su i finansijske garancije, odnosno ugovori koji po definiciji od izdavaoca zahtjevaju specifična plaćanja kojima se nadoknađuje gubitak držaoca nastao usled neizvršenja plaćanja određenog dužnika koje je dospjelo u skladu sa originalnim ili modifikovanim uslovima dužničkog instrumenta.

Napomene uz pojedinačne finansijske iskaze
31. decembar 2022. godine

3. PREGLED ZNAČAJNIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (Nastavak)

3.8. Finansijski instrumenti (Nastavak)

3.8.7. Umanjenje vrijednosti finansijske imovine i rezervacija (Nastavak)

Umanjenje vrijednosti finansijske imovine (Nastavak)

Model očekivanih kreditnih gubitaka, koji se odnosi na finansijska sredstva vrednovana po amortizovanoj vrijednosti zahtjeva računovodstveno obuhvatanje očekivanih kreditnih gubitaka i promjene u navedenim očekivanim kreditnim gubicima na svaki datum izveštavanja (kvartalno) na način da odrazi promjene u kreditnom riziku od početnog priznavanja. Drugim riječima, više nije neophodno da se kreditni događaj desi da bi se priznao kreditni gubitak - obezvređenje.

U slučaju da su ispunjeni kriterijumi, odnosno da je identifikovano značajno povećanje rizika, očekivani gubici za period od 12 mjeseci zamjenjuju se očekivanim gubicima do dospjeća sredstva, odnosno za cio period trajanja instrumenta.

Banka obračunava na svaki datum izveštavanja ispravku vrijednosti u iznosu koji je jednak očekivanim kreditnim gubicima tokom životnog vijeka, ako je kreditni rizik za taj finansijski instrument značajno porastao od početnog priznavanja ili postoji identifikovan objektivni dokaz obezvređenja (finansijska sredstva u Nivou 2 i 3), odnosno po iznosu koji je jednak očekivanim dvanaestomesečnim kreditnim gubicima za sve finansijske instrumente kod kojih kreditni rizik nije značajno porastao od početnog priznavanja (finansijska sredstva u Nivou 1).

Za potrebe obračuna ispravke vrijednosti očekivani dvanaestomjesečni kreditni gubici su dio očekivanih kreditnih gubitaka tokom roka trajanja i predstavljaju manjkove gotovine tokom roka trajanja koji će rezultirati ako se dogodi neizvršenje u roku od 12 mjeseci nakon datuma izveštavanja (ili kraći period, ako je očekivani rok trajanja finansijskog instrumenta kraći od 12 mjeseci), ponderisani vjerovatnoćom nastanka takvog neizvršenja.

U svakom izveštajnom periodu, odnosno u momentu procjene očekivanih kreditnih gubitaka za potrebe obračuna ispravke vrijednosti, Banka procjenjuje za sve finansijske instrumente pojedinačno (na nivou pojedinačne partije) da li je došlo do značajnog povećanja kreditnog rizika.

Kao kriterijume za značajno uvećanje kreditnog rizika Banka definiše materijalno značajno kašnjenje duže od 30 dana, gdje se kao materijalno značajno kašnjenje za pravna lica smatra iznos dospjelih obaveza od EUR 500, a za fizička lica iznos dospjelih obaveza od EUR 100, izmjenu uslova otplate zbog nemogućnosti dužnika da otplati dug prema prvobitno dogovorenim uslovima, kontinuiranu blokadu računa pravnog lica od strane povjerilaca duža od 30 dana u kvartalu za koji se sprovodi obračun ispravke vrijednosti i smrt klijenta (kod fizičkih lica).

Napomene uz pojedinačne finansijske iskaze
31. decembar 2022. godine

3. PREGLED ZNAČAJNIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (Nastavak)

3.8. Finansijski instrumenti (Nastavak)

3.8.7. Umanjenje vrijednosti finansijske imovine i rezervacija (Nastavak)

Umanjenje vrijednosti finansijske imovine (Nastavak)

Banka može svrstati finansijsko sredstvo u Nivo 2 i na osnovu sljedećih informacija:

- značajna promjena eksternog kreditnog rejtinga finansijskog instrumenta (značajno povećanje kreditnog rizika za segment izloženosti prema državama i finansijskim institucijama je utvrđen kao pad od 2 rejting kategorije, posmatrano u odnosu na rejting skale renomiranih eksternih rejting agencija (Moody's, Fitch, S&P));
- nepovoljne promjene poslovanja, finansijskih ili ekonomskih uslova, koje bi očekivano mogle uzrokovati znatne promjene sposobnosti dužnika za pokriće njegovih dugovanja, kao što je povećanje nelikvidnosti u privredi ili povećanje stope nezaposlenosti;
- značajna promjena poslovnih rezultata dužnika, (primjeri uključuju pad prihoda ili marži, povećanje operativnih rizika, nedostatak radnog kapitala, smanjenje kvaliteta imovine, pogoršan pokazatelj likvidnosti, upravljačke probleme ili promjene opsega poslovanja ili organizacione strukture na primjer prestanak segmenta poslovanja), koja uzrokuje značajnu promjenu sposobnosti dužnika za pokriće njegovih dugovanja;
- značajno povećanje kreditnog rizika ostalih finansijskih instrumenata istog dužnika;
- značajna nepovoljna promjena u regulatornom, privrednom ili tehnološkom okruženju dužnika, koja uzrokuje znatnu promjenu sposobnosti dužnika za pokriće njegovih dugovanja, kao što je pad potražnje za proizvodima koje dužnik prodaje usled tehnoloških promjena;
- značajne promjene vrijednosti kolaterala koje, uvažavajući prirodu poslovanja dužnika, utiču na vjerovatnoću neispunavanja obaveza;
- informacije o povećanom riziku iz baze korespondencije koje nagovještavaju da će klijent imati probleme u poslovanju,
- druga vrsta informacija koje tokom monitoringa uoči kreditni referent u vezi sa negativnim promjenama u poslovanju klijenta, u odnosu na okolnosti koje su postojale prilikom odobranja plasmana.

Default, odnosno status neizmirenja obaveza je definisan na način da je konzistentan sa drugim internim procedurama za upravljanje kreditnim rizikom i uključuje sljedeće indikatore: materijalno značajno kašnjenje duže od 90 dana, gdje se kao materijalno značajno kašnjenje za pravna lica smatra iznos dospjelih obaveza od EUR 500, a za fizička lica iznos dospjelih obaveza od EUR 100, brisanje dužnika iz registra privrednih subjekata, stečaj ili likvidaciji iz registra privrednih subjekata i druge informacije koje ukazuju na probleme u poslovanju ili mogu uticati na nemogućnost servisiranja duga.

**Napomene uz pojedinačne finansijske iskaze
31. decembar 2022. godine**

3. PREGLED ZNAČAJNIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (Nastavak)

3.8. Finansijski instrumenti (Nastavak)

3.8.7. Umanjenje vrijednosti finansijske imovine i rezervacija (Nastavak)

Umanjenje vrijednosti finansijske imovine (Nastavak)

Banka može izuzetno uzeti u obzir materijalno značajna kašnjenja koja prelaze 30 dana (prethodno definisana) kao neznatno povećanje kreditnog rizika ako:

a. kašnjenje u otplati pojedinačnog duga proizilazi iz tehničkih situacija i to:

- Banka je utvrdila da je status neispunjavanja obaveza rezultat greške u podacima ili u sistemu, što uključuje greške ručnog unosa u standardizovanim postupcima, a isključuje pogrešne odluke o kreditima,
- Banka je utvrdila da je status neispunjavanja obaveza posljedica neizvršenja, neuspjelog ili zakašnjelog izvršenja platne transakcije koju je pokrenuo dužnik ili postoji dokaz da je plaćanje bilo neuspješno zbog greške u sistemu plaćanja,
- kada zbog neadekvatnih i nepotpunih informacija vezanih za transakciju postoji vremenski razmak između trenutka kad je Banka primila plaćanje i trenutka kad je to plaćanje alocirano na odgovarajući račun pa je stoga plaćanje izvršeno prije isteka roka od 30 dana, ali zabilježeno je na računu klijenta nakon isteka roka od 30 dana kašnjenja, i
- na osnovu drugih dostupnih informacija se utvrđuje da kašnjenje više od 30 dana u otplati pojedinačnog duga nije nastalo kao rezultat značajnog povećanja kreditnog rizika (na primjer zbog nepredviđenih okolnosti koje su van kontrole dužnika).

Generalni pristup Banke za obračun očekivanih kreditnih gubitaka za cio period trajanja finansijskog instrumenta se može prikazati sledećom formulom:

$$ECL = \sum_{t=1}^T (EAD_t * MPD_t * LGD_t * DF_t)$$

- ECL - Expected credit loss (očekivani kreditni gubitak)
 EAD - Exposure at default (izloženost u trenutku default-a)
 MPD - Marginal Probability of default (marginalna vjerovatnoća default-a)
 LGD - Loss given default (gubitak u slučaju default-a klijenta)
 DF - EIR based discount factor (diskontni faktor zasnovan na EKS)

Na ovaj način obračunati očekivani kreditni gubici za cio period trajanja finansijskog instrumenta predstavljaju gubitke koje Banka priznaje za potrebe obračuna ispravke vrijednosti u Nivou 2, dok najviše jednogodišnja porcija ovako obračunatih kreditnih gubitaka predstavlja očekivani kreditni gubitak koji se priznaje za finansijske instrumente u nivou 1.

EAD, odnosno izloženost u slučaju statusa default-a predstavlja procjenu knjigovodstvene vrijednosti u skladu sa MSFI 9 u momentu default-a, uzimajući u obzir profil ugovorenih novčanih tokova kao i moguća dodatna povlačenja iz odobrenih linija prije momentu default-a.

Napomene uz pojedinačne finansijske iskaze
31. decembar 2022. godine

3. PREGLED ZNAČAJNIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (Nastavak)

3.8. Finansijski instrumenti (Nastavak)

3.8.7. Umanjenje vrijednosti finansijske imovine i rezervacija (Nastavak)

Umanjenje vrijednosti finansijske imovine (Nastavak)

Banka u razvoju PD parametara koji se koriste za potrebe obračuna ispravke vrijednosti u skladu sa ovom Metodologijom radi usaglašenosti sa zahtjevima MSFI 9 primjenjuje sledeća prilagođavanja:

- Prilagođavanje u vremenu („Point-in-time“);
- Uzimanje u obzir budućih informacija o makroekonomskim uslovima (forward-looking)

Pristup Banke za izradu višegodišnjih PD-eva su generalno zasnovani na pristupu zasnovanom na tranzicionim matricama i uvažavaju potrebna prilagođavanja u vremenu („Point in time“) i uzimanje u obzir budućih informacija o makroekonomskim uslovima (forward-looking), kako bi se obezbijedila usklađenost sa zahtjevima MSFI 9.

Generalni metodološki pristup sastoji se iz sljedećih koraka:

- A. Procjena istorijskih stopa default-a (DR),
- B. Procjena 12-mjesečnog portfolio PD zasnovanog na tranzicionim matricama,
- C. Razvoj regresionog modela koji odražava uticaj kretanja makroekonomskih varijabli na kretanje default rate-ova,
- D. Procjena stope defaulta za naredne periode na osnovu pouzdanog makroekonomskog modela,
- E. Obračun PIT („Point-in-time“) PD-eva i prilagođavanje TTC migracione matrice u PIT

Parametar Loss given default, odnosno LGD predstavlja procjenu gubitka kod pojedinačnog finansijskog instrumenta, pod pretpostavkom dešavanja default-a odnosno statusa neizmirenja obaveza.

U svojoj procjeni kreditnih gubitaka odmjerenih u skladu sa Metodologijom i MSFI 9, Banka želi da odrazi mogućnost naplate novčanih tokova kako iz redovnih novčanih tokova, ali i kolateralna i drugih sredstava obezbjeđenja, koji su direktno povezani sa finansijskim instrumentom.

U tom smislu, Banka primjenjuje generalno koncept odvojenog LGDsecured i LGDunsecured u zavisnosti od stepena obezbjeđenosti pojedinačnog plasmana.

3.9. Nekretnine, postrojenja i oprema

Nekretnine, postrojenja i oprema su iskazana po nabavnoj vrijednosti umanjenoj za ispravku vrijednosti. Nabavnu vrijednost čini vrijednost po fakturi dobavljača, uvećana za zavisne troškove po osnovu nabavke i troškove dovođenja sredstva u stanje funkcionalne pripravnosti.

Amortizacija se ravnomjerno obračunava na nabavnu vrijednost primjenom godišnjih stopa sa ciljem da se poslovni prostor i ostala fiksna aktiva u potpunosti otpišu u toku njihovog korisnog vijeka trajanja.

Napomene uz pojedinačne finansijske iskaze

31. decembar 2022. godine

3. PREGLED ZNAČAJNIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (Nastavak)**3.9. Nekretnine, postrojenja i oprema (Nastavak)**

Procijenjeni korisni vijek trajanja nekretnina i opreme u tekućem i prethodnom obračunskom periodu je sljedeći:

Građevinski objekti	2,00%
Računari i prateća oprema	33,33%
Kancelarijski namještaj	15,00%-16,66%
Motorna vozila	15,00%
Bankomati	12,50%
Ostala oprema	15,00%

Ulaganja u sredstva po osnovu tekućeg održavanja priznaju se kao rashod perioda u kom su nastala. Nije bilo promjena korisnog vijeka trajanja nekretnina, postrojenja i opreme u odnosu na prethodnu godinu.

3.10. Nematerijalna sredstva

Stečene licence iskazuju se po nabavnoj vrijednosti. Licence imaju ograničen vijek trajanja i iskazuju se po nabavnoj vrijednosti umanjenoj za akumuliranu ispravku vrijednosti eventualne troškove obezvređenja. Amortizacija se obračunava primjenom proporcionalne metode po stopi od 33,33%, 50%, 100%, kako bi se troškovi licenci raspodijelili u toku njihovog procijenjenog vijeka upotrebe.

Troškovi računarskih softvera kapitalizuju se u iznosu troškova nastalih u sticanju i stavljanju u upotrebu. Ovi troškovi se amortizuju tokom njihovog procijenjenog vijeka upotrebe od 3 godine. Amortizacija se obračunava primjenom proporcionalne metode, po stopi od 33,33% kako bi se troškovi softvera raspodijelili u toku njihovog procijenjenog vijeka upotrebe.

3.11. Stečena aktiva

U skladu sa Odlukom o minimalnim standardima za ulaganje kreditnih institucija u nepokretnosti i osnovna sredstva („Sl. list Crne Gore“ br. 126/20) ukupna ulaganja banke u nepokretnosti i osnovna sredstva ne smiju biti veća od iznosa redovnog osnovnog kapitala kreditne institucije. Izuzetno, banka može imati ulaganja u nepokretnosti i osnovna sredstva i iznad nivoa osnovnog kapitala, ako su ispunjeni sljedeći uslovi:

- iznos ulaganja u nepokretnosti i osnovna sredstva koji prelazi iznos redovnog osnovnog kapitala, kreditna institucija tretira kao odbitnu stavku pri izračunavanju redovnog osnovnog kapitala kreditne institucije;
- nakon umanjenja redovnog osnovnog kapitala kreditne institucije izvršenog u skladu sa tačkom 1 ovog stava, nivo regulatornog kapitala i koeficijent adekvatnosti ukupnog kapitala kreditne institucije prelaze zakonom propisani minimum.

Za nepokretnost koju je stekla u zamjenu za potraživanja u postupku restrukturiranja duga, u stečajnom postupku, postupku likvidacije nad dužnikom kreditne institucije, u postupku reorganizacije dužnika u skladu sa propisima kojima se uređuje stečaj, ili u postupku izvršenja radi namirenja potraživanja, banka je dužna da pri obračunavanju ukupnog iznosa ulaganja u nepokretnosti i osnovna sredstva u obračun uključi vrijednost te nepokretnosti najmanje u sljedećim procentima:

- 0% ako od dana sticanja nepokretnosti nije proteklo više od četiri godine;
- 30% ako je od dana sticanja nepokretnosti proteklo više od četiri, ali ne više od pet godina;
- 50% ako je od dana sticanja nepokretnosti proteklo pet, ali ne više od šest godina;
- 75% ako je od dana sticanja nepokretnosti proteklo više od šest godina.

Napomene uz pojedinačne finansijske iskaze

31. decembar 2022. godine

3. PREGLED ZNAČAJNIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (Nastavak)**3.11. Stečena aktiva (Nastavak)**

Rukovodstvo Banke nije evidentiralo efekte po osnovu izvršene procjene vrijednosti stečene aktive. Obzirom da je procijenjena vrijednost svih stavki stečene aktive veća od prikazane vrijednosti u finansijskim izvještajima Banke i shodno tome Rukovodstvo Banke smatra da ukupna vrijednost stečene aktive sa stanjem na dan 31. decembra 2021. godine nije precijenjena.

3.12. Beneficije zaposlenih

U skladu sa propisima koji se primjenjuju u Crnoj Gori, Banka je u obavezi da plaća doprinose državnim fondovima kojima se obezbjeđuje socijalna sigurnost zaposlenih. Ove obaveze uključuju doprinose na teret zaposlenih i na teret poslodavca, u iznosima koji se obračunavaju primjenom zakonom propisanih stopa. Banka ima zakonsku obavezu da izvrši obustavu obračunatih doprinosa iz bruto zarada zaposlenih, i da za njihov račun izvrši prenos obustavljenih sredstava u korist odgovarajućih državnih fondova.

Doprinosi na teret poslodavca i doprinosi na teret zaposlenog se knjiže na teret rashoda perioda na koji se odnose.

U finansijskim iskazima Banke na dan 31. decembra 2021. godine izvršeno je rezervisanje obračunato od strane nezavisnog ovlašćenog aktuara. Pomenute obaveze se vrednuju po sadašnjoj vrijednosti budućih odliva gotovine, uzimajući u obzir buduće povećanje zarada koje se raspodjeljuje na minuli i budući radni staž u skladu sa planom nadoknada. Svi aktuarski dobitci i gubici koji proističu iz promjena pretpostavki i iskustvenih korekcija priznaju se odmah u bilansu uspjeha.

Obračun rezervisanja za otpremnine su u skladu sa ekonomskim načelima i pravilima aktuarske struke, međunarodnim računovodstvenim standardom (MRS 19) i drugim važećim propisima.

Rizik smrtnosti ugrađen je u tehničke osnove koje su sačinjene na osnovu mortalitetnih tablica (izravnatih vjerovatnoća doživljenja i smrtnosti) na osnovu popisa stanovništva 1980-1982. godine i one su sada u opštoj primjeni u Crnoj Gori u poslovima osiguranja života, penzijskog osiguranja i sl.

Aktuarske pretpostavke sastoje se od:

1. Granice za odlazak u starosnu penziju - Član 17. 197đ i 198a Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju
2. Tablice smrtnosti Crna Gora, 2012. godina
3. Iznos otpremnine pri odlasku u penziju u momentu rezervisanja
4. Diskontna godišnja stopa 2.5% kao adekvatna stopa u skladu sa MRS 19, što predstavlja dugoročnu stopu prinosa na visokokvalitetne dužničke hartije od vrijednosti - obveznice Crne Gore
5. Rast zarada
6. Godišnja fluktuacija zaposlenih - 6%
7. Način priznavanja aktuarskih dobitaka/gubitaka - U cjelini u periodu u kome nastaju
8. Poreski aspekt Rezervacija za otpremnine pri odlasku u penziju iznad zakonskog maksimuma od EUR 1.000 - obuhvata 9% poreza

Ocjena sadašnje vrijednosti otpremnine radi se individualnom ocjenom za svakog zaposlenog radnika uvažavajući kriterijume u navedenim aktuarskim pretpostavkama.

Vrijednost očekivanih budućih isplata za otpremnine pri odlasku u penziju urađena je u skladu sa ekonomskim načelima i pravilima aktuarske struke.

**Napomene uz pojedinačne finansijske iskaze
31. decembar 2022. godine**

3. PREGLED ZNAČAJNIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (Nastavak)

3.13. Transakcije sa povezanim licima

Zakon o kreditnim institucijama („Sl. list Crne Gore“ br. 72/19, 82/20, 8/21) u članu 173 i Odluka o poslovanju sa licima povezanim sa kreditnom institucijom („Sl. list Crne Gore“ br. 126/20) definišu poslovanje sa povezanim licima.

Licima povezanim sa kreditnom institucijom, u smislu ovog zakona, smatraju se:

- akcionari kreditne institucije koji imaju 5% ili više učešća u kapitalu ili akcijama kreditne institucije sa pravom glasa;
- članovi nadzornog ili upravnog odbora i prokuristi kreditne institucije;
- lica odgovorna za rad kontrolnih funkcija, ovlašćeno lice za sprječavanje pranja novca, lice odgovorno za poslovanje sa pravnim licima, lice odgovorno za rad sa stanovništvom:
- druga lica koja sa kreditnom institucijom imaju ugovor o radu čije odredbe ukazuju na značajan uticaj tih lica na poslovanje kreditne institucije, odnosno sadrži odredbe kojim se određuje nagrada za rad tih lica po posebnim kriterijumima koji se razlikuju od uslova za lica koja imaju zaključene standardne ugovore o radu, a koja nijesu lica iz tačke 1, 2 i 3 ovog stava;
- pravno lice u kojem kreditna institucija, član nadzornog ili upravnog odbora ili prokurista kreditne institucije imaju značajno učešće;
- pravno lice čiji je član organa upravljanja istovremeno i član nadzornog ili upravnog odbora ili prokurista kreditne institucije;
- pravno lice čiji član organa upravljanja ima 10% ili više akcija kreditne institucije sa pravom glasa;
- član organa upravljanja društva koje je, direktno ili indirektno, matično ili zavisno društvo kreditne institucije;
- lice koje djeluje za račun lica iz tač. 1 do 7 ovog stava u vezi sa poslovima iz kojih bi nastala ili bi se povećala izloženost kreditne institucije;
- lice koje sa licem iz tač. 1 do 8 ovog stava predstavlja povezano lice;
- član uže porodice fizičkih lica iz tač. 1 do 8 ovog stava.

Članom uže porodice jednog lica smatra se:

- bračni drug ili lice sa kojim to lice živi u zajednici koja je po zakonu izjednačena sa bračnom zajednicom;
- djeca i usvojena djeca tog lica i lica iz tačke 1 ovog stava;
- lice koje nema punu poslovnu sposobnost i koje je je pod starateljstvom tog lica.

Prilikom posmatranja svake moguće transakcije sa povezanom stranom pažnja je usmjerena na suštinu odnosa, a ne samo na pravni oblik.

Napomene uz pojedinačne finansijske iskaze
31. decembar 2022. godine

4. RAČUNOVODSTVENE PROCJENE I PRETPOSTAVKE

Rukovodstvo vrši procjene i donosi pretpostavke koje utiču na vrijednost sredstava i obaveza u narednoj finansijskoj godini. Računovodstvene procjene i pretpostavke se kontinuirano vrednuju i zasnivaju se na istorijskom iskustvu i drugim faktorima, uključujući očekivanja budućih događaja za koje se vjeruje da će u datim okolnostima biti razumna.

Rukovodstvo vrši procjene i pretpostavke koje se odnose na budućnost. Rezultirajuće računovodstvene procjene će po definiciji, rijetko biti jednake ostvarenim rezultatima. Procjene i pretpostavke koje sadrže rizik da će prouzrokovati materijalno značajne korekcije knjigovodstvene vrijednosti sredstava i obaveza u toku naredne finansijske godine su prikazane u daljem tekstu.

4.1. Gubici od umanjenja vrijednosti finansijske imovine

Mjerenje umanjenja vrijednosti u skladu sa MSFI 9 i MRS 39 za sve kategorije finansijske imovine zahtijeva procjenu iznosa i vrijeme budućih novčanih tokova i vrijednosti kolaterala prilikom utvrđivanja gubitaka od umanjenja vrijednosti i procjene značajnog povećanja kreditnog rizika. Ove procjene su podstaknute brojnim faktorima, te promjenama koje mogu rezultirati različitim nivoima rezervisanja za umanjenje vrijednosti. Obračun ECLa Banke predstavlja izlazne podatke kompleksnih modela sa nizom pretpostavki u vezi sa izborom varijabli i njihovim međuzavisnostima.

Elementi ECL modela koji se razmatraju računovodstvene procjene uključuju:

- Klasifikacija finansijskih sredstava: procjena poslovnog modela za upravljanje finansijskim sredstvima i procjena da li ugovoreni uslovi finansijskih sredstava zadovoljavaju SPPI test;
- Definisanje kriterijuma Banke za procjenu da li je došlo do značajnog povećanja kreditnog rizika finansijskog sredstva u odnosu na inicijalno priznavanje;
- Definisanje kriterijuma Banke da li je došlo do statusa defaulta tj. statusa neizmirenja obaveza
- Definisanje metodologije za uključivanje prospektivnih informacija za obračun ECL i izbor i odobrenje modela koji se koriste za obračun EC;
- Razvoj ECL modela, uključujući različite formule i izbor ulaznih podataka

4.2. Pravična (fer) vrijednost

Međunarodni standard finansijskog izvještavanja 13 - „Odmjeravanje fer vrijednosti“ predviđa objelodanjivanje pravične (fer) vrijednosti finansijskih sredstava i finansijskih obaveza u napomenama uz finansijske iskaze. Za navedene potrebe pravična (fer) vrijednost je definisana kao vrijednost koja bi se naplatila za prodaju sredstva, odnosno platila za izmirenje obaveze u regularnoj transakciji između učesnika na tržištu na dan mjerenja u datim tržišnim okolnostima. Obaveza Banke je da objelodani sve informacije u vezi sa poštenom (fer) vrijednošću sredstava, potraživanja i obaveza za koje postoje raspoložive tržišne informacije i za koje se identifikuje materijalno značajna razlika između knjigovodstvenih vrijednosti i poštene (fer) vrijednosti. U Crnoj Gori ne postoji dovoljno tržišno iskustvo, stabilnost i likvidnost kod kupovine i prodaje finansijskih sredstava i obaveza, kao i ostalih finansijskih instrumenata i zvanične tržišne informacije nijesu u svakom trenutku raspoložive. Stoga, pravičnu (fer) vrijednost nije moguće pouzdano utvrditi u uslovima nepostojanja aktivnog tržišta, kako to zahtijevaju MRS i MSFI. Po mišljenju rukovodstva, iznosi objelodanjeni u finansijskim iskazima odražavaju realnu vrijednost koja je u datim okolnostima najvjerodostojnija i najkorisnija za potrebe izvještavanja. Za iznos identifikovanih procijenjenih rizika da knjigovodstvena vrijednost neće biti realizovana, vrši se ispravka vrijednosti na osnovu odluke rukovodstva Banke.

**Napomene uz pojedinačne finansijske iskaze
31. decembar 2022. godine**

4. RAČUNOVODSTVENE PROCJENE I PRETPOSTAVKE (Nastavak)

4.3. Potencijalne obaveze

Rezervisanje se razlikuje od ostalih obaveza, obzirom da kod rezervisanja postoji neizvjesnost u pogledu vremena dospijeća i iznosa budućih izdataka vezanih za izmirenje. Dalje, generalno sva rezervisanja su potencijalna, jer su neizvjesna po vremenu dospijeća i iznosu. Međutim, u skladu sa MRS 37–Rezervisanja, potencijalne obaveze i potencijalna sredstva, termin potencijalne obaveze i sredstva se koristi za obaveze i sredstva koja nisu priznata, jer će njihovo postojanje biti potvrđeno nastankom ili nenastankom jednog ili više neizvjesnih budućih događaja koji nisu u potpunosti pod kontrolom Banke. Dalje, izraz potencijalne obaveze se koristi za obaveze koje ne ispunjavaju kriterijume za priznavanje.

U skladu sa MRS 37, definisane su sljedeće razlike između rezervisanja i potencijalnih obaveza:

- Rezervisanja se priznaju kao obaveza uz pretpostavku da može da se napravi pouzdana procjena, obzirom da predstavljaju sadašnje obaveze i vjerovatno je da će se zahtijevati odliv resursa koji uključuju ekonomske koristi u cilju izmirenja tih obaveza.
- Potencijalne obaveze se ne priznaju kao obaveze jer su ili:
 - moguće obaveze obzirom da treba da bude potvrđeno da li Banka ima sadašnju obavezu koja može imati za posledicu odliv resursa koji uključuju ekonomske koristi ili
 - sadašnje obaveze koje ne ispunjavaju kriterijume za priznavanje jer ili nije vjerovatno da će zahtijevati odliv resursa koji uključuje ekonomske koristi u cilju izmirenja obaveza ili se ne može napraviti dovoljno pouzdana procjena iznosa obaveza.

4.4. Ugovori o zakupu

Banka ima ugovore o zakupu poslovnih prostora koji su sklopljeni na kraći vremenski period. Rukovodstvo Banke vrši procjenu očekivanog trajanja ugovora na bazi raspoloživih informacija. Procjene se revidiraju na svaki period izvještavanja ili ako postoje značajne promjene ugovornih uslova.

Banka nije u mogućnosti da odredi implicitnu stopu lizinga, stoga u odmjeravanju obaveze za lizing koristi inkrementalnu stopu zaduživanja. Inkrementalna stopa zaduživanja odražava stopu po kojoj bi Banka mogla da pozajmi sredstva neophodna da kupi imovinu koja je predmet zakupa, u sličnim ekonomskim okolnostima.

Napomene uz pojedinačne finansijske iskaze
31. decembar 2022. godine

4. RAČUNOVODSTVENE PROCJENE I PRETPOSTAVKE (Nastavak)

4.4. Korisni vijek trajanja nematerijalnih sredstava, nekretnina, postrojenja i opreme

Određivanje korisnog vijeka trajanja nematerijalnih sredstava, nekretnina, postrojenja i opreme se zasniva na prethodnom iskustvu sa sličnim sredstvima, kao i na anticipiranom tehničkom razvoju i promjenama na koje utiče veliki broj ekonomskih ili industrijskih faktora. Adekvatnost određenog korisnog vijeka trajanja se preispituje na godišnjem nivou ili kada god postoji indikacija da je došlo do značajne promjene faktora koji su predstavljali osnov za određivanje korisnog vijeka trajanja.

Zbog značaja stalnih sredstava u ukupnoj aktivi Banke, uticaj svake promjene u navedenim pretpostavkama može imati materijalno značajan uticaj na finansijski položaj Banke, kao i na rezultate njenog poslovanja.

5. UPRAVLJANJE RIZICIMA

Banka je uspostavila sveobuhvatni sistem upravljanja rizicima koji obuhvata definisanu strategiju za upravljanje rizicima, usvojene politike i procedure za upravljanje rizicima, definisana ovlašćenja i odgovornosti za upravljanje rizicima, efikasan i pouzdan sistem informacione tehnologije, procedure za nepredviđene situacije, stresno testiranje. Banka je u svom poslovanju izložena različitim rizicima od kojih su najznačajniji:

- ✓ kreditni rizik;
- ✓ rizik likvidnosti;
- ✓ operativni rizik;
- ✓ tržišni rizik

U skladu sa čl.105 Zakona o kreditnim institucijama („Sl. list Crne Gore“ br. 72/19, 82/20, 8/21), Banka je dužna da upravljanjem rizicima obuhvati sve rizike kojima je izložena ili bi mogla biti izložena u svom poslovanju, uključujući i rizike povezane sa makroekonomskim okruženjem u kojem kreditna institucija posluje s obzirom na stanje poslovnog ciklusa.

Interna akta kojima Banka propisuje i implementira Sistem upravljanja rizicima podijeljena su na tri nivoa: strateški, operativni i tehnički. Akta strateškog nivoa (strategije) hijerarhijski su nadređena onima operativnog nivoa, dok su akta operativnog nivoa (politike) nadređena aktima tehničkog nivoa (metodologijama, procedurama i pravilnicima).

**Napomene uz pojedinačne finansijske iskaze
31. decembar 2022. godine**

5. UPRAVLJANJE RIZICIMA (Nastavak)

Krovni akt upravljanja rizicima, koji predstavlja akt strateškog nivoa je Strategija upravljanja rizicima, koji propisuje strateške ciljeve, osnovne principe, kulturu, okvir i taksonomiju upravljanja rizicima, na temelju kojih Banka uspostavlja svoj Sistem upravljanja rizicima. Uloga strategije je da pronađe optimalan odnos između prinosa i rizika, sa stanovišta raspoloživih resursa i drugih kompetentnosti Banke, odnosno da pronađe najbolje načine za ostvarivanje misije i ciljeva, uvažavajući pri tome dobre prakse upravljanja rizicima u finansijskim institucijama uz definisanje kapaciteta preuzimanja rizika, apetita za rizikom i profila rizika kojima je Banka izložena u svom poslovanju, primjereno njenoj veličini, poslovnom modelu i kompleksnosti portfolija. Akta operativnog nivoa (politike upravljanja rizicima) obuhvataju specifikaciju profila rizika, specifikaciju za operativnu implementaciju Okvira (i sa njim vezanog Sistema) za upravljanje rizicima, specifikaciju metodologije procjene i mjerenja svih tipova rizika, opis izračuna (regulatornog i internog) zahtjeva za kapitalom, specifikaciju limita za izloženost pojedinim tipovima rizika. Akta tehničkog nivoa (procedure i metodologije iz domena upravljanja rizicima) obuhvataju specifikaciju načina izračuna kvantitativnih mjera rizika, specifikaciju hodograma ključnih podprocesa upravljanja materijalno značajnim rizicima, kao i specifikaciju odgovornosti u podprocesima upravljanja materijalno značajnim rizicima.

Sva interna akta Banke su jasno definisana, dokumentovana i dostupna svim zaposlenima koji su uključeni u proces preuzimanja i upravljanja rizicima, odobrava ih Upravni odbor, dok je za akta operativnog i strateškog nivoa potrebna i saglasnost nadzornog odbora Banke.

Sektor upravljanja rizicima odgovoran je za razvoj politika i procedura upravljanja rizicima, kao i odgovarajućih relevantnih metodologija i postupaka za njihovo mjerenje. Pomenuta akta su predmet redovne kontrole u cilju adekvatnog odgovora na nastale promjene na tržištu, proizvodima i uslugama. Sektor upravljanja rizicima odgovoran je i za praćenje izloženosti Banke pojedinim rizicima i usaglašenosti sa politikama/procedurama upravljanja rizicima i definisanim limitima o čemu mjesečno izvještava nadležne odbore Banke kroz Informaciju o upravljanju rizicima u poslovanju.

Banka takođe primjenjuje međunarodno priznate standarde, prati najave i izmjene u zakonskoj regulativi i analizira uticaj rizika kako bi blagovremeno uskladila svoje poslovanje sa propisima. Banka testira osjetljivost Banke na pojedinačnoj i na zbirnoj osnovi korišćenjem više vrsta stres scenarija. Pod stres scenariom podrazumijevaju se pretpostavke o promjenama tržišnih i drugih faktora koje mogu imati značajan materijalni uticaj na poslovanje Banke.

5.1. Kreditni rizik

U skladu sa internom definicijom, formulisanom u Katalogu rizika Banke, „Čisti“ kreditni rizik uključuje – rizik neplaćanja (engl. default risk) kao rizik gubitaka u poslovanju Banke i negativnog uticaja na kapital Banke zbog dužnikovog neispunjavanja obaveza prema Banci i rizik naplate neprihodujućih plasmana (engl. recovery risk) kao rizik nemogućnosti defaultnog dužnika da ispunji sve ugovorne finansijske obaveze što nužno dovodi do finansijskog gubitka Banke.

Kreditni rizik je uslovljen kreditnom sposobnošću dužnika, njegovom urednošću u izvršavanju obaveza prema Banci, kao i kvalitetom instrumenata obezbjeđenja potraživanja Banke.

**Napomene uz pojedinačne finansijske iskaze
31. decembar 2022. godine**

5. UPRAVLJANJE RIZICIMA (Nastavak)

5.1. Kreditni rizik (Nastavak)

Banka je izložena kreditnom riziku po svim stavkama bilansne aktive po osnovu kojih je Banka izložena riziku neispunjenja obaveze dužnika i vanbilansnim stavkama koje predstavljaju potencijalne obaveze Banke kao što su:

- Krediti i potraživanja od kreditnih institucija (uključujući sredstva kod kreditnih institucija, kamate i naknade);
- Krediti i potraživanja od klijenata (uključujući kamate i naknade, potraživanja po osnovu lizinga, forfetinga i faktoringa);
- Finansijska sredstva koja se vode po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha (dužničke i vlasničke hartije od vrijednosti koje se ne uključuju u trgovačku knjigu ili su uključene u trgovačku knjigu ali za njih banka ne izračunava potreban kapital za tržišne rizike u skladu sa Odlukom o adekvatnosti kapitala);
- hartije od vrijednosti koje se vrednuju po amortizovanoj vrijednosti i hartije od vrijednosti po fer vrijednosti kroz ostali ukupni rezultat;
- Učešća u kapitalu drugih pravnih lica, izuzimajući učešća u kapitalu koja. u skladu sa Odlukom o adekvatnosti kapitala predstavljaju odbitnu stavku od regulatornog kapitala kreditne institucije;
- Izdate garancije;
- Date kreditne obligacije (odobreni a neiskorišćeni krediti);
- Avali i akcepti mjenica;
- Ostala jemstva;
- Nepokrivena kreditna pisma (akreditivi).

Elementi sistema upravljanja kreditnim rizikom u Banci

Ključni elementi implementiranog sistema upravljanja kreditnim rizikom Banke su:

- a) Donošenje adekvatnih odluka o preuzimanju kreditnog rizika na bazi detaljne analize, koja se sprovodi u skladu sa Metodologijom Banke za utvrđivanje kreditne sposobnosti fizičkih i pravnih lica i interno definisanih rejtinga Banke
- b) Diversifikacija i limitiranje kreditnog rizika
- c) Regularno mjerenje, praćenje i izvještavanje o izloženosti Banke kreditnom riziku

Donošenje adekvatnih odluka o preuzimanju kreditnog rizika na bazi detaljne analize, koja se sprovodi u skladu sa Metodologijom Banke za utvrđivanje kreditne sposobnosti fizičkih i pravnih lica i interno definisanih rejtinga Banke.

U skladu sa interno razvijenim Metodologijama za utvrđivanje kreditne sposobnosti fizičkih i pravnih lica, Banka potencijalnim klijentima dodjeljuje interni rejting i ocjenjuje kreditnu sposobnost, a na bazi prethodno izvršene detaljne analize finansijskog položaja dužnika, ostvarenih rezultata i pokazatelja poslovanja u tekućem i prethodnom periodu, kreditne istorije klijenta, tržišnog položaja klijenta, adekvatnosti kolateralom i njegove utrživosti kao pokrivenost plasmana kolateralom i procjene stabilnosti i adekvatnosti izvora za vraćanje plasmana. Izvršena ocjena kreditne sposobnosti kao i usklađenost zahtjeva za odobrenje plasmana sa Strategijom i politikama Banke, predstavljaju osnov za donošenje/prijedlog odluke o odobrenju ili odbijanju zahtjeva klijenta. U postupku odobravanja kredita Banka prvenstveno uzima u obzir hipoteke na stambenim odnosno poslovnim nepokretnostima adekvatne vrijednosti. Dalje, na bazi generalne prakse kreditno rizični plasmani se prioritetno odobravaju: malim i srednjim privrednim društvima koji pretežan dio poslovanja obavljaju preko Banke, preduzetnicima i drugim licima koja samostalno obavljaju privrednu djelatnost pretežno u okviru sistema Banke, pravnim licima koja su visoko profitabilna, imaju brz obrt kapitala i kraće rokove povraćaja sredstava, klijentima koji imaju kontinuirano pozitivno i održivo poslovanje, javnom sektoru i rezidentnim fizičkim licima, koja ostvaruju primanja preko Banke.

**Napomene uz pojedinačne finansijske iskaze
31. decembar 2022. godine**

5. UPRAVLJANJE RIZICIMA (Nastavak)

5.1. Kreditni rizik (Nastavak)

Diversifikacija i limitiranje kreditnog rizika

U cilju diversifikacije kreditne aktivnosti, Banka uspostavlja različite limite na nivou klijenata, grupa (povezanih) klijenata, za pojedine industrije (djelatnosti), geografske regije i specifične proizvode Banke.

Regularno mjerenje, praćenje i izvještavanje o izloženosti Banke kreditnom riziku

Praćenje, mjerenje i izvještavanje o izloženosti Banke kreditnom riziku se vrši na nivou pojedinačnih izloženosti i čitavog portfolia od strane različitih organizacionih djelova Banke.

Banka na mjesečnoj i kvartalnoj osnovi, a po potrebi i češće, vrši ocjenu rizika i analizu kreditnog rizika o čemu izvještava nadležne odbore Banke minimum na mjesečnom nivou. Analiza i kontrola izloženosti Banke kreditnom riziku vrši se na bazi praćenja ključnih informacija koje kao minimum podrazumijevaju:

- ✓ strukturu ukupne izloženosti Banke na stavke aktive i vanbilansa;
- ✓ koncentraciju izloženosti;
- ✓ praćenje limita u poslovanju u dijelu kreditnog rizika;
- ✓ strukturu kredita po ročnosti i djelatnosti;
- ✓ analizu klijenata čiji su KRP svrstani u lošu aktivu;
- ✓ pregled najvećih dužnika po stavkama aktive i vanbilansa;
- ✓ izloženosti prema akcionarima i licima povezanim sa Bankom;
- ✓ velike izloženosti Banke prema jednom licu ili grupi povezanih lica;
- ✓ pregled novoodobrenih i restrukturiranih kredita;
- ✓ raspored bilansnih i vanbilansnih stavki i rezervacija po kategorijama rizika;
- ✓ naplatu kredita u periodu.

Banka na mjesečnoj osnovi vrši klasifikaciju stavki bilansne aktive i vanbilansnih stavki po osnovu kojih je izložena kreditnom riziku i obračunava rezervacije za procijenjene gubitke primjenjujući procenete definisane Odlukom o kriterijumima i načinu klasifikacije aktive i obračunavanju rezervacija za potencijalne kreditne gubitke kreditne institucije („Sl. list Crne Gore“ br. 127/20, 140/21).

Banka minimalno tromjesečno vrednuje stavke bilansne aktive i vanbilansne stavke primjenjujući model očekivanog kreditnog gubitka.

Banka je identifikovala parametre čija identifikacija odražava povećanje rizika neizvršenja obaveza (default-a). Identifikacija jednog ili više od navedenih indikatora može ukazivati da je došlo do značajnog povećanja kreditnog rizika:

- Materijalno značajno kašnjenje duže od 30 dana, gde se kao materijalno značajno kašnjenje za pravna lica smatra iznos dospjelih obaveza od 500 EUR a za fizička lica iznos dospjelih obaveza od 100 EUR,
- Izmjena uslova otplate zbog nemogućnosti dužnika da otplati dug prema prvobitno dogovorenim uslovima,
- Smrt klijenta,
- Kontinuirana blokada računa pravnog lica od strane povjerilaca duža od 30 dana u kvartalu za koji se sprovodi obračun ispravke vrijednosti.

**Napomene uz pojedinačne finansijske iskaze
31. decembar 2022. godine**

5. UPRAVLJANJE RIZICIMA (Nastavak)

5.1. Kreditni rizik (Nastavak)

Banka može svrstati finansijsko sredstvo u Nivo 2 i na osnovu sljedećih informacija:

- značajna promjena eksternog kreditnog rejtinga finansijskog instrumenta (značajno povećanje kreditnog rizika za segment izloženosti prema državama i finansijskim institucijama je utvrđen kao pad od 2 rejting kategorije, posmatrano u odnosu na rejting skale renomiranih rejting agencija (Moody's, Fitch, S&P)
- nepovoljne promjene poslovanja, finansijskih ili ekonomskih uslova, koje bi očekivano mogle uzrokovati znatne promjene sposobnosti dužnika za pokriće njegovih dugovanja, kao što je povećanje nelikvidnosti u privredi ili povećanje stope nezaposlenosti;
- značajna promjena poslovnih rezultata dužnika, (primjeri uključuju pad prihoda ili marži, povećanje operativnih rizika, nedostatak radnog kapitala, smanjenje kvaliteta imovine, pogoršan pokazatelj likvidnosti, upravljačke probleme ili promjene opsega poslovanja ili organizacione strukture na primjer prestanak segmenta poslovanja), koja uzrokuje značajnu promjenu sposobnosti dužnika za pokriće njegovih dugovanja;
- značajno povećanje kreditnog rizika ostalih finansijskih instrumenata istog dužnika;
- značajna nepovoljna promjena u regulatornom, privrednom ili tehnološkom okruženju dužnika, koja uzrokuje znatnu promjenu sposobnosti dužnika za pokriće njegovih dugovanja, kao što je pad potražnje za proizvodima koje dužnik prodaje usled tehnoloških promjena;
- značajne promjene vrijednosti kolaterala koje, uvažavajući prirodu poslovanja dužnika, utiču na vjerovatnoću neispunjavanja obaveza;
- informacije o povećanom riziku iz baze korespondencije koje nagovještavaju da će klijent imati probleme u poslovanju,
- druga vrsta informacija koje tokom monitoringa uoči kreditni referent u vezi sa negativnim promjenama u poslovanju klijenta, u odnosu na okolnosti koje su postojale prilikom odobravanja plasmana.

Banka će pretpostaviti da nije došlo do značajnog povećanja kreditnog rizika finansijskog instrumenta nakon početnog priznavanja ako je na datum izvještavanja određen nizak kreditni rizik finansijskog instrumenta (MSFI 9 član 5.5.10 i B5.5.22-B5.5.24).

U skladu sa prethodnim stavom, Banka je definisala sljedeće kriterijume za svrstavanje finansijskog instrumenta u instrument sa niskim kreditnim rizikom:

- rejting dužnika utvrđen od strane priznatih eksternih institucija odgovara stepenu kreditnog kvaliteta 1 (definisano Odlukom o adekvatnosti kapitala kreditnih institucija);
- izloženost prema Vladi Crne Gore;
- izloženost prema opštinama koje ispunjavaju sledeće kriterijume:
- visok stepen ostvarenja prihoda i realizacija budžeta, minimalno 80%;
- uredna kreditna istorija u servisiranju obaveza, odnosno ne postoji kašnjenje duže od 30 dana;
- urednost u plaćanju poreza i doprinosa.
- Izloženost prema kreditnim institucijama u zemlji koje nemaju eksterni rejting a koja kumulativno ispunjava sledeće kriterijume:
 - a) uredna kreditna istorija u servisiranju obaveza, odnosno plaćanje obaveza o roku dospjeća;
 - b) ključni pokazatelji poslovanja su na adekvatnom nivou utvrđeno i od strane eksternih revizora.

**Napomene uz pojedinačne finansijske iskaze
31. decembar 2022. godine**

5. UPRAVLJANJE RIZICIMA (Nastavak)

5.1. Kreditni rizik (Nastavak)

Banka je identifikovala listu indikatora koje prati radi identifikacije statusa default-a:

- Materijalno značajno kašnjenje duže od 90 dana;
- Brisanje dužnika iz registra privrednih subjekata;
- Oznaka u stečaju ili likvidaciji iz registra privrednih subjekata; i
- Finansijska reorganizacija dužnika.

Pored navedenih Banka prati i druge informacije koju mogu uticati na nemogućnost servisiranja duga, kao što su:

- Učestalo opominjanje klijenta o izmirenju obaveza, otežani pregovori, nagoveštaj klijenta da ima ili će imati probleme u poslovanju;
- Druga vrsta informacija koje tokom monitoring uoči kreditni referent u vezi sa negativnim promjenama u poslovanju klijenta, u odnosu na okolnosti koje su postojale prilikom odobravanja plasmana; i
- Sve meke informacije sa tržišta o klijentu.

Banka izloženosti dijeli na segmente:

- ✓ Fizička lica (u okviru fizičkih lica na homogene podgrupe proizvoda);
- ✓ Pravna lica;
- ✓ Finansijske institucije; i
- ✓ Izloženosti prema državama i ostalim državnim institucijama.

Banka obračunava ispravku vrijednosti u iznosu koji je jednak očekivanim kreditnim gubicima tokom životnog vijeka, ako je kreditni rizik za taj finansijski instrument značajno porastao od početnog priznavanja ili postoji identifikovan objektivni dokaz obezvređenja (finansijska sredstva u Nivou 2 i 3), odnosno po iznosu koji je jednak očekivanim dvanaestomesečnim kreditnim gubicima za sve finansijske instrumente kod kojih kreditni rizik nije značajno porastao od početnog priznavanja (finansijska sredstva u Nivou 1).

Organizacija odobravanja kreditne izloženosti i upravljanja kreditnim rizikom

Prilikom dizajniranja svoje organizacione strukture, Banka uvijek slijedi princip potpune odvojenosti organizacionih jedinica koje preuzimaju rizik od onih koje ga kontrolišu i uzima u obzir sve specifične zahtjeve važećih odluka CBCG. Pritom, organizaciona kultura je usklađena sa veličinom, poslovnim modelom i kompleksnošću portfolija Banke.

Organizacija kontrole i upravljanja kreditnim rizikom u Banci:

- **Prva linija odbrane** - Inicijalno se visina i struktura kreditnog rizika svih risk-relevantnih transakcija i ugovora, kao i sa njima vezanih drugih ugovornih strana procjenjuje unutar odgovarajuće prodajne organizacione jedinice (Sektor poslovanja sa korporativnim klijentima / Sektor poslovanja sa fizičkim licima i malim i srednjim preduzećima / Sektor treasury),
- **Druga linija odbrane** - Nakon toga se Odobravanje preuzimanja kreditnog rizika ('Credit Risk Underwriting') sprovodi putem detaljne analize predloženih ugovora / transakcija (i sa njima povezanih drugih ugovornih strana) koju sprovodi Služba upravljanja rizicima, koja izdaje kontrolno mišljenje o svim elementima kreditnog rizika koje analizirani predmet sadrži, koje dalje rezultira ocjenom nivoa prihvatljivosti analiziranog rizika za Banku,

Napomene uz pojedinačne finansijske iskaze
31. decembar 2022. godine

5. UPRAVLJANJE RIZICIMA (Nastavak)

5.1. Kreditni rizik (Nastavak)

- **Treća linija odbrane (funkcija kontrole rizika)** - od trenutka kada Banka postane aktivna ugovorna strana u kreditnom poslu ili drugim poslovima koji Banku izlažu kreditnom riziku kontinuirano se sprovodi praćenje, a redovno kontrola kreditnog rizika putem mjesečnih i kvartalnih izvještaja o kvalitetu kreditnog portfolija i iskorišćenosti definisanih limita, koje kreira Služba upravljanja rizicima. Pored navedenog, funkcija kontrole rizika predlaže sadržaj i strukturu relevantnih internih akata operativnog i tehničkog nivoa u domenu upravljanja kreditnim rizikom. Isto tako, redovno vrši vrijednovanje kreditnih ugovora na bazi mjerenja kreditnog rizika, kao i izračun rizikom ponderisane aktive (u procesu izracuna kapitalnog zahtjeva za kreditni rizik),
- **Četvrta linija odbrane** – nakon što su identifikovani kriterijumi delikvencije (kašnjenja u otplati, kršenja članova kreditnih ugovora i td), Sektor problematičnih kredita se kroz svoje službe fokusira na minimizaciju materijalizacije kreditnog rizika u gubitke uključujući i sve aktivnosti vezane za potpunu rehabilitaciju druge ugovorne strane.

Uloga ostalih kontrolnih funkcija unutar Sistema kontrolnih funkcija Banke:

- **funkcija praćenja usklađenosti** - prati relevantne smjernice, zakone, odluke regulatora, te daje mišljenje o potencijalnom uticaju promjene relevantnih zakona i propisa na poslovanje Banke, te predlaže odgovarajuće akcije anticipativnog karaktera,
- **funkcija interne revizije** - redovno prati sve procese i podprocesse unutar Sistema upravljanja kreditnim rizikom, sagledava njihovu usklađenost sa propisanim internim aktima Banke, te da li u sebi imaju implementirane odgovarajuće kontrolne mehanizme, i daju preporuke vezano za otklanjanje identifikovanih nedostataka u skladu sa godišnjim planom Interne revizije.

Uloga Upravnog odbora Banke - odgovaran je za implementaciju i održavanje Sistema upravljanja kreditnim rizikom primjerenog veličini, poslovnom modelu i kompleksnosti portfolija Banke kroz pripremanje relevantnih akata strateškog i operativnog nivoa, praćenje i nadgledanje implementacije i operativne efiksanosti Okvira za upravljanje kreditnim rizikom, te uspostavljanje i održavanje odgovarajućih internih kontrola kreditnog rizika.

Uloga Nadzornog odbora Banke - obezbjeđuje strukturiranje i implementaciju adekvatnog Okvira za upravljanje kreditnim rizikom putem usvajanja odgovarajućih internih akata operativnog i strateškog nivoa (politike i strategije kojima Banka propisuje kontrolu i upravljanje kreditnim rizikom), propisuje limite koji su u skladu sa definisanim apetitom za kreditnim rizikom, kao i donosi odluke operativnog karaktera vezano za odobrenje plasmana koji po svojim svojstvima ne mogu biti svrstani u standardne kreditne proizvode Banke, i koji su van ovlašćenja filijala i Kreditnog Odbora.

Uloga kreditnog odbora Banke - donosi odluke vezane za odobrenje plasmana u skladu sa ovlašćenjima propisanim u Proceduri kreditnog poslovanja sa pravnim licima/Proceduri kreditnog poslovanja sa fizičkim licima, te Proceduri praćenja i naplate problematičnih kredita i restrukturiranje kreditnih obaveza u Sektoru problematičnih kredita.

**Napomene uz pojedinačne finansijske iskaze
31. decembar 2022. godine**

5. UPRAVLJANJE RIZICIMA (Nastavak)

5.1. Kreditni rizik (Nastavak)

Grupe povezanih lica

Banka sprovodi postupak identifikacije međusobne povezanosti kod svih klijenata.

Prije nastanka pojedinačno značajnog potraživanja, Banka od klijenta zahtijeva da dostavi informacije o postojanju ili nepostojanju vlasničke, upravljačke ili ekonomske povezanosti sa drugim licima, kao i da tokom postojanja izloženosti obavještava Banku o svim novonastalim povezanostima ili promjenama u postojećim povezanostima sa drugim licima. Pojedinačno značajnim potraživanjem smatra se ukupna bruto izloženost Banke prema jednom licu ili grupi povezanih lica koja je veća od 100 hilj.€.

U skladu sa Odlukom o velikim izloženostima kreditnih institucija, Banka za namjene izračunavanja velikih izloženosti sprovodi postupak kojim se identifikuju klijenti Banke koji su blisko povezani po osnovu vlasničkih odnosa ili ekonomske međuzavisnosti da predstavljaju jedinstven rizik za Banku, i zbog čega se, pri izračunavanju izloženosti Banke, takva grupa povezanih lica tretira kao jedno lice. U prilogu prethodno pomenute Odluke objašnjavaju se oblici povezanosti, naročito ekonomske povezanosti kojim se Banka u postupku odobravanja i praćenja kredita rukovodi.

Prilikom klasifikacije stavki aktive, Banka uzima u obzir odnose u okviru grupe povezanih lica, i iste klasifikuje u skladu sa Odlukom o kriterijumima i načinu klasifikacije aktive i obračunavanja rezervacija za potencijalne kreditne gubitke kreditne institucije.

Postupanje sa problematičnim plasmanima

Postupanje sa problematičnim kreditima odobrenim fizičkim i pravnim licima definisano je Procedurom praćenja i naplate problematičnih kredita i restrukturiranje kreditnih obaveza u Sektoru problematičnih kredita. Procedurom je definisan:

- način na koji se vrši praćenje i naplata problematičnih kredita u Sektoru problematičnih kredita;
- način na koji se vrši restrukturiranje kreditnih obaveza u Sektoru problematičnih kredita.

Procedurom je definisan:

- Proces praćenje i naplate problematičnih kredita koji su prešli 90-ti dan kašnjenja i na dalje praćenje su dostavljeni u originalu Sektoru problematičnih kredita od Filijala banke i Sektora za upravljanje poslovnim odnosom sa korporativnim Klijentima;
- Proces restrukturiranja i to počev od prijema zahtjeva Klijenta za restrukturiranje sa svom pratećom dokumentacijom u skladu sa predmetnom Procedurom i Odlukama o kreditnim proizvodima – krediti za restrukturiranje za fizička i pravna lica i drugim važećim aktima Banke, u zavisnosti od vrste zahtjeva Klijenta, obrade zahtjeva i kreditne dokumentacije, te dobijanja mišljenja nadležnih organizacionih djelova Banke, svo do donošenja konačne Odluke o restrukturiranju kreditnih obaveza nadležnih organa odlučivanja Banke, realizacije predmetne Odluke, kao i čuvanje i arhiviranje dokumentacije i praćenje sprovedenog restrukturiranja do potpune otplate kredita.

**Napomene uz pojedinačne finansijske iskaze
31. decembar 2022. godine**

5. UPRAVLJANJE RIZICIMA (Nastavak)

5.1. Kreditni rizik (Nastavak)

Postupanje sa problematičnim plasmanima (Nastavak)

Organizacioni djelovi Banke koji su direktno i indirektno uključeni u proces praćenja i naplate, kao i u proces restrukturiranja kreditnih obaveza kod Banke su:

- Sektor upravljanja rizicima/Služba upravljanja rizicima i Služba kreditne kontole;
- Filijale Banke/Sektor za upravljanje poslovnim odnosom sa korporativnim Klijentima;
- Služba pravnih poslova;
- Služba analitičke podrške u aktivni i pasivi;
- Sektor problematičnih kredita;
- Ostali organizacioni djelovi Banke, u zavisnosti od vrste zahtjeva Klijenta, kao i vrste i instrumenata naplate.

Nadležni organi odlučivanja su:

- Kreditni odbor;
- Komisija za otpis potraživanja(u slučajevima gdje postoji zahtjev Klijenta za otpis dijela duga , koji nema negativan uticaj na bilanse Banke ili otpis kompletnog duga po osnovu problematičnog kredita, a gdje su iscrpljene sve mogućnosti naplate, o čemu Služba pravnih poslova dostavlja jasno mišljenje Sektoru problematičnih kredita;
- Upravni odbor.

Svi postupci, aktivnosti, mehanizmi i alati, faze, pravila i zadaci, nadležnosti i odgovornosti organizacionih djelova Banke, u poslovima praćenja i naplate problematičnih kredita, kao i u slučajevima restrukturiranja problematičnih kredita su detaljno opisani u predmetnoj Proceduri.

Upravljanje restrukturiranim izloženostima

Upravljanje restrukturiranim kreditima je jedan od segmenata kreditnog procesa Banke i opisano je u internim aktima Banke Procedura restrukturiranja kredita, Procedura praćenja i naplate problematičnih kredita i restrukturiranje kreditnih obaveza u Sektoru problematičnih kredita.

Postupak upravljanja restrukturiranjem kredita obuhvata:

- procedure za odobravanje mjera restrukturiranja,
- način donošenja odluka o mjerama restrukturiranja, pri čemu se moraju uzeti u obzir mjere kojima bi se omogućila održiva naplata kredita i izbjegli slučajevi prinudne naplate,
- opis dostupnih mjera restrukturiranja sa informacijama koje se uzimaju u obzir pri odlučivanju o opravdanosti mjera restrukturiranja,
- praćenje i nadzor mjera restrukturiranja,
- procjena ekonomske opravdanosti restrukturiranja kredita prema pojedinom dužniku ili grupi dužnika sličnih ekonomskih karakteristika, uz utvrđivanje odgovarajućeg plana restrukturiranja,
- praćenje sprovođenja restrukturiranja i efekata na pokazatelje poslovanja Banke.

**Napomene uz pojedinačne finansijske iskaze
31. decembar 2022. godine**

5. UPRAVLJANJE RIZICIMA (Nastavak)

5.1. Kreditni rizik (Nastavak)

Upravljanje restrukturiranim izloženostima (Nastavak)

Mjere koje treba da obezbijede održivo restrukturiranje mogu biti različite i izbor konkretnih mjera zavisi od njihove primjenljivosti i uticaja na uspješnost restrukturiranja određenog kreditnog potraživanja.

Aranžman restrukturiranja može da obuhvati jednu ili više mjera, i to:

- samo kamate (tokom definisanog kratkoročnog perioda plaćaju se samo kamate na kredite i ne otplaćuje se glavnica),
- smanjena plaćanja (smanjenje iznosa anuiteta - rate tokom definisanog kratkoročnog perioda, kako bi se pomoglo dužniku koji je suočen sa problemima u novčanom toku prije nastavka otplate, iznos kamata i dalje treba platiti u potpunosti),
- period odlaganja/moratorijum na plaćanje (sporazum kojim se dužniku omogućava određeno odlaganje u pogledu otplate obaveza, obično u dijelu glavnice i kamata),
- neplaćene dospelje obaveze/kapitalizacija kamata (restrukturiranje neplaćenih dospjelih obaveza i/ili neplaćenih obračunatih kamata dodavanjem tih neplaćenih iznosa neplaćenju glavnici, za otplatu u okviru održivog reprogramiranog plana otplate),
- smanjenje kamatne stope (trajno ili privremeno smanjenje kamatne stope, fiksne ili promjenljive, na primjerenu i održivu stopu),
- produženje roka dospjeća/trajanja (produženje roka dospjeća kredita, odnosno datuma posljednjeg anuiteta - rate kredita),
- dodatni kolateral (dodatne hipoteke na neopterećenu imovinu dobijaju se od dužnika kao dopunski kolateral kako bi se nadoknadila veća izloženost rizicima i kao dio postupka restrukturiranja),
- prodaja na osnovu sporazuma/potpomognuta prodaja (Banka i dužnik saglasni su sa dobrovoljnim raspolaganjem obezbijedene aktive u cilju djelimične ili potpune otplate duga),
- reprogramirana otplata (postojeći ugovoreni plan otplate prilagođava se novom održivom programu otplate na osnovu realne, trenutne i predviđene procjene novčanog toka dužnika),
- konverzija valute (valuta izloženosti usklađuje se sa valutom novčanog toka),
- druge izmjene uslova/odredbi ugovora (Banka oslobađa dužnika odredbi ili uslova koji su uključeni u ugovor o kreditu koji nijesu prethodno navedeni),
- refinansiranje/nove kreditne linije (ova mjera obično nije održiva kao samostalna mjera restrukturiranja, već je treba kombinovati sa drugim mjerama restrukturiranja koje su usmjerene na postojeće neplaćene dospelje obaveze, treba je primjenjivati samo u rijetkim slučajevima),
- konsolidacija duga (povezivanje više izloženosti u jednu izloženost ili u ograničen skup izloženosti, ova mjera obično nije održiva kao samostalna mjera, već je treba kombinovati sa drugim mjerama restrukturiranja koje su usmjerene na postojeće dospelje neplaćene obaveze),
- oprost dijela duga ili cjelokupnog duga - trajni otpis gdje se Banka odriče svog prava na zakonsku naplatu dijela duga ili punog iznosa duga od dužnika. Ova mjera se upotrebljava ako je Banka saglasna sa „smanjenim plaćanjem, kao punim i konačnim namirenjem“, pri čemu će Banka trajno otpisati, oprostiti dužniku preostalo dugovanje ako dužnik plati smanjeni iznos preostale glavnice u dogovorenom roku. Banka oprezno primjenjuje mogućnost otpisa duga jer on može dovesti do rasta rizika i podstaći ciljano neizmirivanje obaveza.

**Napomene uz pojedinačne finansijske iskaze
31. decembar 2022. godine**

5. UPRAVLJANJE RIZICIMA (Nastavak)

5.1. Kreditni rizik (Nastavak)

Upravljanje restrukturiranim izloženostima (Nastavak)

Banka, prije odobrenja mjera restrukturiranja, sprovodi procjenu kreditne sposobnosti dužnika ili grupe dužnika, a nakon odobrenja mjera restrukturiranja kontinuirano prati sprovođenje plana restrukturiranja i novčanih tokova dužnika. Pri analizi kreditne sposobnosti dužnika, naročito se uzimaju u obzir:

- finansijsko stanje, tržišni položaj, kapaciteta otplate, kreditni kvalitet, istorijski podaci o plaćanju obaveza za osnovne dužnike, sudužnike, žirante, jamce/davaoce garancija,
- priroda i nivo zaštite koji obezbjeđuju novčani tokovi iz poslovnih aktivnosti ili kolaterala u odnosu na ukupne obaveze dužnika,
- tržišni uslovi koji mogu da utiču na buduću otplatu i potencijalne novčane tokove iz poslovanja.

Banka uzima u obzir samo razumne projekcije budućih novčanih tokova, prihoda i rashoda dužnika i prilikom procjene istih primjenjuje adekvatan nivo konzervativnosti. U zavisnosti od realne procjene dužnikovih projekcija, Banka definiše način i rok otplate. Saradnja dužnika pri pružanju tačnih i kompletnih podataka jedan je od ključnih faktora za odlučivanje Banke da li treba pristupiti restrukturiranju. Značajan faktor prilikom restrukturiranja može biti i postojanje sudužnika, žiranta, jemca / davaoca garancija, što može učiniti otplatu kredita sigurnijom i dodatno biti osnov za povoljniju klasifikaciju kredita. Banka procjenjuje bonitet i kreditnu sposobnost sudužnika, žiranta, jamca/davaoca garancija na isti način kao i dužnika. Pri analizi kreditnog rizika kolateral se tretira kao značajan sekundarni izvor otplate kredita. Kolateral se procjenjuje na osnovu tržišnih uslova i cijena, vodeći pri tome računa o vrsti kolaterala i posebnim faktorima koji opredjeljuju vrijednost te vrste kolaterala na tržištu.

Utvrđivanje statusa neispunjenja obaveza

Utvrđivanje statusa neispunjenja obaveza definisano je čl.197 Odluke o adekvatnosti kapitala kreditnih institucija, i njegova primjena počinje 01.04.2023. godine.

Sistem za pravovremeno Identifikovanje klijenata sa povećanim kreditnim rizikom

Banka u procesu kontrole kreditnog rizika sprovodi postupke i tehnike praćenja i nadzora kreditnog rizika u portfoliju Banke, koristeći se indikatorima kreditnog rizika, među kojima su: rani znaci upozorenja, lista praćenja, kao i internim izvještajem o kvalitetu portfolija, a sve u cilju minimizacije uticaja kreditnog rizika identifikovanog u određenim tipovima ugovora i s njima vezanim podportfolijima Banke, kao i na nivou Banke, kao institucije.

Ključni rani znaci upozorenja koji upućuju na mogućnost porasta kreditnog rizika u portfoliju Banke su:

- Pravna lica - blokada, default u drugoj kreditnoj instituciji, status u kreditnom birou, podatak o poreskom dugu,
- Fizička lica – smrt, emigracija, stečaj poslodavca, otkaz.

Za potrebe identifikacije ranih znakova upozorenja i utvrđivanja da li je došlo do značajnog povećanja kreditnog rizika u portfoliju, Banka koristi watch liste (liste praćenja klijenata) primjenom aplikativnog rješenja LTS. LTS omogućava pregled i pretragu osnovnih podataka po partijama aktivnih plasmana (kreditni, prekoračenja po tekućem računu, kreditne kartice) na nivou klijenta, evidenciju preduzetih aktivnosti na naplati potraživanja po različitim nivoima naplate, kao i izvještavanje o aktivnostima vezanim za naplatu.

**Napomene uz pojedinačne finansijske iskaze
31. decembar 2022. godine**

5. UPRAVLJANJE RIZICIMA (Nastavak)

5.1. Kreditni rizik (Nastavak)

Rizici povezani sa kreditnim rizikom

- Rizik kreditne koncentracije - je rizik nastanka negativnih posljedica za Banku zbog postojanja pojedinačne, direktne i indirektno, izloženosti prema jednom licu, grupi povezanih lica odnosno centralnoj ugovornoj strani ili postojanja skupa izloženosti povezanih zajedničkim faktorima rizika,
- Rezidualni (kreditni) rizik - rizik da tehnike ublažavanja kreditnog rizika budu manje efikasne nego što je očekivano, odnosno da njihovo korišćenje nedovoljno utiče na umanjene svih rizika kojima je Banka izložena,
- Rizik zemlje (country risk) - u širem smislu, predstavlja rizik gubitka za Banku zbog nemogućnosti naplate potraživanja od lica izvan Crne Gore, iz razloga koji su vezani za politički, socijalni i ekonomski ambijent zemlje u kojoj se nalazi sjedište, odnosno prebivalište dužnika. Government risk je rizik nemogućnosti naplate potraživanja od lokalne (sopstvene) države,
- Rizik druge ugovorne strane - rizik mogućnosti nastanka negativnih efekata na finansijski rezultat i kapital Banke po osnovu neizmirenja obaveze druge ugovorne strane u transakciji prije konačnog poravnanja novčanih tokova transakcije,
- Valutno indukovani kreditni rizik - je rizik gubitka usljed neizvršavanja obaveze dužnika u ugovorenim rokovima, koji nastaje usljed negativnog uticaja promjene kursa valute u kojoj je potraživanje denominirano u odnosu na evro i na finansijsko stanje dužnika prema kome postoji izloženost Banke u drugoj valuti,
- Kamatno indukovani kreditni rizik - je rizik gubitka koji proizilazi iz negativnih uticaja promjene bazne kamatne stope vezane uz plasman/potraživanje na sposobnost/kapacitet otplate dužnika,
- Rizik poravnanja/isporuke (u sklopu kreditnog rizika) - Za transakcije koje se odnose na dužničke instrumente, vlasničke instrumente, strane valute i robu, isključujući repo transakcije i ugovore o pozajmljivanju hartija od vrijednosti ili robe, kod kojih nije izvršeno poravnanje nakon datuma dospelosti, kreditna institucija je dužna da obračunava razliku u cijeni kojoj je izložena. Razlika u cijeni izračunava se kao razlika između ugovorene cijene poravnanja i sadašnje tržišne cijene određenog dužničkog instrumenta, vlasničkog instrumenta, strane valute ili robe, pri čemu razlika može predstavljati gubitak za kreditnu instituciju,
- Rizik usklađivanja kreditnog vrednovanja (CVA rizik) - Pojam „usklađivanje kreditnog vrednovanja“ znači usklađivanje vrijednosti portolija transakcija sa drugom ugovornom stranom po srednjoj tržišnoj vrijednosti. To usklađivanje odražava trenutnu tržišnu vrijednost kreditnog rizika druge ugovorne strane za kreditnu instituciju, ali ne odražava trenutnu tržišnu vrijednost kreditnog rizika kreditne institucije za drugu ugovornu stranu. Kreditna institucija je dužna da izračunava kapitalne zahtjeve za CVA rizik za sve OTC finansijske derivate u odnosu na sve poslovne aktivnosti kreditne institucije, osim kreditnih derivata koji se priznaju radi smanjenja iznosa rizikom ponderisanih izloženosti za kreditni rizik kreditne institucije.

Napomene uz pojedinačne finansijske iskaze
31. decembar 2022. godine

5. UPRAVLJANJE RIZICIMA (Nastavak)

5.1. Kreditni rizik (Nastavak)

5.1.1. Maksimalna izloženost kreditnom riziku po bilansnim i vanbilansnim stavkama

	31.12.2022.		U hiljadama EUR 31.12.2021.	
	Bruto	Neto	Bruto	Neto
I. Pregled aktive				
Novčana sredstva i računi depozita kod centralnih banaka	88.353	88.346	58.591	58.584
Finansijska sredstva po amortizovanoj vrijednosti	209.624	187.579	215.480	194.853
<i>Kredit i potraživanja od kreditnih institucija</i>	5.105	5.098	4.080	4.079
<i>Kredit i potraživanja od klijenata</i>	186.228	166.679	193.048	174.913
<i>Hartije od vrijednosti</i>	0	0	0	0
<i>Ostala finansijska sredstva</i>	18.292	15.802	18.352	15.861
Finansijska sredstva po fer vrijednosti kroz ostali ukupni rezultat	16.630	16.630	14.933	14.933
<i>Hartije od vrijednosti</i>	16.630	16.630	14.933	14.933
Finansijska sredstva koja se drže radi trgovanja	18	18	18	18
<i>Hartije od vrijednosti</i>	18	18	18	18
Investicije u pridružena društva, zavisna društva i zajedničke poduhvate po metodi kapitala	11.523	11.523	7.904	7.904
Ostala sredstva na koja se izdvajaju rezervacije (dio iz pozicije Ostala sredstva u BS)	206	206	185	185
Ukupno aktiva	326.354	304.302	297.110	276.477
II. Vanbilansne stavke				
Plative garancije	18.381	18.381	16.874	16.874
Činidbene garancije	32.026	32.026	28.732	28.732
Preuzete neopozive obaveze	7.792	7.792	8.821	8.821
Akreditivi	-	-	-	-
Ukupno vanbilans	58.199	58.199	54.427	54.427
Ukupno (I+II)	384.553	362.501	351.537	330.904

Napomene uz pojedinačne finansijske iskaze
31. decembar 2022. godine

5. UPRAVLJANJE RIZICIMA (Nastavak)

5.1. Kreditni rizik (Nastavak)

5.1.2. Krediti i potraživanja

KREDITI I POTRAŽIVANJA OD KOMITENATA, BANAKA I DRUGIH FINANSIJSKIH ORGANIZACIJA

31.12.2022.	U hiljadama EUR								
	S1	S2	S3	Ukupno	Ispravka vrijednosti S1	Ispravka vrijednosti S2	Ispravka vrijednosti S3	Ukupno ispravka vrijednosti	Neto
Gotovinski, potrošački i ostali krediti	45.019	3.418	7.975	56.413	(215)	(40)	(4.237)	(4.492)	51.921
Stambeni	8.622	354	2.345	11.321	(7)	(2)	(1.078)	(1.086)	10.235
Penzionerski krediti	12.009	183	94	12.286	(22)	(3)	(58)	(84)	12.202
Prekoračenja po tekućim računima i kreditne kartice	1.116	44	3.010	4.170	(5)	(3)	(2.407)	(2.415)	1.755
Ukupno stanovništvo	66.766	3.999	13.424	84.189	(248)	(48)	(7.780)	(8.077)	76.113
Kreditni privredi	46.588	17.038	18.587	82.213	(219)	(155)	(6.432)	(6.806)	75.407
Kreditni Vladi i opštinama	1.374	-	-	1.374	(21)	-	-	(21)	1.353
Kreditni finansijskim institucijama	4.955	-	-	4.955	(3)	-	-	(3)	4.952
Factoring i forfeting	-	-	14.109	14.109	-	-	(4.635)	(4.635)	9.473
Ukupno privreda	52.917	17.038	32.696	102.650	(243)	(155)	(11.068)	(11.465)	91.185
Vremenska razgraničenja	(612)	-	-	(612)	(6)	-	-	(6)	(618)
Ukupno	119.071	21.037	46.120	186.228	(498)	(203)	(18.848)	(19.549)	166.679
Potraživanja od banaka	5.105	-	-	5.105	(7)	-	-	(7)	5.098

Napomene uz pojedinačne finansijske iskaze
31. decembar 2022. godine

5. UPRAVLJANJE RIZICIMA (Nastavak)

5.1. Kreditni rizik (Nastavak)

5.1.2. Krediti i potraživanja (Nastavak)

KREDITI I POTRAŽIVANJA OD KOMITENATA, BANAKA I DRUGIH FINANSIJSKIH ORGANIZACIJA

31.12.2021.	U hiljadama EUR								
	S1	S2	S3	Ukupno	Ispravka vrijednosti S1	Ispravka vrijednosti S2	Ispravka vrijednosti S3	Ukupno ispravka vrijednosti	Neto
Gotovinski, potrošački i ostali krediti	43.794	2.804	8.631	55.229	(209)	(53)	(3.524)	(3.786)	51.443
Stambeni	9.834	487	2.482	12.803	(8)	(3)	(766)	(777)	12.026
Penzionerski krediti	11.304	109	113	11.526	(21)	(2)	(68)	(91)	11.435
Prekoračenja po tekućim računima i kreditne kartice	1.240	35	3.210	4.485	(5)	(2)	(2.564)	(2.571)	1.914
Ukupno stanovništvo	66.172	3.435	14.436	84.043	(243)	(60)	(6.922)	(7.225)	76.818
Kreditni privredi	52.330	14.260	19.413	86.003	(173)	(91)	(5.978)	(6.242)	79.761
Kreditni Vladi i opštinama	2.314	-	-	2.314	(22)	-	-	(22)	2.292
Kreditni finansijskim institucijama	5.693	-	-	5.693	(4)	-	-	(4)	5.689
Factoring i forfeting	578	-	14.188	14.766	-	-	(4.636)	(4.636)	10.130
Ukupno privreda	60.915	14.260	33.601	108.776	(199)	(91)	(10.614)	(10.904)	97.872
Vremenska razgraničenja	229	-	-	229	(6)	-	-	(6)	223
Ukupno	127.316	17.695	48.037	193.048	(448)	(151)	(17.536)	(18.135)	174.913
Potraživanja od banaka	4.080	-	-	4.080	(1)	-	-	(1)	4.079

Napomene uz pojedinačne finansijske iskaze
31. decembar 2022. godine

5. UPRAVLJANJE RIZICIMA (Nastavak)

5.1. Kreditni rizik (Nastavak)

5.1.2. Krediti i potraživanja (Nastavak)

U narednoj tabeli date su promjene ispravki vrijednosti potraživanja u bilansu stanja:

	<u>31.12.2021.</u>	<u>Povećanje ispravke vrijednosti</u>	<u>Ukidanje ispravke vrijednosti</u>	<u>Druge promjene</u>	U hiljadama EUR <u>31.12.2022.</u>
Stanovništvo	7.225	852	-	-	8.077
Privredni klijenti	10.904	561	-	-	11.465
Vremenska razgraničenja	6	0	-	-	6
Ukupno	18.135	1.413	-	-	19.548
Potraživanja od banaka	1	6	-	-	7

Napomene uz pojedinačne finansijske iskaze
31. decembar 2022. godine

5. UPRAVLJANJE RIZICIMA (Nastavak)

5.1. Kreditni rizik (Nastavak)

5.1.2. Krediti i potraživanja (Nastavak)

a) Podaci o izloženosti kreditnom riziku po sektorima i kategorijama potraživanja, statusu obezvređenja i broju dana docnje:

Neobezvrijeđena potraživanja u bruto iznosu po danima docnje - neproblematična potraživanja

POTRAŽIVANJA OD KLIJENATA-STAGE 1 31.12.2022.						U hiljadama EUR
	Nije u docnji	Docnja do 30 dana	Od 31-60 dana	Od 61-90 dana	Preko 90 dana	Ukupno
Gotovinski, potrošački i ostali krediti	37.202	7.814	4	-	0	45.019
Stambeni	6.211	2.410	-	-	-	8.622
Penzionerski krediti	11.089	916	4	-	0	12.009
Prekoračenja po tekućim računima i kreditne kartice	683	225	4	2	202	1.116
Ukupno stanovništvo	55.185	11.366	11	2	202	66.766
Kreditni privredi	36.556	9.914	84	1	33	46.588
Kreditni Vladi i opštinama	-	1.374	-	-	0	1.374
Kreditni finansijskim institucijama	4.955	-	-	-	-	4.955
Faktoring i forfeting	-	-	-	-	-	-
Privredni klijenti	41.511	11.288	84	1	33	52.917
Ukupno	96.696	22.654	95	2	236	119.683
od čega: restrukturirana	-	-	-	-	-	-
Vremenska razgraničenja	(612)	-	-	-	-	(612)
Potraživanja od banaka	5.105	-	-	-	-	5.105

Napomene uz pojedinačne finansijske iskaze
31. decembar 2022. godine

5. UPRAVLJANJE RIZICIMA (Nastavak)

5.1. Kreditni rizik (Nastavak)

5.1.2. Krediti i potraživanja (Nastavak)

a) Podaci o izloženosti kreditnom riziku po sektorima i kategorijama potraživanja, statusu obezvređenja i broju dana docnje (Nastavak):

POTRAŽIVANJA OD KLIJENATA-STAGE 1 31.12.2021.						U hiljadama EUR
	Nije u docnji	Docnja do 30 dana	Od 31-60 dana	Od 61-90 dana	Preko 90 dana	Ukupno
Gotovinski, potrošački i ostali krediti	38.149	5.645	-	-	-	43.794
Stambeni	8.627	1.207	-	-	-	9.834
Penzionerski krediti	9.876	1.428	-	-	-	11.304
Prekoračenja po tekućim računima i kreditne kartice	773	272	4	3	188	1.240
Ukupno stanovništvo	57.425	8.552	4	3	188	66.172
Kreditni privredi	36.882	15.343	73	18	14	52.330
Kreditni Vladi i opštinama	750	1.564	-	-	-	2.314
Kreditni finansijskim institucijama	5.693	-	-	-	-	5.693
Faktoring i forfeting	578	-	-	-	-	578
Privredni klijenti	43.903	16.907	73	18	14	60.915
Ukupno	101.328	25.459	77	21	202	127.087
od čega: restrukturirana	179	214	-	-	-	393
Vremenska razgraničenja	229	-	-	-	-	229
Potraživanja od banaka	4.080	-	-	-	-	4.080

Napomene uz pojedinačne finansijske iskaze
31. decembar 2022. godine

5. UPRAVLJANJE RIZICIMA (Nastavak)

5.1. Kreditni rizik (Nastavak)

5.1.2. Krediti i potraživanja (Nastavak)

a) Podaci o izloženosti kreditnom riziku po sektorima i kategorijama potraživanja, statusu obezvređenja i broju dana docnje (Nastavak):

POTRAŽIVANJA OD KLIJENATA-STAGE 2 31.12.2022.						U hiljadama EUR
	Nije u docnji	Docnja do 30 dana	Od 31-60 dana	Od 61-90 dana	Preko 90 dana	Ukupno
Gotovinski, potrošački i ostali krediti	1.980	806	460	171	0	3.418
Stambeni	231	28	60	35	-	354
Penzionerski krediti	144	4	27	9	-	183
Prekoračenja po tekućim računima i kreditne kartice	3	4	20	17	0	44
Ukupno stanovništvo	2.358	841	567	232	0	3.999
Kreditni privredi	6.544	3.665	2.252	4.572	5	17.038
Kreditni Vladi i opštinama	-	-	-	-	-	-
Kreditni finansijskim institucijama	-	-	-	-	-	-
Faktoring i forfeting	-	-	-	-	-	-
Privredni klijenti	6.544	3.665	2.252	4.572	5	17.038
Ukupno	8.902	4.506	2.819	4.804	6	21.037
od čega: restrukturirana	4.097	1.102	86	187	0	5.473
Vremenska razgraničenja	-	-	-	-	-	-
Potraživanja od banaka	-	-	-	-	-	-

Napomene uz pojedinačne finansijske iskaze
31. decembar 2022. godine

5. UPRAVLJANJE RIZICIMA (Nastavak)

5.1. Kreditni rizik (Nastavak)

5.1.2. Krediti i potraživanja (Nastavak)

a) Podaci o izloženosti kreditnom riziku po sektorima i kategorijama potraživanja, statusu obezvređenja i broju dana docnje (Nastavak):

POTRAŽIVANJA OD KLIJENATA-STAGE 2 31.12.2021.						U hiljadama EUR
	Nije u docnji	Docnja do 30 dana	Od 31-60 dana	Od 61-90 dana	Preko 90 dana	Ukupno
Gotovinski, potrošački i ostali krediti	1.394	957	289	164	-	2.804
Stambeni	248	35	150	54	-	487
Penzionerski krediti	76	20	5	8	-	109
Prekoračenja po tekućim računima i kreditne kartice	4	5	19	7	-	35
Ukupno stanovništvo	1.722	1.017	463	233	-	3.435
Kreditni privredi	6.360	4.360	3.153	383	4	14.260
Kreditni Vladi i opštinama	-	-	-	-	-	-
Kreditni finansijskim institucijama	-	-	-	-	-	-
Faktoring i forfeting	-	-	-	-	-	-
Privredni klijenti	6.360	4.360	3.153	383	4	14.260
Ukupno	8.082	5.377	3.616	616	4	17.695
od čega: restrukturirana	3.397	2.074	121	55	-	5.647
Vremenska razgraničenja	-	-	-	-	-	-
Potraživanja od banaka	-	-	-	-	-	-

Napomene uz pojedinačne finansijske iskaze
31. decembar 2022. godine

5. UPRAVLJANJE RIZICIMA (Nastavak)

5.1. Kreditni rizik (Nastavak)

5.1.2. Krediti i potraživanja (Nastavak)

a) Podaci o izloženosti kreditnom riziku po sektorima i kategorijama potraživanja, statusu obezvređenja i broju dana docnje (Nastavak):

POTRAŽIVANJA OD KLIJENATA-STAGE 3 31.12.2022.	Nije u docnji	Docnja do 30 dana	Od 31-60 dana	Od 61-90 dana	Preko 90 dana	U hiljadama EUR Ukupno
Gotovinski, potrošački i ostali krediti	-	23	-	-	7.953	7.975
Stambeni	-	-	-	-	2.345	2.345
Penzionerski krediti	-	-	-	-	94	94
Prekoračenja po tekućim računima i kreditne kartice	-	-	-	-	3.010	3.010
Ukupno stanovništvo	-	23	-	-	13.401	13.424
Kreditni privredi	2.604	2.169	-	-	13.814	18.587
Kreditni Vladi i opštinama	-	-	-	-	-	-
Kreditni finansijskim institucijama	-	-	-	-	-	-
Faktoring i forfeting	-	-	-	-	14.109	14.109
Privredni klijenti	2.604	2.169	-	-	27.922	32.695
Ukupno	2.604	2.192	-	-	41.324	46.119
od čega: restrukturirana	2.585	1.858	-	-	28.039	32.483
Vremenska razgraničenja	-	-	-	-	-	-
Potraživanja od banaka	-	-	-	-	-	-

Napomene uz pojedinačne finansijske iskaze
31. decembar 2022. godine

5. UPRAVLJANJE RIZICIMA (Nastavak)

5.1. Kreditni rizik (Nastavak)

5.1.2. Krediti i potraživanja (Nastavak)

a) Podaci o izloženosti kreditnom riziku po sektorima i kategorijama potraživanja, statusu obezvređenja i broju dana docnje (Nastavak):

POTRAŽIVANJA OD KLIJENATA-STAGE 3 31.12.2021.						U hiljadama EUR
	Nije u docnji	Docnja do 30 dana	Od 31-60 dana	Od 61-90 dana	Preko 90 dana	Ukupno
Gotovinski, potrošački i ostali krediti	-	-	-	-	8.631	8.631
Stambeni	-	-	-	-	2.482	2.482
Penzionerski krediti	-	-	-	-	113	113
Prekoračenja po tekućim računima i kreditne kartice	-	-	-	-	3.210	3.210
Ukupno stanovništvo	-	-	-	-	14.436	14.436
Kreditni privredi	3.609	182	2.020	676	12.926	19.413
Kreditni Vladi i opštinama	-	-	-	-	-	-
Kreditni finansijskim institucijama	-	-	-	-	-	-
Faktoring i forfeting	-	14.188	-	-	-	14.188
Privredni klijenti	3.609	14.370	2.020	676	12.926	33.601
Ukupno	3.609	14.370	2.020	676	27.362	48.037
od čega: restrukturirana	3.542	14.188	2.020	-	12.833	32.584
Vremenska razgraničenja	-	-	-	-	-	-
Potraživanja od banaka	-	-	-	-	-	-

Napomene uz pojedinačne finansijske iskaze
31. decembar 2022. godine

5. UPRAVLJANJE RIZICIMA (Nastavak)

5.1. Kreditni rizik (Nastavak)

5.1.2. Krediti i potraživanja (Nastavak)

a) Podaci o izloženosti kreditnom riziku po sektorima i kategorijama potraživanja, statusu obezvređenja i broju dana docnje (Nastavak):

POTRAŽIVANJA OD KLIJENATA-STAGE 3

31.12.2022.	Bruto izloženost	Ispravka vrijednosti	S3 potraživanja	Restruktuirana S3 potraživanja	Ispravka vrijednosti S3	Učešće S3 potraživanja u bruto izloženosti	U hiljadama eura Iznos sredstava obezbjeđenja za S3
Stanovništvo	84.189	(8.077)	13.424	5.031	(7.780)	15,95%	17.228
Gotovinski, potrošački i ostali krediti	56.413	(4.492)	7.975	4.941	(4.237)	14,14%	10.686
Stambeni	11.321	(1.086)	2.345	87	(1.078)	20,71%	3.319
Penzionerski krediti	12.286	(84)	94	3	(58)	0,77%	204
Prekoračenja po tekućim računima i kreditne kartice	4.170	(2.415)	3.010	-	(2.407)	72,17%	3.018
Privredni klijenti	102.650	(11.465)	32.695	27.452	(11.068)	31,85%	52.059
Vađenje rude i kamena	4.763	(5)	-	-	(0)	0,00%	-
Prerađivačka industrija	6.280	(1.312)	2.685	1.942	(1.284)	42,75%	4.933
Građevinarstvo	17.181	(280)	1.926	1.522	(197)	11,21%	7.700
Trgovina na veliko i trgovina na malo i popravka motornih vozila i motocikla	21.424	(2.970)	5.871	3.646	(2.838)	27,40%	9.093
Usluge pružanja smještaja i ishrane	5.275	(196)	3.875	3.727	(181)	73,46%	11.250
Poslovanje nekretninama	4.218	(447)	548	548	(444)	12,98%	315
Državna uprava i odbrana i obavezno socijalno osiguranje	1.321	(20)	-	-	(0)	0,00%	-
Ostalo	42.188	(6.235)	17.791	16.068	(6.124)	42,17%	18.768
Ukupno	186.839	(19.542)	46.119	32.483	(18.848)	24,68%	69.287
Vremenska razgraničenja	(612)	(6)	-	-	(0)	0,00%	-
Potraživanja od banaka	5.105	(7)	-	-	(0)	0,00%	-

Napomene uz pojedinačne finansijske iskaze
31. decembar 2022. godine

5. UPRAVLJANJE RIZICIMA (Nastavak)

5.1. Kreditni rizik (Nastavak)

5.1.2. Krediti i potraživanja (Nastavak)

a) Podaci o izloženosti kreditnom riziku po sektorima i kategorijama potraživanja, statusu obezvređenja i broju dana docnje (Nastavak):

POTRAŽIVANJA OD KLIJENATA-STAGE 3

31.12.2021.	Bruto izloženost	Ispravka vrijednosti	S3 potraživanja	Restruktuirana S3 potraživanja	Ispravka vrijednosti S3	Učešće S3 potraživanja u bruto izloženosti	U hiljadama eura Iznos sredstava obezbjeđenja za S3
Stanovništvo	84.043	7.225	14.436	5.256	(6.922)	17,18%	19.251
Gotovinski, potrošački i ostali krediti	55.229	3.786	8.631	5.170	(3.524)	15,63%	11.873
Stambeni	12.803	777	2.482	83	(766)	19,39%	3.882
Penzionerski krediti	11.526	91	113	3	(68)	0,98%	260
Prekoračenja po tekućim računima i kreditne kartice	4.485	2.571	3.210	-	(2.564)	71,57%	3.236
Privredni klijenti	108.776	10.904	33.601	27.328	(10.614)	30,89%	63.282
Vađenje rude i kamena	3.325	51	95	95	(47)	2,87%	6.663
Prerađivačka industrija	7.137	909	2.931	2.188	(878)	41,06%	6.280
Građevinarstvo	18.684	161	1.791	1.413	(105)	9,59%	9.227
Trgovina na veliko i trgovina na malo i popravka motornih vozila i motocikla	22.516	2.595	5.929	3.763	(2.501)	26,33%	11.431
Usluge pružanja smještaja i ishrane	5.618	638	3.638	3.290	(625)	64,76%	9.480
Poslovanje nekretninama	5.184	346	671	521	(340)	12,94%	786
Državna uprava i odbrana i obavezno socijalno osiguranje	2.314	22	-	-	-	0,00%	-
Ostalo	43.998	6.182	18.546	16.058	(6.118)	42,15%	19.415
Ukupno	192.819	18.129	48.037	32.584	(17.536)	24,91%	82.533
Vremenska razgraničenja	229	6	-	-	-	0,00%	-
Potraživanja od banaka	4.080	-	-	-	-	0,00%	-

Napomene uz pojedinačne finansijske iskaze
31. decembar 2022. godine

5. UPRAVLJANJE RIZICIMA (Nastavak)

5.1. Kreditni rizik (Nastavak)

5.1.2. Krediti i potraživanja (Nastavak)

a) Podaci o izloženosti kreditnom riziku po sektorima i kategorijama potraživanja, statusu obezvređenja i broju dana docnje (Nastavak):

PROMJENE S3 POTRAŽIVANJA

						U hiljadama eura	
	Bruto 31.12.2021.	Novi S3 klijenti	Smanjenje S3 klijenata	Uticaj kursa	Druge promjene	Bruto 31.12.2022.	Neto 31.12.2022.
Gotovinski, potrošački i ostali krediti	8.631	191	(666)	-	(181)	7.975	3.738
Stambeni	2.482	-	(145)	-	8	2.344	1.267
Penzionerski krediti	113	16	(35)	-	0	94	36
Prekoračenja po tekućim računima i kreditne kartice	3.210	70	(492)	-	221	3.010	602
Stanovništvo	14.436	277	(1.338)	-	49	13.424	5.644
Kreditni privredi	19.413	2.092	(1.227)	-	(1.691)	18.587	12.155
Kreditni Vladi i opštinama	-	-	-	-	-	-	-
Kreditni finansijskim institucijama	-	-	-	-	-	-	-
Factoring i forfeting	14.188	-	-	-	(80)	14.108	9.473
Privredni klijenti	33.601	2.092	(1.227)	-	(1.771)	32.695	21.628
Vremenska razgraničenja	-	-	-	-	-	-	-
Ukupno	48.037	2.369	(2.565)	-	(1.722)	46.119	27.272
Potraživanja od banaka	-	-	-	-	-	-	-

Napomene uz pojedinačne finansijske iskaze
31. decembar 2022. godine

5. UPRAVLJANJE RIZICIMA (Nastavak)

5.1. Kreditni rizik (Nastavak)

5.1.2. Krediti i potraživanja (Nastavak)

a) Podaci o izloženosti kreditnom riziku po sektorima i kategorijama potraživanja, statusu obezvređenja i broju dana docnje (Nastavak):

PROMJENE S3 POTRAŽIVANJA

						U hiljadama eura	
	Bruto 31.12.2020.	Novi S3 klijenti	Smanjenje S3 klijenata	Uticaj kursa	Druge promjene	Bruto 31.12.2021.	Neto 31.12.2021.
Gotovinski, potrošački i ostali krediti	8.042	963	(629)	-	255	8.631	5.107
Stambeni	2.485	77	(120)	-	40	2.482	1.716
Penzionerski krediti	142	8	(31)	-	(6)	113	45
Prekoračenja po tekućim računima i kreditne kartice	3.013	87	(71)	-	181	3.210	646
Stanovništvo	13.682	1.135	(851)	-	470	14.436	7.514
Kreditni privredi	22.766	2.549	(5.633)	-	(269)	19.413	13.435
Kreditni Vladi i opštinama	-	-	-	-	-	-	-
Kreditni finansijskim institucijama	-	-	-	-	-	-	-
Factoring i forfeting	-	14.188	-	-	-	14.188	9.552
Privredni klijenti	22.766	16.737	(5.633)	-	(269)	33.601	22.987
Vremenska razgraničenja	-	-	-	-	-	-	-
Ukupno	36.448	17.872	(6.484)	-	201	48.037	30.501
Potraživanja od banaka	-	-	-	-	-	-	-

**Napomene uz pojedinačne finansijske iskaze
31. decembar 2022. godine**

5. UPRAVLJANJE RIZICIMA (Nastavak)

5.1. Kreditni rizik (Nastavak)

5.1.2. Krediti i potraživanja (Nastavak)

b) Restrukturirani krediti i plasmani

Procedurom restrukturiranja kredita opisan je postupak restrukturiranja kredita, kao i način izvještavanja o restrukturiranim kreditima, a sve u skladu sa regulativom CBCG.

Banka primjenjuje mjere restrukturiranja kredita kada dužniku (pravno lice/fizičko lice) odobri olakšice u skladu sa Odlukom o kriterijumima i načinu klasifikacije aktive i obračunavanju rezervacija za potencijalne kreditne gubitke kreditne institucije („Sl.list Crne Gore“, br. 127/20, 140/21) kojom se propisuje klasifikacija aktive u bankama, jer je dužnik suočen ili će uskoro biti suočen sa problemima u ispunjavanju svojih finansijskih obaveza zbog pogoršanja kreditne sposobnosti. Cilj restrukturiranja je povratak dužnika u održivo redovno stanje otplate, uzimajući u obzir dospjeli iznos duga i svođenje očekivanih gubitaka Banke na najmanji mogući nivo, a u svrhu eliminisanja/minimiziranja efekta nekvalitetnih kredita. Prije donošenja odluke o restrukturiranju Banka procjenjuje ekonomsku opravdanost restrukturiranja kredita prema pojedinom dužniku ili grupi dužnika sličnih ekonomskih karakteristika, i u slučaju ekonomske opravdanosti utvrđuje odgovarajući plan restrukturiranja i kontinuirano prati njegovo sprovođenje i efekte, a najmanje kvartalno.

Plan restrukturiranja se sprovodi kada Banka zaključi da dužnik može da izvrši plaćanja, odnosno da je plan restrukturiranja održiv. U skladu sa smjernicama Odluke o minimalnim standardima za upravljanje rizicima u kreditnim institucijama, Banka je dužna da prati dva aspekta aktivnosti restrukturiranja: efikasnost i efektivnost. Banka prati aktivnosti restrukturiranja kako bi obezbijedila da se ne primjenjuju zbog odlaganja obezvrjeđenja vrijednosti ili procjene da je izloženost nenaplativa. Praćenje treba da obuhvati restrukturiranja u odnosu na kvalitetne i nekvalitetne kredite.

Banka kredit smatra restrukturiranim, ako je usljed pogoršanja dužnikove kreditne sposobnosti Banka, u skladu sa čl.29 Odluke o kriterijumima i načinu klasifikacije aktive i obračunavanju rezervacija za potencijalne kreditne gubitke kreditne institucije („Sl.list Crne Gore“, br. 127/20, 140/21):

- produži rok otplate za glavnice ili za kamatu,
- smanji kamatnu stopu na odobreni kredit,
- preuzme potraživanja dužnika prema trećem licu, na ime potpune ili djelimične naplate kredita,
- smanji iznos duga, glavnice ili kamate,
- kapitalizuje kamatu po kreditu odobrenom dužniku,
- zamijeni postojeći ili postojeće kredite novim kreditom (obnavljanje kredita) ili
- obezbijedi druge slične pogodnosti koje olakšavaju finansijsku poziciju dužnika.

Napomene uz pojedinačne finansijske iskaze
31. decembar 2022. godine

5. UPRAVLJANJE RIZICIMA (Nastavak)

5.1. Kreditni rizik (Nastavak)

5.1.2. Krediti i potraživanja (Nastavak)

b) Restrukturirani krediti i plasmani (Nastavak)

RESTRUKTURIRANA POTRAŽIVANJA

	Restrukturirana potraživanja- Bruto izloženost	S1 restruktirana potraživanja	S2 restruktuirana potraživanja	S3 restruktuirana potraživanja	Ispravka vrijednosti restruktuiranih potraživanja	Ispravka vrijednosti S1 restruktuiranih potraživanja	Ispravka vrijednosti S2 restruktuiranih potraživanja	Ispravka vrijednosti S3 restruktuiranih potraživanja	Učešće rest potraživanja u bruto izloženosti	U hiljadama eura Iznos sredstava obezbjeđenja za restruktuirana potraživanja
31.12.2022.										
Stanovništvo	7.824	-	2.793	5.031	(2.528)	(0)	(25)	(2.503)	9,29%	17.800
Gotovinski, potrošački i ostali krediti	7.454	-	2.514	4.941	(2.476)	(0)	(23)	(2.453)	13,21%	16.786
Stambeni	250	-	163	87	(49)	(0)	(1)	(48)	2,21%	714
Penzionerski krediti	120	-	116	3	(3)	(0)	(1)	(2)	0,97%	301
Prekoračenja po tekućim računima i kreditne kartice	-	-	-	-	(0)	(0)	(0)	(0)	0,00%	-
Privredni klijenti	30.132	-	2.679	27.452	(8.934)	(0)	(17)	(8.916)	29,35%	51.124
Vađenje rude i kamena	-	-	-	-	(0)	(0)	(0)	-	0,00%	-
Prerađivačka industrija	2.102	-	161	1.942	(936)	(0)	(2)	(933)	33,48%	4.201
Građevinarstvo	3.241	-	1.719	1.522	(56)	(0)	(1)	(54)	18,87%	11.337
Trgovina na veliko i trgovina na malo i popravka motornih vozila i motocikla	4.053	-	407	3.646	(1.907)	(0)	(12)	(1.895)	18,92%	6.481
Usluge pružanja smještaja i ishrane	3.727	-	-	3.727	(99)	(0)	(0)	(99)	70,66%	11.042
Poslovanje nekretninama	548	-	-	548	(444)	(0)	(0)	(444)	12,98%	315
Državna uprava i odbrana i obavezno socijalno osiguranje	-	-	-	-	(0)	(0)	(0)	(0)	0,00%	-
Ostalo	16.460	-	392	16.068	(5.492)	(0)	(2)	(5.490)	39,02%	17.748
Ukupno	37.956	-	5.473	32.483	(11.461)	(0)	(42)	(11.419)	20,31%	68.925
Vremenska razgraničenja	-	-	-	-	-	-	-	-	0,00%	-
Potraživanja od banaka	-	-	-	-	-	-	-	-	0,00%	-

Napomene uz pojedinačne finansijske iskaze
31. decembar 2022. godine

5. UPRAVLJANJE RIZICIMA (Nastavak)

5.1. Kreditni rizik (Nastavak)

5.1.2. Krediti i potraživanja (Nastavak)

b) Restrukturirani krediti i plasmani (Nastavak)

RESTRUKTURIRANA POTRAŽIVANJA

	Restrukturirana potraživanja- Bruto izloženost	S1 restruktuirana potraživanja	S2 restruktuirana potraživanja	S3 restruktuirana potraživanja	Ispravka vrijednosti restruktuiranih potraživanja	Ispravka vrijednosti S1 restruktuiranih potraživanja	Ispravka vrijednosti S2 restruktuiranih potraživanja	Ispravka vrijednosti S3 restruktuiranih potraživanja	Učešće rest potraživanja u bruto izloženosti	U hiljadama eura Iznos sredstava osiguranja za restruktuirana potraživanja
31.12.2021.										
Stanovništvo	7.640	142	2.242	5.256	(2.089)	(1)	(26)	(2.062)	9,09%	16.689
Gotovinski, potrošački i ostali krediti	7.297	125	2.002	5.170	(2.040)	(1)	(24)	(2.015)	13,21%	15.680
Stambeni	270	-	187	83	(47)	-	(2)	(45)	2,11%	851
Penzionerski krediti	73	17	53	3	(2)	-	-	(2)	0,63%	158
Prekoračenja po tekućim računima i kreditne kartice	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Privredni klijenti	30.983	251	3.404	27.328	(9.102)	(1)	(22)	(9.079)	28,48%	58.632
Vađenje rude i kamena	95	-	-	95	(47)	-	-	(47)	2,87%	6.663
Prerađivačka industrija	2.373	-	185	2.188	(749)	-	(3)	(746)	33,24%	4.679
Građevinarstvo	3.908	7	2.489	1.413	(26)	-	(2)	(24)	20,91%	14.770
Trgovina na veliko i trgovina na malo i popravka motornih vozila i motocikla	4.111	16	332	3.763	(2.015)	-	(16)	(1.999)	18,26%	6.379
Usluge pružanja smještaja i ishrane	3.301	-	10	3.290	(550)	-	-	(550)	58,75%	8.089
Poslovanje nekretninama	521	-	-	521	(339)	-	-	(339)	10,05%	294
Državna uprava i odbrana i obavezno socijalno osiguranje	-	-	-	-	-	-	-	-	0,00%	-
Ostalo	16.675	228	389	16.058	(5.376)	-	(2)	(5.374)	37,90%	17.758
Ukupno	38.623	393	5.646	32.584	(11.191)	(1)	(49)	(11.141)	20,03%	75.321
Vremenska razgraničenja	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Potraživanja od banaka	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

Napomene uz pojedinačne finansijske iskaze
31. decembar 2022. godine

5. UPRAVLJANJE RIZICIMA (Nastavak)

5.1. Kreditni rizik (Nastavak)

5.1.2. Krediti i potraživanja (Nastavak)

b) Restrukturirani krediti i plasmani (Nastavak)

U narednim tabelama su date promjene restrukturiranih potraživanja:

PROMJENE RESTUKTURIRANIH S1
POTRAŽIVANJA

	Bruto restrukturirana S1 potraživanja 1.1.2022.	Nova restrukturirana S1 potraživanja	Smanjenje restrukturiranih S1 potraživanja	Druge promjene	U hiljadama eura	
					Bruto 31.12.2022.	Neto 31.12.2022.
Gotovinski, potrošački i ostali krediti	125	-	(6)	(119)	-	-
Stambeni	-	-	-	-	-	-
Penzionerski krediti	17	-	(3)	(14)	-	-
Prekoračenja po tekućim računima i kreditne kartice	-	-	-	-	-	-
Stanovništvo	142	-	(9)	(133)	-	-
Kreditni privredi	251	-	-	(251)	-	-
Kreditni Vladi i opštinama	-	-	-	-	-	-
Kreditni finansijskim institucijama	-	-	-	-	-	-
Factoring i forfeting	-	-	-	-	-	-
Privredni klijenti	251	-	-	(251)	-	-
Ukupno	393	-	(9)	(384)	-	-
Vremenska razgraničenja	-	-	-	-	-	-
Potraživanja od banaka	-	-	-	-	-	-

Napomene uz pojedinačne finansijske iskaze
31. decembar 2022. godine

5. UPRAVLJANJE RIZICIMA (Nastavak)

5.1. Kreditni rizik (Nastavak)

5.1.2. Krediti i potraživanja (Nastavak)

b) Restrukturirani krediti i plasmani (Nastavak)

PROMENE RESTUKTURIRANIH S2
POTRAŽIVANJA

	Bruto restrukturirana S2 potraživanja 1.1.2022.	Nova restrukturirana S2 potraživanja	Smanjenje restrukturiranih S2 potraživanja	Druge promjene	U hiljadama eura	
					Bruto 31.12.2022.	Neto 31.12.2022.
Gotovinski, potrošački i ostali krediti	2.002	687	(81)	(95)	2.514	2.491
Stambeni	186	-	(7)	(16)	163	162
Penzionerski krediti	53	69	(8)	3	116	116
Prekoračenja po tekućim računima i kreditne kartice	-	-	-	-	-	-
Stanovništvo	2.241	756	(96)	(108)	2.793	2.768
Kreditni privredi	3.405	183	(149)	(759)	2.679	2.662
Kreditni Vladi i opštinama	-	-	-	-	-	-
Kreditni finansijskim institucijama	-	-	-	-	-	-
Faktoring i forfeting	-	-	-	-	-	-
Privredni klijenti	3.405	183	(149)	(759)	2.679	2.662
Ukupno	5.646	938	(245)	(867)	5.473	5.431
Vremenska razgraničenja	-	-	-	-	-	-
Potraživanja od banaka	-	-	-	-	-	-

Napomene uz pojedinačne finansijske iskaze
31. decembar 2022. godine

5. UPRAVLJANJE RIZICIMA (Nastavak)

5.1. Kreditni rizik (Nastavak)

5.1.2. Krediti i potraživanja (Nastavak)

b) Restrukturirani krediti i plasmani (Nastavak)

PROMENE RESTUKTURIRANIH S3
POTRAŽIVANJA

	Bruto restrukturirana S3 potraživanja 1.1.2022.	Nova restrukturirana S3 potraživanja	Smanjenje restrukturiranih S3 potraživanja	Druge promjene	U hiljadama eura	
					Bruto 31.12.2022.	Neto 31.12.2022.
Gotovinski, potrošački i ostali krediti	5.170	-	(102)	(127)	4.941	2.488
Stambeni	83	-	-	4	87	39
Penzionerski krediti	3	-	-	0	3	1
Prekoračenja po tekućim računima i kreditne kartice	-	-	-	-	-	-
Stanovništvo	5.257	-	(102)	(122)	5.031	2.528
Kreditni privredi	13.139	951	(686)	(61)	13.344	9.063
Kreditni Vladi i opštinama	-	-	-	-	-	-
Kreditni finansijskim institucijama	-	-	-	-	-	-
Factoring i forfeting	14.188	-	-	(80)	14.109	9.473
Privredni klijenti	27.328	951	(686)	(141)	27.452	18.536
Ukupno	32.584	951	(788)	(263)	32.483	21.064
Vremenska razgraničenja	-	-	-	-	-	-
Potraživanja od banaka	-	-	-	-	-	-

Napomene uz pojedinačne finansijske iskaze
31. decembar 2022. godine

5. UPRAVLJANJE RIZICIMA (Nastavak)

5.1. Kreditni rizik (Nastavak)

5.1.2. Krediti i potraživanja (Nastavak)

b) Restrukturirani krediti i plasmani (Nastavak)

PROMJENE RESTUKTURIRANIH S1
POTRAŽIVANJA

	Bruto restrukturirana S1 potraživanja 1.1.2021.	Nova restrukturirana S1 potraživanja	Smanjenje restrukturiranih S1 potraživanja	Druge promjene	U hiljadama eura	
					Bruto 31.12.2021.	Neto 31.12.2021.
Gotovinski, potrošački i ostali krediti	166	125	(7)	(159)	125	124
Stambeni	-	-	-	-	-	-
Penzionerski krediti	-	17	-	-	17	17
Prekoračenja po tekućim računima i kreditne kartice	-	-	-	-	-	-
Stanovništvo	166	142	(7)	(159)	142	141
Kreditni privredi	60	251	(46)	(14)	251	250
Kreditni Vladi i opštinama	-	-	-	-	-	-
Kreditni finansijskim institucijama	-	-	-	-	-	-
Faktoring i forfeting	-	-	-	-	-	-
Privredni klijenti	60	251	(46)	(14)	251	250
Ukupno	226	393	(53)	(173)	393	391
Vremenska razgraničenja	-	-	-	-	-	-
Potraživanja od banaka	-	-	-	-	-	-

Napomene uz pojedinačne finansijske iskaze
31. decembar 2022. godine

5. UPRAVLJANJE RIZICIMA (Nastavak)

5.1. Kreditni rizik (Nastavak)

5.1.2. Krediti i potraživanja (Nastavak)

b) Restrukturirani krediti i plasmani (Nastavak)

PROMENE RESTUKTURIRANIH S2
POTRAŽIVANJA

	Bruto restrukturirana S2 potraživanja 1.1.2021.	Nova restrukturirana S2 potraživanja	Smanjenje restrukturiranih S2 potraživanja	Druge promjene	U hiljadama eura	
					Bruto 31.12.2021.	Neto 31.12.2021.
Gotovinski, potrošački i ostali krediti	2.350	360	(64)	(644)	2.002	1.978
Stambeni	227	-	(15)	(26)	186	186
Penzionerski krediti	30	30	-	(7)	53	52
Prekoračenja po tekućim računima i kreditne kartice	-	-	-	-	-	-
Stanovništvo	2.607	390	(79)	(677)	2.241	2.216
Kreditni privredi	4.631	235	(335)	(1.126)	3.405	3.382
Kreditni Vladi i opštinama	-	-	-	-	-	-
Kreditni finansijskim institucijama	-	-	-	-	-	-
Factoring i forfeting	15.717	-	(1.528)	(14.188)	-	-
Privredni klijenti	20.348	235	(1.863)	(15.314)	3.405	3.382
Ukupno	22.955	625	(1.942)	(15.992)	5.646	5.598
Vremenska razgraničenja	-	-	-	-	-	-
Potraživanja od banaka	-	-	-	-	-	-

Napomene uz pojedinačne finansijske iskaze
31. decembar 2022. godine

5. UPRAVLJANJE RIZICIMA (Nastavak)

5.1. Kreditni rizik (Nastavak)

5.1.2. Krediti i potraživanja (Nastavak)

b) Restrukturirani krediti i plasmani (Nastavak)

PROMENE RESTUKTURIRANIH S3
POTRAŽIVANJA

	Bruto restrukturirana S3 potraživanja 1.1.2021.	Nova restrukturirana S3 potraživanja	Smanjenje restrukturiranih S3 potraživanja	Druge promjene	U hiljadama eura	
					Bruto 31.12.2021.	Neto 31.12.2021.
Gotovinski, potrošački i ostali krediti	4.486	5	(98)	777	5.170	3.155
Stambeni	131	-	(52)	4	83	39
Penzionerski krediti	-	-	-	3	3	1
Prekoračenja po tekućim računima i kreditne kartice	-	-	-	-	-	-
Stanovništvo	4.617	5	(150)	784	5.256	3.195
Kreditni privredi	14.525	2.965	(5.105)	755	13.140	8.696
Kreditni Vladi i opštinama	-	-	-	-	-	-
Kreditni finansijskim institucijama	-	-	-	-	-	-
Factoring i forfeting	-	-	-	14.188	14.188	9.553
Privredni klijenti	14.525	2.965	(5.105)	14.943	27.328	18.249
Ukupno	19.142	2.970	(5.255)	15.727	32.584	21.444
Vremenska razgraničenja	-	-	-	-	-	-
Potraživanja od banaka	-	-	-	-	-	-

Napomene uz pojedinačne finansijske iskaze
31. decembar 2022. godine

5. UPRAVLJANJE RIZICIMA (Nastavak)

5.1. Kreditni rizik (Nastavak)

5.1.2. Krediti i potraživanja (Nastavak)

c) Geografska koncentracija

Geografska koncentracija izloženosti Banke kreditnom riziku u bruto iznosu je prikazana u sljedećoj tabeli:

31.12.2022.	Potraživanja od S1 i S2 klijenata						Potraživanja od S3 klijenta						U hiljadama eura
	Crna Gora	Evropska	Srbija	Ruska	Ostalo	Ukupno	Crna Gora	Evropska	Srbija	Ruska	Ostalo	Ukupno	
		Unija		Federacija				Federacija					
Stanovništvo	70.271	91	350	3	50	70.765	12.895	84	30	271	143	13.424	
Gotovinski, potrošački i ostali krediti	48.047	84	300	-	7	48.437	7.973	-	3	-	-	7.975	
Stambeni	8.922	1	35	-	18	8.976	2.077	-	-	268	-	2.345	
Penzionerski krediti	12.187	-	4	-	-	12.192	94	-	-	-	-	94	
Prekoračenja po tekućim računima i kreditne kartice	1.115	7	11	3	24	1.160	2.751	84	28	4	143	3.010	
Privredni klijenti	69.917	1	36	-	1	69.955	18.585	14.109	1	-	-	32.695	
Vađenje rude i kamena	4.763	-	-	-	-	4.763	-	-	-	-	-	-	
Prerađivačka industrija	3.595	-	-	-	-	3.595	2.685	-	-	-	-	2.685	
Građevinarstvo	15.255	-	-	-	-	15.255	1.926	-	-	-	-	1.926	
Trgovina na veliko i trgovina na malo i popravka motornih vozila i motocikla	15.553	-	-	-	-	15.553	5.871	-	-	-	-	5.871	
Usluge pružanja smještaja i ishrane	1.400	-	-	-	-	1.400	3.875	-	-	-	-	3.875	
Poslovanje nekretninama	3.671	-	-	-	-	3.671	548	-	-	-	-	548	
Državna uprava i odbrana i obavezno socijalno osiguranje	1.321	-	-	-	-	1.321	-	-	-	-	-	-	
Ostalo	24.360	1	36	-	1	24.397	3.681	14.109	1	-	-	17.791	
Ukupno	140.189	92	387	3	50	140.720	31.481	14.193	32	271	143	46.119	
Vremenska razgraničenja	-	-	-	-	(612)	(612)	-	-	-	-	-	-	
Potraživanja od banaka	41	1.095	3.969	-	-	5.105	-	-	-	-	-	-	

Napomene uz pojedinačne finansijske iskaze
31. decembar 2022. godine

5. UPRAVLJANJE RIZICIMA (Nastavak)

5.1. Kreditni rizik (Nastavak)

5.1.2. Krediti i potraživanja (Nastavak)

c) Geografska koncentracija (Nastavak)

31.12.2021.	Potraživanja od S1 i S2 klijenata						Potraživanja od S3 klijenta						U hiljadama eura
	Evropska			Ruska			Evropska			Ruska			
	Crna Gora	Unija	Srbija	Federacija	Ostalo	Ukupno	Crna Gora	Unija	Srbija	Federacija	Ostalo	Ukupno	
Stanovništvo	68.842	110	561	3	91	69.607	13.946	72	25	258	135	14.436	
Gotovinski, potrošački i ostali krediti	45.906	96	545	-	51	46.598	8.629	-	2	-	-	8.631	
Stambeni	10.295	7	-	-	19	10.321	2.226	-	-	256	-	2.482	
Penzionerski krediti	11.408	-	5	-	-	11.413	113	-	-	-	-	113	
Prekoračenja po tekućim računima i kreditne kartice	1.233	7	11	3	21	1.275	2.978	72	23	2	135	3.210	
Privredni klijenti	75.118	-	57	-	-	75.155	19.413	14.188	-	-	-	33.601	
Vađenje rude i kamena	3.230	-	-	-	-	3.230	95	-	-	-	-	95	
Prerađivačka industrija	4.207	-	-	-	-	4.207	2.931	-	-	-	-	2.931	
Građevinarstvo	16.893	-	-	-	-	16.893	1.791	-	-	-	-	1.791	
Trgovina na veliko i trgovina na malo i popravka motornih vozila i motocikla	16.587	-	-	-	-	16.587	5.929	-	-	-	-	5.929	
Usluge pružanja smještaja i ishrane	1.980	-	-	-	-	1.980	3.638	-	-	-	-	3.638	
Poslovanje nekretninama	4.513	-	-	-	-	4.513	671	-	-	-	-	671	
Državna uprava i odbrana i obavezno socijalno osiguranje	2.314	-	-	-	-	2.314	-	-	-	-	-	-	
Ostalo	25.394	-	57	-	-	25.452	4.358	14.188	-	-	-	18.546	
Ukupno	143.960	110	618	3	91	144.782	33.359	14.260	25	258	135	48.037	
Vremenska razgraničenja	229	-	-	-	-	229	-	-	-	-	-	-	
Potraživanja od banaka	99	3.979	2	-	-	4.080	-	-	-	-	-	-	

**Napomene uz pojedinačne finansijske iskaze
31. decembar 2022. godine**

5. UPRAVLJANJE RIZICIMA (Nastavak)

5.1. Kreditni rizik (Nastavak)

5.1.2. Krediti i potraživanja (Nastavak)

Kolaterali se priznaju i procjenjuju shodno Proceduri procjene vrijednosti kolaterala.

Kolateral je zajednički naziv za (1) imovinu koju klijent pristaje da založi kao osiguranje naplate kredita i (2) pravni način realizacije tog zaloga (hipoteka, fiducija i dr). U smislu odredbi ove Procedure, kolateral ima značenje svakog instrumenta obezbjeđenja potraživanja Banke prema dužniku, uz zadovoljenje sljedećih uslova:

- da su prava Banke u vezi sa unovčenjem kolaterala priznata pozitivnim propisima kao prava prvog reda, odnosno, ukoliko su priznata kao prava drugog reda da je vrijednost kolateralizovane imovine dovoljna da garantuje naplatu Banke u redovnom postupku namirenja,
- da ne postoje zakonske i druge smetnje da se postupak unovčenja kolaterala pokrene u svakom trenutku, po dospelosti potraživanja Banke.

Tipovi nepokretnosti koje Banka može koristiti kao kolateral dati su u nastavku (U skladu sa čl.3 Odluke o kriterijumima i načinu klasifikacije aktive i obračunavanju rezervacija za potencijalne kreditne gubitke kreditne institucije):

- stambeni objekti,
- zgrade sa stanovima za prodaju i/ili iznajmljivanje,
- poslovni objekti (tržni centri, skladišta, prodavnice, auto dileri, poslovni prostori u sklopu zgrada...),
- poslovni prostori (kancelarije),
- industrijski objekti (fabrike, hale, industrijska postrojenja, zgrade, farme...),
- poljoprivredne nepokretnosti (mlinovi, silosi...),
- građevinsko zemljište,
- poljoprivredno zemljište,
- sagrađeni turistički objekti koji su u funkciji,
- pravo građenja,
- nedovršeni komercijalni prostori – poslovna svrha,
- nedovršeni komercijalni prostori – stambena/mješovita svrha,
- nedovršeni turistički prostori.

Banka u internim aktima definiše vrste stambenih i poslovnih nepokretnosti koje prihvata kao kolateral, kao i uslove i način odobravanja kredita obezbijedenih hipotekom na nepokretnostima. Pored toga, Banka prati da je kolateralizovana imovina adekvatno osigurana i da je polisa osiguranja imovine vinkulirana u korist Banke, za slučaj nastupanja štetnih događaja.

Napomene uz pojedinačne finansijske iskaze
31. decembar 2022. godine

5. UPRAVLJANJE RIZICIMA (Nastavak)

5.1. Kreditni rizik (Nastavak)

5.1.2. Krediti i potraživanja (Nastavak)

d) Krediti i potraživanja od komitenata pokrivena kolateralima

31.12.2022.	S 1 klijenti					S 2 klijenti					S 3 klijenti				
	Nekretnine	Depoziti	Garancije	Ostali kolaterali	Ukupno	Nekretnine	Depoziti	Garancije	Ostali kolaterali	Ukupno	Nekretnine	Depoziti	Garancije	Ostali kolaterali	Ukupno
Gotovinski, potrošački i ostali krediti	12.106	1.181	-	31.732	45.019	2.581	104	-	733	3.418	3.758	-	-	4.217	7.975
Stambeni	8.366	-	-	26	8.622	314	-	-	40	354	1.149	-	-	1.196	2.345
Penzionerski krediti	25	-	-	11.984	12.009	19	-	-	164	183	-	-	-	94	94
Prekoračenja po tekućim računima i kreditne kartice	-	-	-	1.116	1.116	-	-	-	44	44	-	-	-	3.010	3.010
Stanovništvo	20.497	1.181	-	45.089	66.766	2.914	104	-	981	3.999	4.907	-	-	8.517	13.424
Kreditni privredi	26.191	3.552	4.435	12.660	46.588	12.502	1	954	3.581	17.038	12.181	-	-	6.405	18.587
Kreditni Vladi i opštinama	-	-	-	1.374	1.374	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kreditni finansijskim institucijama	-	-	-	4.955	4.955	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Factoring i forfeting	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	14.109	-	-	-	14.109
Privredni klijenti	26.191	3.552	4.435	18.989	52.917	12.502	1	954	3.581	17.038	26.485	-	-	6.045	32.695
Ukupno	46.687	4.733	4.435	64.077	119.683	15.416	105	954	4.562	21.037	31.392	-	-	14.562	46.119
Vremenska razgraničenja	-	-	-	(612)	(612)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Potraživanja od banaka	-	-	-	5.015	5.015	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

Napomene uz pojedinačne finansijske iskaze
31. decembar 2022. godine

5. UPRAVLJANJE RIZICIMA (Nastavak)

5.1. Kreditni rizik (Nastavak)

5.1.2. Krediti i potraživanja (Nastavak)

d) Krediti i potraživanja od komitenata pokrivena kolateralima (Nastavak)

31.12.2021.	S 1 klijenti					S 2 klijenti					S 3 klijenti				
	Nekretnine	Depoziti	Garancije	Ostali kolaterali	Ukupno	Nekretnine	Depoziti	Garancije	Ostali kolaterali	Ukupno	Nekretnine	Depoziti	Garancije	Ostali kolaterali	Ukupno
Gotovinski, potrošački i ostali krediti	13.148	983	-	29.664	43.795	2.134	-	-	670	2.804	4.014	-	-	4.617	8.631
Stambeni	9.526	-	-	308	9.834	437	-	-	50	487	1.317	-	-	1.165	2.482
Penzionerski krediti	27	-	-	11.276	11.304	-	-	-	109	109	-	-	-	113	113
Prekoračenja po tekućim računima i kreditne kartice	-	-	-	1.240	1.240	-	-	-	35	35	-	-	-	3.210	3.210
Stanovništvo	22.701	983	-	42.488	66.172	2.571	-	-	864	3.435	5.331	-	-	9.105	14.436
Kreditni privredi	32.835	2.804	4.435	12.256	52.330	9.420	21	954	3.865	14.260	12.867	-	-	6.546	19.413
Kreditni Vladi i opštinama	-	-	-	2.314	2.314	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kreditni finansijskim institucijama	-	-	-	5.693	5.693	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Faktoring i forfeting	578	-	-	-	578	-	-	-	-	-	14.188	-	-	-	14.188
Privredni klijenti	33.413	2.804	4.435	20.263	60.915	9.420	21	954	3.865	14.260	27.055	-	-	6.546	33.601
Ukupno	56.114	3.787	4.435	62.751	127.087	11.991	21	954	4.729	17.695	32.386	-	-	15.651	48.037
Vremenska razgraničenja	-	-	-	229	229	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Potraživanja od banaka	-	-	-	4.080	4.080	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

Napomene uz pojedinačne finansijske iskaze
31. decembar 2022. godine

5. UPRAVLJANJE RIZICIMA (Nastavak)

5.1. Kreditni rizik (Nastavak)

5.1.3. Vanbilansna evidencija

Ročnost vanbilansnih stavki po kojima je Banka izložena kreditnom riziku je sljedeća:

31. decembar 2022. godine	Neopozive obaveze za davanje kredita		U hiljadama EUR	
		Garancije	Ukupno	
Do 1 godine	5.409	27.967	33.376	
Od 1 do 5 godina	1.266	20.429	21.695	
	6.675	48.396	55.071	

31. decembar 2021. godine	Neopozive obaveze za davanje kredita		U hiljadama EUR	
		Garancije	Ukupno	
Do 1 godine	5.905	19.546	25.451	
Od 1 do 5 godina	2.916	26.060	28.976	
	8.821	45.606	54.427	

5.2. Tržišni rizik

Banka je izložena tržišnim rizicima u slučaju otvorenih pozicija, a zbog promjene kamatnih stopa, promjene kursa valute i promjene cijena hartija od vrijednosti koji se mijenjaju u skladu sa tržišnim fluktuacijama..

U okviru Profila tržišnog rizika, Banka je prepoznala **devizni rizik** kao podtip tržišnog rizika, kome je izložena u svom poslovanju (Ukoliko se u budućnosti Banka opredijeli da ima knjigu trgovanja, to će opseg podtipova tržišnog rizika biti veći). Devizni rizik je rizik nastanka negativnih efekata na finansijski rezultat i kapital Banke usljed promjene deviznog kursa za stavke koje se vode u bankarskoj knjizi i knjizi trgovanja.

Prilikom dizajniranja svoje organizacione strukture, Banka je slijedila princip odvojenosti organizacionih jedinica koje preuzimaju rizik (RTU), od onih koje ga kontrolišu (RCU), uzimajući u obzir zahtjeve važećih odluka CBCG i usklađenost sa veličinom i poslovnim modelom Banke.

Napomene uz pojedinačne finansijske iskaze
31. decembar 2022. godine

5. UPRAVLJANJE RIZICIMA (Nastavak)

5.2. Tržišni rizik (Nastavak)

U okviru Bančinog procesa upravljanja tržišnim rizikom izdvajaju se dva podprocesa, i to:

- **Odobrovanje preuzimanja tržišnog rizika ('Market Risk Underwriting')** - navedeni podproces obuhvata postupke i tehnike procjene rizika ugovora od strane zaposlenih lica u RTU jedinici, koji donose odluku o preuzimanju tržišnog rizika i stupanju u ugovorni odnos. Procjena se sprovodi na temelju standarda definisanih u relevantnim metodologijama i procedurama;
- **Kontrola tržišnog rizika ('Market Risk Controlling')** - navedeni podproces obuhvata postupke i tehnike kontrole tržišnog rizika u portfoliju Banke od strane zaposlenih lica u RCU jedinici, koji koriste prethodno kreirane nalaze 'Market Risk Underwritinga', u cilju minimizacije uticaja tržišnog rizika identifikovanog u određenim tipovima ugovora i s njima vezanim podportfolijima Banke, kao i na nivou Banke, kao institucije.

Glavni nosioci odgovornosti navedenih procesa su sljedeći Sektori u Banci:

- Sektor treasury (RTU),
- Sektor platnog prometa (RTU) i
- Sektor upravljanja rizicima (RCU).

Interna akta kojima Banka propisuje i implementira Sistem upravljanja tržišnim rizikom podijeljena su na dva nivoa: operativni i tehnički. Akt operativnog nivoa (Politika upravljanja tržišnim rizikom) hijerarhijski je nadređen aktima tehničkog nivoa (Procedura upravljanja tržišnim rizikom).

5.2.1. Devizni rizik

Limiti za izloženost deviznom riziku su interno propisani i dati u tabelama u nastavku:

DEVIZNI RIZIK	INTERNO DEFINISAN LIMIT
Neto otvorena devizna pozicija na kraju dana za pojedinačnu valutu koja se dnevno nalazi na referentnoj kursnoj listi Evropske Centralne banke	do 15% Osnovnog kapitala
Zbir neto otvorenih deviznih pozicija na kraju dana za sve valute koje se dnevno nalaze na referentnoj kursnoj listi Evropske Centralne banke	do 20% Osnovnog kapitala
Neto otvorene devizne pozicije na kraju dana za ostale valute koje se ne nalaze na referentnoj kursnoj listi Evropske Centralne banke pojedinačno po valuti / za sve valute	do 5% Osnovnog kapitala (pojednično po valutu) / do 10% Osnovnog kapitala (za sve valute)

Posebni limiti (% od osnovnog kapitala)	Interno definisan limit	
	Duga pozicija	Kratka pozicija
Valuta		
840 - USD	40%	35%
826 - GBP	10%	8%
756 - CHF	10%	8%
Ostale valute	5%	4%
Agregatno	65%	55%

Napomene uz pojedinačne finansijske iskaze
31. decembar 2022. godine

5. UPRAVLJANJE RIZICIMA (Nastavak)

5.2. Tržišni rizik (Nastavak)

5.2.1. Devizni rizik (Nastavak)

Prikaz neto deviznih pozicija na 31.12.2022:

OPIS POZICIJE	U hiljadama EUR				
	USD	GBP	CHF	OSTALE VALUTE	UKUPNO
Ukupna aktiva	6.940	220	615	438	8.214
Ukupne obaveze	6.926	110	594	182	7.813
Neto devizna pozicija	14	110	21	256	401
% od osnovnog kapitala	0,07%	0,55%	0,11%	1,28%	2,01%

Finansijska pozicija i novčani tokovi Banke su izloženi efektima promjena kursa valuta.

Izloženost riziku od promjena kursa valuta na dan 31. decembra 2022. godine prikazana je u sljedećoj tabeli:

AKTIVA	u hiljadama EUR				
	USD	OSTALE STRANE VALUTE	UKUPNO STRANE VALUTE	LOKALNA VALUTA (EUR)	UKUPNO
Novčana sredstva i računi depozita kod centralnih banaka	5.356	951	6.307	82.039	88.346
Finansijska sredstva po amortizovanoj vrijednosti	1.585	321	1.906	185.673	187.579
<i>Kredit i potraživanja od banaka</i>	644	321	965	4.132	5.097
<i>Kredit i potraživanja od klijenata</i>	-	-	-	166.679	166.679
<i>Hartije od vrijednosti</i>	-	-	-	-	-
<i>Ostala finansijska sredstva</i>	941	-	941	14.862	15.802
Finansijska sredstva po fer vrijednosti kroz ostali ukupni rezultat	-	-	-	16.630	16.630
<i>Hartije od vrijednosti</i>	-	-	-	16.630	16.630
Finansijska sredstva koja se drže radi trgovanja	-	-	-	18	18
<i>Hartije od vrijednosti</i>	-	-	-	18	18
Investicije u pridružena društva, zavisna društva i zajedničke poduhvate po metodi kapitala	-	-	-	11.523	11.523
Ostala sredstva	-	-	-	23.054	23.054
Ukupno	6.941	1.272	8.213	318.937	327.150
PASIVA					
Finansijske obaveze koje se iskazuju po amortizovanoj vrijednosti	6.884	869	7.753	279.858	287.612
<i>Depoziti banaka i centralnih banaka</i>	-	-	-	1	1
<i>Depoziti klijenata</i>	6.884	869	7.753	277.601	285.354
<i>Kredit klijenata koji nijesu banke</i>	-	-	-	2.256	2.256
Ostale obaveze	42	18	60	5.857	5.916
Subordinisani dug	-	-	-	7.926	7.926
Ukupno	6.926	887	7.813	293.641	301.454
Neto devizna izloženost					
31. decembar 2022.godine	15	385	400	25.296	25.697
31. decembar 2021.godine	(128)	518	389	28.181	28.570

**Napomene uz pojedinačne finansijske iskaze
31. decembar 2022. godine**

5. UPRAVLJANJE RIZICIMA (Nastavak)

5.2. Tržišni rizik (Nastavak)

5.2.1. Devizni rizik (Nastavak)

Naredna tabela prikazuje neto deviznu poziciju Banke na dan 31. decembra 2022. godine. Banka je izložena efektima promjena deviznih kurseva najznačajnijih valuta, koji utiču na njen finansijski položaj i novčane tokove. Rukovodstvo uspostavlja ograničenja na stepen izloženosti po valutama koja se redovno prate.

Upravljanje izloženošću deviznim rizikom, pored analize potraživanja i obaveza Banke iskazanih u stranoj valuti, uključuje i analizu osjetljivosti na promjene deviznog kursa. U sljedećoj tabeli je prikazan scenario promjene deviznog kursa u rasponu od +10% do -10% u odnosu na EUR.

AKTIVA	UKUPNO	UKUPNO STRANE VALUTE	U hiljadama EUR Promjena kursa	
			10%	-10%
Novčana sredstva i računi depozita kod centralnih banaka	88.346	6.307	631	(631)
Kredit i potraživanja od banaka	5.097	965	96	(96)
Ostala finansijska sredstva	15.802	941	94	(94)
Ukupna aktiva	109.245	8.213	821	(821)
PASIVA				
Depoziti klijenata	285.354	7.753	775	(775)
Ostale obaveze	5.917	60	6	(6)
Ukupno obaveze	291.271	7.813	781	(781)
Neto devizna izloženost				
31. decembar 2022. godine			40	(40)
31. decembar 2021. godine			39	(39)

5.2.2. Kamatni rizik u bankarskoj knjizi (IRRBB)

Kamatni rizik u bankarskoj knjizi je rizik ostvarivanja gubitaka i negativnog uticaja na dobit i kapital Banke usljed promjena kamatnih stopa za stavke bilansa i vanbilansa iz bankarske knjige.

Kako bi se obezbijedila adekvatna raspodjela dužnosti i odgovornosti vezana za ključne elemente procesa upravljanja IRRBB-om i izbjegao potencijalni konflikt interesa, odnosno mogućnost da lica koja obavljaju aktivnosti vezane za odobravanje preuzimanja rizika, istovremeno mogu imati neadekvatan uticaj na funkciju kontrole rizika, Banka je svoju organizacionu strukturu dizajnirala na način da organizacione jedinice koje preuzimaju rizik (RTU) budu odvojene od onih koje ga kontrolišu (RCU), uzimajući u obzir zahtjeve važećih odluka CBCG i usklađenost sa veličinom i poslovnim modelom Banke

**Napomene uz pojedinačne finansijske iskaze
31. decembar 2022. godine**

5. UPRAVLJANJE RIZICIMA (Nastavak)

5.2. Tržišni rizik (Nastavak)

5.2.2. Kamatni rizik u bankarskoj knjizi (IRRBB) (Nastavak)

U okviru Bančinog procesa upravljanja IRRBB-om izdvajaju se dva podprocesa, i to:

- Odobranje preuzimanja rizika kamatne stope u bankarskoj knjizi ('IRRBB Underwriting') - navedeni podproces obuhvata postupke i tehnike procjene rizika od strane zaposlenih lica u RTU jedinici, koji donose odluku o preuzimanju ovog rizika i stupanju u ugovorni odnos. Procjena se sprovodi na temelju standarda definisanih u relevantnim aktima Banke.
- Kontrola rizika kamatne stope u bankarskoj knjizi ('IRRBB Controlling') - navedeni podproces obuhvata postupke i tehnike kontrole IRRBB-a u portfoliju Banke od strane zaposlenih lica u RCU jedinici, u cilju minimizacije uticaja rizika identifikovanog u određenim tipovima ugovora i s njima vezanim podportfolijima Banke, kao i na nivou Banke, kao institucije.

Glavni nosioci odgovornosti navedenih procesa su sljedeće organizacione jedinice u Banci:

- Relevantne organizacione jedinice u Banci koje preuzimaju rizik (RTU):
 - Sektor poslovanja sa korporativnim klijentima,
 - Sektor poslovanja sa fizičkim licima, malim i srednjim preduzećima,
 - Sektor treasury,
 - Sektor platnog prometa,
- Sektor upravljanja rizicima (RCU).

Interna akta kojima Banka propisuje i implementira Sistem upravljanja IRRBB-om podijeljena su na dva nivoa: operativni i tehnički. Akt operativnog nivoa (Politika upravljanja IRRBB-om) hijerarhijski je nadređen aktu tehničkog nivoa (Procedura upravljanja IRRBB-om).

Napomene uz pojedinačne finansijske iskaze
31. decembar 2022. godine

5. UPRAVLJANJE RIZICIMA (Nastavak)

5.2. Tržišni rizik (Nastavak)

5.2.2. Kamatni rizik u bankarskoj knjizi (IRRBB) (Nastavak)

Naredna tabela prikazuje kamatonosna i nekamatonosna sredstva i obaveze Banke na dan 31. decembra 2022. godine:

			u hiljadama EUR
	Kamatonosno	Nekamatonosno	UKUPNO
AKTIVA			
Novčana sredstva i računi depozita kod centralnih banaka	7.021	81.325	88.346
Finansijska sredstva po amortizovanoj vrijednosti	167.524	20.055	187.579
<i>Kreditni i potraživanja od banaka</i>	645	4.453	5.098
<i>Kreditni i potraživanja od kljenata</i>	166.679	-	166.679
<i>Hartije od vrijednosti</i>	-	-	-
<i>Ostala finansijska sredstva</i>	200	15.602	15.802
Finansijska sredstva po fer vrijednosti kroz ostali ukupni rezultat	16.460	170	16.630
<i>Hartije od vrijednosti</i>	16.460	170	16.630
Finansijska sredstva koja se drže radi trgovanja	-	18	18
<i>Hartije od vrijednosti</i>	-	18	18
Investicije u pridružena društva, zavisna društva i zajedničke poduhvate po metodi kapitala	-	11.523	11.523
Ostala sredstva	-	23.054	23.054
Ukupno	191.005	136.145	327.150
PASIVA			
Finansijske obaveze koje se iskazuju po amortizovanoj vrijednosti	275.234	12.378	287.612
<i>Depoziti banaka i centralnih banaka</i>	-	1	1
<i>Depoziti kljenata</i>	272.978	12.376	285.354
<i>Kreditni kljenata koji nijesu banke</i>	2.256	-	2.256
Ostale obaveze	-	5.916	5.916
Subordinisani dug	7.926	-	7.926
Ukupno	283.160	18.294	301.454
Izloženost riziku od promjene kamatnih stopa			
31. decembar 2022.godine	(92.155)	117.852	25.697
31. decembar 2021.godine	(55.419)	83.990	28.571

5.3. Rizik likvidnosti

Rizik likvidnosti je rizik nemogućnosti osiguravanja finansiranja potrebnog za finansiranje tekućih potreba/dospjelih obaveza po prihvatljivim cijenama.

Prilikom dizajniranja svoje organizacione strukture, Banka uvijek slijedi princip potpune odvojenosti organizacionih jedinica koje preuzimaju rizik od onih koje ga kontrolišu, uvažavajući pri tome sve specifične zahtjeve važećih odluka CBCG. Organizaciona kultura u Banci je usklađena sa veličinom, poslovnim modelom i kompleksnošću portfolija Banke.

Kod procesa upravljanja rizikom likvidnosti Banka razlikuje tri nivoa, i to:

- unutarдневно upravljanje (na dnevnom nivou),
- operativno upravljanje (vremenski horizont do 30 dana) i
- strukturno upravljanje (vremenski horizont preko 30 dana).

Glavni nosioci odgovornosti navedenog procesa su sljedeće organizacione jedinice:

- Sektor treasury (RTU),
- Služba upravljanja rizicima (RCU).

**Napomene uz pojedinačne finansijske iskaze
31. decembar 2022. godine**

5. UPRAVLJANJE RIZICIMA (Nastavak)

5.3. Rizik likvidnosti (Nastavak)

Interna akta kojima Banka propisuje i implementira Sistem upravljanja rizikom likvidnosti podijeljena su na dva nivoa: operativni i tehnički. Akt operativnog nivoa (Politika upravljanja rizikom likvidnosti) hijerarhijski je nadređen aktu tehničkog nivoa (Procedura upravljanja rizikom likvidnosti, Metodologija za utvrđivanje stabilnog nivoa depozita po viđenju i oročenih depozita), a podređen akt Strategiji upravljanja rizicima.

Služba upravljanja rizicima je odgovorna za kreiranje akata upravljanja rizikom likvidnosti, pri čemu su ista predmet redovne kontrole u cilju adekvatnog odgovora Banke na nastale promjene u poslovnom okruženju.

Identifikacija rizika likvidnosti je početna faza procesa upravljanja rizikom likvidnosti koja podrazumijeva blagovremeno utvrđivanje svih činilaca koji sa jedne strane mogu uvećati neku od komponenti rizika likvidnosti (rizik finansiranja, rizik likvidnosti tržišta i td), dok sa druge strane mogu smanjiti nivo dostupnih likvidnih sredstava i alternativnih izvora finansiranja neophodnih za podmirenje unutardnevnih i operativnih potreba za likvidnošću.

U cilju identifikacije rizika likvidnosti Banka nastoji da:

- analizira značajne bilansne i vanbilansne pozicije, te odredi njihov uticaj na rizik likvidnosti Banke (npr. diverzifikacija cjelokupnih izvora finansiranja, stepen koncentracije izvora u pogledu ročne i sektorske strukture i td),
- analizira eventualnu povezanost rizika likvidnosti finansiranja i rizika likvidnosti tržišta,
- procijeni vjerovatnoću naplate pozicija aktive (naročito priliva po osnovu kreditnih ugovora), koju stavlja u odnos sa procjenama stabilnosti različitih tipova izvora sredstava po vremenskim razredima,
- identifikuje moguće pokretače rizika likvidnosti za Banku prilikom uvođenja novih proizvoda i usluga.

Unutar procesa identifikacije rizika likvidnosti sprovodi se identifikacija svih njegovih podtipova, kao i njihovih pokretača. Isto tako, identifikuju se i kvantitativne mjere.

Banka obezbjeđuje upravljanje rizikom likvidnosti u različitim vremenskim intervalima, uvažavajući pri tome promjene u potrebama za sredstvima i načinima finansiranja, kao i eventualne slabosti zavisno od različitih aktivnosti Banke, a sve u cilju održavanja adekvatnog bafera likvidnosti Banke.

Banka kontinuirano vrši procjenu / mjerenje rizika likvidnosti primjenjujući pri tome sljedeće tehnike / mjere:

- projektovanje i praćenje priliva i odliva novčanih sredstava,
- gap analiza ročne neusklađenosti,
- stabilan nivo depozita,
- pokazatelji likvidnosti,
- racio pokrića likvidnosti (LCR),
- koncentracija izvora finansiranja,
- testiranje otpornosti na stres.

**Napomene uz pojedinačne finansijske iskaze
31. decembar 2022. godine**

5. UPRAVLJANJE RIZICIMA (Nastavak)

5.3. Rizik likvidnosti (Nastavak)

Planom za postupanje u nepredviđenim okolnostima definišu se strategije za rješavanje manjka likvidnosti u vanrednim situacijama, kroz definisanje linija odgovornosti, jasna razgraničenja stepena krize likvidnosti, utvrđivanje izvora i načina pribavljanja nedostajućih finansijskih sredstava. Naime, u internom dokumentu Banke Plan upravljanja u slučaju ugrožene likvidnosti ili nepredviđenih okolnosti detaljno je definisano sljedeće:

- faktori koji dovode do krize likvidnosti i stepen krize likvidnosti,
- podjela zadataka za realizaciju Plana između ovlašćenih lica,
- načini i mjere za održavanje likvidnosti po utvrđenim stepenima krize likvidnosti,
- način komunikacije sa deponentima i poslovnim partnerima,
- način obavještanja klijenata i javnosti.

Sistem limita izloženosti riziku likvidnosti obuhvata regulatorno definisane limite, kao i interne limite izloženosti riziku likvidnosti. Regulatorno definisane limite propisuje CBCG, a odnose se na minimalni dnevni i dekadni pokazatelj likvidnosti i LCR. Pored regulatorno definisanih limita, Banka definiše interne limite na bazi definisanog apetita za rizikom likvidnosti, a koji su u skladu sa strukturom bilansa i vanbilansa Banke, poslovnim aktivnostima Banke, te tržišnim uslovima.

Banka dnevno prati i održava odgovarajući nivo rezervi likvidnosti (bafer), u skladu sa analizom ročne usklađenosti obaveza i potraživanja, kao i vanbilansnih pozicija, uz obezbjeđenje ispunjavanja dnevnih obaveza u normalnim i stresnim okolnostima.

Banka održava strukturu bafera za likvidnost prama rangu aktive u skladu sa Odlukom o upravljanju rizikom likvidnosti u kreditnim institucijama.

Banka redovno prati promjene u kratkoročnim, srednjoročnim i dugoročnim potrebama za sredstvima i načinima finansiranja, kao i potencijalne slabosti zavisno od različitih događaja, aktivnosti i strategije kako bi se obezbijedilo održavanje adekvatnog nivoa bafera za likvidnost, kao i za prilagođavanje profila likvidnosti Banke utvrđenoj toleranciji rizika.

Pored toga, Banka je u skladu sa internim aktima u obavezi da prati likvidnosti i rezultate poslovanja domaćeg i međunarodnog finansijskog sektora i da vrednuje sva događanja ili promjene koje mogu imati negativne posledice na likvidnost Banke i da na takav način identifikuje situacije koje se mogu smatrati situacijama potencijalnog problema sa likvidnošću bankarskog sektora.

Banka u izračun bafera za likvidnost pored gotovog novca uključuje rezerve Centralne banke koju čine obavezna rezeva, odnosno 50% izdvojenih sredstava obavezne rezeve koje kreditne institucije, u skladu sa Odlukom o obaveznoj rezervi, mogu da koriste za održavanje dnevne likvidnosti, i stanje na transakcionom računu koji Banka ima otvoren kod CBCG kao učesnik u RTGS sistemu.

Pored primarnih rezevi likvidnosti, Banka ima na raspolaganju sekundarne rezerve u vidu državnih euroobveznica koje je izdala država Crna Gora, koje predstavljaju sledeći nivo zaštite likvidnosti Banke.

Banka je Planom upravljanja u slučaju ugrožene likvidnosti ili nepredviđenih okolnosti definisala nivo sekundarne rezerve likvidnosti u obliku udjela u segmentu dužničkih hartija od vrijednosti države Crne Gore sa kojima Banka upravlja po modelu držanja finansijske imovine sa ciljem prikupljanja novčanih tokova i radi prodaje (klasifikacija i vrednovanje po fer vrijednosti kroz ostali sveobuhvatni rezultat).

**Napomene uz pojedinačne finansijske iskaze
31. decembar 2022. godine**

5. UPRAVLJANJE RIZICIMA (Nastavak)

5.3. Rizik likvidnosti (Nastavak)

Banka smije da održava nivo sekundarne rezerve likvidnosti na višem nivou od definisanog, ali ne smije da drži na nivou nižem od definisanog.

Banka prati i mjeri stepen izloženosti riziku likvidnosti na bazi vršenja testiranja otpornosti na stres (na kvartalnom nivou, po potrebi i češće) u kojima koristi različita scenarija, što za cilj ima uključivanje pretpostavki o ekstremnim promjenama internih i eksternih faktora koji su od uticaja na kretanje novčanih tokova i likvidnost Banke.

Situacije ozbiljnog finansijskog poremećaja predstavljaju okolnosti u kojima je ugrožena funkcija poslovanja Banke do tačke njenog opstanka na tržištu pa samim tim i njena likvidnost. S tim u vezi, Banka uspostavlja **plan oporavka likvidnosti**, kojim definiše odgovarajuće strategije i mjere za rješavanje mogućeg nedostatka likvidnosti, a u okviru sveobuhvatnog Plana oporavka Banke, koji predstavlja poseban interni akt Banke. Budući da problemi sa likvidnošću predstavljaju ključne opasnosti za kontinuitet poslovanja, postoji prirodna veza između upravljanja rizikom likvidnosti odnosno ILAAP-a sa jedne strane, koji podržavaju kontinuitet poslovanja iz perspektive likvidnosti i plana oporavka sa druge strane, koji treba da obezbijedi održavanje ili ponovno uspostavljanje adekvatne likvidnosne pozicije Banke odnosno uspostavljanje finansijske stabilnosti i održivosti u situacijama ozbiljnog finansijskog poremećaja. Plan oporavka likvidnosti je predmet periodičnog pregleda (najmanje jednom godišnje) u cilju ocjene njegove adekvatnosti i po potrebi sprovođenja korektivnih akcija.

Usklađenost i kontrolisana neusklađenost dospijeća i kamatnih stopa po osnovu sredstava i obaveza su od velikog značaja za rukovodstvo Banke. Nije uobičajeno da Banka ima kompletno usklađenu poziciju, budući da poslovne transakcije često imaju neodređen rok dospijeća i da su različitih vrsta. Neusklađena pozicija potencijalno povećava profitabilnost ali i povećava rizik od gubitka.

Dospijeća sredstava i obaveza i sposobnost Banke da po prihvatljivim troškovima obezbijedi izvore sredstava po dospijeću obaveza, važan su činilac u procjeni likvidnosti Banke i njene izloženosti promjenama kamatnih stopa i kurseva.

Potrebe za likvidnošću za pokrivanje garancija odnosno aktiviranih akreditiva su znatno manje od iznosa preuzetih obaveza budući da Banka ne očekuje da treća strana povuče ugovorena sredstva. Ukupni neizmireni iznos ugovorne obaveze kojom se odobrava kredit sa produženim rokom dospijeća ne mora nužno dovesti do budućih zahtjeva za likvidnim sredstvima s obzirom da će mnoge od ovih obaveza isteći ili biti okončane bez finansiranja.

Sektor Treasury dnevno prati izloženost Banke riziku likvidnosti.

Za utvrđivanje usklađenosti novčanih priliva i odliva Banka koristi skale dospijeća (GAP analiza).

Na raspoloživost novčanih sredstva Banke, pored priliva i ostalih transakcija, uticaj imaju i zahtjevi komitenata za povlačenjem sredstava sa tekućih računa i depozita.

Napomene uz pojedinačne finansijske iskaze
31. decembar 2022. godine

5. UPRAVLJANJE RIZICIMA (Nastavak)

5.3. Rizik likvidnosti (Nastavak)

5.3.1. Upravljanje rizikom likvidnosti (Nastavak)

Ročna usklađenost finansijske aktive i finansijskih obaveza u skladu sa ugovorenim novčanim tokovima sa stanjem na dan 31. decembra 2022. godine prikazana je u pregledu koji slijedi:

	u hiljadama EUR						
	<u>1 - 30 dana</u>	<u>31 -90 dana</u>	<u>91-180 dana</u>	<u>181 - 365 dana</u>	<u>1 - 5 godina</u>	<u>preko 5 godina</u>	<u>Ukupno</u>
AKTIVA							
Novčana sredstva i računi depozita kod centralnih banaka	81.325	-	-	-	7.021	-	88.346
Finansijska sredstva po amortizovanoj vrijednosti	29.983	1.263	6.630	23.418	95.027	31.258	187.579
<i>Kredit i potraživanja od banaka</i>	5.098	-	-	-	-	-	5.098
<i>Kredit i potraživanja od klijenata</i>	9.634	1.263	6.630	23.418	94.476	31.258	166.679
<i>Hartije od vrijednosti</i>	-	-	-	-	-	-	-
<i>Ostala finansijska Sredstva</i>	15.251	-	-	-	551	-	15.802
Finansijska sredstva po fer vrijednosti kroz ostali ukupni rezultat	237	-	-	-	10.648	5.745	16.630
<i>Hartije od vrijednosti</i>	237	-	-	-	10.648	5.745	16.630
Finansijska sredstva koja se drže radi trgovanja	-	-	-	18	-	-	18
<i>Hartije od vrijednosti</i>	-	-	-	18	-	-	18
Investicije u pridružena društva, zavisna društva i zajedničke poduhvate po metodi kapitala	-	-	-	-	11.523	-	11.523
Ostala Sredstva	260	59	-	-	22.737	-	23.056
Ukupno	111.805	1.322	6.630	23.436	146.956	37.003	327.152
PASIVA							
Finansijske obaveze koje se iskazuju po amortizovanoj vrijednosti	217.903	7.738	12.183	28.878	18.639	2.272	287.613
<i>Depoziti banaka i centralnih banaka</i>	1	-	-	-	-	-	1
<i>Depoziti klijenata</i>	217.895	7.679	12.171	28.836	18.366	408	285.355
<i>Kredit klijenata koji nijesu banke</i>	7	59	12	42	273	1.864	2.257
Ostale obaveze	3.878	1.073	213	374	379	-	5.916
Subordinisani dug	4	94	8	-	1.820	6.000	7.926
Ukupno	221.785	8.905	12.404	29.252	20.838	8.272	301.455
ročna neusklađenost							
31.12.2022.*	(112.626)	(3.174)	(1.365)	(1.407)	130.813	28.731	40.972
31.12.2021.	(114.213)	(3.278)	(5.671)	(6.587)	126.355	46.463	43.069
kumulativni GAP							
31.12.2022.	(114.213)	(117.491)	(123.162)	(129.749)	(3.394)	43.069	
31.12.2021.	(114.213)	(117.491)	(123.162)	(129.749)	(3.394)	43.069	

*Prilikom obračuna pojedinačnih gapova dospjeća, a samim tim i kumulativnih gapova, nisu uzeti u obzir: kamatna potraživanja, obaveze za kamate, vremenska razgraničenja i ispravke vrijednosti. Imajući u vidu da tabela prikazuje novčane prilive i odlive (cash flow) ispravke vrijednosti i vremenska razgraničenja mogli bi negativno uticati na sliku ročne usklađenosti aktive i pasive po pojedinim periodima dospjeća.

Napomene uz pojedinačne finansijske iskaze
31. decembar 2022. godine

5. UPRAVLJANJE RIZICIMA (Nastavak)

5.3. Rizik likvidnosti (Nastavak)

5.3.1. Upravljanje rizikom likvidnosti (Nastavak)

Ročna usklađenost finansijske aktive i finansijskih obaveza prema očekivanom dospjeću sa stanjem na dan 31. decembra 2022. godine prikazana je u pregledu koji slijedi:

	u hiljadama EUR						
	<u>1 - 30 dana</u>	<u>31 -90 dana</u>	<u>91-180 dana</u>	<u>181 - 365 dana</u>	<u>1 - 5 godina</u>	<u>preko 5 godina</u>	<u>Ukupno</u>
AKTIVA							
Novčana sredstva i računi depozita kod centralnih banaka	81.325	-	-	-	7.021	-	88.346
Finansijska sredstva po amortizovanoj vrijednosti	28.895	1.211	5.200	22.790	84.441	45.042	187.579
<i>Kredit i potraživanja od banaka</i>	5.098	-	-	-	-	-	5.098
<i>Kredit i potraživanja od klijenata</i>	8.546	1.211	5.200	22.790	83.890	45.042	166.679
<i>Hartije od vrijednosti</i>	-	-	-	-	-	-	-
<i>Ostala finansijska Sredstva</i>	15.251	-	-	-	551	-	15.802
Finansijska sredstva po fer vrijednosti kroz ostali ukupni rezultat	237	-	-	10.648	-	5.745	16.630
<i>Hartije od vrijednosti</i>	237	-	-	10.648	-	5.745	16.630
Finansijska sredstva koja se drže radi trgovanja	-	-	-	18	-	-	18
<i>Hartije od vrijednosti</i>	-	-	-	18	-	-	18
Investicije u pridružena društva, zavisna društva i zajedničke poduhvate po metodi kapitala	-	-	-	-	11.523	-	11.523
Ostala Sredstva	260	59	16.694	3.112	2.930	-	23.056
Ukupno	110.717	1.270	21.894	36.568	105.916	50.787	327.152
PASIVA							
Finansijske obaveze koje se iskazuju po amortizovanoj vrijednosti	39.069	37.285	66.170	124.111	18.706	2.272	287.613
<i>Depoziti banaka i centralnih banaka</i>	1	-	-	-	-	-	1
<i>Depoziti klijenata</i>	39.061	37.226	66.158	124.069	18.433	408	285.355
<i>Kredit klijenata koji nijesu banke</i>	7	59	12	42	273	1.864	2.257
Ostale obaveze	3.878	1.073	213	374	379	-	5.916
Subordinisani dug	4	94	8	-	1.820	6.000	7.926
Ukupno	42.951	38.452	66.391	124.485	20.905	8.272	301.455
ročna neusklađenost							
31.12.2022.*	65.120	(32.773)	(40.088)	(83.508)	89.706	42.515	40.972
31.12.2021.	31.807	(29.584)	(22.574)	(71.978)	72.076	63.322	43.069
kumulativni GAP							
31.12.2022.	65.120	32.347	(7.741)	(91.249)	(1.543)	40.972	
31.12.2021.	31.807	2.224	(20.350)	(92.329)	(20.253)	43.069	

*Prilikom obračuna pojedinačnih gapova dospjeća, a samim tim i kumulativnih gapova, nisu uzeti u obzir: kamatna potraživanja, obaveze za kamate, vremenska razgraničenja i ispravke vrijednosti. Imajući u vidu da tabela prikazuje novčane prilive i odlive (cash flow) ispravke vrijednosti i vremenska razgraničenja mogli bi negativno uticati na sliku ročne usklađenosti aktive i pasive po pojedinim periodima dospjeća.

Napomene uz pojedinačne finansijske iskaze
31. decembar 2022. godine

5. UPRAVLJANJE RIZICIMA (Nastavak)

5.3. Rizik likvidnosti (Nastavak)

5.3.1. Upravljanje rizikom likvidnosti (Nastavak)

31.12.2022. godine	U hiljadama EUR
Bafer za likvidnost	99.138
Neto likvidnosni odlivi	53.298
Koeficijent likvidne pokrivenosti (%)	186%
Izračun brojioca	
Bafer za likvidnost u obliku aktive I reda isključujući pokrivenene obveznice izuzetno visokog kvaliteta (u skladu s članom 9.): neprilagođen	99.123
Odlivi po osnovu kolaterala u obliku aktive I reda isključujući pokrivenene obveznice izuzetno visokog kvaliteta koji dospijevaju u roku od 30 dana	0
Prilivi po osnovu kolaterala u obliku aktive I reda isključujući pokrivenene obveznice izuzetno visokog kvaliteta koji dospijevaju u roku od 30 dana	0
Osigurani odlivi novca koji dospijevaju u roku od 30 dana	0
Osigurani prilivi novca koji dospijevaju u roku od 30 dana	0
Prilagođeni iznos aktive I reda isključujući pokrivenene obveznice izuzetno visokog kvaliteta, prije primjene gornje granice	99.123
Vrijednost aktive I reda u obliku pokrivenih obveznica izuzetno visokog kvaliteta u skladu s članom 9.: neprilagođena	0
Odlivi po osnovu kolaterala u aktivni I reda u obliku pokrivenih obveznica izuzetno visokog kvaliteta koji dospijevaju u roku od 30 dana	0
Prilivi po osnovu kolaterala u aktivni I reda u obliku pokrivenih obveznica izuzetno visokog kvaliteta koji dospijevaju u roku od 30 dana	0
Prilagođeni iznos aktive I reda u obliku pokrivenih obveznica izuzetno visokog kvaliteta, prije primjene gornje granice	0
Prilagođeni iznos aktive I reda u obliku pokrivenih obveznica izuzetno visokog kvaliteta, nakon primjene gornje granice	0
Iznos viška likvidne aktive I reda u obliku pokrivenih obveznica izuzetno visokog kvaliteta	0
Vrijednost aktive IIA reda u skladu s članom 9.: neprilagođena	0
Odlivi po osnovu kolaterala u aktivni IIA reda koji dospijevaju u roku od 30 dana	0
Prilivi po osnovu kolaterala u aktivni IIA reda koji dospijevaju u roku od 30 dana	0
Prilagođeni iznos aktive IIA reda, prije primjene gornje granice	0
Prilagođeni iznos aktive IIA reda, nakon primjene gornje granice	0
„Iznos viška likvidne aktive I reda u obliku pokrivenih obveznica izuzetno visokog kvaliteta” IIA reda	0
Vrijednost aktive IIB reda u skladu s članom 9.: neprilagođena	16
Odlivi po osnovu kolaterala u aktivni IIB reda koji dospijevaju u roku od 30 dana	0
Prilivi po osnovu kolaterala u aktivni IIB reda koji dospijevaju u roku od 30 dana	0
Prilagođeni iznos aktive IIB reda, prije primjene gornje granice	16
Prilagođeni iznos aktive IIB reda, nakon primjene gornje granice	16
Iznos viška likvidne aktive IIB reda	0
Iznos viška likvidne aktive	0
Bafer za likvidnost	99.138
Izračun imenioca	
Ukupni odlivi	59.694
U cijelosti izuzeti prilivi	0
Prilivi na koje se primjenjuje gornja granica od 90%	0
Prilivi na koje se primjenjuje gornja granica od 75%	6.397
Smanjenje za u cijelosti izuzete prilive	0
Smanjenje za prilive na koje se primjenjuje gornja granica od 90%	0
Smanjenje za prilive na koje se primjenjuje gornja granica od 75%	6.397
Neto likvidnosni odliv	53.298
Posebni zahtjevi za likvidnost	
Zahtjev iz člana 280 Zakona o kreditnim institucijama	

**Napomene uz pojedinačne finansijske iskaze
31. decembar 2022. godine**

5. UPRAVLJANJE RIZICIMA (Nastavak)

5.3. Rizik likvidnosti (Nastavak)

5.3.1. Upravljanje rizikom likvidnosti (Nastavak)

U okviru pozicije depoziti klijenata, depoziti po viđenju su raspoređeni u skladu sa Metodologijom za utvrđivanje stabilnog nivoa depozita po viđenju i oročenih depozita. Osnovna pretpostavka koju Banka koristi za utvrđivanje stabilnog nivoa depozita po viđenju je da se iznos dnevnog stanja depozita po viđenju za koji se očekuje odliv u vremenskom periodu od 91 i više dana od datuma posmatranog stanja depozita po viđenju – može smatrati stabilnim nivoom depozita po viđenju. Izabrana statistička metoda za procjenu maksimalnog očekivanog odliva stanja depozita po viđenju na određeni dan u narednim periodima je VaR metoda. Imajući u vidu da je VaR broj koji izražava maksimalni očekivani gubitak za dati vremenski period i za dati nivo pouzdanosti, Banka koristi Value at Risk - VaR (vrijednost pod rizikom) statističku metodu za utvrđivanje maksimalnog očekivanog odliva depozita po viđenju za određene vremenske periode, uz određeni nivo pouzdanosti.

U okviru pozicije depoziti banaka i klijenata, oročeni depoziti sa klauzulom o prijevremenom razročenju su urađeni u skladu sa Metodologijom za utvrđivanje stabilnog nivoa depozita po viđenju i oročenih depozita. Banka stabilnost oročenih depozita sa klauzulom o prijevremenom razročenju utvrđuje na pojedinačnom nivou prateći projektovano ponašanje u narednom periodu, specifičnost i istoriju svakog depozita. Banka oročene depozite sa klauzulom o prijevremenom razročenju dijeli u tri grupe:

- I grupa - pojedinačni depozit se reoročava dva ili više puta; radi se o novom depozitu postojećeg deponenta i u skladu sa ponašanjem deponenta u prethodnom periodu banka pojedinačni depozit posmatra kao i ostale depozite tog deponenta; povučeni dio depozita nadoknađuje se minimalno za iznos odlivenih sredstava u kratkom roku. Za ovu grupu Banka prati vremensku seriju dnevnih stanja oročenih depozita sa klauzulom o prijevremenom razročenju. Izračunavanjem relativne razlike stanja na kumulativnom nivou u periodu od dvije posljednje godine Banka utvrđuje najveći procentualni dnevni pad i taj procenat pomnožen sa iznosom oročenog depozita predstavlja „nestabilan“ nivo depozita. Preostali iznos oročenog depozita Banka smatra stabilnim.
- II grupa - Ukoliko deponent povlači dio sredstava, ali su ta povlačenja nakon 90 dana od datuma oročenja (reoročenja) tj. visok nivo stabilnosti depozita je do 90 dana, Banka prilikom utvrđivanja stabilnog nivoa depozita isti posmatra kao depozit po viđenju i stabilnost utvrđuje u skladu sa VaR metodom.
- III grupa - Depoziti kod kojih se povučeni iznos ne nadoknađuje i kod kojih je značajna frekvencija povlačenja. Za ovu grupu depozita Banka koristi informacije o planiranim odlivima dobijene od deponentata koje nastoji da što više približi sopstvenim planovima o prilivima i odlivima depozita kroz intenzivnu komunikaciju sa klijentom.

Likvidnost Banke kao njena sposobnost da u roku izvršava dospjele obaveze zavisi sa jedne strane od bilansne strukture, a sa druge strane od usklađenosti tokova priliva i odliva sredstava. Struktura finansijskih sredstava i obaveza na dan 31. decembra 2022. godine ukazuje na postojanje ročne neusklađenosti preostalog perioda dospijeća sredstava i obaveza do godinu dana. Banka tokom 2022. godine nije imala problema sa održavanjem likvidnosti. Rukovodstvo Banke vjeruje da negativni kumulativni GAP neće prouzrokovati problem sa održavanjem likvidnosti u narednih godinu dana.

**Napomene uz pojedinačne finansijske iskaze
31. decembar 2022. godine**

5. UPRAVLJANJE RIZICIMA (Nastavak)

5.3. Rizik likvidnosti (Nastavak)

5.3.1. Upravljanje rizikom likvidnosti (Nastavak)

Dalje, u cilju umanjenja negativnih kumulativnih GAP-ova, rukovodstvo Banke je definisalo i preduzelo skup mjera u 2022. godini, koje između ostalog uključuju: definisanje strategija za naplatu različitih pozicija aktive, odobravanje kvalitetnih plasmana sa kraćim rokovima dospjeća, povećanje diverzifikacije depozita, smanjenje nivoa oročenih depozita sa klauzulom o prijevremenom razročenju, kao i skup aktivnosti koje su se odnosile na učestvovanje u donošenju planova priliva i odliva sredstava kod ključnih deponenata Banke, produženje oročenih depozita na duži rok, odobravanje plasmana sa kraćim rokom dospjeća, sa kraćim grace periodom, što manje kredita sa jednokratnom otplatom.

5.4. Operativni rizik

Operativni rizik je rizik ostvarivanja gubitaka u poslovanju Banke i negativan uticaj na kapital Banke, usljed neadekvatnih internih sistema, procesa i kontrola, uključujući i neadekvatnu informacionu tehnologiju, zbog angažovanja lica izvan banke za obavljanje određenih poslova za banku, slabosti i propusta u izvršavanju poslova, protivpravnih radnji i spoljnih događaja koji mogu izložiti banku gubitku, uključujući i pravni rizik.

Prilikom dizajniranja svoje organizacione strukture, Banka je slijedila princip odvojenosti organizacionih jedinica koje preuzimaju rizik, od onih koje ga kontrolišu, uzimajući u obzir zahtjeve važećih odluka CBCG i usklađenost sa veličinom i poslovnim modelom Banke.

Banka je u svom poslovanju implementirala Sistem upravljanja operativnim rizikom na način da prepoznaje pet bazičnih podprocesa unutar svog procesa upravljanja operativnim rizikom:

- Identifikacija (prepoznavanje pokretača operativnog rizika, te mogućih gubitaka u koji se rizik može preslikati, sprovodi se od strane OJ koje upravljaju operativnim rizikom, reidentifikacija se sprovodi najmanje jednom godišnje),
- Procjena/mjerenje (sprovode OJ koje upravljaju operativnim rizikom koristeći pri tome dvije mjere operativnog rizika: vjerovatnoću i intezitet, sučeljavanjem ove dvije mjere dobijaju se ocjene izloženosti operativnom riziku. Banka je definisala nivo prihvatljivosti operativnog rizika, shodno Matrici izloženosti operativnom riziku),
- Autorizacija (sprovodi Služba upravljanja rizicima, na nivou cijele Banke),
- Kontrola (sprovodi Služba upravljanja rizicima uzimajući u obzir definisane limite za izloženost ovom tipu rizika.),
- Izvještavanje o izloženosti operativnom riziku (interno i eksterno).

Interna akta kojima Banka propisuje i implementira Sistem upravljanja operativnim rizikom podijeljena su na dva nivoa: operativni i tehnički. Akt operativnog nivoa (Politika upravljanja operativnim rizikom) hijerarhijski je nadređen aktima tehničkog nivoa (Procedura upravljanja operativnim rizikom, Procedura upravljanja rizicima koji su povezani sa eksternalizacijom).

U zavisnosti od procjene nivoa operativnog rizika i u skladu sa tim prihvatljivosti rizika, učesnici u procesu upravljanja operativnim rizikom opredjeljuju se za sljedeće tretmane rizika:

- Prihvatanje rizika,
- Savladavanje rizika (smanjivanje/osiguranje rizika).

Napomene uz pojedinačne finansijske iskaze
31. decembar 2022. godine

5. UPRAVLJANJE RIZICIMA (Nastavak)

5.5. Fer vrijednost finansijskih sredstava i obaveza

Pravična vrijednost je vrijednost koja bi se naplatila za prodaju sredstva u regularnoj transakciji između učesnika na tržištu na dan mjerenja u datim tržišnim okolnostima. Međutim, ne postoje dostupne tržišne cijene za određeni dio finansijskih instrumenata Banke. U uslovima u kojima nema dostupnih tržišnih cijena, pravična vrijednost se procenjuje primjenom modela diskontovanja novčanih tokova ili drugih modela. Promjene pretpostavki koje leže u osnovi procjena uključujući diskontne stope i procijenjene novčane tokove u značajnoj mjeri utiču na procjene. Stoga utvrđene procjene pravične tržišne vrijednosti ne mogu biti ostvarene prilikom aktuelne prodaje finansijskog instrumenta.

Fer vrijednost finansijskih instrumenata vrednovanih po fer vrijednosti

Hijerarhija fer vrijednosti finansijskih instrumenata vrednovanih po fer vrijednosti

MSFI 13 definiše hijerarhiju tehnika vrednovanja na osnovu toga da li su unosi koje zahtijevaju te tehnike vrednovanja raspoloživi ili ne. Raspoloživi unosi oslikavaju tržišne podatke dobijene iz nezavisnih izvora; unosi koji nisu raspoloživi uključuju tržišne pretpostavke Banke. Ove dvije vrste unosa stvorile su sljedeću hijerarhiju fer vrijednosti:

Nivo 1 – Kotirane vrijednosti (nekorigovane) na aktivnom tržištu istih sredstava i obaveza. Ovaj nivo uključuje kotirane instrumente kapitala.

Nivo 2 – Unosi koji ne predstavljaju kotirane vrijednosti uključene u Nivo 1, a koji su raspoloživi i tiču se datog sredstva ili obaveze bilo direktno (tj. u vidu cijena/vrijednosti) ili indirektno (u vidu zaključaka na osnovu cijena/vrijednosti).

Nivo 3 – Unosi za sredstva i obaveze koji nisu zasnovani na raspoloživim tržišnim podacima. Ovaj nivo uključuje ulaganja u kapital pod tržišnim pretpostavkama Banke (ne postoje raspoloživi podaci). Banka ne posjeduje finansijske instrumente vrednovane po fer vrijednosti uključene u Nivo 3.

Ova hijerarhija zahtijeva upotrebu raspoloživih tržišnih podataka kada isti postoje. Prilikom procjene fer vrijednosti, Banka uzima u obzir raspoložive tržišne vrijednosti kad god je to moguće. Na dan 31. decembra 2022. godine tržišne cijene hartija od vrijednosti vrednovanih po fer vrijednosti u portfoliju Banke su bile dostupne.

Procijenjena fer vrijednost finansijskih instrumenata, prema hijerarhiji fer vrijednosti data je u narednoj tabeli:

31.12.2022.	Level 1	Level 2	Level 3	Ukupno
Finansijska sredstva				
-po fer vrijednosti kroz ostali rezultat	16.563	-	-	16.563
-po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha	18	-	-	18
Ukupno	16.581	-	-	16.581
31.12.2021.	Level 1	Level 2	Level 3	Ukupno
Finansijska sredstva				
-po fer vrijednosti kroz ostali rezultat	14.933	-	-	14.933
-po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha namijenjena trgovanju	18	-	-	18
Ukupno	14.951	-	-	14.951

**Napomene uz pojedinačne finansijske iskaze
31. decembar 2022. godine**

5. UPRAVLJANJE RIZICIMA (Nastavak)

5.6. Upravljanje kapitalom

Upravljanje kapitalom ima za cilj:

- usaglašenost sa propisima regulatora,
- zaštitu sposobnosti Banke da održi stalnost poslovanja kako bi bila u mogućnosti da obezbijedi isplate akcionarima i naknade ostalim vlasnicima, i
- obezbjeđenje kapitala za podršku daljeg razvoja Banke.

Rukovodstvo Banke vrši kontrolu adekvatnosti kapitala korišćenjem metodologije i limita propisanih Odlukom o adekvatnosti kapitala kreditnih institucija („Sl. list Crne Gore“ br. 128/20, 140/21 i 144/22). Banka kvartalno dostavlja izvještaje o stanju i strukturi kapitala Centralnoj banci Crne Gore.

Stavke regulatornog kapitala

Regulatorni kapital kreditne institucije sastoji se od zbira osnovnog kapitala i dopunskog kapitala.

Osnovni kapital (eng. Tier 1 capital) kreditne institucije predstavlja zbir redovnog osnovnog kapitala (eng. Common Equity Tier 1 capital – CET1) i dodatnog osnovnog kapitala (eng. Additional Tier 1 capital – AT1) kreditne institucije.

Redovni osnovni kapital

Redovni osnovni kapital kreditne institucije sastoji se od sljedećih stavki:

- instrumenata kapitala, ako su ispunjeni uslovi iz člana 8 Odluke;
- računa emisije premije koji se odnosi na instrumente iz tačke 1;
- zadržane dobiti;
- akumulirane ostale sveobuhvatne dobiti;
- ostalih rezervi;
- rezervi za opšte bankarske rizike.

**Napomene uz pojedinačne finansijske iskaze
31. decembar 2022. godine**

5. UPRAVLJANJE RIZICIMA (Nastavak)

5.6. Upravljanje kapitalom (Nastavak)

Odbitne stavke od redovnog osnovnog kapitala odnose se na:

- gubitke tekuće poslovne godine;
- nematerijalnu imovinu (aktivu), izuzev softvera čija je vrijednost oprezno (prudencijalno) utvrđena i na koju nemaju negativan uticaj sanacija, nesolventnost ili likvidacija kreditne institucije;
- odložena poreska sredstva koja zavise od buduće profitabilnosti;
- za kreditne institucije koje izračunavaju iznose rizikom ponderisane izloženosti korišćenjem pristupa zasnovanog na internim rejtingima (IRB pristup), negativne iznose koji proizilaze iz obračuna iznosa očekivanih gubitaka iz članova 177 i 178 Odluke;
- imovinu penzijskog fonda pod pokroviteljstvom poslodavca u bilansu stanja kreditne institucije;
- direktna, indirektna i sintetička ulaganja kreditne institucije u sopstvene instrumente redovnog osnovnog kapitala, uključujući sopstvene instrumente redovnog osnovnog kapitala za koje kreditna institucija ima stvarnu ili potencijalnu obavezu kupovine na osnovu postojeće ugovorne obaveze;
- direktna, indirektna i sintetička ulaganja u instrumente redovnog osnovnog kapitala subjekata finansijskog sektora, ako ti subjekti imaju sa kreditnom institucijom recipročno međusobno ulaganje za koje Centralna banka smatra da ima za cilj vještačko povećanje regulatornog kapitala kreditne institucije;
- primjenljivi iznos direktnih, indirektnih i sintetičkih ulaganja kreditne institucije u instrumente redovnog osnovnog kapitala subjekata finansijskog sektora, ako kreditna institucija u tim subjektima nema značajno ulaganje;
- primjenljivi iznos direktnih, indirektnih i sintetičkih ulaganja kreditne institucije u instrumente redovnog osnovnog kapitala subjekata finansijskog sektora, ako kreditna institucija u tim subjektima ima značajno ulaganje;
- iznos stavki koje treba oduzeti od stavki dodatnog osnovnog kapitala u skladu sa članom 48 Odluke koji prelazi stavke dodatnog osnovnog kapitala kreditne institucije;
- iznos izloženosti sljedećih stavki kojima se dodjeljuje ponder rizika od 1.250%, ako kreditna institucija oduzima taj iznos izloženosti od iznosa stavki redovnog osnovnog kapitala kao alternativu primjeni ponder rizika od 1.250;
- svi poreski troškovi povezani sa stavkama redovnog osnovnog kapitala predvidljivi u trenutku njihovog obračuna, osim ako kreditna institucija na odgovarajući način uskladi iznos stavki redovnog osnovnog kapitala u onoj mjeri u kojoj takvi poreski troškovi umanjuju iznos do kog se te stavke mogu primjenjivati za pokrivanje rizika ili gubitaka;
- primjenljivi iznos nedostajućeg pokrića nekvalitetnih izloženosti ispravkama;
- za minimalnu vrijednost obaveze iz člana 152 stav 2 Odluke, bilo koji iznos za koji je sadašnja tržišna vrijednost udjela ili akcija u CIU, na kojoj se zasniva minimalna vrijednost obaveze, manja od sadašnje vrijednosti minimalne vrijednosti obaveze i za koji kreditna institucija još nije priznala smanjenje stavki redovnog osnovnog kapitala;
- pozitivna razlika između iznosa obračunatih rezervacija za potencijalne gubitke i zbira iznosa ispravke vrijednosti za stavke bilansne aktive i rezervisanja za vanbilansne stavke klasifikovane kao dobra aktiva.

**Napomene uz pojedinačne finansijske iskaze
31. decembar 2022. godine**

5. UPRAVLJANJE RIZICIMA (Nastavak)

5.6. Upravljanje kapitalom (Nastavak)

Dodatni osnovni kapital

Stavke dodatnog osnovnog kapitala sastoje se od:

- instrumenata kapitala, ako su ispunjeni uslovi iz člana 42 stav 1 Odluke;
- računa emisije premije koji se odnose na instrumente iz tačke 1.

Odbitne stavke od stavki dodatnog osnovnog kapitala:

- direktna, indirektna i sintetička ulaganja kreditne institucije u sopstvene instrumente dodatnog osnovnog kapitala, uključujući sopstvene instrumente dodatnog osnovnog kapitala za koje bi kreditna institucija mogla da ima obavezu kupovine na osnovu postojećih ugovornih obaveza;
- direktna, indirektna i sintetička ulaganja u instrumente dodatnog osnovnog kapitala subjekata finansijskog sektora sa kojima kreditna institucija ima recipročna međusobna ulaganja za koja je Centralna banka ocijenila da im je cilj vještačko povećanje regulatornog kapitala kreditne institucije;
- primjenljivi iznos direktnih, indirektnih i sintetičkih ulaganja u instrumente dodatnog osnovnog kapitala subjekata finansijskog sektora, određen u skladu sa članom 52 Odluke, ako kreditna institucija u tim subjektima nema značajno ulaganje;
- direktna, indirektna i sintetička ulaganja kreditne institucije u instrumente dodatnog osnovnog kapitala subjekata finansijskog sektora ako kreditna institucija u tim subjektima ima značajno ulaganje, isključujući pozicije proizašle iz pružanja usluge sprovođenja ponude, odnosno prodaje finansijskih instrumenata uz obavezu otkupa koje drži najviše pet radnih dana;
- iznos stavki koje treba oduzeti od stavki dopunskog kapitala u skladu sa članom 58 Odluke, koji prelazi iznos stavki dopunskog kapitala kreditne institucije;
- sve poreske troškove povezane sa stavkama dodatnog osnovnog kapitala predvidljive u trenutku njihovog obračuna, osim ako kreditna institucija na odgovarajući način uskladi iznos stavki dodatnog osnovnog kapitala u onoj mjeri u kojoj takvi poreski troškovi umanjuju iznos do kog se te stavke mogu primjenjivati za pokrivanje rizika ili gubitaka.

Dopunski kapital

Stavke dopunskog kapitala sastoje se od:

- instrumenata kapitala, ako su ispunjeni uslovi iz člana 55 i u obimu utvrđenom u članu 56 Odluke;
- računa emisije premije koji se odnose na instrumente iz tačke 1;
- za kreditne institucije koje izračunavaju iznose rizikom ponderisanih izloženosti u skladu sa Dijelom trećim Glava II Odjeljak 2 Odluke (standardizovani pristup), opštih ispravki vrijednosti za kreditni rizik, neumanjenih za poreske efekte, do 1,25% iznosa rizikom ponderisanih izloženosti izračunatih u skladu sa Dijelom trećim Glava II Odjeljak 2 Odluke;
- za kreditne institucije koje izračunavaju iznose rizikom ponderisanih izloženosti u skladu sa Dijelom trećim Glava II Odjeljak 3 Odluke (pristup zasnovan na internim rejtinzima), pozitivnih iznosa, neumanjenih za poreske efekte, koji proizilaze iz obračuna navedenog u čl. 177 i 178 Odluke do 0,6% iznosa rizikom ponderisanih izloženosti izračunatih u skladu sa Dijelom trećim Glava II Odjeljak 3 Odluke.

**Napomene uz pojedinačne finansijske iskaze
31. decembar 2022. godine**

5. UPRAVLJANJE RIZICIMA (Nastavak)

5.6. Upravljanje kapitalom (Nastavak)

Odbitne stavke od stavki dopunskog kapitala su sljedeće:

- direktna, indirektna i sintetička ulaganja kreditne institucije u sopstvene instrumente dopunskog kapitala, uključujući sopstvene instrumente dopunskog kapitala za koje bi kreditna institucija mogla da ima obavezu kupovine na osnovu postojećih ugovornih obaveza;
- direktna, indirektna i sintetička ulaganja u instrumente dopunskog kapitala subjekata finansijskog sektora sa kojima kreditna institucija ima recipročna međusobna ulaganja za koja Centralna banka ocjenjuje da im je cilj da vještački povećaju regulatorni kapital kreditne institucije;
- primjenljivi iznos, određen u skladu sa članom 62 Odluke, direktnih, indirektnih i sintetičkih ulaganja u instrumente dopunskog kapitala subjekata finansijskog sektora ako kreditna institucija u tim subjektima nema značajno ulaganje;
- direktna, indirektna i sintetička ulaganja kreditne institucije u instrumente dopunskog kapitala subjekata finansijskog sektora ako kreditna institucija u tim subjektima ima značajno ulaganje, isključujući pozicije proizašle iz pružanja usluge sprovođenja ponude, odnosno prodaje finansijskih instrumenata uz obavezu otkupa koje drži najviše pet radnih dana;
- iznos stavki koje treba oduzeti od stavki kvalifikovanih obaveza u skladu sa članom 69 Odluke, koji prelazi iznos kvalifikovanih obaveza kreditne institucije.

Zahtjevi za regulatornim kapitalom

Kreditna institucija je dužna da u svakom trenutku ispunjava sljedeće zahtjeve za kapitalom, propisane članom 134 Zakona o kreditnim institucijama:

- koeficijent adekvatnosti redovnog osnovnog kapitala od 4,5%;
- koeficijent adekvatnosti osnovnog kapitala od 6%;
- koeficijent adekvatnosti ukupnog kapitala od 8%.

Kreditna institucija izračunava koeficijente kapitala na sljedeći način:

- koeficijent adekvatnosti redovnog osnovnog kapitala izračunava se kao odnos redovnog osnovnog kapitala kreditne institucije i ukupnog iznosa izloženosti riziku, izražen u procentima;
- koeficijent adekvatnosti osnovnog kapitala izračunava se kao odnos osnovnog kapitala kreditne institucije i ukupnog iznosa izloženosti riziku, izražen u procentima;
- koeficijent adekvatnosti ukupnog kapitala izračunava se kao odnos regulatornog kapitala kreditne institucije i ukupnog iznosa izloženosti riziku, izražen u procentima.

Ukupan iznos izloženosti riziku izračunava se kao zbir sljedećih stavki:

- Iznos rizikom ponderisane izloženosti kreditnom riziku, kreditnom riziku druge ugovorne strane i slobodne isporuke,
- Ukupan iznos izloženosti riziku poravnanja,
- Ukupan iznos izloženosti pozicijskom, deviznom i robnom riziku,
- Ukupan iznos izloženosti operativnom riziku,
- Ukupan iznos izloženosti riziku za prilagođavanje kreditnom vrednovanju (CVA),
- Ukupan iznos izloženosti povezan s velikim izloženostima koje proizlaze iz stavki u knjizi trgovanja,
- Ostali iznosi izloženosti.

Napomene uz pojedinačne finansijske iskaze
31. decembar 2022. godine

5. UPRAVLJANJE RIZICIMA (Nastavak)

5.6. Upravljanje kapitalom (Nastavak)

Regulatorni kapital

	U hiljadama EUR
	31. decembar 2022. godine
<u>REGULATORNI KAPITAL</u>	<u>27.420</u>
OSNOVNI KAPITAL (Tier 1)	19.998
REDOVNI OSNOVNI KAPITAL (CET 1)	19.998
Instrumenti kapitala koji se priznaju kao redovni osnovni kapital	52.428
plaćeni instrumenti kapitala	52.428
napomena: instrumenti kapitala koji se ne priznaju	3.000
Neraspoređena (zadržana) dobit	-31.446
Neraspoređena (zadržana) dobit iz prethodnih godina	-31.446
dobit ili gubitak koji pripadaju vlasnicima matičnog društva (poz 22 iz BU)	62
(-) iznos dobiti ostvarene u toku tekuće godine ili dobiti ostvarene na kraju tekuće godine koji ne zadovoljava uslove za priznavanje	62
Akumulirana ostala sveobuhvatna dobit (ukupni ostali rezultat) - FVOCI	-3.335
Usklađivanja redovnog osnovnog kapitala zbog prudencijalnih filtera	1.931
(-) Ostala nematerijalna imovina	320
(-) Pozitivna razlika između iznosa obračunatih rezervacija za potencijalne gubitke i zbira iznosa ispravke vrijednosti za stavke bilansne aktive i rezervisanja za vanbilansne stavke klasifikovane kao nekvalitetne izloženosti na koje se ne primjenjuje odbitna stavka od redovnog osnovnog kapitala iz člana 18 tačka 13 Odluke o adekvatnosti kapitala kreditnih institucija (nastale prije početka primjene te odluke)	2.344
(-) Iznos prekoračenja limita ulaganja u nepokretnosti i osnovna sredstva, utvrđenog posebnim propisom Centralne banke	0
Prelazna usklađivanja za instrumente redovnog osnovnog kapitala koji se nastavljaju priznavati shodno članu 504 Odluke o adekvatnosti kapitala kreditnih institucija	3.000
Ostali elementi ili odbici od redovnog osnovnog kapitala	84
DODATNI OSNOVNI KAPITAL (AT1)	0
DOPUNSKI KAPITAL (Tier 2)	7.422
Instrumenti kapitala koji se priznaju kao dopunski kapital	7.422

Napomene uz pojedinačne finansijske iskaze
31. decembar 2022. godine

5. UPRAVLJANJE RIZICIMA (Nastavak)

5.6. Upravljanje kapitalom (Nastavak)

Koeficijenti adekvatnosti kapitala Banke

	U hiljadama EUR 31. decembar 2022. godine
STRUKTURA REGULATORNOG KAPITALA	
REGULATORNI KAPITAL	27.420
OSNOVNI KAPITAL (Tier 1)	19.998
REDOVNI OSNOVNI KAPITAL (CET 1)	19.998
DODATNI OSNOVNI KAPITAL (AT1)	0
DOPUNSKI KAPITAL (Tier 2)	7.422
KOEFICIJENTI ADEKVATNOSTI KAPITALA	
Koeficijent redovnog osnovnog kapitala (CET1) - min 4,5%	9,77%
Koeficijent osnovnog kapitala (Tier 1) - min 6%	9,77%
Koeficijent ukupnog kapitala (TCR) - min 8%	13,39%
OSTALI MINIMALNI ZAHTJEVI ZA KAPITALOM	
Min koeficijent ukupnog zahtjeva za kapitalom (OCR)	10,63%
Min ukupni zahtjev za kapitalom (OCR): koji se sastoji od redovnog osnovnog kapitala	7,13%
Min ukupni zahtjev za kapitalom (OCR): koji se sastoji od osnovnog kapitala	8,63%
BAFERI KAPITALA	
bafer za očuvanje kapitala	0,63%
bafer za strukturni sistemski rizik	1,50%
bafer za ostale sistemski važne (OSV) kreditne institucije	2,00%
kombinovani bafer koji se primjenjuje na kreditnu instituciju	2,63%
UTVRĐENI IZNOS REDOVNOG OSNOVNOG KAPITALA NEOPHODAN ZA ODRŽAVANJE BAFERA	
iznos redovnog osnovnog kapitala potreban za održavanje bafera za očuvanje kapitala	1.290
iznos redovnog osnovnog kapitala potreban za održavanje bafera za strukturni sistemski rizik	3.071
iznos redovnog osnovnog kapitala potreban za održavanje bafera za OSV kreditnu instituciju	4.094
iznos redovnog osnovnog kapitala potreban za održavanje kombinovanog bafera kapitala	5.384
IZLOŽENOST RIZIKU PREMA VRSTAMA RIZIKA	
UKUPAN IZNOS IZLOŽENOSTI RIZIKU	204.724
IZNOSI RIZIKOM PONDERISANOJ IZLOŽENOSTI KREDITNOM RIZIKU, KREDITNOM RIZIKU DRUGE UGOVORNE STRANE I SLOBODNE ISPORUKE	183.992
UKUPAN IZNOS IZLOŽENOSTI RIZIKU PORAVNANJA	0
UKUPAN IZNOS IZLOŽENOSTI POZICIJSKOM, DEVIZNOM I ROBNOM RIZIKU	0
UKUPAN IZNOS IZLOŽENOSTI OPERATIVNOM RIZIKU	20.648
UKUPAN IZNOS IZLOŽENOSTI RIZIKU ZA PRILAGOĐAVANJE KREDITNOM VREDNOVANJU (CVA)	0
UKUPAN IZNOS IZLOŽENOSTI POVEZAN S VELIKIM IZLOŽENOSTIMA KOJE PROIZLAZE IZ STAVKI U KNJIZI TRGOVANJA	0
OSTALI IZNOSI IZLOŽENOSTI	84

Napomene uz pojedinačne finansijske iskaze
31. decembar 2022. godine

6. PRIHODI I RASHODI KAMATA

a) Prihodi od kamata i slični prihodi

	U hiljadama eura	
	Godina koja se završava 31.	
	decembra	
	<u>2022.</u>	<u>2021.</u>
Kreditni:		
- Vlada CG i jedinice lokalne samouprave	67	183
- privredna društva u privatnom vlasništvu	3.530	3.990
- privredna društva u privatnom vlasništvu	272	179
- ostale finansijske institucije	170	189
- preduzetnici	11	31
- fizička lice	5.443	5.726
	<u>9.493</u>	<u>10.298</u>
Investicione HOV	615	798
Pravna lice -kartice	30	31
Fizička lice -kartice	51	59
Minusi na tekućim računima	446	394
	<u>527</u>	<u>484</u>
Prihodi od kamata	10.635	11.580
Korekcija prihoda za stage 3 IFRS 9		
- privredna društva u privatnom vlasništvu	-739	-587
- fizička lice	-518	-550
	<u>-1.257</u>	<u>-1.137</u>
Prihodi od kamata i slični prihodi	9.378	10.443
Prihodi na obezvrjeđena potraživanja-stage 3	148	238
	<u>9.526</u>	<u>10.681</u>

Napomene uz pojedinačne finansijske iskaze
31. decembar 2022. godine

6. PRIHODI I RASHODI KAMATA (Nastavak)

b) Rashodi kamata i slični prihodi

	U hiljadama eura	
	Godina koja se završava 31.	
	decembra	
	<u>2021.</u>	<u>2020.</u>
Depoziti:		
- ostalih depozitnih institucija, finansijskih institucija i privrednih društva koja se bave finansijskom djelatnošću	-	2
- Vlade Crne Gore, drugih korisnika sredstava iz Budžeta Crne Gore i regulatornih agencija	132	84
- Jedinica lokalne samouprave	1	1
- privrednih društva u privatnom vlasništvu	157	189
- privrednih društva u državnom vlasništvu	164	295
- fizičkih lica	1.545	1.828
- ostalih	59	30
	<u>2.058</u>	<u>2.429</u>
Rashodi kamata po osnovu lizinga	<u>300</u>	<u>281</u>
Naknade za kredite		
Obaveze po kreditima i ostalim pozajmicama		-
- Banke	9	12
- Vlada Crne Gore drugi korisnici sredstava iz Budžeta Crne Gore i regulatorne agencije		
	<u>454</u>	<u>454</u>
Subordinisani dugovi i hibridni instrumenti		
	<u>2.821</u>	<u>3.176</u>

Napomene uz pojedinačne finansijske iskaze
31. decembar 2022. godine

7. TROŠKOVI OBEZVRJEĐENJA I REZERVISANJA

a) Neto prihodi/rashodi po osnovu obezvrjedjenja finansijskih instrumenata koji se ne vrednuju po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha

	U hiljadama eura	
	Godina koja se završava 31. decembra	
	<u>2022.</u>	<u>2021.</u>
Neto prihodi/rashodi po osnovu obezvrjedjenja finansijskih instrumenata koji se ne vrednuju po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha	<u>(824)</u>	<u>(10.952)</u>
	<u>(824)</u>	<u>(10.952)</u>

b) Troškovi rezervisanja

	U hiljadama eura	
	Godina koja se završava 31. decembra	
	<u>2020.</u>	<u>2021.</u>
Rezervisanja po osnovu sudskih postupaka	<u>-</u>	<u>136</u>
Rezervisanja operativni rizik	<u>-</u>	<u>-</u>
	<u>-</u>	<u>136</u>

Napomene uz pojedinačne finansijske iskaze
31. decembar 2022. godine

7. TROŠKOVI OBEZVRJEĐENJA I REZERVISANJA (Nastavak)

	Kredit i ostala potraživanja od banaka i klijenata	Gotovina i depoziti kod banaka	Ostala finansijska potraživanja	Instrumenti koji nijesu akcije	Investicije u zavisna društva	HOV kroz ostali ukupni rezultat	Sredstva stečena po osnovu naplate potraživanja	Rezervisanja za vanbilansne izloženosti	Ukupno
Stanje na dan									
31. decembra 2021. godine	18.136	7	2.490	4	20	1.897	1.580	45	24.179
Ispravke vrijednosti i rezervisanja u toku godine	777			(1)			35	13	824
Ostale promjene- obezvređenje kamate stage 3	1.109								1.109
Knjigovodstveni otpis Smanjenje/povećanje fer vrijednosti	(466)					2.283	(10)		(466) 2.273
Stanje na dan									
31. decembra 2022. godine	19.556	7	2.490	3	20	4.180	1.605	58	27.919

PRVA BANKA CRNE GORE AD, PODGORICA – OSNOVANA 1901. GODINE

Napomene uz pojedinačne finansijske iskaze
31. decembar 2022. godine

8. PRIHODI I RASHODI OD NAKNADA

a) Prihodi od naknada i provizija

	U hiljadama eura	
	Godina koja se završava 31. decembra	
	2022.	2021.
Naknade po vanbilansnim poslovima	669	666
Naknade za usluge platnog prometa	1.301	1.315
Naknade - devizni poslovi	1.065	991
Naknade po poslovima sa kreditnim karticama	168	235
Naknade - Master i Visa	741	510
Naknade - elektronsko bankarstvo	162	155
Naknade - bankomati	468	419
Vodjenje računa	695	671
Druge usluge	410	384
Ostalo	4	2
	5.683	5.348

b) Rashodi naknada i provizija

	U hiljadama eura	
	Godina koja se završava 31. decembra	
	2022.	2021.
Naknade za usluge platnog prometa - Centralna banka	321	302
Naknada na prekonoćna salda na transakcionom računu	38	61
Naknade za usluge međunarodnog platnog prometa	181	179
Naknade po osnovu premija I provizija	1.670	1.628
Naknade i provizije-First Data	207	204
Pretplate-elektronsko bankarstvo-PP	255	233
Naknade, provizije I fakture - master i visa kartica	845	681
Ostale naknade i provizije	206	116
	3.723	3.404

Napomene uz pojedinačne finansijske iskaze
31. decembar 2022. godine

9. TROŠKOVI ZAPOSLENIH

	U hiljadama eura	
	Godina koja se završava 31.decembra	
	2022.	2021.
Troškovi neto zarada i naknada za bolovanja	2.349	1.954
Porezi i doprinosi na zarade na teret zaposlenih	647	1.001
Doprinosi i prirezi na zarade na teret poslodavca	252	327
Troškovi prevoza radnika	49	47
Troškovi naknade -godišnji odmor	13	4
Troškovi rezervisanja za otpremnine i jubilarne nagrade	4	3
Pomoć zaposlenima	8	18
Troškovi razonode	1	4
Troškovi putovanja i dnevnice - putni troškovi	5	1
Troškovi putovanja i dnevnice - upotreba sopstvenog vozila	3	-
Naknade članovima Upravnog odbora	107	51
Naknade Odbora za reviziju	27	23
Ugovor o djelu	120	135
Ostali troškovi zaposlenih	6	0
Troškovi stanarina	9	8
Troškovi osiguranja zaposlenih	5	6
Troškovi obuka zaposlenih	1	3
	3.606	3.585

Napomene uz pojedinačne finansijske iskaze
31. decembar 2022. godine

10. OPŠTI I ADMINISTRATIVNI TROŠKOVI

	U hiljadama eura	
	Godina koja se završava 31. decembra	
	<u>2022.</u>	<u>2021.</u>
Troškovi poslovnog prostora i fiksne aktive		
Troškovi zakupa:		
- poslovnog prostora	660	1.321
- bankomata	26	31
Troškovi poreza na zakup	105	76
Korišćenje gradskog građevinskog zemljišta	13	8
Troškovi popravke i održavanja osnovnih sredstava	354	366
Troškovi održavanja licenci	7	4
Troškovi adaptacije i uredjenja poslovnog prostora	4	7
Troškovi poslovnog prostora inventar	0	-
Troškovi čišćenja poslovnog prostora	145	142
Troškovi obezbjedjenja	518	500
Troškovi osiguranja imovine	77	84
Troškovi električne energije	146	143
Troškovi grejanja	28	40
Troškovi vode	6	9
Troškovi poreza na imovinu	166	250
Troškovi poslovnog prostora i opreme	<u>2.255</u>	<u>2.981</u>
Troškovi kontrola CBCG	258	239
Troškovi članarina udruženjima	40	34
Troškovi intelektualnih, konsultantskih i usluga procjenitelja	418	373
Troškovi advokatskih usluga	48	133
Sudski troškovi	120	131
Troškovi transporta novca	162	135
Ostali troškovi	9	8
Profesionalne provizije i troškovi	<u>1.052</u>	<u>1.053</u>
Troškovi telefona	70	77
TR komunikacione mreže-SWIFT i T-COM	83	96
TR -poštarina	18	21
Usluge telekomunikacija i poštarina	<u>171</u>	<u>194</u>
Troškovi reklame i marketing	47	75
Sponzorstvo	7	2
Potrošni i kancelarijski materijal	232	170
Troškovi goriva	35	16
TR -komunalne usluge	23	30
Ostali troškovi	7	17
Ostali razni troškovi	104	100
Ostali i Razni troškovi	<u>455</u>	<u>410</u>
	<u>3.933</u>	<u>4.638</u>

PRVA BANKA CRNE GORE AD, PODGORICA – OSNOVANA 1901. GODINE

Napomene uz pojedinačne finansijske iskaze
31. decembar 2022. godine

11. OSTALI RASHODI

	U hiljadama eura za period koji se završava 31. decembra	
	2022.	2021.
Rashodi-po osnovu direktnog otpisa potraživanja-p.l.		2
Rashodi-po osnovu direktnog otpisa potraživanja-f.l.	12	5
Porez na dodatu vrijednost i ostali troškovi poreza	116	76
Takse (takse za nekretnine, takse za turističke organizacije, razne takse)	3	5
Vanredni i vanposlovni rashodi	249	485
	380	573

12. OSTALI PRIHODI

	U hiljadama eura za period koji se završava 31. decembra	
	2022.	2021.
Prihodi od izdavanja poslovnog prostora	88	99
Ostali prihodi poslovanja	3	1
Prihodi od naplaćenih potraživanja - interna evidencija	290	256
Prihodi od naplaćenih otpisanih potraživanja:		
- Naplaćena suspendovana kamata	18	33
- PR vanredni-naplaceni sudski troškovi	11	9
	29	42
Ostali neposlovni prihodi	36	32
Ostali vanredni prihodi	53	41
	499	471

13. POREZ NA PRIHOD

a) Komponente poreza na prihod

	U hiljadama eura Godina koja se završava 31. decembra	
	2022.	2021.
Odloženi poreski prihod/ rashod	(55)	6
Porez na kapitalni dobitak	(85)	(555)
	(140)	(549)

Napomene uz pojedinačne finansijske iskaze
31. decembar 2022. godine

13. POREZ NA PRIHOD (Nastavak)

b) Usaglašavanje iznosa poreza na dobit u bilansu uspjeha i rezultata prije oporezivanja

	U hiljadama EUR	
	2022.	2021.
Rezultat u bilansu uspjeha prije oporezivanja	202	(3.904)
Troškovi amortizacije u bilansu uspjeha	1.375	717
Troškovi amortizacije za poreske svrhe	(1.602)	(898)
Ostalo	(440)	(1.995)
Ukupno	(324)	(8.247)
Kapitalni dobiti	739	6.157
Dobitak u poreskom bilansu	(324)	(8.247)
Iskorišćeni poreski gubici do visine oporezive dobiti		
Ukupni kapitalni dobiti tekuće godine	739	6.157
Umanjenje poreske osnovice	(2)	(1)
Umanjena poreska osnovica	737	6.156
Iznos poreza za dobit/kapitalne dobitke	85	555
Ukupan trošak poreza na dobit	85	555
Efektivna poreska stopa	42,02%	-14,22%

Poreska stopa u skladu sa Zakonom o porezu na dobit pravnih lica u Crnoj Gori za 2022. godinu iznosi 9% za oporezivu dobit do EUR 100 hiljada, 12% za oporezivu dobit od EUR 100 hiljada do EUR 1.500 hiljada i 15 % za oporezivu dobit koja prelazi EUR 1.500 hiljada. Porez za 2021. godinu iznosio je 9%.

c) Komponente odloženih poreskih sredstava i obaveza

	U hiljadama eura	
	Godina koja se završava 31. decembra	
	2022.	2021.
Odložena poreska sredstva-obračun amortizacije	78	197
Odložena poreska sredstva-HOV po FVOCI	330	138
Neto poresko sredstvo/obaveza	408	335

Odložena poreska sredstva odnose se na privremenu razliku između knjigovodstvene i poreske osnovice za nekretnine i opremu i na gubitke u fer vrijednosti hartija od vrijednosti koje se vrednuju po FVOCI.

PRVA BANKA CRNE GORE AD, PODGORICA – OSNOVANA 1901. GODINE

Napomene uz pojedinačne finansijske iskaze
31. decembar 2022. godine

14. NOVČANA SREDSTVA I RAČUNI DEPOZITA KOD CENTRALNIH BANAKA

	<u>2022.</u>	<u>2021.</u>
Gotovina u blagajni:		
- u EUR	15.929	16.281
- u stranoj valuti	6.310	3.917
Privremeni račun –naplata karica	<u>2</u>	<u>-</u>
	22.241	20.198
Obaveza rezerva kod Centralne banke Crne Gore	14.043	13.242
Potraživanja po osnovu fakturisane kamate	9	
Žiro račun	52.060	25.152
Ispravka vrijednosti depozita kod centralnih banaka	<u>(7)</u>	<u>(7)</u>
	66.105	38.387
	88.346	58.585

Obavezna rezerva Banke sa stanjem na dan 31. decembra 2022. godine predstavlja minimum izdvojenih sredstava u skladu sa regulativom Centralne banke Crne Gore na koju se odnosi „Odluka o obaveznoj rezervi kreditnih institucija kod Centralne banke Crne Gore („Sl. list Crne Gore“ br. 19/22). U skladu sa navedenim kreditne institucije obračunavaju obaveznu rezervu na depozite po viđenju i oročene depozite, osim depozita centralnih banaka.

Obaveznu rezervu kreditne institucije obračunavaju primjenom stope od:

- 5,5% - na dio osnovice koju čine depoziti po viđenju i depoziti ugovoreni sa ročnošću do 365 dana, odnosno do 366 dana;
- 4,5% - na dio osnovice koju čine depoziti ugovoreni sa ročnošću preko 365 dana, odnosno preko 366 dana.

Na depozite ugovorene sa ročnošću preko 365 dana, odnosno preko 366 dana, koji imaju klauzulu o mogućnosti razročenja tih depozita u roku kraćem od 365 dana, odnosno u roku kraćem od 366 dana, primjenjuje se stopa od 5,5%.

Banka u toku 2022. godine nije koristila obaveznu rezervu za održavanje likvidnosti.

Gotovina i gotovinski ekvivalenti na kraju perioda (za potrebe sastavljanja Iskaza o tokovima gotovine)

	<u>2022.</u>	<u>2021.</u>
Gotovina u blagajnama	18.944	17.384
Gotovina u bankomatima	3.295	2.814
Račun naplate kartica	2	
Žiro račun	52.060	25.151
Obavezna rezerva kod CBCG	<u>14.043</u>	<u>13.242</u>
Gotovina i gotovinski ekvivalenti na kraju perioda	88.344	58.591

Napomene uz pojedinačne finansijske iskaze
31. decembar 2022. godine

15. FINANSIJSKA SREDSTVA PO AMORTIZOVANOJ VRIJEDNOSTI

15.1. Krediti i potraživanja od banaka

	U hiljadama eura	
	Godina koja se završava 31. decembra 2022.	2021.
Korespodentni računi kod:		
- inostranih banaka	5.064	3.981
Žiro račun i računi kod drugih banaka	5.064	3.981
Oročeni depoziti kod:		
- domaćih banaka	41	99
Oročeni depoziti kod drugih banaka	41	99
Ispravka vrijednosti	(7)	(1)
	5.098	4.079

15.2. Krediti i potraživanja od klijenata

	2022.	2021.
Dospjeli krediti:	10.548	10.614
Kratkoročni krediti:	55.376	53.250
Dugoročni krediti:	95.802	102.843
Kreditne kartice	1.991	2.514
Bruto krediti:	163.717	169.221
Minus: Ispravka vrijednosti		
Kreditni PL	(4.654)	(4.659)
Kreditni FL	(5.779)	(5.445)
Kreditni FL ostale finansijske instrumente MFI	(3)	(4)
Kreditni Vlada CG	(21)	(22)
	(10.457)	(10.130)
Neto krediti:	153.260	159.091
Potraživanja banke po neizmirenim akceptima, garancijama i mjenicama	242	242
Ispravka vrijednosti	(68)	(60)
Neto potraživanja banke po neizmirenim akceptima, garancijama i mjenicama	174	182
Otkup potraživanja (faktoring)	14.108	14.766
Potraživanja za kamate:	8.773	8.590
Ispravka kamate PL	(2.084)	(1.524)
Ispravka kamate FL	(2.298)	(1.779)
Neto potraživanja za kamate	4.391	5.287
Ispravka faktoring i forfeting	(4.635)	(4.636)
Ispravka ostala aktiva	(6)	(6)
	(5.641)	(4.642)
Vremenska razgraničenja: krediti	(613)	229
Kreditni i potraživanja od klijenata	166.679	174.913

Napomene uz pojedinačne finansijske iskaze
31. decembar 2022. godine

15. FINANSIJSKA SREDSTVA PO AMORTIZOVANOJ VRIJEDNOSTI (Nastavak)

15.2. Krediti i potraživanja od clijenata (Nastavak)

Transferi bruto izloženosti i ispravke po nivoima su prikazani u sljedećim tabelama:

	u hiljadama EUR			
	<u>S1</u>	<u>S2</u>	<u>S3</u>	<u>Ukupno</u>
1.1.2022.	127.317	17.695	48.037	193.049
Nova potraživanja	33.741	3.563	238	37.543
Smanjenje/otplata potraživanja	(36.782)	(3.468)	(3.280)	(43.530)
Prelazak u S1	-	(421)	(792)	(1.212)
Prelazak u S2	(5.242)		(216)	(5.457)
Prelazak u S3	(342)	(1.789)	-	(2.131)
Prelazak iz drugih nivoa	1.212	5.457	2.131	8.800
Druge promjene	(834)	-	-	(834)
31.12.2022	119.071	21.037	46.119	186.228
Tranzicija ispravke za kredite i potraživanja				
	u hiljadama EUR			
	<u>S1</u>	<u>S2</u>	<u>S3</u>	<u>Ukupno</u>
1.1.2022.	449	151	17.536	18.135
Nova potraživanja	188	38	10	236
Smanjenje/otplata potraživanja	(90)	(17)	(816)	(922)
Prelazak u S1	-	(2)	(7)	(9)
Prelazak u S2	(69)	-	(1)	(71)
Prelazak u S3	(166)	(146)	-	(313)
Prelazak iz drugih nivoa	9	71	313	393
Druge promjene	177	108	1.814	2.100
31.12.2022	498	202	18.848	19.549

U toku 2022. godine odobreni realizovani krediti pravnim i fizičkim licima ne uključujući overdraft kredite su iznosili EUR 37.58 miliona. Na dan 31. decembar 2022. godine Banka je imala EUR 9.222 hiljada restrukturiranih kredita (bruto kredita sa pripadajućim kamata i naknadama) sa ostalim izmijenjenim uslovima kojima se olakšava finansijska pozicija dužnika, EUR 7.524 hiljada restrukturiranih kredita kod kojih je izvršena zamjena postojećeg ili postojećih kredita novim kreditom, EUR 18.915 hiljada restrukturiranih kredita i ostalih potraživanja sa produženjem roka otplate za glavnice ili kamatu, EUR 1.732 hiljada restrukturiranih kredita kojima je izvršeno kapitalizovanje kamate po kreditu i EUR 562 hiljada kredita kojima je smanjena kamatna stopa na odobren kredit.

Kratkoročni krediti privrednim društvima su najvećim dijelom odobravani za obrtna sredstva sa rokom od 6 do 12 mjeseci dok su dugoročni krediti najčešće odobravani na period 1 do 5 godina i uglavnom se odnose na privredna društva iz oblasti trgovine, građevinarstva i prerađivačke industrije.

Napomene uz pojedinačne finansijske iskaze
31. decembar 2022. godine

15. FINANSIJSKA SREDSTVA PO AMORTIZOVANOJ VRIJEDNOSTI (Nastavak)

15.2. Krediti i potraživanja od klijenata (Nastavak)

Kratkoročni krediti privrednim društvima su najčešće odobravani uz kamatnu stopu od 3,99% do 8,99% na godišnjem nivou s izuzetkom overdraft kredita koji su uglavnom odobravani sa kamatnom stopom u rasponu 3,00% do 9,99%. Kamatna stopa za dugoročne kredite kretala se u rasponu od 3,00% do 9,99%. Krediti stanovništvu su najvećim dijelom odobravani za refinansiranje obaveza prema Banci i drugim finansijskim institucijama i kao gotovinski nenamjenski krediti sa godišnjom kamatnom stopom u rasponu od 4,10% do 11,00 % na godišnjem nivou. Krediti stanovništvu (charge i revolving kreditne kartice) odobravani su sa godišnjom kamatnom stopom u rasponu od 14% do 16%. Banka je u toku 2022. godine u manjem iznosu odobravala dugoročne kredite stanovništvu koji obuhvataju kredite za stambenu izgradnju, adaptaciju stambenog i poslovnog prostora i ostale namjene koji su uglavnom odobravani sa kamatnom stopom 4,20% do 5,20%.

U toku 2022. godine Banka je u značajnoj mjeri odobravala penzionerske kredite sa kamatnom stopom od 9,99%.

Otkup potraživanja (faktoring)

	U hiljadama eura	
	Godina koja se završava 31. decembra	
	2022.	2021.
Lunez One SRO, Republika Češka	4.091	4.171
Zurekon SRO, Republika Češka	5.681	5.682
SFV Czech	4.336	4.336
Apart shine	-	577
Bruto potraživanje	14.108	14.766
Ispravka vrijednosti	(4.635)	(4.636)
Neto potraživanje	9.473	10.130

Banka je na dan 01. oktobra 2012. godine sa Hemstead Invest Limited Kipar zaključila Ugovor o djelimičnom poravnanju kojim je regulisano djelimično poravnanje obaveza koje su bile predmet Ugovora o prodaji potraživanja zaključenih u prethodnom periodu, preuzimanje preostalog dijela portfolia raskidanje prethodno zaključenih Ugovora o prodaji potraživanja između Banke i Hemstead Invest Limited Kipar u 2010. i 2011. godini.

Dalje, Banka je na dan 03. oktobra 2012. godine sa Hemstead Invest Limited Kipar zaključila Ugovor o prodaji potraživanja koja uključuju dio portfolia potraživanja preuzetih od Hemstead Invest Limited Kipar u kome definisana prodajna vrijednost iznosi EUR 13.470 hiljada što je jednako neto knjigovodstvenoj vrijednosti potraživanja u knjigama Banke na dan 31. oktobra 2012. godine.

Napomene uz pojedinačne finansijske iskaze
31. decembar 2022. godine

15. FINANSIJSKA SREDSTVA PO AMORTIZOVANOJ VRIJEDNOSTI (Nastavak)

15.2. Krediti i potraživanja od klijenata (Nastavak)

Banka je informisana da je Hemstead Invest Limited Kipar u 2013. godini ustupio Zurekon s.r.o. Prag Republika Češka potraživanja koja su predmet gore pomenutog Ugovora o prodaji potraživanja zaključenog između Banke i Hemstead Invest Limited Kipar u oktobru 2012. godine.

Banka je na dan 15. novembra 2012. godine sa Lunez One SRO Češka Republika – odnosno SPV-jem renomiranog investicionog fonda Slavia Capital Group Bratislava zaključila Ugovor o prodaji potraživanja. Prodajna vrijednost ovih potraživanja iznosi EUR 7.778 hiljada što je jednako neto knjigovodstvenoj vrijednosti potraživanja u knjigama Banke na dan 31. oktobra 2012. godine.

Banka je u 2016. godini zaključila Ugovor o ustupanju kreditnih potraživanja uz naknadu između: "Zurekon SRO" (ustupilac) i "RAHIKA UNO SRO" (prijemnik). "Zurekon SRO" (ustupilac) i "SFV Czech SRO" (prijemnik) i - "Lunez One SRO" (ustupilac) i "RAHIKA UNO SRO" (prijemnik).

U 2017. godini Banka je sklopila Ugovor o otkupu potraživanja sa Opštinom Bijelo Polje. Opština Bijelo Polje ustupila je Banci buduće potraživanje prema Upravi za imovinu Crne Gore po osnovu raspodjele sredstava Egalizacionog fonda u iznosu od EUR 2.512 hiljada sa pripadajućom kamatom po stopi od 4.25 %.

U 2019. godini Banka je sklopila Ugovor o ustupanju kreditnih potraživanja sa Apart shine (prijemnik), kojim je prenijela sva potraživanja prema SAB Gradnji DOO, na prijemnika za otkupnu cijenu u iznosu od EUR 592 hiljada.

Banka je u 2021. godini zaključila Anexe Ugovora o ustupanju kreditnih potraživanja uz naknadu sa: "Zurekon SRO", "RAHIKA UNO SRO", "SFV Czech SRO" i "Lunez One SRO".

Prema ugovoru otplata potraživanja je na period od pet godina, počev od 25.07.2020. godine, na način da se uplate vrše u jednakim godišnjim glavnim ratama koje dospijevaju:

- 20.12.2021. godine,
- 20.12.2022. godine,
- 20.12.2023. godine,
- 20.12.2024. godine,
- 25.07.2025. godine.

Banka ima isključivo pravo reotkupa potraživanja od prijemnika (faktoring kuća) prema svim dužnicima.

Banka je tokom 2021. godine otpisala potraživanja prema Rahika Uno Sro u cjelokupnom iznosu potraživanja.

Napomene uz pojedinačne finansijske iskaze
31. decembar 2022. godine

15. FINANSIJSKA SREDSTVA PO AMORTIZOVANOJ VRIJEDNOSTI (Nastavak)

15.3. Ostala finansijska sredstva po amorizovanoj vrijednosti

	U hiljadama eura	
	Godina koja se završava 31. decembra 2022.	2021.
Finansijska potraživanja privredna društva	3.032	3.032
Finansijska potraživanja potpisani notarski zapisi	13.614	13.720
Finansijska potraživanja -kolateral Master Card	941	885
Finansijska potraživanja -kolateral VisaCard	230	230
Finansijska potraživanja –Opština Budva	385	423
Ostalo	90	61
Ispravka vrijednosti	(2.490)	(2.490)
	15.802	15.861

	U hiljadama eura	
	Godina koja se završava 31. decembra 2022.	2021.
Neto dobitak/gubitak po osnovu prestanka priznavanja ostale imovine	739	6.128
	739	6.128

Banka je u toku 2022. godine ostvarila kapitalni dobitak u iznosu od EUR 739 hiljada, koji je ostvaren prilikom sledećih transakcija:

- U skladu sa potpisanim notarskim zapisom , UZZ 109-23, za prodaju stečene imovine u iznosu od EUR 1.352 evidentirano je potraživanje na poziciji finansijska potraživanja u iznosu od EUR 1.893 hiljada do izmirenja ukupne prodajne cijene, a najkasnije do datuma dospelja definisanih u navedenim notarskom zapisu. U skladu sa navedenim UZZ-om Banka je ostvarila kapitalni dobitak po osnovu prestanka priznavanja ostale imovine u iznosu od EUR 541 hiljadu.
- Kapitalni dobitak u iznosu od EUR 195 hiljada odnosi se na prodaju stečene imovine knjigovodstvene vrijednosti u iznosu od EUR 2.066 hiljada, po prodajnoj cijeni u iznosu od EUR 2.261 hiljadu , a sve u skladu sa Ugovorima o prodaji (Napomena 21)
- Preostali kapitalni dobitak u iznosu od EUR 3 hiljade , odnosi se na prodaju zgrade u energetici koja je bila u svojini Banke, u obimu prava ½, u skladu sa UZZ 432-22.

PRVA BANKA CRNE GORE AD, PODGORICA – OSNOVANA 1901. GODINE

Napomene uz pojedinačne finansijske iskaze
31. decembar 2022. godine

16. FINANSIJSKA SREDSTVA PO FER VRIJEDNOSTI KROZ OSTALI UKUPNI REZULTAT

16.1. Hartije od vrijednosti

Hartije od vrijednosti su klasifikovane u kategoriju finansijskih instrumenata vrjednovanih po fer vrijednosti kroz ostali ukupni rezultat u skladu sa MSFI 9.

	<u>2022.</u>	<u>2021.</u>
-Euroobveznice	21.450	16.450
-neamortizovani diskont	(1.407)	(366)
-kamata	67	46
Svođenje na tržišnu vrijednost	<u>(3.649)</u>	<u>(1.366)</u>
	<u>16.461</u>	<u>14.764</u>
TP Izbor u stečaju AD Bar	75	75
Solana "Bajo Sekulić" AD Ulcinj	37	37
Jugopetrol AD Podgorica	7	7
Kombinat aluminijuma u stečaju. AD Podgorica	0	0
Otrantkomerc	30	30
Lovćen osiguranje AD Podgorica	236	236
Swiss osiguranje AD Podgorica	-	-
Montenegro berza AD Podgorica	41	41
CG broker-diler AD Podgorica	36	36
Zatvoreni investicioni fond "HLT fond" AD Podgorica	56	56
Zatvoreni investicioni fond "Eurofond" Podgorica	155	155
Zatvoreni investicioni fond "Atlas mont" AD Podgorica	27	27
Ukupno po kupovini	<u>700</u>	<u>700</u>
Svođenje na tržišnu vrijednost	<u>(531)</u>	<u>(531)</u>
Ukupna fer vrijednost	<u>169</u>	<u>169</u>
	<u>16.630</u>	<u>14.933</u>

17. FINANSIJSKA SREDSTVA KOJA SE DRŽE RADI TRGOVANJA

	U hiljadama eura	
	Godina koja se završava 31. decembra	
	<u>2022.</u>	<u>2021.</u>
Otvoreni investicioni fond HLT	3	2
Otvoreni investicioni fond Atlasmont	12	12
Otvoreni investicioni fond Moneta	7	7
	<u>21</u>	<u>21</u>
Svođenje na tržišnu vrijednost	<u>(3)</u>	<u>(4)</u>
Ukupna fer vrijednost	<u>18</u>	<u>17</u>

Napomene uz pojedinačne finansijske iskaze
31. decembar 2022. godine

**18. INVESTICIJE U PRIDRUŽENA DRUŠTVA ZAVISNA DRUŠTVA I ZAJEDNIČKE
PODUHVATE PO METODI KAPITALA**

	U hiljadama eura	
	Godina koja se završava 31. decembra	
	<u>2022.</u>	<u>2021.</u>
- First Assets Management Podgorica	2.531	2.389
- Montenegro investments credit DOO Podgorica	903	903
- First Real Estate Management -1 Podgorica	3.901	2.291
- First Real Estate Management -2 Podgorica	4.208	2.341
	<u>11.543</u>	<u>7.924</u>
- Svođenje na fer vrijednost	<u>(20)</u>	<u>(20)</u>
	<u>11.523</u>	<u>7.904</u>

Na dan 31. decembra 2021. godine učešće Banke u Montenegro investment credit DOO Podgorica iznosi EUR 903 hiljada. Ugovorom o prijenosu osnivačkog udjela zaključenog 29. juna 2007. godine sa Montenegro Investment holding DOO, Podgorica, prenosi se cjelokupan osnivački ulog Montenegro Investment holding d.o.o. Podgorica odnosno 99,83% kapitala na Banku. Na osnovu Odluke Odbora Direktora Banke broj 04/2032.11 od 28. marta 2012. godine Banka je kupila udio od 0,17% od drugog osnivača MFI Montenegro Investments Credit DOO Podgorica i time postala 100% vlasnik kapitala pomenutog Društva.

Na bazi Odluke Odbora Direktora Banke od 04. avgusta 2011. godine Banka je osnovala društvo sa ograničenom odgovornošću First Assets Management Podgorica ("FAM d.o.o. Podgorica") na neodređeno vrijeme kao jednočlano društvo čija je osnovna djelatnost kupovina i prodaja vlastitih nekretnina uplatom osnivačkog uloga u iznosu od EUR 100 hiljada u novcu. Privredni sud u Podgorici – Centralni registar je izdao Rješenje o osnivanju FAM d.o.o. Podgorica dana 12. avgusta 2011. godine. Na osnovu Odluke Odbora Direktora Banke od 31. decembra 2012. godine Banka je povećala ulog u Društvo unošenjem nenovčanog uloga koji se odnosi na nepokretnosti prenijete sa stečene aktive u iznosu od EUR 2.248 hiljada. Do kraja 2021. godine osnivački ulog je povećan za dodatnih EUR 41 hiljadu u novcu. Na dan 31. decembra 2021. godine Banka u kapitalu FAM d.o.o. Podgorica učestvuje sa 100%.

Tokom 2017. godine Banka je osnovala društva sa ograničenom odgovornošću „First Real Estate Management 1“ Podgorica i „First Real Estate Management 2“ Podgorica na neodređeno vrijeme kao jednočlana društva čija je osnovna djelatnost kupovina i prodaja vlastitih nekretnina unošenjem nenovčanih uloga. Banka je procijenila nepokretnosti koje je stekla naplatom potraživanja i unijela ih kao nenovčani ulog u iznosima od EUR 2.290.600,08 („First Real Estate Management 1“) i 2.340.586,56 („First Real Estate Management 2“). Privredni sud u Podgorici – Centralni registar je izdao Rješenja o osnivanju „First Real Estate Management 1“ Podgorica dana 19. septembra 2017. godine i „First Real Estate Management 2“ Podgorica dana 21.09.2017. godine.

Banka je u 2022. potpisala UZZ 1218/2022 i UZZ 681/2022 sa predmetom prenosa prava svojine stečenih nepokretnosti kao povećanje nenovčanog udjela u društvo „First Reaal Estata Management 1“ iznos od EUR 1.610 hiljada i iznos od EUR 1.867 u društvo „First Reaal Estata Management 2“. Rješenjem CRPS broj 5-0804401/002 od 27.02.2023. godine registrovano je povećanje osnivačkog uloga za društvo „First Reaal Estata Management 1“ . Rješenjem CRPS broj 5-0804750/003 od 27.02.2023. godine registrovano je povećanje osnivačkog uloga za društvo „First Reaal Estata Management 2“.

PRVA BANKA CRNE GORE AD, PODGORICA – OSNOVANA 1901. GODINE

Napomene uz pojedinačne finansijske iskaze
31. decembar 2022. godine

19. NEKRETNINE, POSTROJENJA I OPREMA

	U hiljadama eura				
	Imovina sa pravom korišćenja (lizing)	Zemljište	Građevinski objekti	Oprema i ostala osnovna sredstva	Ukupno
Nabavna vrijednost					
Stanje na dan 1. januara 2021. godine	627	148	1.454	9.075	11.304
Nove nabavke tokom godine	210	-	-	192	402
Otuđenja i rashodovanja	-	-	-	(14)	(14)
Stanje na dan 31. decembra 2021. godine	837	148	1.454	9.253	11.692
Stanje na početku godine					
Stanje na dan 1. januara 2022. godine	837	148	1.454	9.253	11.692
Nove nabavke tokom godine	1.482	-	-	183	1.665
Otuđenja i rashodovanja	-	-	(45)	-	(45)
Stanje na dan 31. decembra 2022. godine	2.319	148	1.409	9.436	13.312
Ispravka vrijednosti					
Stanje na dan 1. januara 2021. godine	138	-	969	8.445	9.552
Amortizacija	201	-	29	248	478
Ostalo	-	-	-	(14)	(14)
Stanje na dan 31. decembra 2021. godine	339	-	998	8.679	10.016
Stanje na početku godine	339	-	998	8.679	10.016
Amortizacija	842	-	28	228	1.098
Otuđenja i rashodovanja	-	-	(1)	-	0
Stanje na dan 31. decembra 2022. godine	1.181	-	1.025	8.907	11.114
Neotpisana vrijednost na dan:					
- 31. decembra 2022. godine	1.138	148	384	529	2.198
- 31. decembra 2021. godine	498	148	456	574	1.676

Na dan 31. decembra 2022. godine Banka ima vlasništvo nad svim nekretninama, postrojenjima i opremi i ne postoje restrikcije niti bilo kakva opterećenja u korišćenju.

Napomene uz pojedinačne finansijske iskaze
31. decembar 2022. godine

20. NEMATERIJALNA SREDSTVA

Promjene na nematerijalnim sredstvima u toku 2022. godine prikazane su u sljedećoj tabeli:

	U hiljadama eura Softveri i licence
Nabavna vrijednost	
Stanje na dan 1. januara 2021. godine	1.902
Povećanja	225
Stanje na dan 31. decembra 2021. godine	2.127
Stanje na početku godine	2.127
Povećanja	252
Stanje na dan 31. decembra 2022. godine	2.379
Ispravka vrijednosti	
Stanje na dan 1. januara 2021. godine	1.547
Amortizacija	237
Stanje na dan 31. decembra 2021. godine	1.784
Stanje na početku godine	1.784
Amortizacija	275
Stanje na dan 31. decembra 2022. godine	2.059
Neotpisana vrijednost na dan:	
- 31. decembra 2022. godine	320
- 31. decembra 2021. godine	343

Na dan 31. decembra 2022. godine Banka ima vlasništvo nad nematerijalnim sredstvima i ne postoje restrikcije niti bilo kakva opterećenja u korišćenju.

Napomene uz pojedinačne finansijske iskaze
31. decembar 2022. godine

21. OSTALA SREDSTVA

	U hiljadama eura	
	Godina koja se završava 31. decembra	
	2022.	2021.
Sredstva stečena po osnovu naplate potraživanja - nekretnine	23.997	30.920
Sredstva stečena po osnovu naplate potraživanja - trafostanice	180	283
Sredstva stečena po osnovu naplate potraživanja - akcije	70	70
Sredstva stečena po osnovu naplate potraživanja - ostalo	94	94
Ostala poslovna potraživanja	727	1.046
Unaprijed plaćeni troškovi	1.097	1.015
	26.165	33.428
Obezvrijeđenje stečene aktive	(1.605)	(1.580)
	(1.605)	(1.580)
Ostala sredstva - neto	24.560	31.848

Banka je u 2022. godini prodala nekretnine stečene po osnovu naplate potraživanja u ukupnom iznosu od EUR 3.418 hiljada za iznos od EUR 4.154 hiljada pri čemu je ostvarila kapitalnu dobit u iznosu od EUR 736 hiljada (napomena 15.3). Od navedenog iznosa u skladu sa potpisanim notarskim zapisom 109/2023, za prodaju stečene imovine u iznosu od EUR 1.352 evidentirano je potraživanje na poziciji finansijska potraživanja u iznosu od EUR 1.893 hiljada (napomena 15.3.). Dalje, kapitalni dobitak u iznosu od EUR 195 hiljada odnosi se na prodaju stečene imovine knjigovodstvene vrijednosti u iznosu od EUR 2.066 hiljada, po prodajnoj cijeni u iznosu od EUR 2.261 hiljadu, a sve u skladu sa Ugovorima o prodaji (Napomena 15.3).

Banka je u 2022. godine potpisala UZZ 1218/2022 i UZZ 681/2022 sa predmetom prenosa prava svojine stečenih nepokretnosti kao povećanje nenovčanog udjela u drušvo „First Reaal Estata Management 1“ iznos od EUR 1.610 hiljada i iznos od EUR 1.867 u društvo „First Reaal Estata Management 2“ (napomena 18).

PRVA BANKA CRNE GORE AD, PODGORICA – OSNOVANA 1901. GODINE

Napomene uz pojedinačne finansijske iskaze
31. decembar 2022. godine

22. FINANSIJSKE OBAVEZE KOJE SE ISKAZUJU PO AMORTIZOVANOJ VRIJEDNOSTI

22.1. Depoziti klijenata

	U hiljadama eura	
	Godina koja se završava 2022.	31. decembra 2021.
Depoziti po viđenju:		
Ostale institucije koje se bave finansijskom aktivnošću	655	1.335
Privredna društva u državnom vlasništvu, rezidenti	13.637	24.556
Javne službe jedinica lokalne samouprave	2.489	1.677
Privredna društva u privatnom vlasništvu, rezidenti	39.773	33.751
Preduzetnici– nekamatonosni	1.150	1.635
Privredna društva, nerezidenti	201	459
Fizička lica, rezidenti	58.970	47.860
Fizička lica, nerezidenti	15.227	13.522
Nevladine i druge neprofitne organizacije, rezidenti	3.447	2.840
Vlada Crne Gore	51.857	24.658
Jedinice lokalne samouprave	8.086	5.928
Drugi korisnici sredstava iz Budžeta Crne Gore	3.231	1.286
Ostali – nekamatonosni	-	-
Regulatorne agencije, rezidenti	791	1.392
Investiciono-razvojni fond Crne Gore	233	33
Fond za zdravstveno osiguranje Crne Gore	0	0
Fond penzijskog i invalidskog osiguranja Crne Gore	102	78
Društva za osiguranje/reosiguranje u privatnom vlasništvu, rezidenti	255	149
	200.104	161.159
Kratkoročni depoziti:		
Društva koja se bave posredovanjem na tržištu kapitala, rezidenti	-	-
Privredna društva u državnom vlasništvu, rezidenti	2.253	6.583
Javne službe jedinica lokalne samouprave	-	55
Privredna društva u privatnom vlasništvu, rezidenti	1.127	197
Preduzetnici	8	-
Privredna društva, nerezidenti	-	-
Fizička lica, rezidenti	33.493	33.538
Fizička lica, nerezidenti	7.937	8.858
Nevladine i druge neprofitne organizacije, rezidenti	3	3
Vlada Crne Gore	673	730
Jedinice lokalne samouprave	-	-
Domaće agencije, rezidenti	4.350	4.350
Investiciono-razvojni fond Crne Gore	-	-
Društva za osiguranje/reosiguranje u privatnom vlasništvu, rezidenti	-	-
Finansijske institucije	3	3
	49.847	54.317
Dugoročni depoziti:		
Privredna društva u državnom vlasništvu, rezidenti	-	4.000
Fond za zdravstveno osiguranje Crne Gore	-	-
Privredna društva u privatnom vlasništvu, rezidenti	8.221	10.354
Privredna društva, nerezidenti	657	657
Fizička lica, rezidenti	16.262	15.870
Fizička lica, nerezidenti	8.630	10.317
Nevladine i druge neprofitne organizacije, rezidenti	-	1
Društva za osiguranje/reosiguranje u privatnom vlasništvu, rezidenti	-	-
	33.770	41.199
Ukupni depoziti	283.721	256.675
Fakturisana kamata: depoziti	1.633	1.798
	285.354	258.473

Napomene uz pojedinačne finansijske iskaze
31. decembar 2022. godine

22. FINANSIJSKE OBAVEZE KOJE SE ISKAZUJU PO AMORTIZOVANOJ VRIJEDNOSTI (Nastavak)

22.1. Depoziti klijenata (Nastavak)

Depoziti po viđenju u EUR stanovništva su deponovani po kamatnoj stopi od 0,0- 0,02% na godišnjem nivou dok su depoziti po viđenju u stranoj valuti stanovništva deponovani na beskamatnim računima. Na depozite po viđenju preduzeća u EUR kamatna stopa se kretala u rasponu od 0,00% do 0,01% godišnje. Depoziti po viđenju u stranoj valuti preduzeća su deponovani na beskamatnim računima.

Depoziti stanovništva u EUR bez namjene su deponovani po kamatnim stopama u rasponu od 0,05% do 3,10% na godišnjem nivou u zavisnosti od perioda oročavanja i tipa oročene štednje. Za oročene iznose na rok duži od 36 mjeseci ili iznos preko EUR 100 hiljada kamatna stopa može biti ugovorena za svaki konkretni slučaj.

Kratkoročni depoziti preduzeća u EUR bez namjene su deponovani po kamatnim stopama u rasponu od 0,02% do 0,90% na godišnjem nivou u zavisnosti od perioda oročavanja i iznosa koji se oročava. Dugoročni depoziti preduzeća u EUR bez namjene su deponovani po kamatnim stopama u rasponu od 0,80% do 1,70% na godišnjem nivou u zavisnosti od perioda oročavanja i iznosa koji se oročava. Za oročene iznose na rok duži od 36 mjeseci ili iznos preko EUR 100 hiljada kamatna stopa može biti ugovorena za svaki konkretni slučaj.

Kratkoročni depoziti preduzeća u stranoj valuti su deponovani po kamatnim stopama u rasponu od 0,01 % do 0,03% na godišnjem nivou u zavisnosti od perioda oročavanja. Dugoročni depoziti preduzeća u stranoj valuti su deponovani po kamatnoj stopi od 0.04% na godišnjem nivou.

U periodu od 01.11.2022.-31.12.2022. godine Banka ima u primjeni akcijsku ponudu kamatnih stopa kojom se klijentima pravnim i fizičkim licima nude veće kamatne stope na oročene depozite za klasični i rentni tip štednje za određene periode oročavanja.

Depoziti stanovništva u EUR bez namjene za periode od 12 do 36 mjeseci su deponovani po većim kamatnim stopama u rasponu od 2,50% do 4,00% na godišnjem nivou u zavisnosti od perioda oročavanja.

Depoziti preduzeća u EUR bez namjene za periode od 12 do 36 mjesecu su deponovani po većim kamatnim stopama koje se kreću u rasponu od 1,00% do 1,90% na godišnjem nivou u zavisnosti od perioda oročavanja i iznosa koji se oročava.

Oročeni depoziti stanovništva u stranoj valuti su deponovani po većim kamatnim stopama u rasponu od 0,20% do 0,45% godišnje u zavisnosti od perioda oročavanja.

Oročeni depoziti preduzeća u stranoj valuti na period od 24 mjeseca, u skladu sa akcijskom ponudom su deponovani po kamatnoj stopi od 0,25% na godišnjem nivou.

Napomene uz pojedinačne finansijske iskaze
31. decembar 2022. godine

22. FINANSIJSKE OBAVEZE KOJE SE ISKAZUJU PO AMORTIZOVANOJ VRIJEDNOSTI (Nastavak)

22.2. Krediti klijenata koji nijesu banke

	U hiljadama eura	
	Godina koja se završava 31. decembra	
	2022.	2021.
Namjenski krediti od Vladinih agencija:		
- Investiciono - razvojni fond Crne Gore	201	297
- Vlada Crne Gore	536	575
- Vlada Crne Gore	1.519	797
	2.256	1.669
Vremenska razgraničenja: krediti	-	1.130
	2.256	2.799

Pozajmljena sredstva od Vlade Crne Gore odnose se na:

- sredstva u iznosu od 536 hilj EUR primljena u skladu sa ugovorom o saradnji na sprovođenju projekta 1.000+ stanova, Banka je primila sredstva po kamatnoj stopi 0,75% na godišnjem nivou sa rokom dospijeća od 240 mjeseci i grejs periodom od 3 godine;
- sredstva u iznosu od 1.519 hiljada EUR odnose se na kreditnu podršku Banke za razvoj Savjeta Evrope i komercijalnih banaka u Crnoj Gori za realizaciju aktivnosti u okviru mjera podrške privredi i građanima za II kvartal 2021. godine, namijenjenog za rješavanje posljedica krize izazvane pandemijom Covid-a 19

Dospijeće po godinama prikazano je u sljedećim tabelama:

Investiciono - razvojni fond Crne Gore

(U hiljadama EUR)	2022.	2021.
Do 1 godine	80	15
Do 2 godine	42	22
Do 3 godine	40	66
Do 4 godine	39	194
	201	297

Napomene uz pojedinačne finansijske iskaze
31. decembar 2022. godine

23. SUBORDINISANI DUG

	Datum dospijeća	Godina koja se završava Kamatna stopa na godišnjem nivou	U hiljadama eura	
			Godina koja se završava 31. decembra 2022.	2021.
Elektroprivreda Crne Gore Ad Nikšić	01.april 2028. godine	6.28%	6.000	6.000
Bemax d.o.o.. Podgorica	20. april 2027. godine	4.00%	1.100	1.100
Nicović Đorđije	18. april 2026. godine	5.60%	720	720
<i>Fakturisana kamata</i>			106	102
			7.926	7.922

Dana 31. marta 2010. godine Banka je zaključila Ugovor o subordinisanom dugu sa Elektroprivredom Crne Gore AD Nikšić u iznosu od EUR 10.000 hiljada sa rokom dospeljeća od 5 godina i kamatnom stopom od 10% godišnje. Kredit se vraća u cjelosti na dan dospeljeća. U slučaju neblagovremene isplate kamate kamatna stopa će iznositi 15% godišnje. Dana 19. aprila 2011. godine potpisan je Aneks I Ugovora kojim se utvrđuje prijevremena isplata od EUR 3.000 hiljada pretvaranjem u akcije Banke.

U maju 2012. godine, Banka je sa Elektroprivredom potpisala Aneks II Ugovora o subordinisanom dugu od 31. marta 2010. godine kojim je definisano da se dio subordinisanog duga u iznosu od EUR 1.000 hiljada uz saglasnost Centralne Banke Crne Gore isplati zajmodavcu prije roka dospeljeća, a da se za preostali iznos subordinisanog duga nakon izvršene isplate u iznosu od EUR 6.000 hiljada prolongira rok dospeljeća do kraja februara 2018. godine uz ugovorenu godišnju kamatnu stopu od 8,5%.

Banka je 17.11.2010. godine zaključila Ugovor o subordinisanom dugu sa fizičkim licem Đorđije Nicović na iznos od 720 hiljada EUR sa datumom dospeljeća 17.12.2015. godine i kamatnom stopom od 8,50% godišnje.

Dana 30. decembra 2011. godine i 20. januara 2012. godine Banka je sa Bemax d.o.o. Podgorica zaključila Ugovore o subordinisanom dugu u iznosu od EUR 800 hiljada odnosno EUR 1.000 hiljada sa rokom dospeljeća od 64 mjeseca i kamatnom stopom od 8% godišnje.

Banka je 30. juna 2013. godine smanjila obaveze prema firmi Bemax d.o.o. po osnovu subordinisanog duga za EUR 700 hiljada. Dalje, Banka je nakon dobijenog odobrenja CBCG zaključila sa Bemaxom Aneks I Ugovora o subordinisanom dugu u septembru 2013. godine na bazi kojeg ukupan iznos duga od EUR 1.100 hiljada dospeljeva 20. aprila 2019. godine.

Banka je 09. februara 2017. godine zaključila sa Bemaxom Aneks II Ugovora o subordinisanom dugu u kome su se saglasili o izmjeni visine kamatne stope na 6% i datuma dospeljeća subordinisanog duga do 20. aprila 2023. godine, 29.03.2019. godine je zaključen Anex III Ugovora o subordinisanom dugu na rok dospeljeća 20.04.2026. godine.

**Napomene uz pojedinačne finansijske iskaze
31. decembar 2022. godine**

23. SUBORDINISANI DUG (Nastavak)

Banka je u 2014. godini zaključila Aneks III Ugovora o subordinisanom dugu sa Elektroprivredom Crne Gore AD Nikšić na rok dospijeća 31. mart 2020. godine i Anex I o subordinisanom dugu sa Nicović Đorđijem na rok dospijeća 18. april 2020. godine.

Banka je u februaru 2016. godine zaključila Anex IV Ugovora o subordinisanom dugu sa Elektroprivredom Crne Gore AD Nikšić uz ugovorenu godišnju kamatnu stopu od 7,5% do 28. februara 2018, a od 01.marta 2018. do 29. februara 2020. godine kamatnu stopu od 7,25%, a od 01.marta 2020. godine do 01. aprila 2024. godine 6,28% godišnje na rok dospijeća 01. april 2024. godine.

Dana 19.06.2018. godine Banka je zaključila Anex II Ugovora o subordinisanom dugu sa Đorđijem Nicović kojim se mijenja visina kamatne stope (5,6% godišnje) na rok dospjeća 18.04.2025. godine.

U novembru 2019. godine između Banke i EPCG je zaključen Anex V Ugovora o subordinisanom dugu (uslovi Anexa se primjenjuju od 01.04.2019. godine) kojim se mijenja datum dospijeća u 01.04.2026. godine.

Banka je u februaru 2020. godine zaključila sa Bemaxom Aneks IV Ugovora o subordinisanom dugu u kome su se saglasili o izmjeni visine kamatne stope na 4% i datuma dospijeća subordinisanog duga do 20. aprila 2027. godine.

U junu 2020. godine Banka je zaključila Anex III Ugovora o subordinisanom dugu sa Đorđijem Nicović (uslovi Anexa se primjenjuju od 18.04.2020. godine) kojim se mijenja datum dospijeća u 18.04.2026. godine.

U martu 2021. godine između Banke i EPCG je zaključen Anex VI Ugovora o subordinisanom dugu kojim se mijenja datum dospijeća u 01.04.2028. godine.

U skladu sa Odlukom o adekvatnosti kapitala kreditnih institucija („Sl. list Crne Gore“ br. 128/20, 140/21 i 144/22“), subordinisani dug se uključuje u dopunski kapital prilikom obračuna koeficijenata adekvatnosti kapitala.

PRVA BANKA CRNE GORE AD, PODGORICA – OSNOVANA 1901. GODINE

Napomene uz pojedinačne finansijske iskaze
31. decembar 2022. godine

24. REZERVE

	U hiljadama eura	
	Godina koja se završava 31. decembra	
	2022.	2021.
Rezervisanja za potencijalne gubitke po osnovu:		
- vanbilansna aktiva	58	45
- MRS 19 - otpremnine	38	22
- sudski sporovi	7	7
	103	74

25. OSTALE OBAVEZE

	U hiljadama eura	
	Godina koja se završava 31. decembra	
	2022.	2021.
Obaveze prema dobavljačima	395	392
Obaveze po osnovu poreza	928	1.332
<i>Obaveze po osnovu primljenih avansa:</i>		
- avansi po osnovu uplate kredita	1.844	2.861
- avansi po osnovu uplate kartica	662	568
- avans Vlade CG po osnovu subvencionisane kamate	44	68
Obaveze prema zaposlenima	101	22
Obaveza po osnovu lizinga MSFI 16	1.176	477
Privremeni rn-gašenje deviznih računa	24	2.327
Ostale obaveze	742	813
	5.916	8.860

PRVA BANKA CRNE GORE AD, PODGORICA – OSNOVANA 1901. GODINE

Napomene uz pojedinačne finansijske iskaze
31. decembar 2022. godine

26. KAPITAL

Akcijski kapital Banke na dan 31. decembra 2022. godine sastoji se od 410.168 običnih akcija (31. decembra 2021. godine: 410.168 akcija), pojedinačne nominalne vrijednosti od EUR 127.82 (31. decembra 2020. godine: EUR 127.82).

Banka na dan 31. decembra 2022. godine ima ukupno 280 akcionara (2021. godine: 280 akcionara).

Naziv akcionara	2022				2021			
	Broj akcija	Obične (u hiljadama EUR)	Prioritetne (u hiljadama EUR)	% učešća	Broj akcija	Obične (u hiljadama EUR)	Prioritetne (u hiljadama EUR)	% učešća
DJUKANOVIĆ ACO	170.073	21.739	-	41,46%	170.073	21.739	-	41,46%
ELEKTROPRIVREDA CRNE GORE A.D NIKŠIĆ	81.035	10.358	3.000	19,76%	81.035	10.358	3.000	19,76%
HIPOTEKARNA BANKA A.D Podgorica/HB - Zbirni Kastodi račun 1	18.387	2.350	-	4,48%	18.387	2.350	-	4,48%
PRVA BANKA CRNE GORE AD. PODGORICA/PA - Zbirni kastodi račun 1	14.104	1.803	-	3,44%	14.104	1.803	-	3,44%
CRNOGORSKA KOMERCIJALNA BANKA A.D/CK - Zbirni kastodi račun 1	12.705	1.624	-	3,10%	12.705	1.624	-	3,10%
LOVČEN OSIGURANJE PODGORICA	9.508	1.215	-	2,32%	9.508	1.215	-	2,32%
P & G AGENCY	7.821	1.000	-	1,91%	7.821	1.000	-	1,91%
IVANOVIĆ MIODRAG	7.041	900	-	1,72%	7.041	900	-	1,72%
STADION	5.794	741	-	1,41%	5.794	741	-	1,41%
ČUPIĆ BRANKO	5.042	644	-	1,23%	5.042	644	-	1,23%
BUDVA INVESTMENT	4.675	598	-	1,14%	4.675	598	-	1,14%
HP " FJORD" A.D KOTOR	3.952	505	-	0,96%	3.952	505	-	0,96%
Petričević Jelica	3.919	501	-	0,96%	3.919	501	-	0,96%
Otvoreni investicioni fond "TREND"	3.277	419	-	0,80%	3.277	419	-	0,80%
TABACCO SHOP	2.998	383	-	0,73%	2.998	383	-	0,73%
OSTOJIĆ ŽELJKO	2.893	370	-	0,71%	2.893	370	-	0,71%
"MEGATREND CO" sa p.o. Preduz. za intel. Usluge	2.806	359	-	0,68%	2.806	359	-	0,68%
COMERSA doo	2.749	351	-	0,67%	2.749	351	-	0,67%
ŽUGIĆ VOJIN	2.640	337	-	0,64%	2.640	337	-	0,64%
RUDNICI BOKSITA U STEČAJU A.D. Nikšić	2.621	335	-	0,64%	2.621	335	-	0,64%
LALIĆ ZORAN	2.547	326	-	0,62%	2.547	326	-	0,62%
Ostali	43.581	5.571	-	10,63%	43.581	5.571	-	10,63%
Ukupno	410.168	52.428	3.000	100.00%	410.168	52.428	3.000	100.00%

Rezerve se odnose na:

	U hiljadama eura	
	Godina koja se završava 31. decembra 2022.	2021.
Rezerve za procijenjene gubitke po regulatornom zahtjevu	9.593	10.985
Hartije od vrijednosti po fer vrijednosti kroz ukupni ostali rezultat	-2.080	-1.392
	7.513	9.593

U 2022. godini desio se pad fer vrijednosti hartija od vrijednosti koje se odmjeravaju po fer vrijednosti kroz ukupni ostali rezultat, što je za posledicu imalo umanjenje pozije ostale rezerve, a samim tim i umanjenje neto kapitala za iznos EUR 2.080 hiljada.

Banka je za godinu koja se završava 31. decembra 2022. godine iskazala dobitak u iznosu od EUR 62 hiljada, kumulirani gubitak u iznosu od EUR 32.914 hiljada, dok ukupni kapital Banke na dan 31. decembra 2022. godine iznosi EUR 30.026 hiljada.

PRVA BANKA CRNE GORE AD, PODGORICA – OSNOVANA 1901. GODINE

Napomene uz pojedinačne finansijske iskaze
31. decembar 2022. godine

27. VANBILANSNA EVIDENCIJA

	U hiljadama eura	
	Godina koja se završava 31. decembra 2022.	2021.
Neopozive obaveze za davanje kredita	7.792	8.821
<i>Izdane garancije:</i>		
- Izdate plative garancije	18.381	16.874
- Izdate činidbene garancije	32.026	28.732
Kolateral po osnovu potraživanja	307.407	307.008
Ostale stavke vanbilansne izloženosti banke	46.646	46.829
	412.252	408.264

28. TRANSAKCIJE SA POVEZANIM LICIMA

Zakonom o kreditnim intitucijama („Sl. list Crne Gore“ br. 72/19, 82/20, 8/21) je definisano koja lica se tretiraju kao povezana lica sa kreditnom institucijom, dok su Odlukom o poslovanju sa licima povezanim sa kreditnom institucijom („Sl. list Crne Gore“ br. 126/20) precizirani uslovi poslovanja sa tim licima.

Pregled potraživanja i obaveza prema povezanim licima na dan 31. decembra 2022. godine prikazan je u sljedećoj tabeli:

	U hiljadama EUR	
	31. decembar 2022.	31. decembar 2021.
Kreditni i potraživanja		
MONTENEGRO INVESTMENTS CREDIT DOO	4.908	5.614
ĐUKANOVIĆ RADOSAV DRAGOLJUB	376	400
ĐUKANOVIĆ VUKO NATAŠA	293	293
ŽANA KASALICA	66	67
ZIDAR NAĐA	32	37
*Ostali	47	3.473
Ukupno	5.723	9.884
Vanbilansne pozicije		
PAŽIN ZORAN	13	3
REPUBLIČKI ZAVOD ZA URBANIZAM I PROJEKTOVANJE A.D.	8	9
SUBOTIĆ STANISLAVA	4	4
ELEKTROPRIVREDA	3	3
AD RUDNIK UGLJA PLJEVLJA	2	-
*Ostali	3	5.293
Ukupno	32	5.312

Napomene uz pojedinačne finansijske iskaze
31. decembar 2022. godine

28. TRANSAKCIJE SA POVEZANIM LICIMA (Nastavak)

Depoziti klijenata	U hiljadama EUR	
	31. decembar 2022.	31. decembar 2021.
<i>Depoziti po viđenju</i>		
ELEKTROPRIVREDA	7.261	6.562
CRNOGORSKI ELEKTRODISTRIBUTIVNI SISTEM	3.024	5.834
ACO ĐUKANOVIĆ	1.814	1.127
AD RUDNIK UGLJA PLJEVLJA	675	3.339
MONTENEGRO INVESTMENTS CREDIT DOO	514	806
*Ostali	544	3.804
Ukupno	13.831	21.473
<i>Oročeni depoziti</i>		
ELEKTROPRIVREDA	1.603	8.003
CRNOGORSKI ELEKTRODISTRIBUTIVNI SISTEM	550	2.500
TELAČEVIĆ TARIK	19	18
ZETA ENERGY	1	-
*Ostali	-	544
Ukupno	2.173	11.066
Ukupno depoziti klijenata	16.004	32.539
Subordinisani dug		
ELEKTROPRIVREDA	6.000	6.000
Ostali	-	-
Ukupno	7.820	7.820

PRVA BANKA CRNE GORE AD, PODGORICA – OSNOVANA 1901. GODINE

Napomene uz pojedinačne finansijske iskaze
31. decembar 2022. godine

28. TRANSAKCIJE SA POVEZANIM LICIMA (Nastavak)

	31. decembar 2022.	31. decembar 2021.
Prihodi od kamata		
MONTENEGRO INVESTMENTS CREDIT DOO	169	188
ĐUKANOVIĆ RADOSAV DRAGOLJUB	29	35
ĐUKANOVIĆ VUKO NATAŠA	28	25
ŽANA KASALICA	4	4
ZIDAR NAĐA	2	2
*Ostali	2	199
Ukupno	233	453
Prihodi od naknada		
ELEKTROPRIVREDA	15	9
AD RUDNIK UGLJA PLJEVLJA	5	20
ZETA ENERGY	4	2
CRNOGORSKI ELEKTRODISTRIBUTIVNI SISTEM	3	3
MONTENEGRO INVESTMENTS CREDIT DOO	1	1
*Ostali	5	159
Ukupno	32	194
Ukupno prihodi	265	647
	31. decembar 2021.	31. decembar 2020.
Rashodi		
ELEKTROPRIVREDA	482	542
CRNOGORSKI ELEKTRODISTRIBUTIVNI SISTEM	52	111
ACO ĐUKANOVIĆ	42	28
TELAČEVIĆ TARIK	0	1
AD RUDNIK UGLJA PLJEVLJA	0	0
*Ostali	0	28
Ukupno	577	710
Prihodi/rashodi, neto	(311)	(63)

* Usled promjene zakonske regulative za klasifikaciju povezanih lica, došlo je do promjene u klasifikaciji u odnosu na uporednu godinu.

Isplate članovima glavnih odbora Banke prikazane su u narednoj tabeli:

	2022.		2021.	
	<i>neto</i>	<i>bruto</i>	<i>neto</i>	<i>bruto</i>
Nadzorni odbor	79	105	45	65
Odbor za reviziju	23	26	21	23
Upravni odbor i direktori sektora	309	422	260	388
	411	553	326	476

**Napomene uz pojedinačne finansijske iskaze
31. decembar 2022. godine**

29. SUDSKI SPOROVI

Na dan 31. decembra 2022. godine protiv Banke se vodi više sudskih postupaka od strane pravnih i fizičkih lica.

Po procjeni pravne službe Banke ukupna utvrđena vrijednost ovih postupaka iznosi EUR 9.375 hiljada.

Navedeni iznos ne uključuje eventualne zatezne kamate koje mogu biti utvrđene po okončanju sudskih sporova obzirom da rukovodstvo nije u mogućnosti da utvrdi potencijalne efekte zateznih kamata koji mogu nastati po osnovu ovih sporova do datuma izdavanja ovih finansijskih iskaza. Po procjeni rukovodstva Banke iako sa sigurnošću nije moguće predvidjeti konačan ishod sporova Banka neće biti izložena materijalno značajnim potencijalnim gubicima po navedenom osnovu.

Na dan 31. decembar 2022. godine rezervisanja za potencijalne gubitke po osnovu sudskih sporova iznose EUR 7 hiljada.

Banka vodi 87 sudskih postupaka protiv trećih lica. Po procjeni advokatske kancelarije i pravne službe ukupna vrijednost ovih postupaka iznosi EUR 7.067 hiljada.

30. USAGLAŠENOST SA POKAZATELJIMA CENTRALNE BANKE CRNE GORE

Banka je dužna da svoje poslovanje obavlja u skladu sa odredbama Zakona o bankama i podzakonskim aktima donijetim na osnovu tog Zakona.

Usaglašenost sa pokazateljima poslovanja propisanim od strane Centralne banke Crne Gore na dan 31. decembra 2022. godine je prikazana kao što slijedi:

	Ostvareni pokazatelji poslovanja	
	Propisani limit CBCG	31. decembra 2022.godine
Uplaćeni akcionarski kapital	MEUR 5	55.428
Redovni osnovni capital (CET1)		19.998
Osnovni kapital (Tier 1)		19.998
Regulatorni kapital		27.420
Ponderisana bilansna aktiva i vanbilans		183.992
Koeficijent redovnog osnovnog kapitala (CET1)	min 4,5%	9,77%
Koeficijent osnovnog kapitala (Tier 1)	min 6%	9,77%
Koeficijent ukupnog kapitala (TCR)	min 8%	13,39%
Ukupnu izloženost prema jednom ili grupi povezanih lica	max 25%	30,05%
Koeficijent ulaganja u nepokretnosti i osnovna sredstva	max 100%	81,51%
Koeficijent likvidne pokrivenosti	min 60%	186%

Prekoračenje limita izloženosti od 25% osnovog kapitala Banke prema pravnom licu ili grupi povezanih lica u 2022. godini, ne predstavlja kršenje u skladu sa članom 375 Zakona o kreditnim institucijama jer je izloženost nastala prije stupanja na snagu navedenog zakona.

**Napomene uz pojedinačne finansijske iskaze
31. decembar 2022. godine**

31. PORESKE RIZICI

Poreski zakoni Crne Gore se često različito tumače i predmet su čestih izmjena. Tumačenje poreskih zakona od strane poreskih vlasti u odnosu na transakcije i aktivnosti Banke mogu se razlikovati od tumačenja rukovodstva Banke. Kao rezultat iznijetog transakcije mogu biti osporene od strane poreskih vlasti i Banci može biti određen dodatni iznos poreza kazni i kamata. Period zastarjelosti poreske obaveze je pet godina. To praktično znači da poreske vlasti imaju prava da odrede plaćanje neizmirenih obaveza u roku od pet godina od kada je obaveza nastala.

32. DOGAĐAJI NAKON DATUMA IZVJEŠTAVANJA

Hartije od vrijednosti

U prvom kvartalu 2023. godine banka je nastavila sa investiranjem u dužničke hartije od vrijednosti, kupovinom euro obveznica nominalne vrijednosti 6,250.00 hilj EUR. Kupovina je realizovana u pet tranši, sa prosječnom stopom prinosa od 8 % godišnje. Predmet ulaganja su obveznice oznake ISIN XS2270576700 (Montenegro 2027).

Razlozi navedenog investiranja su još uvijek depresirana tržišna vrijednost euro obveznica, kao i činjenica ostvarivanja visoke stope prinosa po istima. Ovo investiranje generiše veći iznos prihoda u bilansu uspjeha banke od prihoda koji bi se ostvarili potencijalnim kreditiranjem klijenata u istom iznosu investicije.

U cilju razvoja i unapređenja poslovanja, prije svega kroz inovacije i unapređenja na području informacione tehnologije, približavajući se cilju digitalnog poslovanja u svakodnevnoj poslovnoj praksi, banka je obezbijedila odluku organa odlučivanja i predloge ugovora sa vendorima na području širenja mreže ATM i POS terminala.

Rat u Ukrajini

Ratna dešavanja u Ukrajini i globalna politička nestabilnost, posljedično nastavljaju da generišu rast cijena na tržištu, uzrokuju značajnu volatilnost deviznih kurseva, tako da je teško procijeniti buduće trendove u tržišnim cijenama i ključnim makroekonomskim indikatorima.

Banka kontinuirano prati i analizira razvoj situacije i njen uticaj na poslovne operacije i sposobnost da kontinuirano posluje. Banka je analizirala uticaj konflikta na izloženosti koje ima prema ovim zemljama i klijentima čije je poslovanje blisko povezano sa ovim tržištima. Sem toga, banka je analizirala uticaj koji konflikt može imati na kvalitet njenog kreditnog portfolija. Preduzete su sve mjere na minimiziranju rizika po poslovanje banke.

Uzimajući u obzir postojeće informacije vezane za trenutna dešavanja, banka je ocijenila da ne postoji uticaj ovog konflikta na finansijske izvještaje za tekuću godinu.

Osim navedenog, na dan izdavanja ovih finansijskih izvještaja banka nije identifikovala značajne događaje koji bi zahtijevali korekcije priloženih finansijskih izvještaja.

Kontrola CBCG

Banka je u aprilu 2023. godine dobila izvještaj o kontroli od CBCG po pitanju sveobuhvatne kontrole sa stanjem na dan 30. novembar 2022. godine.

Napomene uz pojedinačne finansijske iskaze
31. decembar 2022. godine

33. DEVIZNI KURSEVI

Zvanični kursevi valuta koji su korišćeni za preračun deviznih pozicija bilansa stanja u EUR na dan 31. decembra 2022. i 2021. godine bili su:

	31. decembar 2022.	31. decembar 2021.
USD	0.9375	0,8823
CHF	1.0155	0,9650
GBP	1.1274	1,1915

IZVJEŠTAJ MENADŽMENTA
za period 01.01.-31.12.2022. godine

Sadržaj:

1. KRATAK OPIS POSLOVNIH AKTIVNOSTI I ORGANIZACIONE STRUKTURE	3
2. ISTINIT PRIKAZ RAZVOJA, ANALIZE FINANSIJSKOG POLOŽAJA I REZULTATA POSLOVANJA PRAVNOG LICA I INFORMACIJE O ČLANOVIMA UPRAVNIH I NADZORNIH TIJELA	8
3. MJERE ZAŠTITE ŽIVOTNE SREDINE.....	13
4. PODACI O AKTIVNOSTIMA ISTRAŽIVANJA I RAZVOJA	14
5. INFORMACIJE O OTKUPU SOPSTVENIH AKCIJA, ODNOSNO UDJELA.....	14
6. POSLOVNE JEDINICE.....	14
7. INFORMACIJE O CILJEVIMA, IZLOŽENOSTI I UPRAVLJANJU RIZICIMA.....	14
8. SISTEM INTERNE KONTROLE.....	23
9. PLANIRAN BUDUĆI RAZVOJ	27
10. PRIMJENA KORPORATIVNOG UPRAVLJANJA.....	31

1. KRATAK OPIS POSLOVNIH AKTIVNOSTI I ORGANIZACIONE STRUKTURE

1.1 Osnovne informacije o pravnom licu

PRVA BANKA CRNE GORE AKCIONARSKO DRUŠTVO PODGORICA - osnovana 1901. godine (u daljem tekstu "Banka") registrovana je kod Centralnog registra privrednih subjekata u Podgorici pod brojem: 4-0000732, PIB: 02096099.

Skraćeni naziv Banke je: **PRVA BANKA CG AD - osnovana 1901.godine.**

Sjedište Banke je: Podgorica, bulevar Svetog Petra Cetinjskog 141.

Šifra djelatnosti Banke: 6419 - ostalo monetarno posredovanje.

Konatakti : 020 409 149, kabinet@prvabankacg.com, www.prvabankacg.com

1.2 Informacije o registaciji, djelatnosti Banke

PRVA BANKA CG AD - osnovana 1901.godine u skladu sa registrovanom djeljnošću kod Centralnog registra privrednih subjekata br. 4-0000732, Rješenjem Centralne banke Crne Gore br.36 od 25.03.2002.godine o odobrenju rada (licenca za rad banke); Rješenjem Centralne banke o odobrenju za obavljanje kastodi poslova br.0102-245/2-2008 od 18.03.2008. godine i Rješenjem Centralne banke o odobrenju za obavljanje poslova zastupanja u osiguranju br. 03-7387-4/2017 od 26.09.2017.godine, obavlja bankarske i druge poslove, i to:

- bankarske poslove;
- izdavanje garancija i preuzimanje drugih vanbilansnih obaveza,
- kupovinu, prodaju i naplatu potraživanja (faktoring, forfeiting i dr.),
- izdavanje, obradu i evidentiranje platnih instrumenata,
- platni promet u zemlji i sa inostranstvom, u skladu sa posebnim propisima,
- finansijski lizing,
- oslove sa hartijama od vrijednosti, u skladu zakonom kojim se uređuju hartije od vrijednosti,
- trgovanje u svoje ime i za svoj račun ili za račun klijenta:
- stranim sredstvima plaćanja, uključujući mjenjačke poslove,
- finansijskim derivatima,
- kastodi poslove,
- depo poslove,
- iznajmljivanje sefova,
- poslove koji su dio bankarskih poslova, pomoćne poslove iz domena poslovanja Banke i poslove neposredno povezane sa poslovima Banke,
- poslove zastupanja u osiguranju,
- druge poslove uz prethodno odobrenje Centralne banke Crne Gore.

1.3 Organizaciona struktura

Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji sa sistematizacijom radnih mjesta Prve banke CG AD - osnovane 1901. godine, uređena je unutrašnja organizacija, utvrđena su i sistematizovana radna mjesta, sa opisom poslova i uslovima radnih mjesta: vještine i radno iskustvo, vrsta i stepen stručne spreme, odnosno nivo obrazovanja i zanimanja.

Pravilnikom je utvrđena organizaciona struktura Banke, poslovni domen organizacionih djelova, obaveze i odgovornosti rukovodilaca organizacionih jedinica i broj izvršilaca.

1. KRATAK OPIS POSLOVNIH AKTIVNOSTI I ORGANIZACIONE STRUKTURE (Nastavak)

1.3. Organizaciona struktura (Nastavak)

Banka svoje poslovanje obavlja kroz:

- Poslovna područja;
- Sektore;
- Samostalne sektore/službe;
- Službe;
- Filijale;
- Odjeljenja,
- Samostalna radna mjesta.

Poslovna područja Banke su:

- Prodaja;
- Operacije i razvoj;
- Finansije, rizici i problematični kredit.

Kontrolne funkcije su:

- Kontrola rizika;
- Interna revizija;
- Praćenje usklađenosti poslovanja.

Ključne funkcije su:

- Prodaja;
- Treasury;
- Kontrolne funkcije;
- Poslovi sprječavanja pranja novca i finansiranja terorizma.

Samostalni sektori / službe Banke su:

- Sektor upravljanja stečenom imovinom i faktoring;
- Služba interne revizije;
- Sprječavanje pranja novca i finansiranja terorizma;
- Kabinet;
- Ljudski resursi;
- Pravni poslovi;
- Opšti i tehnički poslovi.

Poslovnim područjima Banke upravljaju i rukovode članovi Upravnog odbora.

1. KRATAK OPIS POSLOVNIH AKTIVNOSTI I ORGANIZACIONE STRUKTURE (Nastavak)

1.3. Organizaciona struktura (Nastavak)

Samostalna radna mjesta su:

- Sekretar Banke;
- Savjetnik Upravnog odbora;
- Službenik za praćenje usklađenosti poslovanja Banke sa propisima;
- Savjetnik za sigurnost informacionog sistema (IS).

Više rukovodstvo Banke čine: rukovodioci ključnih oblasti (nosioci ključnih funkcija), direktori sektora, rukovodioci samostalnih sektora/službi i samostalna radna mjesta.

Banka ima odbore i radna tijela koji nijesu organizacione jedinice Banke.

Filijale u svom sastavu mogu imati jedan ili više šaltera koji nijesu organizacione jedinice.

Poslovno područje Prodaja sastoji se od tri sektora:

- Sektor za poslovanje sa korporativnim klijentima;
- Sektor za poslovanje sa fizičkim licima i malim i srednjim preduzećima;
- Sektor Treasury.

Sektor za poslovanje sa korporativnim klijentima sastoji se od dvije službe:

- Upravljanje poslovnim odnosom s korporativnim klijentima;
- Poslovanje sa javnim sektorom.

Sektor za poslovanje sa fizičkim licima i malim i srednjim preduzećima sastoji se od dvije službe i 14 filijala:

- Podrška, koordinacija i kontrola;
- Filijale;
- Kontakt centar.

Sektor Treasury sastoji se od tri odjeljenja:

- Upravljanje sredstvima;
- Upravljanje trezorom;
- Poslovi investicionog bankarstva.

Poslovno područje Operacije i razvoj sastoji se od tri sektora:

- Sektor za digitalnu transformaciju
- Sektor za informacione tehnologije
- Sektor za platni promet

1. KRATAK OPIS POSLOVNIH AKTIVNOSTI I ORGANIZACIONE STRUKTURE (Nastavak)

1.3. Organizaciona struktura (Nastavak)

Sektor za digitalnu transformaciju procesa i proizvoda sastoji se od tri službe:

- Kartično poslovanje i elektronsko bankarstvo
- Marketing
- Unaprijeđenje poslovnih procesa

Sektor za informacione tehnologije sastoji se od dvije službe:

- IT infrastruktura
- Razvoj IT rješenja

Sektor za pružanje platnih usluga sastoji se od dvije službe:

- Pružanje platnih usluga u međunarodnom platnom sistemu
- Pružanje platnih usluga u nacionalnom platnom sistemu

Poslovno područje Finansije, rizici i problematični krediti sastoji se od tri sektora:

- Sektor za finansije;
- Sektor za upravljanje rizicima;
- Sektor problematičnih kredita

Sektor za finansije sastoji se od tri službe:

- Finansije i računovodstvo;
- Izvještavanje i kontroling;
- Analitička podrška u aktivi i pasivi.

Sektor za upravljanje rizicima sastoji se od dvije službe:

- Kreditne kontrole;
- Upravljanje rizicima
 - Upravljanje kreditnim rizikom (odjeljenje)
 - Upravljanje nekreditnim rizikom (odjeljenje).

Sektor problematičnih kredita sastoji se od dvije službe:

- Pravna lica;
- Fizička lica
 - Rana faza naplate (odjeljenje).

Na dan 31. decembar 2022. godine Banka je imala ukupno 231 zaposlenih radnika i 9 radnika angažovanih po Ugovoru o djelu.

1. KRATAK OPIS POSLOVNIH AKTIVNOSTI I ORGANIZACIONE STRUKTURE (Nastavak)

1.4 Vlasništvo i struktura kapitala

Akcijski kapital Banke na dan 31. decembar 2022. godine iznosio je 55.427.736,98 eura, i podijeljen je na ukupno 433.639 akcija, pojedinačne nominalne vrijednosti 127,82 eura, od čega su 410.168 obične akcije sa pravom glasa i 23.471 povlašćene nekumulativne akcije bez prava glasa.

Banka je na dan 31.12.2022. godine imala ukupno 280 akcionara.

Vlasnička struktura Banke na dan 31. decembar 2022. godine je sljedeća:

RB	Akcionar (po veličini učešća)	Broj akcija		Iznos		% Učešća	
		obične	prioritetne	obične	prioritetne	obične	prioritetne
1	DJUKANOVIĆ ACO	170.073		21.739		39,22%	
2	ELEKTROPRIVREDA CRNE GORE A.D NIKŠIĆ	81.035	23.471	10.358	3.000	18,69%	5,41%
3	HIPOTEKARNA BANKA A.D Podgorica/HB - Zbirni	18.387		2.350		4,24%	
4	PRVA BANKA CRNE GORE AD. PODGORICA/PA - Zbirni	14.104		1.803		3,25%	
5	CRNOGORSKA KOMERCIJALNA BANKA A.D/CK - Zbirni	12.705		1.624		2,93%	
6	LOVČEN OSIGURANJE PODGORICA	9.508		1.215		2,19%	
7	P & G AGENCY	7.821		1.000		1,80%	
8	IVANOVIĆ MIODRAG	7.041		900		1,62%	
9	STADION	5.794		741		1,34%	
10	ĆUPIĆ BRANKO	5.042		644		1,16%	
11	OSTALI	78.658		10.055		18,14%	
	UKUPNO	410.168	23.471	52.429	3.000	94,59%	5,41%

2. ISTINIT PRIKAZ RAZVOJA, ANALIZE FINANSIJSKOG POLOŽAJA I REZULTATA POSLOVANJA PRAVNOG LICA I INFORMACIJE O ČLANOVIMA UPRAVNIH I NADZORNIH TIJELA

2.1. Analiza finansijskog položaja i rezultata poslovanja

Red. br.	SREDSTVA	31.12.2021.	31.12.2022
1.	Novčana sredstva i računi depozita kod centralnih banaka	58.585	88.346
2.	Finansijska sredstva po amortizovanoj vrijednosti	194.853	187.579
2.a.	Kredit i potraživanja od banaka	4.079	5.098
2.b.	Kredit i potraživanja od klijenata	174.913	166.679
2.c.	Hartije od vrijednosti	0	0
2.d.	Ostala finansijska sredstva	15.861	15.802
3.	Finansijska sredstva po fer vrijednosti kroz ostali ukupni rezultat	14.933	16.630
3.a.	Kredit i potraživanja od banaka	0	0
3.b.	Kredit i potraživanja od klijenata	0	0
3.c.	Hartije od vrijednosti	14.933	16.630
3.d.	Ostala finansijska sredstva	0	0
4.	Finansijska sredstva koja se drže radi trgovanja	18	18
4.a.	Kredit i potraživanja od banaka	0	0
4.b.	Kredit i potraživanja od klijenata	0	0
4.c.	Hartije od vrijednosti	18	18
4.d.	Ostala finansijska sredstva	0	0
5.	Finansijska sredstva koja se vrednuju po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha, koja se ne drže radi trgovanja	0	0
5.a.	Kredit i potraživanja od banaka	0	0
5.b.	Kredit i potraživanja od klijenata	0	0
5.c.	Hartije od vrijednosti	0	0
5.d.	Ostala finansijska sredstva	0	0
6.	Derivati koji se drže zbog zaštite od rizika	0	0
7.	Promjene u fer vrijednosti stavki koje su predmet zaštite od rizika	0	0
8.	Investicije u pridružena društva, zavisna društva i zajedničke poduhvate po metodi kapitala	7.904	11.523
9.	Investicione nekretnine	0	0
10.	Nekretnine, postrojenja i oprema	1.676	2.198
11.	Nematerijalna sredstva	343	320
12.	Tekuća poreska sredstva	1	1
13.	Odložena poreska sredstva	335	408
14.	Stalna sredstva namijenjena prodaji i sredstva poslovanja koje se obustavlja	0	0
15.	Ostala sredstva	31.848	24.560
16.	UKUPNA SREDSTVA:	310.496	331.583

2. ISTINIT PRIKAZ RAZVOJA, ANALIZE FINANSIJSKOG POLOŽAJA I REZULTATA POSLOVANJA PRAVNOG LICA I INFORMACIJE O ČLANOVIMA UPRAVNIH I NADZORNIH TIJELA (Nastavak)

2.1. Analiza finansijskog položaja i rezultata poslovanja (Nastavak)

OBAVEZE			
17.	Finansijske obaveze koje se iskazuju po amortizovanoj vrijednosti	261.272	287.612
17.a.	Depoziti banaka i centralnih banaka	0	1
17.b.	Depoziti klijenata	258.473	285.354
17.c.	Kreditni banaka i centralnih banaka	0	0
17.d.	Kreditni klijenata koji nijesu banke	2.799	2.256
17.e.	Hartije od vrijednosti	0	0
17.f.	Ostale finansijske obaveze	0	0
18.	Finansijske obaveze koje se drže radi trgovanja	0	0
18.a.	Depoziti banaka i centralnih banaka	0	0
18.b.	Depoziti klijenata	0	0
18.c.	Kreditni banaka i centralnih banaka	0	0
18.d.	Kreditni klijenata koji nijesu banke	0	0
18.e.	Hartije od vrijednosti	0	0
18.f.	Ostale finansijske obaveze	0	0
19.	Finansijske obaveze kojima se ne trguje i koje se vrednuju po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha	0	0
19.a.	Depoziti banaka i centralnih banaka	0	0
19.b.	Depoziti klijenata	0	0
19.c.	Kreditni banaka i centralnih banaka	0	0
19.d.	Kreditni klijenata koji nijesu banke	0	0
19.e.	Ostale finansijske obaveze	0	0
20.	Derivatne finansijske obaveze kao instrument zaštite	0	0
21.	Promjene fer vrijednosti stavki koje su predmet zaštite od rizika	0	0
22.	Rezerve	74	103
23.	Obaveze po osnovu sredstava namijenjenih prodaji i sredstva poslovanja koje se obustavlja	0	0
24.	Tekuće poreske obaveze	0	0
25.	Odložene poreske obaveze	0	0
26.	Ostale obaveze	8.860	5.916
27.	Subordinisani dug	7.922	7.926
28.	UKUPNE OBAVEZE:	278.128	301.557
KAPITAL			
29.	Aksijski kapital	55.428	55.428
30.	Emisione premije	0	0
31.	Neraspoređena dobit	-28.200	-32.976
32.	Dobit/gubitak tekuće godine	-4.453	62
33.	Ostale rezerve	9.593	7.513
34.	Interesi bez kontrolnog uticaja u kapitalu	0	0
35.	UKUPAN KAPITAL: (29. do 34.)	32.368	30.026
36.	UKUPNI KAPITAL I OBAVEZE: (28. + 35.)	310.496	331.583

2. ISTINIT PRIKAZ RAZVOJA, ANALIZE FINANSIJSKOG POLOŽAJA I REZULTATA POSLOVANJA PRAVNOG LICA I INFORMACIJE O ČLANOVIMA UPRAVNIH I NADZORNIH TIJELA (Nastavak)

2.1. Analiza finansijskog položaja i rezultata poslovanja (Nastavak)

Bilans uspjeha

	POZICIJA	31.12.2021.	31.12.2022.
1.	Prihodi od kamata i slični prihodi	10.443	9.378
2.	Prihodi od kamata na obezvrijeđene plasmane	238	148
3.	Rashodi od kamata i slični rashodi	3.176	2.821
I.	NETO PRIHODI OD KAMATA (1 + 2 - 3)	7.506	6.705
4.	Prihodi od naknada i provizija	5.348	5.683
5.	Rashodi naknada i provizija	3.404	3.723
II.	NETO PRIHODI OD NAKNADA I PROVIZIJA (4 - 5)	1.944	1.960
6.	Neto dobitak / gubitak usled prestanka priznavanja finansijske instrumenata koji se ne vrednuju po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha	121	0
7.	Neto dobitak/gubitak po osnovu finansijskih instrumenata koji se drže radi trgovanja	41	29
8.	Neto dobitak / gubitak od finansijskih instrumenata iskazanih po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha, a koji se ne drže radi trgovanja	0	0
9.	Promjena fer vrijednosti u računovodstvu zaštite od rizika (hedžing)	0	0
10.	Neto gubici/dobici od kursnih razlika	212	388
11.	Neto dobitak/gubitak po osnovu prestanka priznavanja ostale imovine	6.128	739
12.	Ostali prihodi	471	499
13.	Troškovi zaposlenih	3.585	3.606
14.	Troškovi amortizacije	717	1.375
15.	Opšti i administrativni troškovi	4.638	3.933
16.	Neto dobiti/gubici po osnovu modifikacije i reklasifikacije finansijskih instrumenata	0	0
17.	Neto prihodi/rashodi po osnovu obezvređenja finansijskih instrumenata koji se ne vrednuju po fer vrednosti kroz bilans uspjeha	10.952	824
18.	Troškovi rezervisanja	-136	0
19.	Ostali rashodi	573	380
III.	DOBITAK/GUBITAK PRIJE OPOREZIVANJA : I+II+6+7+8+9+10+11+12-13-14-15-16-17-18-19	-3.904	202
21.	Porez na dobit	549	140
22.	NETO PROFIT/GUBITAK (III - 21)	-4.453	62

2. ISTINIT PRIKAZ RAZVOJA, ANALIZE FINANSIJSKOG POLOŽAJA I REZULTATA POSLOVANJA PRAVNOG LICA I INFORMACIJE O ČLANOVIMA UPRAVNIH I NADZORNIH TIJELA (Nastavak)

2.1. Analiza finansijskog položaja i rezultata poslovanja (Nastavak)

Pokazatelji poslovanja

Pokazatelji poslovanja	31/12/2021	31/12/2022
Neto db/gb	-4.453	62
Bilansna suma	310.496	331.583
ROE	-8,03%	0,11%
ROA	-1,43%	0,02%
Neto kamatna marža	2,42%	2,02%
Odnos kredita i depozita (LTD)	65,93%	57,70%
Odnos troškova i prihoda (CIR)	98,71%	95,81%
Novčana sredstva/dospjele obaveze	1,91	2,28
Likvidna sredstva/Kratkoročne obaveze	0,23	0,32
Kratkoročna aktiva/kratkoročna pasiva	0,47	0,56

2.2. Informacije o članovima upravnih i nadzornih tijela

U skladu sa Zakonom o kreditnim institucijama i Statutom Prve banke, počev od 01.01.2022.godine Prva banka nema izvršne direktore, a predsjednik i članovi Upravnog odbora rukovode pojedinim poslovnim područjima.

ALCO i Odbor za upravljanje operativnim rizikom su prestali sa radom 31.12.2021.godine, a njihove nadležnosti vrši Upravni odbor.

Upravni odbor Banke na dan 31.12.2022.godine bio je u sastavu:

1. Tarik Telačević, predsjednik - rukovodi poslovnim područjem Prodaja
2. Mr Nataša Martinović, član - rukovodi poslovnim područjem Finansije, rizici i problematični krediti
3. Stanislava Subotić, član - rukovodi poslovnim područjem Operacije i razvoj

Nadzorni odbor Banke na dan 31.12.2022.godine bio je u sastavu:

1. Mr Milan Perović, predsjednik
2. Zoran Pažin, član
3. James Thornley, član
4. Velizar Čolović, član
5. Dr Dragan Bogojević, član

Odbor za imenovanja na dan 31.12.2022. godine bio je u sastavu:

- 1) Zoran Pažin mr, predsjednik
- 2) Velizar Čolović, član
- 3) Dragan Bogojević, član

2. ISTINIT PRIKAZ RAZVOJA, ANALIZE FINANSIJSKOG POLOŽAJA I REZULTATA POSLOVANJA PRAVNOG LICA I INFORMACIJE O ČLANOVIMA UPRAVNIH I NADZORNIH TIJELA (Nastavak)

2.2. Informacije o članovima upravnih i nadzornih tijela

Odbor za rizike na dan 31.12.2022.godine bio je u sastavu:

- 1) James Thornley, predsjednik
- 2) mr Milan Perović, član
- 3) Velizar Čolović, član.

Odbor za primanja na dan 31.12.2022. godine bio je u sastavu:

- 1) Milan Perović, predsjednik
- 2) Zoran Pažin, član
- 3) Dragan Bogojević, član

Revizorski odbor Banke na dan 30.09.2022.godine bio je u sastavu:

1. Dr Maja Drakić - Grgur, predsjednica
2. Nađa Zidar, član
3. Ilinka Petrović, član

Kreditni odbor Banke na dan 31.12.2022. godine bio je u sastavu:

6. Dragana Vujović, predsjednica
7. Dragana Milošević, član
8. Dušan Ratković, član
9. Jelena Četković, član
10. Žarko Mićunović, član

Na dan 31.12.2022.godine, Službenik zadužen za praćenje usklađenosti poslovanja bila je Vesna Milinković.

Na dan 31.12.2022. godine, Glavni interni revizor bila je Žana Kasalica.

Na dan 31.12.2022.godine, Ovlašćeni službenik za sprječavanje pranja novca i finansiranja terorizma bio je Goran Vukotić, a Zamjenik Ovlašćenog lica bio je Nenad Jevrić

3. MJERE ZAŠTITE ŽIVOTNE SREDINE

3.1. Zaštita životne sredine

Prva banka Crne Gore AD Podgorica, vodi svoju politiku ekološki svjesno i angažovano, u skladu sa Zakonom o životnoj sredini ("Službeni list Crne Gore", br. 052/16 od 09.08.2016, 073/19 od 27.12.2019) i Zakonom o procjeni uticaja na životnu sredinu ("Službeni list Crne Gore", 075/18 od 23.11.2018).

U skladu sa članom 9 Zakona o životnoj sredini, obavljamo sledeće aktivnosti na obezbijedenju zaštite životne sredine:

- Održivo korišćenje prirodnih resursa, dobara i energije;
- Uvođenje energetski efikasnijih tehnologija i korišćenje obnovljivih prirodnih resursa;
- Upotreba proizvoda, procesa, tehnologija koji manje ugrožavaju životnu sredinu;
- Preduzimanje mjera prevencije i otklanjanja posljedica ugrožavanja i štete po životnu sredinu;
- Kontrola aktivnosti i rada postrojenja koja mogu predstavljati rizik ili prouzrokovati opasnost po životnu sredinu i zdravlje ljudi;
- Druge mjere u skladu sa zakonom.

U skladu sa Zakonom o procjeni uticaja na životnu sredinu, ukoliko smatramo da određeni projekat ili poslovna aktivnost može ili će imati uticaj na životnu sredinu, tražićemo saglasnosti nadležnog organa na elaborat o procjeni uticaja ili odluke da nije potrebna procjena uticaja na životnu sredinu.

3.2. Društvena - korporativna odgovornost

Tokom 2022. godine, Prva banka Crne Gore iskazala je društveno odgovorno poslovanje kroz više donacija i sponzorstava, u ukupnom iznosu od 13.884,97€:

Banka je finansijski pomogla više pojedinaca i porodica, kojima je pomoć bila potrebna za liječenje ili zbog lošeg materijalnog stanja, u ukupnom iznosu od 4.100,00€.

Podršku sportu, Banka je iskazala kroz finansijsku pomoć Minifudbal reprezentaciji Crne Gore za odlazak na Evropsko prvenstvo, FK "MKM" Podgorica za put na međunarodni fudbalski turnir "Fer Plej Cup Ohrid", Sportsko-rekreativnom društvu "Lovćen" za organizaciju manifestacije "Crnogorske sportske igre" i Džudo savezu Crne Gore za organizaciju juniorskog prvenstva, u ukupnom iznosu od 1.550,00€.

Pružena je finansijska podrška organizacijama i fondacijama, kao što su Bokeljska mornarica 809, podružnica Herceg Novi, Fondacija IV-5 Oikos i Sindikalna organizacija Uprave prihoda i carina, u ukupnom iznosu od 600,00€.

Društveno odgovorno poslovanje Banka je iskazala i kroz podršku kraudfanding projektu „Animirani crnogorski bukvar - od A do Š, od A do Ž!“ - prvi animirani crnogorski bukvar, koji ima za cilj da svako dijete u Crnoj Gori i dijaspori uz pjesmu nauči crnogorsku azbuku i abecedu, u iznosu od 500,00€.

Banka je finansijski podržala doštampavanje tiraža knjige "Crnogorstvo", autora Vladimira Jovanovića, prve knjige naslovljene i tematski fokusirane na Crnogorstvo u nešto manje od 200 godina od njegovog prvog pomena, u iznosu od 300,00€.

Sponzorstvo za dio tiraža CD izdanja kompilacijskog karaktera sa preko 200 izvođača iz čitave Crne Gore, pod nazivom „Džep sa tajnama II“, Banka je pružila u ukupnom iznosu od 1.900,00€, kao i za organizaciju Festivala tamburaške muzike „Srce i duša stare čaršije“ u Pljevljima, koji organizuje JU Centar za kulturu Pljevlja u saradnji sa NVU Gradski tamburaški orkestar Pljevlja, u ukupnom iznosu od 200,00€.

3. MJERE ZAŠTITE ŽIVOTNE SREDINE (Nastavak)

3.2. Društvena - korporativna odgovornost (Nastavak)

Banka je finansijski pomogla D.O.O.“Talas - Bihor“, u okviru kojeg posluju Radio Petnjica i portal www.radiopetnjica.me u ukupnom iznosu od 500,00€.

Podršku za izradu specijalnih dodataka “Ponos Crne Gore“ i “Vječni ponos Crne Gore“, kao i za izradu specijalnih publikacija “Belveder-godinu poslije” i “Naših 78”, Banka je pružila Novoj Pobjedi d.o.o. u ukupnom iznosu od 4.234,97€.

4. PODACI O AKTIVNOSTIMA ISTRAŽIVANJA I RAZVOJA

Banka će sprovoditi sledeće aktivnosti iz oblasti istraživanja i razvoja

4.1. Istraživanje i razvoj

- Uvođenje i efikasno korišćenje novih tehnologija
- Optimizacija postojećih procesa
- Usklađivanje poslovanja sa tržišnim trendovima

4.2. Ulaganje u obrazovanje zaposlenih

- Edukacija zaposlenih o aktuelnim dešavanjima u okruženju ,
- Obuke zaposlenih za korišćenje inoviranih i napretnih alata u procesu rada,
- Edukacija zaposlenih o mogućnostima tehnološkog razvoja - digitalizaciji .

5. INFORMACIJE O OTKUPU SOPSTVENIH AKCIJA, ODNOSNO UDJELA

Banka u toku 2022. godine, nije otkupljivala sopstvene akcije/udjele.

6. POSLOVNE JEDINICE

Banka ima sjedište u Podgorici i obavlja svoje aktivnosti kroz mrežu filijala (14), i šaltera(17)u Podgorici, Danilovgradu, Nikšiću, Kotoru, Cetinju, Budvi, Tivtu, Baru, Herceg Novom, Ulcinju, Bijelom Polju, Pljevljima, Rožajama i Beranama.

7. INFORMACIJE O CILJEVIMA, IZLOŽENOSTI I UPRAVLJANJU RIZICIMA

Banka je uspostavila jasnu organizacionu strukturu sa dobro definisanim, preglednim i dosljednim linijama nadležnosti i odgovornosti unutar Banke na način da se izbjegne sukob interesa, a uvažavajući vrstu, obimu i složenost poslova koje Banka obavlja, kao i rizicima koji su svojstveni modelu poslovanja i aktivnostima Banke. Uspostavljena organizaciona struktura omogućava efikasnu komunikaciju i saradnju na svim organizacionim nivoima, uključujući odgovarajući tok informacija u Banci, uspostavlja jasan i dokumentovan proces donošenja odluka i ograničava i sprječava sukob interesa.

7. INFORMACIJE O CILJEVIMA, IZLOŽENOSTI I UPRAVLJANJU RIZICIMA (Nastavak)

Kultura upravljanja rizicima primjerena veličini, poslovnom modelu i kompleksnosti portfolija Banke uspostavljena je:

- duž cijele hijerarhije korporativnog upravljanja (Skupština akcionara, Nadzorni odbor, Upravni odbor, Više rukovodstvo, Srednje rukovodstvo, zaposleni Banke),
- kao i unutar sistema unutrašnjih kontrola Banke (funkcija kontrole rizika, funkcija praćenja usklađenosti poslovanja, funkcija interne revizije).

Preuzimanje određenog nivoa rizika je neophodno za uspješno ispunjenje postavljenih ciljeva, uz konzistentan i efikasan Okvir za upravljanje rizicima koji omogućava dalji razvoj Banke. Cilj Strategije je optimizacija odnosa prinosa i rizika kako bi se na efikasan način ostvarili planirani ciljevi akcionara Banke. Pored pomenutog, cilj Strategije je ostati unutar definisanog apetita za rizikom, kako bi se mogli ostvariti zacrtani strateški ciljevi poslovanja.

Banka je razvila metodologiju procesa identifikovanja i ocjene značaja (materijalnosti) rizika koja je opisana u internom aktu Politika procjene adekvatnosti internog kapitala (ICAAP), a kojom definiše proces identifikovanja svih rizika kojima je Banka izložena u svom poslovanju i ocjene značaja odnosno materijalnosti pojedinačnih rizika.

Banka za svaki identifikovani rizik procjenjuje nivo materijalnosti, na temelju čega formira profil materijalno značajnih rizika kojima je izložena, ili bi mogla biti izložena (u toku narednog perioda). Spektar svih materijalno značajnih rizika kojima je Banka izložena predstavlja profil rizika Banke. Navedeni proces identifikacije i procjene nivoa značaja izloženosti rizicima Banka sprovodi najmanje na godišnjem nivou.

Set dokumenata (strateškog i operativnog nivoa) vezanih za strategiju upravljanja rizicima:

- Strategija upravljanja rizicima za period 2022-2024;
- Politika procjene adekvatnosti internog kapitala (ICAAP);
- Politika upravljanja kreditnim rizikom;
- Politika upravljanja tržišnim rizikom;
- Politika upravljanja operativnim rizikom;
- Politika upravljanja rizikom likvidnosti;
- Politika upravljanja rizikom kamatne stope u bankarskoj knjizi (IRRBB-om);
- Politika upravljanja reputacionim rizikom.

Organizacioni djelovi i organizacione jedinice Banke, kao i dodijeljena ovlašćenja i odgovornosti licima koja su uključena u postupak ocjenjivanja adekvatnosti kapitala, opisani su u daljem tekstu:

- Služba upravljanja rizicima (u okviru Sektora upravljanja rizicima) je odgovorna da vrši kontrolu i analizu izloženosti Banke rizicima (kreditnom, operativnom, tržišnom i ostalim rizicima kojima je Banka izložena) na bazi identifikacije, mjerenja, kontrole i regularnog i blagovremenog izvještavanja o uticaju pomenutih rizika na adekvatnost kapitala Banke.

Služba upravljanja rizicima je odgovorna za razvoj, održavanje i unapređivanje modela i metoda identifikacije i mjerenja rizika u svrhu procjene adekvatnosti kapitala.

7. INFORMACIJE O CILJEVIMA, IZLOŽENOSTI I UPRAVLJANJU RIZICIMA (Nastavak)

U funkciji kontrole rizika Banke, Služba upravljanja rizicima je zadužena za sprovođenje sljedećih aktivnosti:

- Predlaganje Nadzornom odboru Strategije, politika i procedura za upravljanje rizicima (uključujući postupak procjenjivanja adekvatnosti internog kapitala - ICAAP);
- Predlaganje Nadzornom odboru pristupa za obračun adekvatnosti potrebnog kapitala;
- Predlaganje Nadzornom odboru odluke o limitima izloženosti u skladu sa Strategijom i politikama upravljanja rizicima;
- Predlaganje Nadzornom odboru i Upravnom odboru integrisanje upravljanja rizicima u svakodnevno poslovanje Banke;
- Sprovođenje aktivnosti identifikovanja rizika, mjerenja/procjenjivanja rizika, testiranja otpornosti na stres i savladavanja rizika;
- Obračun adekvatnosti kapitala;
- Praćenje izloženosti rizicima, profila rizičnosti i adekvatnosti kapitala;
- Provjeravanje primjene i djelotvornosti metoda i postupaka za upravljanje rizicima;
- Inicijalno procjenjivanje kreditnog rizika prilikom odobravanjanovih plasmana pravnim licima primjenom Analize izloženosti i finansijskog položaja Klijenta, utvrđivanja kreditne sposobnosti.

Služba upravljanja rizicima o izloženosti rizicima i adekvatnosti kapitala izvještava nadležne odbore Banke.

Služba upravljanja rizicima će revidirati ICAAP najmanje na godišnjem nivou, te će redovno uskladjivati taj proces i razvijati ga na nivou Banke u skladu sa svim zakonskim propisima i načelima dobrog poslovanja.

Služba upravljanja rizicima u sklopu ICAAP procesa saraduje i sa drugim organizacionim jedinicama relevantnim za cjelokupni proces.

Pored navedenih poslova, Služba upravljanja rizicima obavlja sve propisane aktivnosti u skladu sa pozitivnim propisima, kao i internim aktima Banke.

- Sektor problematičnih kredita je odgovoran za upravljanje problematičnim kreditima i neprihodujućim potraživanjima Banke od pravnih lica i individualnih klijenata.
- Sektor upravljanja stečenom imovinom i faktoring je odgovoran za upravljanje stečenom imovinom Banke i faktoringom.
- Služba finansija i računovodstva, kao i služba izvještavanja i kontrolinga (Sektor finansija) je odgovorna da obezbijedi tačnost i blagovremenost svih relevantnih finansijskih informacija, izvještaja i analiza za rukovodstvo Banke, kao i da dostavi sve neophodne podatke za izračunavanje iznosa kako regulatornog tako i internog kapitala za različite tipove rizika.
- Služba za analitičku podršku u aktivni i pasivi (u okviru Sektora za finansije) je odgovorna za vođenje i ažuriranje, te nadziranje evidencija i obračuna koji proizlaze iz poslovnog odnosa s klijentima.
- Služba za razvoj IT rješenja (u okviru Sektora za informacione tehnologije) je odgovoran da osigura kontinuiran i pouzdan rad informacionog sistema Banke, koji omogućava da procjena i obračun adekvatnosti kapitala budu tačni i pouzdani.
- Interna revizija je odgovorna za ocjenu efikasnosti i efektivnosti internih kontrola vezanih za proces obračuna regulatornog kapitala i interne procjene adekvatnosti kapitala.

7. INFORMACIJE O CILJEVIMA, IZLOŽENOSTI I UPRAVLJANJU RIZICIMA (Nastavak)

Ciljevi

Osnovna uloga strategije upravljanja rizicima, kao komponente upravljanja rizicima, je da propiše strateške ciljeve, osnovne principe, kulturu, okvir i taksonomiju upravljanja rizicima, na temelju kojih Banka uspostavlja svoj Sistem upravljanja rizicima. Takođe, uloga strategije je da pronađe optimalan odnos između prinosa i rizika, sa stanovišta raspoloživih resursa i drugih kompetentnosti Banke, odnosno da pronađe najbolje načine za ostvarivanje misije i ciljeva, uvažavajući pri tome dobre prakse upravljanja rizicima u finansijskim institucijama uz definisanje kapaciteta preuzimanja rizika, apetita za rizikom i profila rizika kojima je Banka izložena u svom poslovanju, primjereno njenoj veličini, poslovnom modelu i kompleksnosti portfolija.

Preuzimanje rizika je sastavni dio poslovanja Banke. Efikasan i fleksibilan sistem upravljanja rizicima predstavlja ključ dugoročnog uspjeha i razvoja Banke, što predstavlja interes svih zainteresovanih strana (akcionara, uprave Banke, deponenata i klijenata).

Strategijom upravljanja rizicima se utvrđuju:

- a) strateški ciljevi koje Banka želi da ostvari u domenu izloženosti rizicima u svom poslovanju;
- b) opšti principi, kriterijumi i metode koje su relevantne za kreiranje politika i procedura upravljanja rizicima;
- c) načini na koji Banka implementira svoj Okvir upravljanja rizicima;
- d) prihvatljiv odnos prinosa i rizika za djelove portfolija i ukupni bilans stanja Banke, koji omogućava ispunjavanje poslovnih ciljeva;
- e) apetit za rizikom koji uvažava odnos prinosa i rizika koji je definisan prethodnom stavkom.

Na osnovu sprovedene procjene značaja rizika, Banka je kao materijalno značajne rizike identifikovala sljedeće rizike:

- Kreditni rizik u knjizi Banke
- Operativni rizik
- Devizni rizik
- Rizik kreditne koncentracije (GPL)
- Rizik kamatne stope u bankarskoj knjizi
- Rizik kolateralna
- Rizik upravljanja stečenom aktivom
- Strateški rizik

7. INFORMACIJE O CILJEVIMA, IZLOŽENOSTI I UPRAVLJANJU RIZICIMA (Nastavak)

Izloženost kreditnom riziku je visoka. U sljedećim tabelama prikazana je klasifikacija po stavkama aktive bilansa i vanbilansa Banke, shodno Odluci o kriterijumima i načinu klasifikacije aktive i obračunavanju rezervacija za potencijalne kreditne gubitke kreditne, za izvještajni datum 30.09.2022. godine:

Stavke aktive bilansa	Novčani kolateral	Ostali kolaterali	Klasifikacija					Ukupno
			A	B	C	D	E	
	1	2	3	4	5	6	7	8=3+4+5+6+7
Finansijska sredstva po amortizovanoj vrijednosti	5.632	233.311	126.289	32.527	7.099	751	34.797	201.464
kreditni i potraživanja od kreditnih institucija			5.105					5.105
kreditni i potraživanja od klijenata	5.632	233.311	105.965	32.527	7.099	751	31.725	178.067
hartije od vrijednosti			0					0
ostala finansijska sredstva			15.220				3.072	18.292
Finansijska sredstva po fer vrijednosti kroz ostali ukupni rezultat	0	0	16.559	0	0	0	5	16.564
hartije od vrijednosti			16.559				5	15.564
Finansijska sredstva koja se drže radi trgovanja	0	0	0	0	0	0	18	18
hartije od vrijednosti							18	18
Ukupni bruto krediti			105.965	32.527	7.098	751	17.375	163.716
Kamatna potraživanja	0	0	160	88	56	45	8.500	8.849
kamata na kredite i potraživanja od kreditnih institucija			9					9
kamata na kredite i potraživanja od klijenata			84	88	56	45	8.500	8.773
kamata na hartije od vrijednosti			67					67
kamata na bruto kredite			84	88	56	45	8.476	8.749
Vremenska razgraničenja	0	0	-612	0	0	0	0	-612
vremenska razgraničenja na kredite i potraživanja od klijenata			-612					-612
vremenska razgraničenja na bruto kredite			-612					-612
Ukupni iznos bruto kredita i potraživanja	5.632	233.311	110.551	32.615	7.155	796	40.225	191.342
Ukupni iznos hartija od vrijednosti	0	0	16.626	0	0	0	23	16.649
Ukupni iznos ostalih finansijskih sredstava	0	0	15.220	0	0	0	3.072	18.292
Investicije u pridružena društva, zavisna društva i zajedničke poduhvate po metodi kapitala			8.998		2.525			11.523
Ostale stavke aktive na koje se izdvajaju rezervacije za potencijalne gubitke			178	1	1	0	25	205
Ukupna aktiva na koju se izdvajaju rezervacije za potencijalne gubitke	5.632	233.311	151.573	32.616	9.681	796	43.345	238.011

7. INFORMACIJE O CILJEVIMA, IZLOŽENOSTI I UPRAVLJANJU RIZICIMA (Nastavak)

Stavke aktive bilansa	Novčani kolateral	Ostali kolaterali	Klasifikacija					Ukupno
			A	B	C	D	E	
	1	2	3	4	5	6	7	8=3+4+5+6+7
Rezervacije za potencijalne gubitke			716	1.513	2.279	558	43.345	48.411
kreditni i potraživanja od kreditnih institucija			26					26
kreditni i potraživanja od klijenata			530	1.508	2.259	526	31.725	36.548
hartije od vrijednosti			83				23	106
ostala finansijska sredstva			76				3.072	3.148
ukupni bruto krediti			530	1.508	2.259	526	17.375	22.198
kamata na kredite i potraživanja od kreditnih institucija			0					0
kamata na kredite i potraživanja od klijenata			0	5	20	32	8.500	8.557
kamata na hartije od vrijednosti			0					0
kamata na ostala finansijska sredstva			0				0	0
kamata na bruto kredite			0	5	20	32	8.304	8.361
vremenska razgraničenja na kredite i potraživanja od kreditnih institucija			0					0
vremenska razgraničenja na kredite i potraživanja od klijenata			1	0	0	0	25	26
vremenska razgraničenja na hartije od vrijednosti			0					0
vremenska razgraničenja na ostala finansijska sredstva			0					0
vremenska razgraničenja na bruto kredite			0	0	0	0	11	11
Ispravka vrijednosti			435	256	1.192	48	20.114	22.045
kreditni i potraživanja od kreditnih institucija			7					7
kreditni i potraživanja od klijenata			419	255	1.183	45	13.257	15.160
hartije od vrijednosti			0					0
ostala finansijska sredstva			9				2.481	2.490
ukupni bruto krediti			419	255	1.183	45	8.553	10.455
kamata na kredite i potraživanja od kreditnih institucija			0					0
kamata na kredite i potraživanja od klijenata			0	1	8	3	4.369	4.382
kamata na hartije od vrijednosti			0					0
kamata na ostala finansijska sredstva			0				0	0
kamata na bruto kredite			0	1	8	3	4.369	4.381
vremenska razgraničenja na kredite i potraživanja od kreditnih institucija			0					0
vremenska razgraničenja na kredite i potraživanja od klijenata			0	0	0	0	6	6
vremenska razgraničenja na hartije od vrijednosti			0					0
vremenska razgraničenja na ostala finansijska sredstva			0				0	0

vremenska razgraničenja na bruto kredite		0	0	0	0	6	6
Razlika između rezervacija i ispravki - neto princip		281	1.257	1.087	510	23.231	26.366
kredit i potraživanja od banaka		19	0	0	0	0	19
kredit i potraživanja od klijenata		111	1.253	1.076	481	18.468	21.388
hartije od vrijednosti		83	0	0	0	23	106
ostala finansijska sredstva		68	0	0	0	591	659
ukupni bruto krediti		111	1.253	1.076	481	8.822	11.743
kamata na kredite i potraživanja od kreditnih institucija		0	0	0	0	0	0
kamata na kredite i potraživanja od klijenata		0	4	12	29	4.131	4.175
kamata na hartije od vrijednosti		0	0	0	0	0	0
kamata na ostala finansijska sredstva		0	0	0	0	0	0
kamata na bruto kredite		0	4	12	29	3.935	3.980
vremenska razgraničenja na kredite i potraživanja od kreditnih institucija		0	0	0	0	0	0
vremenska razgraničenja na kredite i potraživanja od klijenata		1	0	0	0	19	20
vremenska razgraničenja na hartije od vrijednosti		0	0	0	0	0	0
vremenska razgraničenja na ostala finansijska sredstva		0	0	0	0	0	0
vremenska razgraničenja na bruto kredite		0	0	0	0	5	5
Pozitivna razlika između rezervacija i ispravki - pojedinačno po partijama		420	1.315	1.405	510	23.233	26.883
kredit i potraživanja od banaka		18					18
kredit i potraživanja od klijenata		249	1.311	1.390	482	18.468	21.900
hartije od vrijednosti		83				23	106
ostala finansijska sredstva		70				592	662
ukupni bruto krediti		249	1.311	1.390	482	8.821	12.253
kamata na kredite i potraživanja od kreditnih institucija							0
kamata na kredite i potraživanja od klijenata		0	4	15	28	4.131	4.178
kamata na hartije od vrijednosti		0					0
kamata na ostala finansijska sredstva		0					0
kamata na bruto kredite		0	4	15	28	3.987	4.034
vremenska razgraničenja na kredite i potraživanja od kreditnih institucija							0
vremenska razgraničenja na kredite i potraživanja od klijenata		0	0	0	0	19	19
vremenska razgraničenja na hartije od vrijednosti		0					0
vremenska razgraničenja na ostala finansijska sredstva		0					0
vremenska razgraničenja na bruto kredite		0	0	0	0	6	6

Rezervacije za potencijalne gubitke za investicije u pridružena društva, zavisna društva i zajedničke poduhvate po metodi kapitala			45		505			550
Ispravka vrijednosti za investicije u pridružena društva, zavisna društva i zajedničke poduhvate po metodi kapitala			0		0			0

Stavke aktive bilansa	Novčani kolateral	Ostali kolaterali	Klasifikacija					Ukupno 8=3+4+5+6+7
			A	B	C	D	E	
	1	2	3	4	5	6	7	
Razlika između rezervacija i ispravki za investicije u pridružena društva, zavisna društva i zajedničke poduhvate po metodi kapitala - neto princip			45	0	505	0	0	550
Pozitivna razlika između rezervacija i ispravki za investicije u pridružena društva, zavisna društva i zajedničke poduhvate po metodi kapitala - pojedinačno po partijama			45		505			550
Ispravka vrijednosti za ostale stavke aktive			7					7
Razlika između rezervacija i ispravki za ostale stavke aktive - neto princip			-7	0	0	0	0	-7
Pozitivna razlika između rezervacija i ispravki za ostale stavke aktive - pojedinačno po partijama			1					1
Ukupni iznos rezervacija za potencijalne gubitke za sve pozicije aktive na koje se izdvajaju rezervacije			761	1.513	2.784	558	43.345	48.961
Ukupni iznos ispravki vrijednosti za sve pozicije aktive na koje se izdvajaju rezervacije			442	256	1.192	48	20.114	22.052
Ukupni iznos razlike između rezervacija i ispravki - neto princip			319	1.257	1.592	510	23.231	26.909
Posebne regulatorne rezerve iz dobiti za procijenjene gubitke u aktivi (3025)			466	1.316	1.910	511	20.889	25.091
Ukupni iznos nedostajućih rezervi			0	0	0	0	2.344	2.344
kreditni i potraživanja od kreditnih institucija			0					0
kreditni i potraživanja od klijenata			0	0	0	0	2.344	2.344
hartije od vrijednosti			0				0	0
ostala finansijska sredstva			0				0	0
ukupni bruto krediti			0	0	0	0	0	0
kamata na kredite i potraživanja od kreditnih institucija			0					0
kamata na kredite i potraživanja od klijenata			0	0	0	0	0	0
kamata na hartije od vrijednosti			0				0	0
kamata na ostala finansijska sredstva			0				0	0

kamata na bruto kredite			0	0	0	0	0	0
vremenska razgraničenja na kredite i potraživanja od kreditnih institucija			0					0
vremenska razgraničenja na kredite i potraživanja od clijenata			0	0	0	0	0	0
vremenska razgraničenja na hartije od vrijednosti			0				0	0
vremenska razgraničenja na ostala finansijska sredstva			0				0	0
vremenska razgraničenja na bruto kredite			0	0	0	0	0	0
investicije u pridružena društva, zavisna društva i zajedničke poduhvate po metodi kapitala			0		0			0
ostale stavke aktive na koje se izdvajaju rezervacije za potencijalne gubitke			0					0
Bilansna aktiva na koju se ne izdvajaju rezerve za potencijalne gubitke								115.625
UKUPNA BRUTO AKTIVA (13+31)								353.636
UKUPNA NETO AKTIVA (32-27)								331.584

Stavke aktive vanbilansa	Novčani kolateral	Ostali kolaterali	Klasifikacija					Ukupno
			A	B	C	D	E	
	1	2	3	4	5	6	7	8 (3+4+5+6+7)
Izdane garancije	4.881	25.099	38.326	11.785	246	18	33	50.407
Date kreditne obligacije (odobreni, a neiskorišćeni krediti)			7.658	89	36	5	4	7.792
Vanbilans na koji se izdvajaju rezervacije za potencijalne gubitke	4.881	25.099	45.984	11.874	282	23	37	58.199
Rezervacije za potencijalne gubitke po vanbilansnim stavkama			230	435	108	10	37	820
Rezervisanja za gubitke po vanbilansu			49	6	1	1	1	58
Razlika između rezervacija za pot. gubitke i rezervisanja za gubitke po vanbilansu - neto princip (8-9)			181	429	106	9	36	761
Pozitivna razlika između rezervacija i rezervisanja - pojedinačno po partijama			188	429	107	9	36	768
Potrebne regulatorne rezerve za gubitke po vanbilansu (konto 3025)			188	429	107	9	36	768
Iznos nedostajućih rezervi po vanbilansu			0	0	0	0	0	0
Vanbilansna aktiva na koje se ne izdvajaju rezerve za potencijalne gubitke								354.053
Ukupno vanbilans								412.252

8. SISTEM INTERNE KONTROLE

Zakonom o kreditnim institucijama (čl 119) je definisano: "sistem internih kontrola predstavlja skup procesa i postupaka koji su uspostavljeni za adekvatnu kontrolu rizika, praćenja efikasnosti i efektivnosti poslovanja kreditne institucije, pouzdanosti njenih finansijskih i ostalih informacija, kao i usklađenosti sa propisima, internim aktima, standardima i kodeksima, u cilju obezbjeđivanja stabilnosti poslovanja kreditne institucije.

Banka je uspostavila , održava i unaprjeđuje efikasan sistem internih kontrola, koji odgovara njenoj veličini i stepenu složenosti njenog poslovanja , a koji obuhvata:

- 1) odgovarajuću organizacionu strukturu;
- 2) organizacionu kulturu;
- 3) uspostavljanje kontrolnih funkcija;
- 4) adekvatne kontrolne aktivnosti i podjelu dužnosti;
- 5) adekvatne interne kontrole koje su integrisane u poslovne procese i aktivnosti kreditne institucije,
- 6) adekvatne administrativne i računovodstvene postupke.

Banka sistemom interne kontrole prioritetno obuhvata odgovarajuću organizacionu strukturu, organizacionu kulturu, uspostavljanje kontrolnih funkcija, adekvatne kontrolne aktivnosti i podjelu dužnosti, adekvatne interne kontrole koje su integrisane u poslovne procese i aktivnosti, adekvatne administrativne i računovodstvene postupke.

Kontrola u oblasti upravljanja Bankom podrazumijeva:

- uspostavljanje, praćenje i razvoj organizacione strukture Banke, sa definisanim pojedinačnim dužnostima i ovlašćenjima;
- nadgledanje postupaka i evidencija koje se odnose na odlučivanje o poslovnim transakcijama na svim nivoima rukovođenja.

Kontrola u oblasti upravljanja je preduslov uspostavljanja računovodstvene kontrole.

Kontrola u oblasti računovodstva obuhvata kontrolu poštovanja politika i procedura kojima se obezbeđuju:

- izvršavanje poslovnih transakcija u skladu sa odlukama organa Banke;
- blagovremeno i tačno knjigovodstveno evidentiranje poslovnih transakcija, koje omogućava izradu finansijskih izvještaja u skladu sa zakonom i Međunarodnim računovodstvenim standardima, odnosno

Međunarodnim standardima finansijskog izvještavanja, uz mogućnost provjere i upoređivanja knjigovodstvenog stanja sa stvarnim stanjem.

Odgovornosti i obaveze nosilaca korporativnog sistema upravljanja i rukovođenja - Nadzornog odbora, radnih tijela Nadzornog odbora, Upravnog odbora, Revizorskog odbora i višeg rukovodstva, u domenu interne kontrole, su propisane Zakonom o kreditnim institucijama i utvrđene Statutom Banke.

Nadzorni odbor nadzire postupak sprovođenja i efikasnost i efektivnost funkcionisanja sistema internih kontrola, putem razmatranja izvještaja koje mu na polugodišnjem nivou dostavlja Upravni odbor Banke.

8. SISTEM INTERNE KONTROLE (Nastavak)

Upravni odbor Banke uspostavlja osnove za funkcionisanje i održavanje adekvatnog i efikasnog sistema internih kontrola, dok se o implementaciji sistema internih kontrola, pored organa upravljanja, staraju svi zaposleni u Banci, sa ciljem da se u svakom organizacionom dijelu Banke obezbijedi uredno i efikasno poslovanje, što posebno uključuje:

- sprovođenje strategija i poslovne politike
- stalno procjenjivanje funkcionisanja sistema internih kontrola;
- obezbjedjivanje poslovanja Banke u skladu sa zakonom, propisima Centralne Banke i aktima Banke;
- uspostavljanje i održavanje sistema upravljanja svim rizicima kojima je Banka izložena u svom poslovanju, odnosno uspostavljanje i razvoj procedure:
- identifikacije, procjene, kontrole i limitiranja svih rizika;
- sigurnost poslovanja i finansijsku stabilnost Banke;
- obezbjedjenje tačnosti izvještaja o poslovanju Banke koji se objavljuju ili dostavljaju skupštini akcionara, Centralnoj banci i nadležnim organima;
- utvrđivanje efikasne organizacione strukture Banke;
- definisanje nadležnosti i odgovornosti na svim nivoima poslovanja i rukovođenja opštim i drugim aktima;
- uspostavljanje efikasnosti informacionog sistema u funkciji sistema internih kontrola;

Upravni odbor odobrava i vrši periodičan pregled relevantnih strategija, politika, procedura i drugih internih akata Banke

Članovi Upravnog odbora rukovode ključnim područjima poslovanja Banke, koja su operativno organizovana kao sektori, službe ili organizacioni dijelovi Banke, odnosno filijale, na dnevnoj osnovi.

Revizorski odbor razmatra i usvaja predloge, mišljenja i stavove iz svog djelokruga rada, utvrđenog Zakonom o kreditnim, institucijama, Zakonom o reviziji i Statutom Banke i iste predlaže na dalje odlučivanje Upravnom odboru. Revizorski odbor:

- prati postupak finansijskog izvještavanja;
- prati efektivnost interne kontrole Banke i interne revizije;
- daje mišljenje na predlog godišnjeg plana interne revizije;
- daje mišljenje na izvještaj o radu funkcije interne revizije (tromjeseni, polugodišnji i godišnji);
- prati zakonom propisanu reviziju godišnjih i konsolidovanih finansijskih iskaza;
- prati nezavisnost angažovanih ovlašćenih revizora ili društva za reviziju, koji obavljaju reviziju, kao i ugovore o korišćenju dodatnih uluga u skladu sa zakonom;
- daje preporuke Skupštini akcionara Banke o izboru društva za reviziju ili ovlašćenog revizora;
- razmatra planove i godišnje izvještaje unutrašnje kontrole;
- Podnosi godišnji izvještaj o svom radu Nadzornom odboru;

Takodje ,razmatra i druga pitanja koja se odnose na finansijsko izvještavanje i reviziju u skladu sa važećim propisima i internim aktima Banke.

„Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji sa sistematizacijom radnih mjesta Banke“, br 02/35994.4 od 27.12.2022.g uređena je unutrašnja organizacija Banke (organizaciona struktura Banke, poslovni domen organizacionih djelova, upravljanje organizacionim djelovima i odgovornosti rukovodilaca organizacionih jedinica) kao i sistematizacija radnih mjesta (opisi poslova radnih mjesta, vještine i radno iskustvo, vrsta i stepen stručne spremlje, odnosno nivoi obrazovanja i zanimanja).

8. SISTEM INTERNE KONTROLE (Nastavak)

Sistem interne kontrole podrazumijeva angažovanje svih poslovnih nivoa i funkcija u Banci i sprovođenje niza kontrolnih postupaka u cilju obezbjeđenja efikasnog i efektivnog sistema interne kontrole u Banci. Kontrolni postupci se primjenjuju kontinuirano i isti su strukturirani kao ugrađeni (definisni politikama i procedurama) ili neposredni (samokontrola nosioca poslovnih aktivnosti, kontrola od strane nadređenih i zaposlenih koji su ovlašćeni za kontrolna postupanja, direktori sektora, kontrolne funkcije). Kontrolnim postupcima obezbjeđuje se implementacija i poštovanje propisa i operativnih procedura, zaštita sredstava Banke, sprječavanje ili blagovremeno otkrivanje propusta u radu, nesavjesnog poslovanja, pogrešnog evidentiranja i iskazivanja podataka, netačnog prikazivanja finansijskog stanja i rezultata poslovanja u finansijskim i drugim izvještajima.

Rukovodioci službi, sektora dužni su nadzirati u domenu rada svog organizacionog dijela uskladjenost poslovanja sa internim politikama i uputstvima izakonskim i podzakonskim aktima. Istovremeno su dužni, u domenu rada svog organizacionog dijela ili poslovne funkcije, pripremati, inovirati i usaglašavati sa propisima politike, procedure i uputstva obavljanja poslovnog procesa.

Evidencija poslovnih promjena je većinom automatizovana, a kontrolni postupci obezbjeđuju da se sve promjene inicijalno evidentiraju i prihvate za obradu. Inicijalno evidentiranje poslovnih promjena uključuje i manuelne kontrolne postupke koji se izvršavaju prije unošenja poslovne promjene u aplikaciju. Sistem dvostrukih kontrola (rad jednog lica odobrava ili verifikuje drugo lice) je ugrađen u poslovne operacije koje rezultiraju finansijskim, zakonskim ili reputacionim efektima.

Računovodstveni postupci se izvršavaju u skladu sa zakonom, propisima i standardima struke. Banka, odnosno ovlašćeno lice službe u kojoj se obavljaju poslovi računovodstva, utvrđuje računovodstvene politike i operativna uputstva postupanja po računovodstvenim poslovima.

Računovodstveni postupci, odnosno sistem postupaka za prikupljanje i obradu podataka, su automatizovani, od iniciranja poslovne promjene do njenog knjiženja i generisanja u glavnu knjigu.

Interna kontrola u području računovodstva omogućava ažurna stanja po svim transakcijama, mogućnost praćenja likvidnosti Banke, praćenje rizika i donošenja pravovremenih odluka i mjera uprave Banke.

Kontrola podataka obavlja se i sastavljanjem dnevnih, dekadnih, mjesečnih i kvartalnih izvještajakoji se dostavljaju Centralnoj banci Crne Gore, prema propisanoj metodologiji.

Rukovodioci službi, sektora su odgovorni za sprovođenje postupaka obuke, nadzora i ocjene rada poslovnih funkcija i zaposlenih;

Banka u okviru sistema interne kontrole, ima i adekvatna proceduralna rješenja za zaštitu fizičke aktive koja podrazumijeva:

- kontrolu gotovog novca na način da blagajnici imaju samo pojedinačan pristup gotovinskim sredstvima koja su njima lično stavljena na raspolaganje za obavljanje poslovnih operacija. Zajedničko raspolaganje gotovinskim sredstvima nije dopušteno;

- da u poslovima koji su vezani za gotovinu u trezoru, ostave, vrijednosnice, saključarstvo, rukovanje bravama trezora i kasa uspostave sistema zajedničke zaštite, u smislu raspolaganja ključevima i šiframa od strane više lica za pristup trezorima ili kasama Banke;

- vođenje potrebnih evidencija o rukovanju ključevima, saključarstvu, ostavama, pristupu gotovini i drugim vrijednosnicama;

- obavezu instaliranja sistema video nadzora, protivpožarnih sistema, fizičkog obezbjeđenja i sl.;

- način izvještavanja o nepravilnostima u rukovanju gotovinom i obavezu trenutnog podnošenja izvještaja i pokretanje istrage o manjku gotovine i ostalim nedostacima ili nepravilnostima u trenutku kada se otkriju.

Izveštavanje mora da osigura da se rezultati istrage predaju nadležnom osoblju i organima Banke, a kada je to potrebno i osiguravajućim kućama, kontrolnim institucijama i drugim nadležnim organima.

8. SISTEM INTERNE KONTROLE (Nastavak)

Posebnim internim aktima Banke, politikama i procedurama vezanim za upravljanje rizicima kojima je Banka izložena u svom poslovanju, utvrđena su i postupanja u vanrednim situacijama ili okolnostima.

Rukovodioci službi, sektora, članovi Upravnog odbora i Nadzornog odbora u slučaju vanrednih situacija moraju djelovati sa pojačanom pažnjom i oprezom i na taj način smanjiti negativne efekte njihovog uticaja.

Informacioni sistem (IS) treba da pokrije sve značajne aktivnosti Banke, a njegova pouzdanost se mjeri procjenjivanjem bezbjednosti sistema, nezavisnosti nadzora i adekvatnosti u podršci poslovnim operacijama

Banka u cilju obezbjeđenja pouzdanog funkcionisanja informacionog sistema sprovodi sve radnje vezane za kvalitetno upravljanje IS, definisanje i uspostavljanje odgovarajuće i efikasne organizacije poslova u IS, vršenje kontrola sigurnosti i logičkih kontrola IS, zaštitu informatičke mreže i kontinuirano održavanje i razvoj IS. Ocjenu stanja informacionog sistema i adekvatnosti upravljanja informacionim sistemom, shodno Zakonu, vrši spoljni revizor.

Efikasnim sistemom interne kontrole, njegovim praćenjem, Banka ima za cilj smanjenje vjerovatnoće ostvarivanja gubitaka u poslovanju Banke, usljed neadekvatnih internih sistema, procesa i kontrola, uključujući i neadekvatnu informacionu tehnologiju, zbog angažovanja lica izvan banke za obavljanje određenih poslova za banku, slabosti i propusta u izvršavanju poslova, protivpravni radnji i spoljnih događaja koji mogu izložiti banku gubitku, uključujući i pravni rizik. Banka u svom poslovanju ulaže kontinuirani napor za eliminisanje odnosno minimiziranje mogućih rizika.

Sistematsko praćenje funkcionisanja sistema internih kontrola u Banci je proceduralno uređeno dokumentom “ *Pravnik o uspostavljanju i funkcionisanju internih kontrola*” br 02/733139.8. Od 29.11.2022.g, sa priložima internih kontrola koje se sprovedu u organizacionim jedinicama (OJ)

Izvještaji o internim kontrolama pojedinačnih poslovnih procesa u organizacionim jedinicama na kvartalnom nivou se dostavljaju se internom revizoru Banke. Interni revizor sačinjava polugodišnji izvještaj o funkcionisanju sistema internih kontrola i dostavlja ga Revizorskom odboru na analizu i Upravnom odboru na usvajanje.

Osnov za pripremu i izradu polugodišnjeg izvještaja o funkcionisanju sistema interne kontrole u Banci su kvartalni izvještaji o poslovanju Banke, izloženosti Banke rizicima u poslovanju, i izvještaji o likvidnosti Banke, kvartalni izvještaji o sprovedenim internim kontrolama pojedinačnih poslovnih procesa u organizacionim jedinicama, kvartalni izvještaji ovlašćenog lica za SPNFT, izvještaji savjetnika za informacionu sigurnost; kao i polugodišnji izvještaji kontrolnih funkcija (usklađenosti poslovanja , rizika i interne revizije).

Revizorski odbor, u izvršavanju obaveza utvrđenih Zakonom o kreditnim institucijama i Zakonom o reviziji analizira i prati funkcionisanje sistema interne kontrole na osnovu polugodišnjih izvještaja o funkcionisanju internih kontrola

Upravni odbor, na prijedlog Revizorskog odbora, usvaja izvještaj o funkcionisanju internih kontrola, sa stavovima i prijedlozima Revizorskog odbora za unaprijeđenje sistema interne kontrole u Banci, a dostavlja ga Centralnoj banci Crne Gore jednom godišnje.

Nadzor nad funkcionisanjem sistema internih kontrola vrši Nadzorni odbor, na osnovu izvještaja koje mu na polugodišnjem nivou dostavlja Upravni odbor Banke.

9. PLANIRAN BUDUĆI RAZVOJ

U nastavku je planiran bilans uspjeha i bilans stanja za 2023 godinu.

Red. br.	SREDSTVA	Plan	
		31/12/2022	31/12/2023
1.	Novčana sredstva i računi depozita kod centralnih banaka	88.346	69.263
2.	Finansijska sredstva po amortizovanoj vrijednosti	187.579	210.274
2.a.	Kredit i potraživanja od banaka	5.098	6.100
2.b.	Kredit i potraživanja od klijenata	166.679	182.194
2.c.	Hartije od vrijednosti	0	6.280
2.d.	Ostala finansijska sredstva	15.802	15.700
3.	Finansijska sredstva po fer vrijednosti kroz ostali ukupni rezultat	16.630	16.630
3.a.	Kredit i potraživanja od banaka	0	0
3.b.	Kredit i potraživanja od klijenata	0	0
3.c.	Hartije od vrijednosti	16.630	16.630
3.d.	Ostala finansijska sredstva	0	0
4.	Finansijska sredstva koja se drže radi trgovanja	18	18
4.a.	Kredit i potraživanja od banaka	0	0
4.b.	Kredit i potraživanja od klijenata	0	0
4.c.	Hartije od vrijednosti	18	18
4.d.	Ostala finansijska sredstva	0	0
5.	Finansijska sredstva koja se vrednuju po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha, koja se ne drže radi trgovanja	0	0
5.a.	Kredit i potraživanja od banaka	0	0
5.b.	Kredit i potraživanja od klijenata	0	0
5.c.	Hartije od vrijednosti	0	0
5.d.	Ostala finansijska sredstva	0	0
6.	Derivati koji se drže zbog zaštite od rizika	0	0
7.	Promjene u fer vrijednosti stavki koje su predmet zaštite od rizika	0	0
8.	Investicije u pridružena društva, zavisna društva i zajedničke poduhvate po metodi kapitala	11.523	11.523
9.	Investicione nekretnine	0	0
10.	Nekretnine, postrojenja i oprema	2.198	3.294
11.	Nematerijalna sredstva	320	400
12.	Tekuća poreska sredstva	1	2
13.	Odložena poreska sredstva	408	408
14.	Stalna sredstva namijenjena prodaji i sredstva poslovanja koje se obustavlja	0	0
15.	Ostala sredstva	24.560	19.452
16.	UKUPNA SREDSTVA:	331.583	331.264

9. PLANIRAN BUDUĆI RAZVOJ (Nastavak)

Red. br.	OBAVEZE	31/12/2022	Plan 31/12/2023
17.	Finansijske obaveze koje se iskazuju po amortizovanoj vrijednosti	287.612	287.434
17.a.	Depoziti banaka i centralnih banaka	1	0
17.b.	Depoziti klijenata	285.354	285.292
17.c.	Kreditni banaka i centralnih banaka		
17.d.	Kreditni klijenata koji nijesu banke	2.256	2.142
17.e.	Hartije od vrijednosti		
17.f.	Ostale finansijske obaveze		
18.	Finansijske obaveze koje se drže radi trgovanja		
18.a.	Depoziti banaka i centralnih banaka		
18.b.	Depoziti klijenata		
18.c.	Kreditni banaka i centralnih banaka		
18.d.	Kreditni klijenata koji nijesu banke		
18.e.	Hartije od vrijednosti		
18.f.	Ostale finansijske obaveze		
19.	Finansijske obaveze kojima se ne trguje i koje se vrednuju po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha		
19.a.	Depoziti banaka i centralnih banaka		
19.b.	Depoziti klijenata		
19.c.	Kreditni banaka i centralnih banaka		
19.d.	Kreditni klijenata koji nijesu banke		
19.e.	Ostale finansijske obaveze		
20.	Derivatne finansijske obaveze kao instrument zaštite		
21.	Promjene fer vrijednosti stavki koje su predmet zaštite od rizika		
22.	Rezerve	103	103
23.	Obaveze po osnovu sredstava namijenjenih prodaji i sredstva poslovanja koje se obustavlja		
24.	Tekuće poreske obaveze		
25.	Odložene poreske obaveze		
26.	Ostale obaveze	5.916	5.700
27.	Subordinisani dug	7.926	7.926
28.	UKUPNE OBAVEZE:	301.557	301.163

9. PLANIRAN BUDUĆI RAZVOJ (Nastavak)

Red. br.	KAPITAL	31/12/2022	Plan 31/12/2023
29.	Akcijski kapital	55.428	55.428
30.	Emisione premije	0	0
31.	Akumulirani gubitak	-32.976	-32.914
32.	Dobit/gubitak tekuće godine	62	75
33.	Ostale rezerve	7.513	7.513
34.	Interesi bez kontrolnog uticaja u kapitalu		
35.	UKUPAN KAPITAL: (29. do 34.)	30.026	30.101
36.	UKUPNI KAPITAL I OBAVEZE: (28. + 35.)	331.583	331.264

9. PLANIRAN BUDUĆI RAZVOJ (Nastavak)

	POZICIJA	31.12.2022.	Plan 31.12.2023.
1.	Prihodi od kamata i slični prihodi	9.378	10.296
2.	Prihodi od kamata na obezvređene plasmane	148	450
3.	Rashodi od kamata i slični rashodi	2.821	3.079
I.	NETO PRIHODI OD KAMATA (1 + 2 - 3)	6.705	7.666
4.	Prihodi od naknada i provizija	5.683	6.829
5.	Rashodi naknada i provizija	3.723	4.663
II.	NETO PRIHODI OD NAKNADA I PROVIZIJA (4 - 5)	1.960	2.166
6.	Neto dobitak / gubitak usled prestanka priznavanja finansijske instrumenata koji se ne vrednuju po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha	0	
7.	Neto dobitak/gubitak po osnovu finansijskih instrumenata koji se drže radi trgovanja	29	30
8.	Neto dobitak / gubitak od finansijskih instrumenata iskazanih po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha, a koji se ne drže radi trgovanja	0	
9.	Promjena fer vrijednosti u računovodstvu zaštite od rizika (hedžing)	0	
10.	Neto gubici/dobici od kursnih razlika	388	400
11.	Neto dobitak/gubitak po osnovu prestanka priznavanja ostale imovine	739	167
12.	Ostali prihodi	499	400
13.	Troškovi zaposlenih	3.606	3.777
14.	Troškovi amortizacije	1.375	1.880
15.	Opšti i administrativni troškovi	3.933	4.071
16.	Neto dobiti/gubici po osnovu modifikacije i reklasifikacije finansijskih instrumenata	0	
17.	Neto prihodi/rashodi po osnovu obezvređenja finansijskih instrumenata koji se ne vrednuju po fer vrednosti kroz bilans uspjeha	824	850
18.	Troškovi rezervisanja	0	
19.	Ostali rashodi	380	150
III.	DOBITAK/GUBITAK PRIJE OPOREZIVANJA : I+II+6+7+8+9+10+11+12-13-14-15-16-17-18-19	202	100
21.	Porez na dobit	140	25
22.	NETO PROFIT/GUBITAK (III - 21)	62	75

10. PRIMJENA KORPORATIVNOG UPRAVLJANJA

Izjava o primjeni kodeksa korporativnog upravljanja

Banka se nije obavezala na primjenu kodeksa korporativnog upravljanja ali je sistem korporativnog upravljanja u potpunosti usklađen sa zakonskom regulativom Crne Gore.

Korporativno upravljanje u Banci je tokom 2022. godine bilo organizovano u skladu sa Zakonom o kreditnim institucijama.

Izjava o odstupanju od primjene obaveznog ili dobrovoljno prihvaćenog kodeksa korporativnog upravljanja, sa navođenjem djelova kodeksa korporativnog upravljanja od kojih odstupa sa razlozima za odstupanje

Banka je sistem korporativnog upravljanja uredila Statutom Banke, a smjernice dobrog korporativnog upravljanja je razvila kroz interna akta Banke i ne postoje odstupanja u njegovoj primjeni.

Podaci o značajnim direktnim i indirektnim vlasnicima akcija pravnog lica, uključujući indirektno posjedovanje akcija u piramidalnim strukturama i uzajamnim udjelima, vlasnicima hartija od vrijednosti s posebnim pravima kontrole i opisom tih prava, ograničenjima prava glasa (ograničenja prava glasa na određeni procenat, broj glasova, periode ograničenja ostvarenja prava glasa) ili ako su u saradnji s pravnim licem finansijska prava iz hartija od vrijednosti odvojena od njihovog posjedovanja.

RB	Aktionar (po veličini učešća)	Broj akcija		Iznos		% Učešća	
		obične	prioritetne	obične	prioritetne	obične	prioritetne
1	DJUKANOVIĆ ACO	170.073		21.739		39,22%	
2	ELEKTROPRIVREDA CRNE GORE A.D NIKŠIĆ	81.035	23.471	10.358	3.000	18,69%	5,41%
3	HIPOTEKARNA BANKA A.D Podgorica/HB - Zbirni	18.387		2.350		4,24%	
4	PRVA BANKA CRNE GORE AD. PODGORICA/PA - Zbirni	14.104		1.803		3,25%	
5	CRNOGORSKA KOMERCIJALNA BANKA A.D/CK - Zbirni	12.705		1.624		2,93%	
6	LOVČEN OSIGURANJE PODGORICA	9.508		1.215		2,19%	
7	P & G AGENCY	7.821		1.000		1,80%	
8	IVANOVIĆ MIODRAG	7.041		900		1,62%	
9	STADION	5.794		741		1,34%	
10	ČUPIĆ BRANKO	5.042		644		1,16%	
11	OSTALI	78.658		10.055		18,14%	
	UKUPNO	410.168	23.471	52.429	3.000	94,59%	5,41%

10. PRIMJENA KORPORATIVNOG UPRAVLJANJA (Nastavak)

Pravila imenovanja i opoziva članova uprave, odnosno, Nadzornog ili Upravnog odbora i statutom izvršenim promjenama ovlašćenja članova Nadzornog ili Upravnog odbora, naročito u pogledu emitovanja akcija pravnog lica ili sticanja sopstvenih akcija;

Pravila imenovanja i opoziva članova Nadzornog i Upravnog Odbora definisane su Zakonom o kreditnim institucijama.

Emitovanje novih akcija je u nadležnosti Skupštine akcionara.

Opis politike raznolikosti koja se primjenjuje u vezi sa organima upravljanja pravnog lica s obzirom na aspekte (životna dob, pol ili obrazovanje i struka), kao i navođenje ciljeva politike raznolikosti, načina na koji se ona sprovodi i rezultate u izvještajnom periodu, a ako se takva politika ne sprovodi, izvještaj mora da sadrži obrazloženje nesprovođenja.

Banka je u potpunosti posvećenja sprovođenju načela rodne i druge ravnopravnosti, što znači da njeni zaposleni (na svim nivoima i u svim strukturama organizacije) imaju iste resurse i mogućnosti - bez obzira na polnu pripadnost ili neku drugu raznolikost u smislu životne dobi, nivoa obrazovanja i slično.

Član Upravnog odbora,
mr. Nataša Martinović

Predsjednik Upravnog odbora,
Tarik Telačević

BDO d.o.o. Podgorica

Bulevar Svetog Petra Cetinjskog 149

81000 Podgorica

Montenegro

Tel: +382 20 228 449

Fax: +382 20 228 449

www.bdo.co.me

BDO d.o.o. Podgorica, privredno društvo osnovano u Crnoj Gori, je članica BDO International Limited, kompanije sa ograničenom odgovornošću sa sjedištem u Velikoj Britaniji i dio je međunarodne BDO mreže firmi članica.

BDO je brend ime za BDO mrežu i za svaku BDO firmu članicu.

BDO d.o.o. Podgorica, a limited liability company incorporated in Montenegro, is a member of BDO International Limited, a UK company limited by guarantee, and forms part of the international BDO network of independent member firms. BDO is the brand name for the BDO network and for each of the BDO member firms.

